AZ

ORSZÁGOS TANÁCS

ÉS

ORSZÁGGYŰLÉSEK TÖRTÉNETE

1445—1452.

A M. AKADEMIÁBAN SZÉKFOGLALÓLAG

ELŐADTA

KNAUZ NÁNDOR,

M. AKAD. L. TAG.

PEST,

EGGENBERGER FERDINÁND AKADEMIAI, ÚGY GEIBEL, HARTLEBEN, KILIAN EGYETEMI, LAMPEL, LAUFFER ÉS STOLP, OSTERLAMM, PFEIFER, RÁTH PESTI, HAAS BÉCSI KÖNYVÁRUSOKNÁL.

M. DCCC. LIX.

Pest, 1859. Emich Gusztáv könyvnyomdája.

Albert király halála pártokra szakítá az országot. A mily örömöt okozott Erzsébet párthíveinek V. László születése [1]), épen oly kárára szolgált az az, országnak, úgy hogy a milyen kivánatos lett volna, hogy például Nagy Lajos, Zsigmond és később Hunyadi Mátyás férfiutóddal birjanak, ép annyira hasznos leendett itt az ellenkező eset. Mert V. László születése némi jogos szint kölcsönzött anyja párthíveinek, kik e csecsemőt, midőn az új, még pedig Erzsébet megegyezésével választott, király I. Ulászló már egész Egerbe jutott, Szécsy Dénes esztergami érsek által Székesfehérvárt megkoronáztatván [2]), attól többé el sem is álltak mindvégig. De mindez sokkal ismeretesebb, hogysem itt újra elmondjam. Tudjuk, hogy a haza felvidéke a középkor hatalmaskodóinak eszményképe — Giskra által felbujtatva, és e vidéknek különösen német városai semmiképen sem voltak Ulászló részére hajthatók. E városok közt legnagyobb szerepet játszott *Pozsony*, mely közelsége miatt is folytonos közlekedésben volt Fridrik római király V. László gyámjával. E város V. László említett koronáztatásakor külön küldöttség által képviselteté magát [3]). Ulászlóról még hallani sem akart. A pártján levőket halálos elleneinek (Feynt, Todfeyndt) [4]) magát Ulászlót pedig ez időbeli számkönyveiben csak *lengyel királynak* nevezi [5]) s készebb volt magát általa birtokaitól megfosztatni [6]), sőt vele nyílt ellenkedésbe ereszkedni [7]) és egy nehéz ostromot kiállni [8]), mintsem Erzsébettől, kit számkönyveiben *kegyelmes királynénk*nak czímez [9]), elpártolni.

Mennyire voltak a kedélyek egymás ellen felingerülve, leginkább az 1444. évi april elejére kihirdetett *budai* országgyűlés előzményei mutatják. Ulászló, hogy a törökkel kezdett háborút erélyesebben folytathassa, az ellenpárttal minden áron ki akart békülni. E végre Fridriket 1444. febr. 2-ra személyes összejövetelre szólítá fel. Ez az ajánlatot nem fogadta

el, mire az oda módosíttatott, hogy a mondott napon Budán jőjenek össze a két párt követei; ebbe meg a Lászlópártiak nem egyeztek, állítván, hogy Buda Ulászló kezeiben levén, követeik korlátozva lennének. Végre abban állapodtak meg, hogy Ulászló pártja Budán, Lászlóé pedig Esztergamban gyűljön össze, s kölcsönösen tanácskozzék szinte febr. 2-án [10]). De hogy e tanácskozások mindkét helyen valósággal meg is indúltak-e, egyik írónk sem említi; sőt Teleki épen ellenkezőleg ezt állítja: „az alkudozásokat Ulászlóval csakugyan Budán látjuk megindúlni; mégpedig az ifjú László magyar pártjának minden befolyása nélkül“ [11]). E szerint Esztergamban mi sem történt; pedig itt csakugyan összegyűltek a Lászlópártiak, kik közül névszerint ezeket birjuk megnevezni: Szécsy Dénes érsek, és Szécsy Tamás, Bartlme von Trabatn (jóformán Frangepani Bertalan), Giskra János, Ágoston a királyné korlátnoka, Pöker Frank és a városok követei, így Pozsony részéről Königsfelder Lajos, Gmatl István, Jungetl Péter és Krausz Péter. Jelen volt még Ulászló részéről is egy küldöttség. Úgy látszik azonban, hogy a mondott határnapnál később jöttek össze, miután még april elején ott voltak; pedig nem hihető, hogy két hónapnál tovább együtt maradtak volna. Fridrik, hogy jó kedvben tartsa őket, nem mulasztá el egy hosszú, Aeneas Sylv. által Széchy Déneshez írt, levéllel megkeresni, melyben vége-hossza nincs a Lászlóról mondott dicséreteknek [12]). Így szinte Pozsony is írt hason tárgyú levelet követeinek, mely az összes gyülekezet előtt, Ulászló követeinek jelenlétében elolvastatva, általános s bármi gazdag ajándéknál többre becsült örömet okozott, annyira, hogy e követek újra felszólíták a várost ily hírek gyakori közlésére.

Ezalatt a Budára kiírt országgyűlésre ők is meghivattak, mire mart. 31. egy küldöttséget neveztek ki, mely 200 lovas kiséretében Budára indúljon. April 4. megérkezett a bátorságlevél 600 lovasra. Erre a fönebb említett urak, az érseket kivéve, el is mentek, azon különbséggel, hogy a városok részéről csak egy, vagy legfölebb ketten, így Pozsony részéről Königsfelder Lajos és Gmatl István, csatlakoztak hozzájok.

A bátorságlevél daczára is nagy félelemmel ereszték el e küldöttséget a többiek, miután a Budára igen nagy számmal összegyült nemességről különféle s nekik épen nem kedvező híreket hallottak. E félelmök annyira ment, hogy a pártjokon levő városok, különösen Pozsony, *nyilvános imákat és körmeneteket tartottak szerencsés visszajöhetésökért.* Hogy félelmök nem volt alaptalan, a következés mutatta meg; alig érve le ugyanis, az országgyülés először is szent-miklósi Pongráczot, Szakolcza hatalmas urát, Giskrának a hatalmaskodásban méltó társát, daczára annak, hogy most Ulászló részére állt, elfogatta testvérei- és sógoraival; Neboysza Pétert, szentmiklósi kapitányát, pedig s többi vele volt czimboráit a feldühült nép részint felakasztotta, részint a Dunába fulasztotta [13]), mire a városi követek, köztük a pozsonyiak, sőt Giskra is [14]), april 15. előleges intés után, egyenként s álruhában elszökdöstek s szerencsésen meg is menekültek. Csak Széchy Tamás, Frangepani Bertalan és a korlátnok maradtak ott továbbra is, az ellenféllel alkudozandók [15]).

Ily előzmények után történt 1444. november 10. a várnai csata.

A nagyratermett, lovagias, nemeslelkű s nemzetünkhez előszeretettel viseltető Ulászló, *ki a magyar nyelvet még mint lengyel király megtanulta* [16]), elesett s vele sírba szállt sokára a hon nyugalma. Határain egy vad s Európával kikötni indult ellenség s benn a hazában viszály, visszavonás, egymásra rontó honnagyok s rabolni szokott idegen kalandorok! „Status regni Hungaricae — szól a szép nyelvű Aeneas — proh dolor non sine gravi damno totius christianitatis confractus, quassatus, et omni splendore nitoreque pristino denudatus est, tantaque mutatio in regno vestro a paucis annis facta est, ut si quis procerum antiquorum iam ab inferis resurgeret Hungariamque intraret, nullatenus suam patriam recognosceret. — — — — O regnum olim opulentissimum! O auream provinciam! O terrarum decus! quomodo sic ex te nitor omnis abscessit, quomodo sic abiit color optimus, ubi vigor ille tuorum hominum, ubi reverentia, quam tibi omnes gentes impendebant, ubi Maiestas regis, ubi gloria; quid tibi tot victoriae profuerunt, si tam cito in triumphum duci debebas, quid Ro-

manorum ducum restitisse potentiae iuvit, si nunc illorum vicinorum ineptos ineptus ferre potes? — — Regnum Hungariae, cui vix simile vidit sol, sic dissipatum est, ut vix inter se partes ullae cohaereant“ [17])! és „Quid pluris? — mondja a classicusokban jártas Vitéz János — nemo favoris compos nemo expers pavoris. Aequata passim vulnera membris vidimus, mensura quoque iuris vis erat, lethalis denique ambitus incanduit. In commune exitium, oculo caecultante ruitur. Pauci ultores scelerum, autores plurimi affluunt. Quassa est fides, quies aegra, dubius sanguis, atque ut veteri proverbio aiunt (Seneca) certi nihil, nisi frater hostis“ [18])!

Valóban siralmas volt ekkor szegény hazánk állapota! . . . .

S ki kormányzá ekkor a hazát? Ki tartá fön a rendet? ki osztott igazságot s ki bünteté a rend zavaróit?

E kérdést illetőleg nagyon szétágaznak íróink véleményei. Maga Teleki is, ki a Hunyadi-kort, mint tudva van, legnagyobb olvasottsággal tárgyalja, e kérdés körül nagyon habozik. Szerinte az ország kormánya e rövid idő alatt ennyi kézen ment keresztül: Először kormányzott az országos tanács [19]), aztán hét helyettes választatott, kiknek „kezei közt volt valószinűleg az ország összes kormánya“ [20]), s kik a bírói hatalmat átvett „bizottmánynak, alkalmasint az országos, vagy, mint előbb neveztetett, királyi tanácsnak“ tagjai lettek“ [21]). Végre Hunyady kormányzónak választatván, melléje 12 tagból álló tanács rendeltetett s ez lett aztán, megszünvén az előbbi, az országos tanács [22]). E kérdésnek ily felfogása már magában eléggé mutatja, hogy Teleki szinte nem volt vele tisztában, s talán azért mondá: „Az Ulászló halála és Hunyadi kormányzóvá választatása közt lefolyt idő történetei felett még sürű homály fekszik“ [23]).

Hasonló indokból mondhatta Kovachich is „Multum interest nosse, quomodo et per quem a 10. nov. 1444. usque 13. jul. 1446. quo Hunyadius in Gubernatorem electus est, — Regnum administratum fuerit? et tamen notabile hoc statisticae Hung. monumentum nemo scriptorum — öt magát sem vehetjük ki — hactenus in apricum deduxit“ [24]).

Ki kormányzá tehát ekkor e hazát? — Ivanics, Vitéz

Jánosnak Cesarini Györgyhöz 1445. apr. 18. írt leveléhez e megjegyzést teszi: „Tunc dum hae litterae scribebantur Ioannes Wayuoda non erat Gubernator generalis, sed istae partes ex hac parte Ticiae versus Waradinum erant suae gubernationi commissae in congregatione generali, quae in Alba Regali A. D. 1445. circa festum B. Dorotheae habita fuit“ [25]). Kovachich meg hozzá adja: „Ex diplomatibus erui etiam Nicolaum de Ujlak Wayvodae Transylvani et Generalis Regni Capitanei titulo usum fuisse“ [26]).

Ebből Kovachich [27]), Engel [28]), Fessler [29]) és Teleki [30]) azt következtetik, hogy e fehérvári gyülésen országkapitányok neveztettek ki.

Az 1445. évi pesti országgyülés V. czikke hét főkapitányt nevez ki. Azonkivül Aeneas Sylv. erre vonatkozólag így ír: „Placuit Conventum Regni habere in *Peste*, illic — — convenientes — — vicarios Regni ordinant“ [31]). E két helyet összeegyeztetvén Kovachich, azonnal kész állítani, hogy „proviserant itaque maiores nostri Interimali regni administrationi per *septem hos Vicarios*“ [32]), kik kerületeikben, mint Engel is állítja [33]), függetlenül kezeltek minden közigazgatási tárgyat; Teleki pedig e két helyet akép értelmezi, hogy e főkapitányokon kivül „királyi helyettesek — s ezek volnának az Aeneas által emlegetett *Vicariusok* — is neveztettek ki“ [34]).

Hogy a Kovachich-Engel-féle vélemény nem áll, csak ez egy eset is eliggé bizonyitja: Hunyadi, Fridrikhez 1446. írt levelében, így menti magát Cillei megtámadása miatt: „dum post multiplices — — iniurias susceptas, nuper Domini Barones huius Regni provocata arma adversus — Comites Ciliae movere decrevissent *Ego, tanquam Capitaneus, in id opus deputatus fui*“. [35]). Már most ha Hunyadi, mint főkapitány, vagy akár Vicarius, a legfőbb hatalmat *függetlenül* kezelte, mikép állhat ő itt, mint a honnagyok (Barones, tehát nem *országgyülés*) parancsainak *puszta végrehajtója*, annyira, hogy őt e miatt még csak a felelés terhe se érhesse? — — Így Hunyadi 1445. csak az országos tanács tudta s helybenhagyása után támadta meg Drakult Oláhországban [36]). Ha végre e kapitányok kezelték a főhatalmat egész Hu-

nyadi kormányzóvá választatásaig; honnan van mégis, hogy e kapitányok csak 1447. [37]), tehát egy évvel a kormányzóválasztás után, töröltettek el? Kovachich e körüli véleménye, hogy tudniillik Hunyadi kérésére hagyattak meg hivatalaikban, csak miután ők, leginkább Giskra, nem akartak neki engedelmeskedni, szünteté meg, nem üti meg a mértéket; mert hogyan kivánhatta volna Hunyadi, hogy a főhatalmat, melyet az ország bizalma a fejetlenség eltörlése miatt ráruházott, továbbá is megossza velök, ha mindjárt neki alárendelve lettek volna is? Hiszen akkor ő nem kormányzó, hanem legfőlebb *első kapitány* lett volna.

Kovachichnak ez állítását Teleki is megczáfolja s utána e szavakat teszi: „Valóban kellett lenni, s volt is, egy középponti kormány, melyre volt ráruházva — — a Fridrikkeli alkudozások vezetése, az országgyülésnek összehívása s melytől függött valószinüleg a többi, az egész országot érdeklő, tárgyak elintézése is“ [38]). Igaza van; kellett lenni s volt is ily, mint ő nevezi, középponti kormány, csak abban csalódik, hogy ezt csak alkotni kellett még e helyettesekből, mint alább fogjuk látni.

Ki híta össze azelőtt királyválasztásra az országot s ki vitte azelőtt trónürülés esetén a kormányt?

Kovachich erre vonatkozólag így ir: „Ante (cladem) Varnensem ne id quidem defixum fuit, ad cuius partes adtineat, consulturos de salute Regni status hunc in casum convocare“ [39]). „Nimirum nondum eo provecta fuit Palatini authoritas, quo illam postea Mathias I. 1486. elevavit; nempe ut ille tempore *Interregni* et Diaetam indicere possit, et supremam Administrationis publicae Directionem habeat“ [40]).

Ha tehát a nádor erre nem volt még ekkor — jól különböztessük meg: *önállólag* — felhatalmazva, ki híta össze az országot? . .

A *honnagyok;* még pedig elejétől fogva. „Duces, Episcopi, Comites, *ad quos de regno providere pertinebat*, — — Samuelem Ducem — — — — regem dicunt“ [41]). Ily esetekben a nádor elnökölt, miután tudjuk, hogy a királyok életében is ő helyettesité azokat az arany bulla első czikk e szerint az évenként Fehérvárott tartatni szokott sz. Istvánnapi

gyülésen, a mint Miklós nádorról tudjuk is, hogy Nagy Lajost az 1352. évi ily gyülésen helyettesité [42]). Továbbá tudjuk a honnagyokról is, hogy ezek képezték a királyi tanácsot, a *Regalis Senatust*, mint már sz. István törvényében említtetnek. Ezek tanácsára hivatkoznak minden fontosabb esetben királyaink [43]); sőt ezekkel kizárólag hoztak a királyok oly végzeményeket is, melyek különben országgyülési tárgyak lettek volna, mint erre számtalan példáink vannak [44]). Végre ha meggondoljuk, hogy az ország zászlósai trónürülés alatt is megtarták hivatalaikat, könnyü lesz a feltett kérdésre megfelelni.

Ki kormányzá tehát a várnai csatától V. László trónra lépteig az országot?

Egy szóval az *országos tanács*, melynek természetes tagjai voltak a főpapok [45]), nádor s többi zászlósok s főbb nemesek, kik magokat okmányaikban röviden csak így irták: „*Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hungarie universi.*“

Ez országos tanácsot, véleményem szerint, hibásan azonositja Teleki [46]) azon, az 1446. országgyülésnek IX. czikkében [47]), Hunyadi mellé rendelt *kormányzói* tanáccsal, mely két főpap, két szászlós, a nádor, országbíró és hat nemesből állt, mely két tanács már csak azért sem lehet ugyanegy, mert a mi értelmünkben vett országos tanács már ez országgyülés előtt is létezett, mit számos alább felhozandó s a fönebb említett szavakkal kezdődő okmány bizonyit. Nem lehet egy s ugyanaz e két tanács, mert e kormányzói tanács az említett törvényczikk világos szavai szerint pusztán „tempore celebrationis Judicii octavarum,“ tehát csak törvényszékek ideje alatt rendeltetett a kormányzó mellé, és különben „medio autem tempore unus Praelatus et unus Baro et duo Nobiles manebunt cum eodem.“ Már pedig nem csak a törvényszékek ideje alatt, hanem az évnek minden szakából, fordúlnak elé ily Prelati — féle okmányok. Ha tehát e két tanács egy s ugyanaz lett volna, kitől keltek a törvényszék idején kivüli eféle okmányok? Azt csak nem fogja valaki állítani, hogy ama különben a kormányzó mellé rendelt egy főpap- egy zászlós s két nemestől! Azt lehetne tán ellen-

vetni, hogy hiszen a nádor és országbiró is tagjai voltak a kormányzói tanácsnak; nem mutat ez arra, hogy ez volt a legfőbb tanács? Erre röviden azt felelhetjük, hogy valamint a királyi tanácsnak a nádor és országbíró is tagjai voltak, úgy kellett nekik a kormányzói tanácsban is részt venniök, miután a kormányzó a király személyét képviselé s tekintélyét birta („habebit tantam auctoritatem, quam haberet Regia Maiestas" mondja az 1446. évi 7. törvényczikk [48]).

Állításunk végleges bebizonyítására szolgáljanak Hunyadinak a pápai követhez 1448. dec. 14. intézett e szavai: „ad ea plene, ut tantum requirit negotium, deliberationem facere ad praesens non possumus; signanter *propter absentiam aliorum Praelatorum et Baronum, ac Consiliariorum Regni, quorum in hac re honori deferendum est et consensus requirendus, atque obtinendus*" [49].

Értheti-e Hunyadi ezen a Fridrikkel kötendő fegyverszünet ügyében mondott szavaival a törvénykezési időkre maga mellé rendelt tanácsot? Még nagyobb bizonyítékúl szolgáljanak az országos tanács egy 1447. mart. 31. kelt okmányának, melyet alább egész terjelmében közlünk, e kezdő szavai: „„*Ad commissionem dominorum Johannis Gubernatoris et Consiliariorum deputatorum.* Nos Prelati — — stb." Íme mily világosan megkülönböztetik itt a kormányzói tanács az országostól, mely utóbbi az előbbinek közbenjárására adá ki ez okmányt.

Fönebb mondám, kik képezék az országos tanácsot. Hogy állításom csakugyan alapos, sőt hogy már azelőtt is, mint szinte megjegyzők, ezek képezék trónürüléskor az országos tanácsot, világosan mutatja ímez okmány:

Miseracione diu ina Georgius Archiepiscopus strigoniensis etc. petrus agriensis, Clemens Jauriensis et Simon wesprimiensis Ecclesiarum Episcopj, Laurencius de Hedrehuara Regni Hungarie palatinus, petrus Cheh wayuoda Transsiluanieasis, Emericus de Marczaly Magister curie Regie, Michael Orzag summus Thesaurarius et paulus Agazonum Regalium Magister, Ceterique prelati et Barones Regni Hungarie Amicis eorum honorandis Capitulo Ecclesie Posoniensis salutem et omne bonum. Quia Magnificus vir Ladislaus de Gara Banus Machouiensis proper instantes et arduas expediciones Regni mortuo condam Inuictissimo domino nostro domino

Sigismundo Romanorum Imperatore ac Hungarie etc. Rege, *de et super noui Regis eidem Regno Hungarie eiusque felici regimini profeccione alysque eiusdem Regni mocionibus et turbinibus sopiendis et sedandis*, emergentes, Juramentali deposicioni, quam ipse octauo die festi Epiphaniarum domini proxime venturi coram vobis contra Judicem, Juratos et universos Cives Civitatis poson. Juxta certam adiudicacionem in Curia Regia factam et continentiam litterarum adiudicatoriarum superinde confectarum facere deberet, commode intendere non potest; Ideo vestris Amicis (így) committimus, quatenus huiusmodj Juramentalem deposicionem statu in eodem absque omni variacione ad octavum diem festi beati Georgy martiris similiter nunc venturi mediantibus litteris vestris partibus superinde concedendis prorogare debeatis. Datum in *Alba Regali* in vigilia festi Circumcisionis domini (Dec. 31.) Anno eiusdem Millesimo Quadringentesimo Tricesimo septimo [50]).

Hogy ez időben is ezekhez hasonlók képezék ez országos tanácsot, mutatja egy alább teljesen közlendő 1445- évi okmánynak ez aláírása: „Dyonisius Cardinalis Archiepiscopus Strigoniensis, Petrus Episcopus Waciensis et Ladislaus Nytriensis, Laurentius de Hedrehwara palatinus, Nicolaus de Wylah wayvoda Transsilvanus, Georgius de Rozgon Judex Curie, Ladislaus de Gara Banus Machouiensis, Emericus et Stephanus de Pelsewcz, Symon Czwdar de Olnod, Rupertus de Thar et Georgius Lorandj de Serke.“.

Csak is így fogva fel ez országos tanácsot érthetünk meg több oly körülményt, mely különben megfejthetlen. Így kik ama hét kapitányt vevék helyetteseknek s főhatalommal bíróknak, nem tudtak a nádorral boldogúlni, miután ez ama hét kapitány közt elő nem fordúl. Azért Kovachich [51]) és Fessler [52]) ráfogják, hogy ő mint cselszövényes egyén, készakarva elmellőztetett; holott, ha az országos tanácsra gondolunk, mely nek. ő természetes feje volt, ezt nagyon helyén fogjuk találni, miután e hét kapitány az országos tanács hatósága alatt állt.

Teleki pedig elsorolván helyettesekül az általunk imént országos tanács tagjaiként említetteket, e megjegyzést adja hozzá: „A feljebb említetteken kivül Pelsőczi István, olnodi Czudar Simon, Thuri Rupert és serkei Lorándfi György (is hitelesíték az említett okmányt) de ezeket kisebb állásuknál fogva nem mertük a helyettesek közé számítani“ [53]). Igen;

de a mily joggal a többieket oda számítja, pusztán, mert azon levélben aláírvák, épen oly joggal kellett volna ez utóbbiakat is odaszámítania, mert ök is aláírvák ama levélben! De Teleki fel nem vehette őket a helyettesek sorába, miután ő e helyetteseket az országos tanácstól szétválasztja s az ország összes kormányát ezekre ruházván, kisebb állású egyéneket közéjök fel nem vehetett, mig a mi elvünk szerint igen szépen megállhatnak egymás mellett, *mint közös tagjai az országos tanácsnak.*

Így tehát az országos tanács elvét felállitva elkerülünk minden összeütközést. Érezte ezt utólag Kovachich is; azért munkája folytán ezt mondja: „Suspicabar, annon per DD. Praelatos, Barones, Nobiles, et Proceres, quorum nominibus tot hujus temporis Diplomata occurrunt, *intelligantur illi, qui tunc Consilium gerendorum negotiorum publicorum constituebant;*“ de a hét kapitányról mondott állitását megmentendő, ezt veti utána: „Sed contrarium undique apparet [54]). A mondottak, úgy hiszem, eléggé megczáfolják e végszavakat.

Ez országos tanácsnak feje volt Hunyadi János, de csak mint kormányzó, mint ezt egy alább teljesen közlendő 1446. évi okmánynak e kezdő sorai bizonyítják: Johannes de Hwnyad wayvoda Transsilvanus pro Illustrissimo infante — nato condam Alberti Regis Electo Regni Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Gubernator generalis, ac Prelati, Barones, Nobiles et proceres dicti Regni Hungarie.“ De neve az okmányokban csak akkor iratott ki, sőt akkor sem mindig, ha a tanácsban személyesen jelen volt, mint azt Teleki is helyesen megjegyzi [55]). Azelőtt pedig, mint önkényt következik, a nádor volt feje.

Mennyire terjedt e tanács hatalma, mutatják az alább közlendő okmányok, melyekből látjuk, hogy e tanács a nagyobb és kisebb hatalmasságok felett itélt, és pedig megidézve a tetteseket: „nostram in presenciam.“ Rendelkezett a peres ügyek határnapjainak megváltoztatásáról. Megerősité a királyoktól nyert szabadalmakat és adományokat. Kiadott levélátiratási vagy kézbesitési parancsot, úgy szinte különféle igtatóparancsot. Elintézte a pénzügyet s a megyéknek,

névszerint Pozsonynak meghagyta, hogy a káptalan részére, bármikor követelje ez, küldje ki emberét.

Csak e rövid kivonat is eléggé mutatja, hogy hatalmuk mindenre kiterjedt, egy szóval, hogy ők gyakorlák a főhatalmat. Sőt az egyes zászlós urak — bár magok is tagjai voltak — mint egyes honpolgárok, sőt hivatalukat illetőleg is, alája tartoztak, mint alább szinte okmányokból fogjuk látni. Ezt se tartsa senki újabb rendszabálynak. Így gyakorlák ők e hatalmat azelőtt is trónürüléskor. Tudjuk például, hogy Zsigmond elfogatása után azonnal a honnagyok vevék át a főhatalmat [56]) Így gyakorlák ők e főhatalmat későbbi időkben is, mint imez okmány bizonyítja.

Prelati et Barones

Regni Hungarie etc.

Prudentes et Circumspecti Amici nobis dilecti. Spectabilis et Magnificus dominus petrus Comes de Bozin et de Sancto Georgio pro Regni huius defensione *de nostra voluntate* nonnullos pedites huc adducere habet. Quare rogamus vos, hortamur et requirimus, quatemus d.um et quando cum peditibus illis ad vos et Civitatem vestram perueniet, statim eosdem celerius, quo fieri poterit, per vadum traijcere (így) faciatis. In quo *nobis* et universo huic Regno obsequium gratissimum facietis. *Ex conuencione nostra generalj in pesth* feria quinta, octavo scilicet die sacratissimi corporis xti. (Jun. 17.) Anno domini etc. LXXXXmo (1490.) Külczím: Prudentibus et Circumspectis Judicj Juratisque et ceteris Civibus poson. Amicis nobis dilectis [57]).

Ez országos tanács, rendeleteinek hitelesítésére, saját, az 1445. évi 15. törvényczikkben elrendelt, pecséttel élt, mely czímerében hármas dombon álló apostoli azaz kettős keresztet viselt. Köriratát nem határozza meg a törvényczikk. Újabb vizsgálatok azon eredményre vezettek, hogy ez országos tanács nem egy, hanem három pecséttel is élt, a czímer mindenütt, legalább kettőről határozottan állíthatom, egyenlő volt, a különbség csak a köriratban rejlett, mely az egyiken: „*Sigillum Prelatorum Baronum et Nobilium Regni Hungarie*“ [58]), a másikon pedig: „*Sigillum vniuersitatis Regni Hungarie*“ [59]), szavakból állt. Az első körirattal ellátott pecsétnek eredeti nyomója, mely sárga rézből készült és erős markolatú, 1836. a budai várnak Duna feletti oldalán tett

ásatások alkalmával feltaláltatott s Jankovich Miklós gyűjteményébe, azzal együtt pedig, úgy hiszem, a nemzeti Muzeumba került [60]). Érdy János ezeken kivül e tanácsnak egy harmadik pecsétét is említi, melyet Horvát István gyűjteményében látott; de közelebb le nem ír [61]); kezeim közt is megfordúlt e tanácsnak egy alább közlendő okirata, melynek külbehajtásain egy a szokásostól eltérő s úgy látszik, csak egyszerű gyűrűpecsét látható, de már annyira lemállott, hogy többé sem címere, sem körirata ki nem vehető. S ez volna a harmadik pecsét.

Egyébiránt megjegyzendő, hogy e tanács e törvényczikk kelte előtt is használt e féle pecsétet; de miután ez országgyűlés előtti korból e tanácstól kelt okmányt se nem láttam, se nem olvastam, kénytelen vagyok ez állításomat pusztán ez egy adatra építeni; a pozsonyi káptalan tudniillik egy 1445. máj. 28. kelt s alább közlendő okmányban az országos tanácsnak hozzája máj. 14. intézett levelének pecsétét *új pecsétnek* (novo sigillo) nevezi. Innen nem alaptalanúl állíthatjuk, hogy ez országos tanácsnak már azelőtt is volt pecsétje, melytőli megkülönböztethetés miatt e törvényczikk által megrendelt pecsét új pecsétnek neveztetik.

E törvényczikk szerint ugyan e pecsét csak azért készült „ut querulantes habeant sub illo sigillo Litteras querimoniales et procedatur Justitia secundum quod decet," és azért mondja Verbőczy is: „Ecce clare describitur illud sigillum ad iudicia solummodo celebranda iustitiamque ministrandam fuisse institutum, atque fabricatum" [62]), s ennek folytán mondja Mosóczy is s utána törvénykönyvünk valamennyi kiadói az 1446. végzemények után tett jegyzékben: „Itaque Sigillum id nullius usus praeterea fuit." De azt tapasztaltam, hogy e pecsétet nem csak bírói, hanem minden eljárásában használta; s azért e tekintetben magamévá teszem Kovachich e szavait: „Mosoczius in adnotatione superius relata, non rite distinxit Sigillum Regni a sigillo iudiciali; *idem enim erat et sub eodem etiam causae expediebantur*" [63]); habár Kovachich ez állítását „szoros vizsgálat nélkülinek" mondja is Érdy [64]), felhozván ellene, hogy hiszen „az akkori országos tanácsnak már most szinte három pe-

csétje ismeretes.“ Igaz; de azért a köztük volt vagy lehetett különbségről még mind nem tudunk semmit is.

E pecsét ugyane törvényczikk által Budán rendeltetett tartatni, mégpedig Teleki szerint a nádor felügyelete alatt [65]). E rendelet azonban nem tartatott meg, miután e tanácsnak más helyeken kelt okmányait is csak e pecsétével látjuk erősítve.

Úgy tapasztaltam továbbá, hogy e pecsét inkább rányomólag, mint selymen függőleg használtatott.

Még e kérdésre szerettem volna megfelelni: melyik köriratú pecsét használtatott többször? De a kezeim közt volt okmányok pecsétjei többnyire letöredezvén, e kérdést eldöntetlenül kell hagynom.

Az országos tanács e pecsétjét rendesen veres viaszra nyomta, mi szinte e tanács fensősége mellett tanúskodik; miután tudjuk, hogy e korban a veres viaszszal élhetés joga kizárólag az uralkodókat illeté s csak nagy kitüntetéskép engedtetett az meg népesebb városoknak, vagy egyes honnagyoknak, így a középkor egyik leghatalmasabb olygarcháinak, a szentgyörgyi grófoknak, e jogot csak 1459. engedte meg I. Miksa [66]).

E pecsét mellé fontosabb esetekben Hunyadinak kormányzói peeséte is csatoltatott, mint ez Hunyadi egy 1446. évi adománylevelének e szavaiból kitetszik: „*quibus sigillum nostrum, quo nunc ceu Gubernator huius Regni utimur, sed et sigillum universitatis — Regni Hung. penes Sigillum nostrum — — sunt appensa*“ [67]). De ez csak nagyon ritkán történhetett, annyira ritkán, hogy erre vonatkozólag e jelen adatnál, tudtomra nem is létezik több.

Szokása volt végül ez orsz. tanácsnak, hogy azon okmányait, melyek nem a Prelati — féle szavakkal kezdődnek, hanem melyeken czím- vagy aláirásilag a jelenvolt tagok nevei olvashatók, nem a most leírt pecsétekkel hanem néhány jelenvolt tagnak magánpecséteivel erősíté meg, mint alább látni fogjuk.

Hogy az országos tanácsnak e pecsétteli élése sem valami újság, onnan láthatjuk, hogy midőn Mária királyné fogva

volt, a főhatalmat átvett honnagyok szinte ily, bár czímere s köriratában a fönebbitől eltérő pecsétet használtak [68]).

Feltünő, hogy e tanács okmányaiban magáról szólván, a kifejezést használja: „*Congregacio nostra;*“ vagy épen: „*Congregacio nostra generalis,*“ s az országgyülési végzeményekre igy hivatkozik „*Juxta Statuta Decreti et Conclusiones per nos editi,*“ vagy „*secundum formam ipsius nostri Decreti.*“ E kifejezések Kovachichot arra birták, hogy belölük országgyülésekre következtessen; bár egyhelyütt maga is bevallja: „Ex istis Vestigiis utique non continuo ad Comitia generalia arguere licet“ [69]); Teleki pedig nem tart ugyan Kovachichchal s e részben tökéletes igaza van; de szinte hibáz, állítván: „Érdyvel örömest kezet fogunk és mind ezen parancsokat *a Hunyady, mint kormányzó mellé rendelt országos tanács irományainak tekintjük*“ [70]). Úgy látszik megfeledkezett itt Teleki néhány lappal előbb mondott e szavairól: „A bírói hatalom főkormánya is *egy bizottmányra,* alkalmasint az országos, vagy, mint előbb neveztetett, királyi tanácsra, melynek kétségen kivül tagjai voltak az említett helyettesek is, volt bízva“ [71]). És ezen bizottmány folytatja — — — *mint az országgyülés valóságos képviselője lépett fel és mások által is annak tekintetett*“ [72]). Hogy egyeztessük összse e két helyet? . . . Némi igazolására azonban felhozhatjuk, hogy ő ezen szerinte alakult bizottmányt Hunyadi kormányzóvá választatása után talán megszüntnek s hatáskörét a kormányzói tanácsra átmentnek képzelé; de akkor meg ott hibázott, hogy, mint már megjegyzők, a kormányzói tanácsot azonosítá az országossal. Hibásan hivatkozik továbbá Érdyre is, miután ez a Teleki által idézett helyen [73]) épen nem mondja e tanácsot Hunyadi mellé rendeltnek, sőt e tanácsnak kelleténél nagyobb hatalmat tulajdonít e szavaival: „ez a törvényhozásban és királyválasztásban egyaránt független s a főhatalmat, mint sajátját, szabadon gyakorló országos tanács.“ Mindezt e tanács csak az országgyülléssel egyetértőleg s annak közakaratával teheté. Miért használta tehát a fönebbi kifejezéseket? Mert több tagból állván e tanács, joggal használhatta a már azelőtt is királyi okmányokban elfogadott *Congregatio* szót, s miután e tanács tagjai tevék az or-

szággyűlésnek is legjelentékenyebb alkatrészeit, szinte elég jogosan használhatták a *Decretum nostrum*-féle kifejezéseket; s csak e szempontból állhatnak meg némileg Telekinek imént említett szavai: „ezen bizottmány — mint ő nevezi — mint az országgyűlés valóságos képviselője lépett fel s mások által is annak tekintetett.“ Erre a mi értelmünkben vett országos tanácsnak, tekintélyét illetőleg, épen nem volt szüksége.

Végül Érdyvel még e kérdést állítom fel: tulajdonithatni-e az országos tanács okleveleinek egyetemleg törvényes erőt [74])? Erre Verbőczy [75]) úgy felel, hogy e tanács itéletlevelei (in quantum processus iuridicos, necnon fassiones iudiciaque concernunt“) érvényesek, ellenben adománylevelei nem; mert ugymond e tanácsnak csak bírói eljárásokra engedményeztetett ama pecsét. Ha mindjárt Érdynek Verbőczy ez állítása ellen intézett eme szavait: „Egyébiránt Verbőczy László kiskorúsága alatt kelt törvényeknek maga tulajdonít kötelező erőt“ az által, hogy „leírja az 1447-diki törvényeket“, nem tartom is eldöntőknek; mert nagyon megkell különböztetni az *országgyűlésnek végzeményeit*, melyekről Verbőczy *nem* szól, az országos tanácsnak határozmányaitól; mégis annyiban Érdyvel tartok, hogy Verbőczy „tanítása oly oklevélre nem alkalmazható, mely nem bírópecsét alatt költ, hanem attól egészen különbözővel van megerősítve.“ Egyébiránt Verbőczynek fönebbi szavai, miután e tanácstól használt háromféle pecsét közti különbséget még nem ismerjük, ránk nézve érthetlenek, s így a felvetett kérdést sem oldhatjuk meg.

Így előre bocsájtva a szükségeseknek tartott észrevételeket, áttérek *az országos tanács működésének történetére*, mely czélra felhozom, regesta-alakban, minden eddig megjelent okmányait, mennyire a használatomra állt könyvekből összeszedhettem; a kiadatlanokat pedig egész terjelemben fogom közleni, kihagyva csak a kisebb érdekűeknél a „stylus curialist.“ — Hogy e történelmünkre oly fontos tárgyat minél inkább kimerítsem, több levéltárhoz fordultam kérő leveleimmel, de fájdalom eredmény nélkül, legtöbb helyről azon választ nyervén, hogy e féle okmány nem találtatik; alig egy kettőt szereztem meg magánosoktól, mit az illető helyeken fogok megemlíteni; s így csak a pozsonyi káptalan és város nagyszerű

levéltáraiban gyűjtött okmányok elősorolásával kell megelégednem. Miután pedig ez országos tanács okmányai az azonkori országgyűléseket illetőleg többször zavart okoznak, annyira, hogy még Teleki szerint is „azok által az országgyűlések történeteinek tisztába hozatala hathatósan nehezíttetik“ [76]), különös tekintettel leszek az országgyűlésekre is s adni fogom rövid történetöket; annyival is inkább, mert sikerült több rájok vonatkozó érdekes okmányt megszereznem.

1445.

Az országos tanácsnak első előttünk ismeretes fellépése ez év febr. 6 körül történt Székesfehérvárott, hová a nádor által [77]) az országra súlyosult fejetlenség elhárítására összehívatott. Egykorú adatúl csak e két helyet birjuk felmutatni: „— — in congregatione generali — mondja Ivanics — quae in Alba Regali A. D. 1445. circa festum B. Dorotheae habita fuit“ [78]) és „Quicunque post emanationem literarum Praelatorum et Baronum pridem Albae Regali — — factam“ szól az 1445. évi. 12. törvényczikk [79]). E két hely szolgál valamennyi íróink e tárgy körüli állításainak alapjául. Katona [80]), Pray [81]), Ivanics fönebbi szavai után indulva, e fehérvári összejövetelt *országgyűlésnek* mondják, Kovachich [82]) nem tudja mit állítson róla, hanem mégis szinte inkább országgyűlésnek tartja; később azonban jobban meggondolva magát, ez állításával ellenkezőleg ezt mondja: „Ego Conventum illum pro *formali diaeta* non habeo“ [83]); Fessler [84]) pedig Ivanicsnak szavait az említett törvényczikkel összeegyeztetni akarván, állítja, hogy országgyűlés volt ugyan, hanem csak a főpapok és országnágyok jelentek meg s ez állításával mint Teleki igen helyesen megjegyzi „maga magát eléggé megczáfolja“ [85]). Hogy mindezen íróink hibáztak, világosan mutatják az említett törvényczikknek határozott szavai; mert hogy lehet azt országgyűlésnek nevezni, hol csak a főpapok és zászlósok voltak jelen? Világosan mutatja végre az 1447. évi 3. törvényczikk, mely így emlékszik róla „post Congregationem *certorum Praelatorum et Baronum* anno tertio circa festum B. Dorotheae Virg. in Alba factam“ [86]). Egyébiránt

ezen íróink ez állításukkal sokkal közelebb jártak a valóhoz, mintsem maguk gyanították volna; mert két eddig ismeretlen adatból csakugyan az derül ki, hogy eredetileg országgyülés terveztetett. Így gróf Frangepani Bertalan a győri püspökség kormányzója jan. 30. e tárgyban így ír Pozsony városának:

Ersamen — — — — — — — —
von des tags wegn, der zu Weissenburg gehaltn schol werdn, lassen wir euch wissen, das der Erczpischof und Maister Augustin etwan unser gnadign frawn der künigin Canczler gen weissenburg sein geczogn, und als wir vernemen, das der gross Graf nicht dahin wirt, Also mügn wir nicht wissen, *ab der tag für sich gen wirt ader nicht*, und ob wir In der zeit ichts dauon hören würdn, das' wellen wir euch verkündn und wissen lassn. Gebn ze *Rab* am nachstn Samstag vor unser liebn frawn tag lichtmess Anno etc. (14) lv.
Barthlme von frangepan, ze wegl
ze Modruss und zu Zeng etc. Graf
vnd pfleger des Bischtums ze Rab [87]).

Sőt a városok követei is szándékoztak megjelenni; névszerint a pozsonyiak már induló-készen voltak, mint azt az ezévi számkönyv így bizonyítja: Jan. 25. „ItemAm Montag In die Conversionis sancti pauli, *als die herren aus scholdn zogen sein ken weissenburg zu den ungrischn herren*, her Stephan Gmatl und her Peter Jungettl, *und das ward understandn*, da hab wir kauf noch des purgermaister gescheft ein Rech und das hab wir under die heren getailt, das kost ½ libr. 20den. wien." — Hogy mily okból maradtak ezek el, bizonytalan; mert Fessler [88]) állítása, hogy tudniillik a nemesség és városi követek a nádor iránti gyülöletből, vagy a haza jólléte iránti közönyösségből maradtak el, nem nagy hitelt érdemel, miután ő Héderváry Lőrincz nádor ellen, a hol csak lehet, kikel; hogy pedig a haza, és így saját jóllétök iránt közönyösek lettek volna ezen korban, midőn épen ők szenvedtek legtöbbet a jogtalan hatalmat gyakorló főuraktól, merőben valószinütlen. Azonban bármi okból történt is, elég az hozzá, hogy a nemesség és városi követek elmaradtak s így csak az országos tanács gyült össze. Frangepáninak fönebbi leveléből látjuk, hogy az esztergami érsek és Erzsébet korlátnoka Ágoston már jan. 20. előtt Fehérvárra indultak, bizonyára, hogy V. László ügyét előmozditsák, s hogy a levél keltekor még bizonytalan

volt, valjon a nádor jelen lesz-e. Valószinü azonban, hogy jelen volt, mint szinte Hunyadi és Ujlaky Miklósról is. Hogy rövid legyek, csak megemlítem, miszerint itt Hunyadi s jóformán Ujlaky is kapitányoknak neveztettek ki, s egyéb a hatalmaskodást illető rendszabályok hozattak. Végre husvét nyolczadára országgyülés hirdettetett ki Pestre. Többiben Telekire [89]) utalom olvasóimat, ki kimerítőleg ír e tárgyról s az írók hibás állításait is megczáfolja.

Febr. 27. körül ismét együtt volt e tanács ha szabad ezt e szavakból következtetni: Febr. 27. „Item Am Sambstag vor Oculi 1 potn, der kolbl, der 3 brief tragen hat, ain zum pischolf von Grann dionisio, und zum pischolff von Erlaa, Mathie episcopo wesprimiensi, und zum herren Larentz hedervar und zum herr Niklas de wilak und zum hanns de hwnyad wayda transsilvaniensis und zum herren Jorigen de Rosgon, und zum Minister fratri (így) Minorum per totum regnum hungarie (ez utóbbi természetesen nem számítható az országos tanács közé) 4 wochn 3 libr. den. wien.“ [90]). Összejövetelük helye s müködésök ismeretlen. — — — [A fehérvárról kihirdetett országgyülés ideje elérkezett. Kezdetét illetőleg nem egyeznek össze íróink. Fridrik római királynak Késmárk városához irt leveléből [91]) kitetszik, hogy, mint fönebb modók, husvét nyolczada azaz apr. 4-ére volt kihirdetve; de hogy az ekkor nem kezdetett meg, kétségtelen. Katona [92]) Thuróczy János után [93]) indulva, pünkösdre, tehát máj. 16-ára teszi, Fessler [94]) határozottan apr. 26-ára; mert — úgymond — zrednai Vitéz János, ki pedig saját levele szerint szinte hivatalos volt, csak apr. 24. készült Nagyváradról elindulni [95]). Mintha bizony Vitéznek ezen apr. 24. mondott „ego pariter iter paro“ [96]) szavaiból az következnék, hogy ő még az nap csakugyan el is indult, vagy hogy 26-án már Pesten lett volna! . . Pray [97]) az időről egészen hallgat, Engel [98]) határozatlanúl május elejére teszi, Kovachich [99]) Fridrik levele után indulva, husvét nyolczada mellett marad. Végül Teleki [100]), Engel felé hajlik leginkább, állítván, hogy ez országgyülés „april végén, vagy május elején valósággal össze is jött.“ Kinek van már most igaza? Magamnak is Engel véleménye látszik legvalóbbszinünek; mert ez országgyü-

lésnek fenlevő végzeményei máj. 7. keltek, tehát ekkor az országgyülés már bezáratott; Vitéz pedig csak april. 24. után indúlt útra, a pozsonyi követek pedig april. 23. indúltak el, még pedig, mi megjegyzendő előbb Esztergamba, hol, úgy látszik, a Lászlópártiak előleges tanácskozás végett összejöttek s csak onnan, bizonyára néhány napi ottmulatás után, mentek az országgyülésre, mint azt a számkönyv így bizonyítja: April. 23. „Item Am freitag vor Sannd Jorign tag In die Alberti [101]) episcopi, sind abher gefaren In ainer Obenpergerin *zu lantherrn ken Gran und ken Ofenn* her Nicolae Flins und lienhart Horndl, und Michl Wolf mit Iren dienern, den hab wir mitgeben zu zerung, und sind ausbelibn untz an heiligen phingst Obund (máj. 15.) und habn verczert 56 flor. — auri" [102]). Hasonlót bizonyít ez országgyülési végzemények előszava is, mondván, hogy Ulászlóról „usque ad septimum mensem conflictus sui" mi bizonyosat sem hallani [103]). Ulászló 1444. nov. 10. esvén el, épen májusra esik a hetedik hónap [104]). Mindezek után legvalóbbszinű, hogy ez országgyülés máj. elején nyílt meg.

Még a helyről is egy két szót, Fridrik fönebbi leveléből láttuk, hogy az *Pestre* volt kihirdetve s kétséget sem szenved, hogy ott tartatott is, miután a végzemények Pestről keltek. Nekem azonban mind úgy látszik, hogy Aeneas e szavaiban: „Conventum Regni habere placuit. Et quia *Palatinus Budam clauserat*, in Peste Congregatio facta est [105]), van egy kis valóság; miután a pozsonyi követek még elindulásukkor is azon hiszemben voltak, hogy a gyülés csakugyan Budán fog tartatni, mint ezt a számkönyvnek fönebbi szavain kivül, e sorai is bizonyítják: máj. 23. „Item Am Suntag In die Trinitatis hab ich enphangn von dem wolfram gleichperger, das uns her Niklas flins Innbekant hat von zerung wegn, das er und ander mein heren getan habn, *als di abzogn waren ken Ofenn zu den lanndherren*, und das der her Niklas Flins auch ausgericht hat di Soldner Ires Soldes 110 flor. auri." Megemlítjük még, hogy Turóczy [106]), Bonfin [107]), és Fessler [108]) szerint a gyülés a *Rákoson* tartatott volna, de ez merőben alaptalan.

Ez országgyülés végzeményeit, miután azok a két Kova-

chichtól egész terjelmökben közölvék [109]), említetlenül hagyva, csupán egy két észrevételre szorítkozom.

E végzemények előszavában e nevezetes hely fordul elé. Ha Ulászló király, ki már hét hónap óta mit sem hallat magáról, máj. 30-ig vissza nem jő, vagy ha a most országgyülésileg Lengyelhonba küldött követ bizonyos hírt nem hoz róla; a karok és rendek kötelezik magokat V. Lászlót királyokul elismerni, ha őt a koronával Fridrik kiadja, ellenkező esetben, tekintetbe véve az ország veszélyes állapotát, függetlenül új alkalmas királyt fognak választani. — E szavak s különösen Aeneasnak azon állítása, hogy a honnagyok közől némelyek köztársaság- vagy közülök választandó királyról álmadoztak [110]), legszélsőbb állításokra vezették íróinkat. Így Fessler [111]), kapva az alkalmon Héderváry nádort leránthatni, rá fogja, hogy az Ulászló életben létéről híreket ő koholta s terjeszteté szét, hogy ezáltal a kedélyeket V. Lászlótól méginkább elidegenítse, s így vagy ő maga nyerje el a koronát, vagy ha ő nem, akkor oly kormányrendszer hozassék be, mint egykor a hét vezér alatt volt! Ilyformán nyilatkoznak egyéb íróink is; így Engel [112]) is azon különbséggel, hogy szerinte Héderváry s egyéb honnagyok Hunyadit szánták a királyi székre. Sőt még Teleki is ezek után indúlva így szól; „Szinte világos nyomai vannak annak is, hogy a nádor és a kis László több tüzes ellenzői, szemeiket alkalmasint Hunyadi Jánosra vetve, *egy nemzeti király választásáról, vagy egy köztársaságról*, vagy még inkább egy *olygarchák kormányáról* ábrándoztak" [113]). — Hogy Aneas, ki V. Lászlónak oly tüzes pártolója volt, miszerint Ulászlót csak *adulterinus rex*-nek nevezi [114]), s ki a magyar kormányrendszer belszerkezetével ismeretlen levén, az ez országgyülésen történt szabadabb mozgalmakat s az előszónak említett s előtte kétségkivül ismeretes szavait ekép értelmezi, nem csudáljuk; de igenis csudáljuk többi említett íróinkat, hogy annyira tévútra hagyák magukat vezettetni. Mert mi különös van abban, hogy a magyarok a lovagias és személyes bátorsága miatt a folytonos harczok által felizgatott magyar kedélyeknek leginkább megfelelt Ulászlónak halálát nem akarák elhinni? Annyival is inkább, miután általános volt a hír még Lengyel-

sőt Németországban is, hogy ő még él s Konstantinápoly-, Velencze-, Moldva-, vagy Oláhországban tartózkodik; hiszen még 1446. sem akarta Kázmér, Ulászló testvére a lengyel trónt elfoglalni, nem levén bizonyos bátyja halála felől, mint erről a porosz nagymestert tudósítá [115]). Sőt még 1447. sem voltak haláláról egészen bizonyosak a magyarok, mint ezt febr. 7. a lengyelekhez írt levelök mutatja [116]). Hogy lehet tehát az életben létéről híreket a nádor koholmányainak tartani, ebből időnyerésre következtetni, hogy maga magát megválasztassa királynak? De hogy mindebből egy betű sem igaz, maga az előszó legvilágosabban bizonyítja; mert ha az ország annyira vágyódott volna akár köztársaság akár belföldi király után; miért ismerik el, még mielőtt a követ Lengyelhonból visszajött, vagy csak elindúlt volna is, V. Lászlót törvényes királynak [117])? Vagy tán Héderváry ellenpártja vitte ezt keresztül? Igen, de Héderváry volt e korban az egyetlen férfiú hazánkban, ki általános tekintélylyel birt s kinek parancsai végrehajtattak, mint magam számos oklevélből meggyőződtem. Íme Újlaky Miklós e büszke olygarcha sem igen volt V. Lászlónak nagy pártolója; ki vitte hát keresztül e Lászlónak bár feltétes megválasztását; Hunyadi? Tudjuk mennyi ellene volt a honnagyok közt még kormányzóvá lett megválasztatása után is; annyival kevésbbé eszközölhette volna e megválasztatást most még ama két hatalmas főur pártjának ellenében. S hogy mindemellett V. László mégis megválasztatott, csak azt mutatja, miszerint e honnagyok, távol minden köztársasági gondolatoktól, tökéletesen megvoltak arról győződve, hogy a haza akkori állapotán csak egy király segíthet. Továbbá puszta ráfogás a derék s iróink által valóban méltatlanúl megtámadott Héderváryra, hogy ő maga akart király lenni; miután ő volt leginkább azon, hogy a jövő évben Hunyady választassék meg kormányzónak [118]). Végre, bár mi természetesnek találhatjuk is ezt különben, belföldi királyról sem álmadoztak; mert átláták, hogy ez csak újabb pártokra tépné az országot; azért már előlegesen megválaszták V. Lászlót, még mielőtt Ulászlónak haláláról a végbizonyságot ama Lengyelhonba küldött követtől megtudták volna, hogy ez által minden felmerülhető pártoskodásnak

előre is útját állják. S innen van, hogy csak azon esetre tarták fön magoknak az új királyválaszthatási jogot, ha Fridrik V. Lászlót ki nem adja, mi mégint csak arra mutat, hogy köztársaságról mit sem tudtak s a király szükségességéről meg voltak győződve. Fessler még tovább megy s azt mondja, hogy az ezenkori főpapok és honnagyok, azáltal, mert fentarták maguknak a királyválasztási jogot, elárulák, miszerint „unbekannt waren — — mit dem Asiatischen oder Europäischen Geiste des Magyarischen Grundvertrages, und mit der ursprünglichen, durch 440 jährige Observanz staatsrechtlich befestigten Einrichtung des *erblichen* Königthumes“ [119]). Mily képtelenség, azt hibául felróni, mi nekik épen dicséretükre vált, miután a magyar alkotmány ez időben még nem ismert *trónörökösödést;* s azért mondja e honnagyokról Aeneas is „fateri tamen eum (V. Lászlót) Regem nolebant; *quoniam Regnum non successione sed electione deberi dicebant*“ [120]). Ezen kérdését pedig „Worauf wollten sie wohl das Recht gründen, den schon einmal verstossenen, unstreitigen *Thronerben* zum zweiten Male zu verwerfen“ [121]), alig merte volna Fessler tenni, ha Prayt figyelmesebben olvassa, ki nagyon találólag mondja: „— — Hungari, quod Ladislaus postumus *indictis Comitiis ex omnium consensu non electus sit*, diu regem suum non dixere“ [122]).

Második nevezetessége e végzeményeknek, hogy 5-ik czikkében Újlaky Miklós, Hunyadi János, Rozgonyi György, Pelsőczy Imre, Ország Mihál, Szentmiklósy Pongrácz és Giskra János [123]) kapitányoknak neveztettek ki. Ez ismét oly czikk, mely különféle véleményekre adott alkalmat. S itt ismét Aeneas van az előtérben, már fönebb említett „Vicarios Regni ordinant“-féle szavaival. E két helyből ugyanis, mint már fönebb mondók, Kovachich és Engel azt következtetik, hogy ezekre bízatott az ország kormánya; de Kovachich, már benne levén a véleményezésben, még tovább megy s megfoghatlan bátorsággal állítja, hogy Újlaky és Hunyadi, nem akarván a többi velük kinevezett kapitánynyal a hatalmat megosztani; ők — úgymond ő Aeneas után vakon indúlva — hivatalaikban megerősítteték magokat Fridrik által s így az egész hatalmat magokhoz ragadák, annyira, hogy még az

országgyűléseket is sem a nádor sem a hét helyettes, hanem ők ketten (duo hi Daemagogi, mint őket elnevezi) hiták összve [124]). De, folytatja, e barátság sem tartott sokáig s Hunyadi minden áron a főhatalmat maga részére iparkodott megszerezni, mi neki végre 1446. kormányzóvá választatván sikerült is [125]). Hova jutnánk, ha így kezeljük a történelmet! . . . Ki higyje a hazája szabadságát annyira féltő s Fridrikkel V. László kiadatása miatt amúgy is folytonos ellenkedésben élő Hunyadiról, s ki higye a büszke Újlakyról, ki Bécsbe jöttekor az elejébe ment Fridrik előtt még lováról sem szállt le [126]), hogy ők ily alacsony czélra Fridriktől, kinek Magyarország belügyeire épen semmi jogos beleszólása nem volt, erősítették volna meg magukat azon hivatalaikban, melyet rájok az országgyűlés ruházott [127])! Továbbá mily alapra fektetheti Kovachich a Hunyadi és Újlakyról mondottakat, vagy mikép állíthatja Hunyadiról, hogy a kormányzóság után annyira vágyódott? Valóban oly felfogások s állítások csak zavartabbá tehetik ezen kornak ránk nézve amúgy is homályos viszonyait. Arra pedig, hogy e kapitányokat azonosíthassa az Aeneastól említett Vicariusokkal, előbb tudni kellene, kiket értett tulajdonkép Aeneas ezen Vicariusok alatt. Sőt midőn ezen Vicariusok hatalmát így írja le: „Absque voluntate Vicariorum Regni puerum (V. Lászlót) non abduci" és „Coronam in manibus Vicariorum Regni servari volumus" [128]), nagyon valószínű, hogy nem értette alattok ama kapitányokat; s azért helyesen megkülönbözteti Teleki [129]) e helyetteseket ama kapitányoktól, csakhogy ő is roszúl fogta fel Aeneas e szavait, s több hitelt adott nekik, mintsem érdemelnék, midőn belőlük mindjárt egy felállított „*országos helyettességre*" következtet. Teleki ez állításának bebizonyítására Aeneason kivűl Dlugossnak hasonló szavait birja csak felhozni; hatalmuk meghatározásában pedig egyedűl Aeneas fönebbi szavaira hivatkozik. Csudáljuk, hogy Teleki Aeneasra, kiről pedig maga így nyilatkozik: „Aeneas — — — a részrehajlásnak majd minden sorában oly nyilvános jeleit adja, hogy a legnagyobb óvatossággal építhetünk valamit reája" [130]), itt annyira hajól, annyival is inkább; mert nem tudja, mit tegyen a „királyi tanácscsal, miután — úgymond — nem

volt megszüntetve; következőleg a tanácskozásokban ennek tagjai is részt vehettek, sőt vettek is“ [131]). Tehát akkor miért volt szükség országos helyetteseket kinevezni, vagy Aeneasnak azonnal elhinni, hogy csakugyan neveztettek is ki ilyenek? .. Íme akaratlanúl is kitünik mindonnan az *országos tanács*! Igen, ez volt a legtermészetesb helyettesség, melyet nem volt szükség Aeneas szerint csak most alkotni, s mert ezt mégis állítja, csak bebizonyúl fönebbi észrevétünk, hogy tudniillik a magyar kormányrendszer belszerkezetét nem ismeré. S talán nem is lesz oly nehéz kitalálni, mi indíthatta őt ez állításra; ő ugyanis hallván, hogy a pesti országgyülésen a pártok annyira mennyire kibékültek s a rend fentartásában hasznosan intézkedtek, természetesen következtette, hogy a kormány kezelését is valakire rá kellett bízni, mit sem tudván pedig a nálunk létezett királyi vagy országos tanácsról, ráfogta, hogy a római birodalomban dívott szokás szerint, melynek, mint tudjuk, Zsigmond királyunk is volt helyettese, (Vicarius generalis), ez országgyülésen is ily helyettesek választattak. Ez vihette Aeneást állítására; de mindez legfölebb csak őt magát menti némileg, semmiképpedig az őt követő írókat.

Igen, de lehetne mindezekre ellenvetni, Hunyadi és Újlaky, mint kapitányok, *Regni Hungariae Vicarius* czímmel is éltek [132]); tehát Kovachichnak mégis igaza van, midőn e kapitányokat a Vicariusokkal azonosítja. Ha Kovachich pusztán e két név azonosságára szorítkozandott, nem volna ellene kifogásunk; de ő ebből azt következteti, hogy e kapitányok birták az Aeneas által a vicariusokra fogott főhatalmat s ezért kelünk ki ellene; mert e kapitányok a törvényczikk szavai szerint pusztán a rend fentartói s a várakból történt zsarolások megszüntetőinek voltak kinevezve. Megengedem, hogy ők állásukkal visszaélve, nagyobb hatalmat is gyakoroltak, sőt egyenesen állítom is Telekivel [133]), hogy az egy Hunyadit kivéve „magok a főkapitányok voltak az elsők, kik a pesti végzések teljesítését önkényes tetteik által akadályoztatták.“ De ez ismét csak arra mutat, hogy nem ők kezelték a legfőbb hatalmat; mert mi történik akkor az országgal, ha ezen kapitányok visszaélését illetőleg nem lett volna hová

fordúlni? Mindezek után ez végszóm e tárgyban: sem e kapitányok, akár azonosítjuk őket a helyettesekkel, akár nem, nem bírták a főhatalmat, sem ama helyettesek, ha szétválasztjuk is őket ama kapitányoktól; sőt hogy e kérdésre többé ne is kelljen visszatérnünk, kimondom, hogy én e helyetteseknek még léteztét is tagadom s az eddig mondottak után bátran állítom, hogy a főhatalmat egyes-egyedül az országos tanács gyakorlá.

Az országyűlés, mint fönebb mondók, máj. 7-dik után szétoszolva [134]) az országos tanács továbbra is együtt maradt Pesten s kinevezé tagjai közül, még pedig, Engel szerint, [135]) máj. 11-kén, Fridrikhez, az országgyűlés előszavának értelmében, követekül Széchy Dénes bibornokot, Garay László macsói bánt, Újlaky Miklós erdélyi vajdát, Mátyás veszprémi püspököt és Marczaly Imrét [136]). Írt továbbá törökök elleni segélyért VII. Károly franczia királyhoz [137]), sőt írt ez ügyben a pápához is [138]). Egyéb működéséből ezek ismeretesek.

Máj. 10-kén megparancsolja Pozsony városának, hogy budai Farkass Lászlót a pozsonyi harminczad birtokába, melyet zálogjoggal bir s melytől némelyek álnoksága által megfosztatott, visszahelyeztesse, míg e harminczad felett máskép nem fog rendelkezni. Az e miatt Farkassal perlekedőket pedig hozzája igazítsa.

Commissio prelatorum et Baronum.

Prelati, Barones, proceres
et Communitas Regni Hungarie.

Circumspecti Amici nostri carissimj; pro parte Circumspecti Ladislai Farkas de Buda nobis propositum est, quod displicenter audiuimus, Qnod licet ipse Tricesimas Regales in Ciuitate Posoniensi et locis ad easdem Tricesimas pertinentibus, sibi certarum litterarum vigoribus impignoratas tenuerit et possederit quiete et pacifice, Tamen ad quorumdam friuolam suggestionem Ipse de eisdem Tricesimis exclusus fuisset indebite et minus iuste in suum maximum preiudicium atque dampnum: *Et quia in hac generali nostra congregacione pari voluntate et consensu omnium nostrum inter ceteras nostras constituciones et ordinaciones decretum est et stabilitum, vt vniuersi et singuli, cuiuscunque status et condicionis homines existant, ad vniuersa Castra, possessiones, redditus et bona, que ab eorum manibus tempore presencium guerrarum per quoscunque occupata fuerunt et ablata, restitui debeant et reintegrari.*

[139]). Ideo Amicicias vestras requirimus et rogauimus, nichilominusque eisdem seriose committimus, quatenus et vos Huiusmodj nostris ordinacionibus conformantes, prouidere velitis et cooperarj, vt dictus Ladislaus Farkas Tricesimis antefatis in vestri medio et locis vicinis exigendis, ab eo ut premittitur, indebite ablatis, restituatur et eedem sibi percipiende et levande committantur, Tandem, quousque Aliud de eisdem Tricesimis prouisum fuerit et deliberatum. Et si quiquam pretextu talium Tricesimarum aliquid accionis Habent contra Ipsum Ladislaum Farkas, Nos talibus Judicium et Justiciam eiusdem Ladislai ex parte cuilibet querulantj impendemus Juris ordine obseruato. Datum *In Pesth* feria secunda proxima post festum Ascensionis domini Anno eiusdem etc. (14) Quadragesimo quinto.

Külczíme: Circumspectis Viris Judici et Juratis Ciuibus Ciuitatis Poson. Amicis nostris carissimis [140]).

Máj. 13-kán a pozsonyi polgárok panaszára, meghagyja köpcsényi Kapler Jánosnak, hogy e polgároktól Köpcsényben vámot szedni ne merészeljen, mint ezt eddig tevé jogtalanúl, miután e polgárok e vámfizetéstől királyi kiváltságlevelek által felmentetvék:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hungariae vniversi, Egregio Johanni Kepler de Kevcze Salutem cum honoris incremento. *Congregatis nobis in hanc presentem conuencionem generalem pro restaurando statu Regni et vniuscuiusque hys disturbiorum temporibus aliquatenus turbata libertate reformanda*, pro parte et in personis vniuerssorum Ciuium Ciuitatis Poson. Expositum est nobis grauissima cum querela, quomodo ipsi secundum antiquas eorum libertates et prerogatiuas, per diuos Reges speciali gratitudine ipsis concessas, In vestro Tributo in predicta *Kevcze* recipi solito, de eorum Rebus et bonis quibuscumque Nullum Tributum Nullamque penitus solucionem Tributariam facere, siue dare tenerentur, neque obligarentur, sed vos huiusmodi eorum libertatibus et graciarum prerogatiuis parui pensis (így) et minus curatis, super eosdem Ciues poson. Resque et bona ipsorum vniuerssa in istis disturbiorum temporibus tributum in dicto vestro Thelonio recipi fecissetis et nunc recipere nullatenus cessaretis, vnde nos nolentes ipsos Cives poson. huiusmodi eorum antiquis libertatibus, Exempcionibusque et prerogatjuis specialibus, ipsis per diuos Reges, vt prefertur, graciosius indultis; per vos quomodolibet destitui et defraudarj; quin ymmo (így) eosdem eisdem inconcusse voluimus perfrui et inuiolabiliter compotirj, vos presentibus diligenter requirimus, committimusque vobis seriose, quatenus super Ciues Ipsos, bonaque et Res eorum, tam Mercimoniales, quam alias quascumque venales, cuiuscumque generis et maneriej (így) eedem et eadem existant, In dicto vestro tributo de Kevcze, contra eorum libertates et prerogatiuas prelibatas, nequa-

quam recipere, aut recipi facere velitis et debeatis, abhinc temporibus vnquam successiuis, presentibus perlectis Exhibenti restitutis. Datum *in Ciuitate Pesth* predicta octaua die festi Ascensionis Domini. Anno eiusdem 1445. [141]).

Máj. 14-kén megjelent előtte Mihály pozsonyi prépost, ki jóformán az országgyűlésen is jelen volt s bepanaszlá saját meg káptalanja nevében Szentgyörgyi György grófot, hogy ez a zavaros idők alatt *Vásárúth* nevű helységüket erőhatalommal elfoglalta; mire e tanács megparancsolja Szentgyörgyinek, hogy az országyűlés első czikkének értelmében e helységet azonnal adja vissza.

Prelati, Barones, Nobiles et procetes Regni Hungarie vniuersi Magnifico Georgio Groph (így) de Bozyn Debitam Reverenciam cum Honore. *Congregatis nobis hic in Ciuitate pestiensi pro reformando statu huius Regni*, Venerabilis vir dominus Michael prepositus ecclesie poson. In sua ac Capituli ecclesie predicte exposuit nobis gravissima cum querela, Quomodo vos hys disturbiorum temporibus, quandam possessionem ipsorum *Wasarwth* vocatam in Comitatu poson. habitam a manibus ipsorum occupassetis et occupatam conseruaretis eciam de presenti indebite et minus iuste, potencia mediante, In preiudicium dictorum exponencium et dampnum multum grande; *Et quia in hac presentj nostra generali congregacione inter cetera laudanda opera vnanimi voto Id conclusum et determinatum est, vt possessiones quarumlibet Regnicolarum in Hys disturbiorum temporibus per quoscunque occupate, Illis, a quibus forent occupate, remittj debeant et relaxarj*: Igitur vestram presentibns requirimus Magnificenciam diligenter; quatenus *Decreto seu Institutis nostris Huiusmodi, cuius membrum, vti credimus, estis speciale*, vos obtemperando, dictam possessionem Wasarwth ipsorum prepositi et Capituli ecclessie predicte apud manus vestras, vti dicitur, occupatiue habitam, eisdem pacifice remittere et resignare, manusque vestras et vestrorum de eadem penitus excipere et excipi facere dignemini et velitis, vt Aly exemplatj a vobis, ad similia facienda cicius concitentur. *Datum in Ciuitate pestiensi* predicta, feria sexta proxima ante festum penthecostes Anno domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo quinto [142]).

Íme ez okmányok úgy vannak szerkesztve, hogy nagyon könnyen lehetne országgyűlésileg kimeneszteteknek tekinteni; pedig nyilván láthatjuk keltük idejéből az ellenkezőt!

Máj. végefelé Pozsony tanácsa panaszt intézett e tanács előtt Frangepáni Bertalan a győri püspökség kormányzója ellen, hogy nem hagyja őket Csallóközön keresztül, jóför-

mán Győrre útazni, mely ügyben e tanács írt is Frangepáninak, mint ez ennek jun. 6-kán kelt e leveléből kitetszik:

Ersamen vnd weisen unser sunderlieben frewnt vnd gwnner. Vnser Freuntschafft beuor. Ewr verschreiben haben wir wol vernomen. *Auch habt Ir Vns ainen brief vnter der Prelatn vnd Lanntkern dies künigreich vngern Sigel* zugesant darInn Ir In evber vns geclagt habt, das Wir euch von ewrm freittum in gerechtigkaitn entnemen vnd darInn nicht haltn, des wir doch nicht getan habn, noch tun wellen, sunder von der strassen wegen Ir wist wol, das man von alters her durch die gewönleich vnd recht lantstrass hyher geczogen vnd geraizet hat. Wenn das die recht gewönleich Lanntstrass ist zu ziehen, vnd nicht durch die *Schuth*, Darumb In den tu wir euch nicht zu kurcz; sunder habt Ir von Jemands freitum oder gerechtikait, das lasset zaigen, vnd vns das schawen für frumen leiten, das wir euch ains solichn hinfur vberheben, und uns basser darnach mugen gerichtenn, Wenn wir müssen vns des vnsern halten. Auch von der geltschult wegn lassen wir euch wissen, das vns vnser gnadiger herr der Römisch künig noch nicht gelt hat gebn, sunder als wir wider yecz zu sein gnaden kömen werdn, so wil vns sein gnad an uerczihn ausrichten des gelts, dann so welln wir euch an zweifel Ledig machn solicher purgschafft, als Ir vor vns stet. Gebn ze *Rab* am suntag vor Barnabe Anno domini etc. (14) xlquinto.

Barthlme von Frangepan zu Vegel, zu Modruss ze zeng etc. Graf vnd pfleger des Bisthums ze Rab.

Külczíme: Den Ersamen vnd weisen Richter vnd Rat der stat ze prespurg vnsern sunderlieben freuntn vnd gwnern [143]).

Időközben e tanács *Váczott* fordúlt meg. De ez itt mulatásáról csak annyit tudunk, hogy jul. 3. ismeretlen tartalmú okmányt menesztett ki [144]).

Sept. 11-dik után e tanács ismét *Budán* volt s Benedek pozsonyi kanonok, ki e városnak a Szentgyörgyi grófokkal volt perében, Temesközy Bálint pozsonyi várkapitánynak egyik lovasával s más három szolgával Komárom-, Esztergom- és Székes-Fehérvárra utazott, innen e tanácshoz egy követet küldött, a városi számkönyvnek e szavai szerint: Sept. 11. „Item Am Sambstag vor des heilign kreutz tag, als es erhabn ist wardn, ist ausgefaren her Benedic von der potbarey wegen, dye die stat mit dem Graf von Posing hat gehat, mit des Balennt dienner von haws, der ein Reitund dienner gebesn ist, vnd mit andern drein diennern mit ain rossingn wagn kenn Gamarn, vnd von dann ken Gran, vnd von dan

ken weissnburgk; *darnach hat et ein potn geschikt kenn Ofenn zun lantherren*, vnd ist ausgebesn selb virder personn 14 tag, dem hab wir mit gebn zu zerung 10 flor. auri.“

Az országos tanács által kinevezett bécsi küldöttség, jóformán, hogy Ulászlóról a Lengyelhonba küldött követtől előbb bizonyos hírt halljon, elhalasztá útját [145]). Ezen megboszonkodva Fridrik, sereggel lépte át a hon határait s Kőszeget ostrom alá vette. A követség erre útra indult. E követségről Aeneas után elég kimerítően írnak Engel [146]), Fessler [147]), leginkább pedig Teleki [148]); azért ezekhez utalva olvasóimat, csak egy két észrevételre szorítkozom.

Nemcsak a fönebb nevezettek voltak Bécsben, hanem hozzájok csatlakoztak a László pártján volt városok követei is, így névszerint Pozsony felküldé Eilausenrok János, Kluksz János, Jungetl Péter és Flinsz Miklóst 16 lovas zsoldossal, a számkönyv e sorai szerint: Sept. 28. „Item Am Erichtag an Sannd Michaels Obund, sind ausgefaren her hans Klux vnd herr peter Jungettl vnd herr Niklas Flins *kenn wienn zum Romischn künigk vnd zu den vngrischn lanndherren* mit 3 gereff wagn, yder wagn mit 4 Rossn, vnd mit dem stat wagn auch mit 3 rossn, 2 sein gebesn des ludweig künigsfelder, vnd das drit ros, das ist der stadt gebesn, darauf man speis vnd Soldner gefurt hat, vnd mit Inn sind gerieten pey 16 Reitund soldner, den hab wir mit gebn zu zerung vnd sind ausbelibn vntz ann dem Mitichn In vigilia Symonis et Jude (Oct. 27.) facit 4 wochn vnd 1 tag.“ E pozsonyi követek az alkudozások menetéről koronként tudósíták a városi tanácsot leveleikkel, melyek közül hármat alább közlök. E levelekből láthatjuk, hogy a magyar követség csak sept. 30-kán csütörtökön 10 órakor ért Bécsbe 400 lovas kiséretében s így e szerint Újlaky Miklós, ki a követségtől Sopronyban visszamaradt s csak Fridriktől külön meghivatva ment Bécsbe, nem sept. 30-kán jött oda, mint Aeneas után íróink állítják, hanem később. Láthatjuk e levelekből, hogy Giskra nem Német-Újhelyből, mint Aeneas mondja, hanem a pozsonyi követekkel jött Bécsbe s hogy a magyar követség eleinte Giskrát és a városi küldötteket is befogadá tanácskozásaiba, sőt azokat a részvétre egyenesen fel is szólítá; tehát mit Aeneas után

Teleki mond [149]), hogy tudniillik Giskra a követség magán tanácskozásaiba nem bocsáttaték, legfölebb később történhetett. Láthatjuk továbbá, hogy Újlaky, miután mit sem végezhettek, october 12. körül oda akarta hagyni a várost; végre, hogy Garay László nem volt a városok s így V. László pártján; de szóljanak magok ez érdekes levelek:

Vnserm willig dinst czw vor; wist liebn Herrn vnd prueder wir lassn ewch wissn, das wir mit Her giskra, als am myttichn in der zehentn stund vor mittentag sein chomen in die stat wienn, also sind die herrn, die in der potschafft ervelt sein, vnser her der erczbischolff, laszla wann (így=bán) vnd des wayda Miklosch ratt ann sein stat, ann der erichtag nacht vor vnser chomen. Als wir am mittichn chamen von stund nach essens, ging her giskra vnd wir mit im zu vnserm herrn dem erczbischolff vnd czu denn andern herrn, also wart wegertt von denn herrn vnd poten her giskra *vns vnd ander stet, als vil vnser do wa: un*, wir scholen helffn vnd ratn, was das pest vnd das nüczist dem lannd wer, wenn wir auch inboner des landes wernn vnd wernn phlichtig zw ratn, daraws nucz und er der heilign chronn vnd dem land czw vngernn erging, also werett sich herr giskra mit vns vnd mit denn sein, vnd thett inn antburt ann vnser aller stat, vnd dankt irnn gnadn solicher er, dic sy vns erpüttn, als sew worürttn zu helffn vnd ratn dem land das pest vnd zu frid, wir hietn albeg gerrn gesechn frid, damit das land nicht weschedigt wer wordn, vnd wer uns laid, das es pisher also weschedigt wer wordn, was wir aber helffn vnd geratn chundn, daraus dem lannd vnd vnsern naturleichn herrn nucz vnd er ging, dorczue woldn wir gernn helffn, also peleb es des nachts; als gestern morgn sind die herrn die dann in der potschafft geschikt sein wordn, genn hoff zu vnserm herrn dem chünig, und habn ir potschafft geworbn, also hat man sew getagt vncz auff hewtt wider ze chomen, do will inn der r(ömische) k(ünig) antburt thun; was aber die antburt wirtt, das wel wir euch, an uerczichn, verkünden, wann es ain weschiecht, wie sich die hoffmer fürbas schikn werden, das welln wir euch vnuerdrossenliech wissn lassn. Item wist, das die iungn hern paid, her hanns eylausinrokch vnd her klwxs gar hoffleich sein, von denn schönnenn frawenn, wir haben armen gesellen chain rue mit inn, also gogl (?) sein sie wordn, domit webar ewch got der almöchtig gechling (?) geschribn am freitag in die steffani regis (aug. 20) a. d. 1445. H(ans) E(ylausinrok) h(ans) K(lux) p(eter) J(ungetl) n(iklas) f(lins) [150]).

Oct. 1-én kelt második levelükben ezt irják:

Ersamen weisn liebn Hern vnser willig dinst zw vor; wist als wir euch im erstn zue habn geschribn von wegn der herrn von vngern, das sew chomen scholtn, als am mitichn, desselben tags sind sew belibn zw himpurg (Hainburg?) vnd chomen erst gestern, als an der

zehentn stund, wol als mit 1111c (400) pherdn, als nach essens ging wir genn hoff, wartt vns gesagt wie czisterstorff gewunnen wer, und pangracz scholt das derstign habn pey der nacht, dornach sagt man vns, der von pernstain hiet ein volkch gehabt vnder dem phillipko mit im, und haben welln auff presburg eintweder dem haws zw schadn, oder der stat, also ist philipko selb dritt vber die Marich chomen vorhin sind guter geselln czbem (?) ann inn chomen, vnd habn inn die phertt abgeaylt, vnd der philipko ist zw fues do von chomen wider über die March vnd hat nicht andern gedacht, — — — indem alln seytt für sichtig. liebn Herrn wir hiettn ewch gernn hoffmer verchunt, es ist noch nichts Angefengtt mit denn vngrischn herrn, aber wie es sich schikn wirtt, gott geb das zw ein gutn frid chöm. —— Auch liebn herrn gedenkcht, das wir czerung habn, oder wir kunnen ánn gelt nichts ausrichtn, — — und ab wir halt gernn ein Mess liessen lesn das es vns wol ging, nu hiet wir nicht ein heller darumb ze gebn, — — datum zw wienn am freitag in der sechstn stund noch Michaelis (14) xlquinto.

h. k.
p. J.
n. f. [151]).

Végre oct. 12-kén így írnak:

Ersamen stb. wir lassn euch wissn, das wir vnser sachn noch nichs habn ausgericht, wenn man ycz nichs anders wetracht, denn das man mit denn vngrischn herrn taidingt. Sy sind als gestern vor essens vnd nach essens stets zu hoff geuesn, vnd habn da getaydingt, aber Sew habn nichs weslossnn. also sagt man vns, wie der wayda hab welln wegk ann enntt, ydoch beleibt er nach allhie. gott geb das es noch zw gutnn entt chem; wir kunenn nichs gewissn, wie die wesliessung nach wesch ehn wirtt. — — — — Item lasla wann ist nicht vnsers tails, von wegn der Maut zu tebn. (Dévény). Datum zw wienn am erichtag vor kolmanni martiris anno etc. (14) xlquinto.

H. k.
P. J.
n. f. [152]).

E levelekből következtethetjük, hogy e követség oct. 12-én jóval túl, miután e napig mit sem végeztek még, Bécsben maradt, mi annyival is valószinübb, mert Fridrich első feleletét csak oct. 13-kán adta e követségnek [153]). Ha második feleletének [154]) kelte volna, könnyebben meghatározhatnók ottmulatásuk idejét; de így is nagy valószinüséggel állíthatjuk, hogy oct. végeig ott maradtak, miután a pozsonyi követek, mint fönebb láttuk, csak oct. 27-én, Giskra pedig csak nov. 5-én jöttek a római királytól vissza Pozsonyba [155]).

E követség kihallgatására az országos tanács már az-

előtt országgyűlést hirdetett ki Székes-Fehérvárra dec. 8-ára. De többen az ország szélein lakó honnagyok közöl e napra az idő rövidsége miatt meg nem jelenhetvén, Zsámbékról dec. 17-én kelt levelével ez országgyűlést jövő évi febr. 9-ére elhalasztja s meghívja erre a honnagyokat s városokat, a megjelenők teljes biztonságáról hite alatt kezeskedve. Ime itt van e tárgyban Pozsony városához írt levele:

Circumspecti viri Amici nostri. solempni Ambasiata Illa, quam *generalis Regnicolarum pestiensis Congregacio* in arduo Regni facto, vt nostis, ad Romanorum Regem transmiserat, expleta huiusmodj legacionis Officio dudum reuertente, per quam que et qualia cum dicto Romanorum Rege tractata sunt, quidque legacionis ab eodem ipsa Ambasiata reportauerit viceuersa, licet pro edicendis et exaudiendis eisdem pridem singulis maioribus personis Regni, vt eedem ad festum Concepcionis Marie virginis (Dec. 8.) proxime preteritum ad Albamregalem conuenissent, literalis promulgacio facta fuerit; Tamen quia nonnulis fratribus et Amicis nostris in extremis partibus Regni distanter constitutis pro talismodj celebracione diete pretactum festum Concepcionis Marie breuis termini assignacio visa extitit, petentibus ipsis terminum in eo prefigi longiorem. *Nos igitur ob Id ad hunc communem locum congregatj*, dictorum fratrum et Amicorum nostrorum desideriis satisfacere volentes, *vnacum Nuncys certorum aliorum fratrum nostrorum preuia racione ad nos destinatis nobiscumque pre presenti constitutis pro talismodi obseruacione diete in dicta Albaregali generaliter celebrande* Octavum diem festi purificacionis Marie proxime venturum (febr. 9. 1446) terminum scilicet prolixum satis competentem et sufficientem de multa prouidencia prefigendo duximus Indicendum, prefigimusque, disponimus et ordinamus taliter obseruari, vt omnes et singuli pociores Regni loco et termino in pretactis congregacioni interesse studeant nullaque occasione posita negligant comparere, Edicentes per expressum, quod non obstante absencia quorumcumque mox ipso termino adueniente Hy, qui presentes fuerint, de quorum numero amicicias vestras fieri petimus ex affectu, in omni statu Regni et pacis solidacione plenissimam habeant potestatem tractandj, disponendi et concludendj, prout ipsis melius videbitur expediri, Prohibentes nichilominus, vt tempore medio nulluspiam nocere presumat alteri hostiliter quouismodo. Presentibus etiand nuncys vestris ad Id de medio vestri eligendis plenum nostrum Saluumconductum pro aduentu, mora et Iterato recessu eorundem, damus et concedimus sub fide nostra xpiana et honore temporali. Certificantes vos, quod firmi nostri propositi existit moram solummodo octo dierum facere Ibidem. Veniant igitur Nuncij vestri tempestiue, ne eisdem valeat negligencia imputari, quibus octo diebus, tractatibus et concludendis negocys finem deo

dante imponemus. Datum *in villa Sambok* vocata prope Budan habita, feria sexta proxima ante festum beati Thome apostoli.

Dyonisius Car dinalis Archiepiscopus Strigoniensis. Petrus Episcopus Waciensis et Ladislaus NytriensisLaurencius de Hedrehwara palatinus. Nicolaus, de Wylak wayuoda Transsiluanus. Georgius de Rozgon Judex curie Ladislaus de Gara Banus Machouiensis Emericus et Stephanus de pelsewcz, Symon Czwdar de Olnod, Rupertus de Thar et Georgius Lorandj de Serke.

Külczíme : Circumspectis et prouidis viris Judici et Juratisciui bus Civitatis Posoniensis, Amicis nostris dilectis [156]).

Ez igen fontos okmány önkényt megczáfolja Kátonát [157]), Prayt [158]), Fesslert [159]), kik ez országgyülést e jelen év végére teszik, és Engelt [160]) és ismét Prayt [161]), kik csak országos tanácsnak tartják.

1446.

De febr. 9. sem nyílt még meg ez országgyülés. E halasztás tulajdonképi okát még nem sikerült kitudni, legvalószinűbben Hunyádi távolléte okozá, ki a Drakul elleni hadjárattal levén elfoglalva, csak lassan tért vissza s még febr. végén Debreczen tájékán tartózkodott [162]). De bármi okból is, ez országgyülés legalább egy hónapig elhalasztatott. Pozsony tanácsa már febr. 4. küldé követét Esztergomba, ki e gyülés kezdetéről hírt hozzon [163]). Itt ez jóformán már megtudta az elhalasztatást; csakhogy megnyílása napjáról aligha hallott bizonyosat, miután febr. 17. ismét ily követet küldtek Esztergom- sőt egyenesen Székesfehérvárra [164]). Ettől hallhattak végre bizonyosságot; mert már 24-én elindultak követeik : Ranesz István bíró, Jungetl Péter, Benedek kanonok és Wolf Miklós néhány zsoldossal [165]). Tehát e szerint Engel [166]) és Teleki [167]) helyesen martiusra, mégpedig hozzá tehetjük : elejére, teszik kezdetét.

A Bécsben volt követség, útja sikertelenségét elmondván, köz elégedetlenség támadt; azonban hogy ez ügy lehetőleg békés úton egyenlíttessék ki, újabb követekül kinevezték Péter váczi püspököt, nagys. Palóczy Lászlót, Bodó Gergely és Lorándi alvajdákat, kikhez csatlakozott Ranesz István pozsonyi- és a kassai bíró [168]). Különben ez ügy végelintézése a jun. 5-re rendelt országgyülésre halasztatott el. Meg-

jelent e gyülésen Szent-Miklósy Pongrácz is és teljes engedelmet s László király elismerését fogadta; ezáltal eszközlendő ki a honnagyok segélyét Giskra és Fridrik serege ellen, mely szakolczai várát ostrom alá vette. Hozattak e gyülésen kétségkivül egyéb a közbátorság és rend fentartására vonatkozó végzemények is, melyekről, bár a jövő rákosi országgyülésen megerősíttettek, nincs közelebbi tudomásunk [169]). Két ily végzeményt azonban a mindjárt közlendő okmányokból fogunk megismerni. — Szétoszlott e gyülés mart. 18. körül, miután e nap a pozsonyi követek, mint fönebb láttuk, már haza érkeztek.

Ez országos tanács, mely e gyülésen természetesen jelen volt, így folytatta a gyülés vége felé, vagy tán már eloszlása után, müködését:

Mart. 14. Léderthejedi István saját és Tamás fia, meg Jakab unokája nevében, bepanaszlá Nyéky Pál és Imrét, meg Csenkeszéthi Jánost, hogy Légerthejed helységük néhány szántóföldét erőhatalommal elfoglalták és hogy néhai György testvérük özvegye, ennek birtokát, bár hozományát illetőleg teljesen kielégíttetett, nem akarja nekik visszaadni. E panasz folytán meghagyja a tanács a pozsonyi káptalannak, hogy az alperesek az iménti fehérvári országgyülésnek, a szövegben szó szerint felhozott törvényczikkének értelmében, ama birtokok visszaadására felszólíttassanak; mely czélra a káptalan kiküldé Györsokai Mihálylyal Imre szerdahelyi lelkészt:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hungarie vniuersi Honorabili Capitulo ecclesie poson. Salutem cum honore. Dicit nobis Stephanus filius condam Johannis de lygerthed sua, ac Thome fily et petri filij Jacobi fratris suorum in personis, Quomodo paulus filius condam Jacobi de Nyek, Emericus filius demetry de dicta Nyek, Johannes filius Simonis de Chenkezethy ex consensu et voluntate Nobilis domine Weronica vocate consortis predict Johannis in anno proxime transacto certas particulas terrarum arabilium intra metas possessionis eorum conquerencium *lyertheed* predicte in Comitatu poson. existentis et habite adiacentes occupando pro seipsis potentialiter perarari et seminari fecissent Et quod nobilis domina Relicta Gregory; fratris videlicet ipsorum exponencium leuatis et plenarie et Integre receptis dote et rebus suis paternalibus de porcione eiusdem condam Gregory Mariti ipsius possessionaria sibi prouenire debitis, contra prohibiciones eorum

exponencium, ymmo et contra Regni consuetudinem, porcionem ipsius condam Gregory fratris ipsorum conquerencium predictam ad ipsos, sublato de medio eodem Gregorio, hereditario Jure deuolutam et condescensam, apud se potencialiter conseruaret Indebite et sine omni lege, In preiudicium eorundem atque damnum Jurisque derogamen manifestum. Suplicauit nostre vniuersitati idem Stephanus in personis, quibus supra, vt Ipsis circa premissa remedio occurrere dignaremur oportuno. Vnde cum nos pari voto et vnanimi voluntate *in hac generali nostra Congregacione albensi Id statuimus, ut vniuerse possessiones hys disturbiorum temporibus seu alia bona ymmobilia* (így) *per quoscunque taliter indebite occupate et vsurpata, hys a quibus occupate sunt, sub Pena Infidelitatis, vsque ad festum beati Georgy martiris nunc venturum remitti debeant et resignarj;* Ideo vestram Honorabilitatem presentibus requirimus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente Michael filius petri de Gorsoka, vel Mathias, aut demetrius de eadem, neue Johannes filius Stephani de lygerthed alys absentibus homo noster scita ueritate premissorum, ad prefatum paulum, Emericum, Johannem ac Nobilem dominam Relictam dicti condam Gregory (e szavak fölött irva: mortua est) accedendo ammoneat ipsos et quemlibet eorum seorsum, vt ipsi prescriptas particulas terrarum arabilium *Juxta Statuta et conclusiones nostras* ipsis exponentibus remitti debeant et resignari, dicta eciam nobilis domina dictam porcionem possessionariam eisdem resignare teneatur vsque ad festum beati Georgy martiris antedictum. Et quitquid ydem occupantes fecerint in premissis, nobis suo modo rescribatis. Datum *in Congregacione nostra generali albensi* predicta, feria secunda proxima post Dominicam Reminiscere Anno dom. Millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto.

Külszélén: „Executio facta est in die palmarum (April 10.) Homo Regni: Michael filius Petri de Gersoka. Capituli: dominus Emericus plebanus in Zeredahel. Ammoniti possessiones non remiserunt. Datum 13-die diei Ammonicionis (April 22.) [170]).

Ugyanaz nap megjelent előtte Mihály pozsonyi prépost s ismétlé taval máj. 14. e tanács előtt gróf Szentgyörgyi György ellen felhozott panaszát azon hozzáadással, hogy ez tőle s káptalanjától nem csak Vásárúth hanem Nyárasd helységöket is elfoglalta s bitorolja évek óta. Mire e tanács meghagyja a győri káptalannak, hogy a szövegben ismét szószerint felhozott fehérvári czikk megtartására a gróf szólíttassék fel:

Prelati, Barones Nobiles et proceres Regni Hung. vniuersi Honorabilj Capitulo ecclesie Jauriensis Salutem cum honore. Dicitur nobis in personis venerabilis virj Michaelis prepositi et honorabilis Capituli ecclesie Posou. Quomodo Egregius Georgius groff dictus de Bozin et Zenthgyergh Hys disturbiorum temporibus, quas-

dam possessiones ipsorum Wasarwth et Nyarasd vocatas ac Clausuram husonum et aliorum piscium circa easdem possessiones existentem in Cottu poson. habitas necnon decimas frugum ac alios Census et prouentus de eisdem possessionibus prouenire debentes a manibus ipsorum dominorum prepositi et Capituli contra deum et Justiciam ac huius Regni laudabilem consuetudinem minus Juste et Indebite ac sine lege occupasset, occupatisque per plures iam Annos vsus fuisset et vteretur eciam de presenti. *Et quamuis de Congregacione nostra generali Anno preterito in pesth celebrata,* ut dictas possessiones iuxta decreta nostra ibidem ordinata et conclusa prefatis Dominis preposito et Capitulo remitteret et manus suas de eisdem exciperet, eidem Georgio groff scripserimus; tamen ipse Id facere minime curauisset, sed annotatas possessiones continue usque in diem hodiernum tenuisset et teneret easdemque sibi ipsi vsurpare et perpetuare niteretur, potencia mediante in dampnum et preiudicium dictorum prepositi et Capituli valde magnum. Supplicatum igitur extitit nostre vniuersitati pro parte eorundem dominorum, ut ipsis circa premissa remedio occurrere dignaremur opportuno-vnde Cum Nos parj voto et vnanimi voluntate *in hac Albensi nostra generali Congregacione Jd ordinauerimus, vt vniuerse possessiones, seu alia bona immobilia hys disturbiorum temporibus contra ordinem Juris et Regni consuetudinem sub quocunque nomine et colore per quoscunque occupate et vsurpata, hys, a quibus occupate sunt, sub pena Infidelitatis usque ad festum b. Georgy martiris nunc proxime venturum plenarie remitti debeant et omnino resignarj;* Ideo vestram presentibus requirimus honorabilitatem quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente Ladislaus Fekethe de pokatheleke (= Kondé) aut Wenczeslaus filius Andree de naghabon sin Michael filius petri de Györczoka (így) newe Matheus aut Demetrius de eadem, seu Johannes filius Stephani de legyrtheed aut Ladislaus vel petrus fily Georgy litterati de Zeredahel alys absentibus homo noster scita veritate premissorum ad prefatum Georgium groff accedendo ammoneat eundem, ut ipse prescriptas possessiones *Juxta disposiciones et ordinaciones hic per nos factas,* ipsis dominis preposito et Capitulo poson. modis omnibus pacifice remittere debeat et resignare teneatur. Et quidquid Idem Georgius groff in premissis fecerit, Id nobis suo modo rescribatis. Datum *in prefata Albensi Congregacione nostra Generali* feria secunda proxima post Dominicam Reminiscere Anno Domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto [171]).

Szinte az nap ismétlék a pozsonyi polgárok már taval máj. 13. köpcsényi Kapler János és Péter ellen intézett abbeli panaszukat, hogy ezek öket törvénytelen s kiváltságaikat, sértő vámfizetésre szorítják. Ennek folytán e tanács ír a Kaplereknek, felszólítván öket, hogy a pesti és fehérvári ország-

gyűlések végzeményeinek elegetteendők, e vámzsarolástól álljanak el:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hungariae vniuersi Egregys Johanni et petro Kappler dictis de Kepcze debitam Reuerenciam cum honore. dicitur nobis in personis Judicis et Juratorum Civium tociusque Communitatis Ciuitatis poson. Graui cum querela, Quomodo vos hys disturbiorum temporibus Ipsos Ciues in eorum Juribus et libertatibus a diuis Regibus huius Incliti Regni pro eorum fidelitatibus sacre Corone semper exhibitis, graciose eis datis, multipliciter conturbassetis et in rebus eorum ac bonis grauissime dampnificassetis, compellendo scilicet eosdem de communi via Recta et Justa, ac publica in loca vestrorum Tributorum et ibidem taxando eosdem ad danda Tributa, cum quibus tamen nunquam fuissent obligati, prout vestris per omnia placuisset voluntatibus. Et quamuis *de Congregacione nostra generali Anno proxime preterito in Civitate pestiensi celebrata vobis scripserimus*, petendo diligenter et requirendo, vt dictos Cives poson. Juxta decreta ibidem per nos ordinata et conclusa in eorum Juribus ac libertatibus intertenere et conseruare deberetis, prout ab antiquo et tempore pacis semper conseruati extitissent; tamen, vt dicitur, hoc facere minime vos curassetis, nec curaretis etiam de presenti, ymmo minus iuste et Indebite ita continuare velletis eciam in futurum in dictorum Ciuium et tocius Ciuitatis poson. preiudicium atque dampnum multum grande, potencia mediante. Supplicatum igitur nostre (extitit) vniuersitati pro parte Ciuium eorundem, vt ipsis circa premissa remedio occurrere dignaremur opportuno. *Et quia in hac Albensi nostra Congregacione generali sicut et in pestiensi prenotata, inter cetera laudanda opera vnanimi omnium voto per nos Id ordinatum extitit, ut omnes et vniuersi Regnicole huius Regni in eorum Juribus et libertatibus antiquis et consuetis conserventur ac manuteneantur sub pena in eisdem nostris decretis et ordinacionibus contenta et conscripta.* Vestras igitur presentibus diligenter ac seriose Requirimus et hortamur fraternitates, quatenus decretis, sem Institutis et ordinacionibus nostris huiusmodi vos obtemperantes, Juxta continencias eorumdem dictos Ciues poson. in eorum Juribus ac libertatibus ex parte dictorum Tributorum et viarum prenotatarum ac aliarum rerum et bonorum quorumcunque decetero et in antea cuiuslibet novitatis postposita adinuencione in nullo perturbetis nec molestarj, aut quouis modo Impediri faciatis. Presentes autem post eorum lecturam reddi volumus presentanti. Datum *in prefata Albensi nostra Congregacione generali*, feria secunda proxima post dominicam Reminiscere. A. D. 1446. [172]).

Az országos tanács e levelet átadá a felperesek nek, melyet aztán a pozsonyi tanács saját levele kiséretében mart. 20. elküldött Köpcsénybe Kapler Péterhez [173]).

Mart. 17. Ez országos tanácshoz ismeretlen ügyben levelet küldött a pozsonyi tanács [174]).

April. hó elején *Váczott* találjuk az orsz. tanácsot, honnan apr. 16. kelt levelével meghagyja a thuróczi konventnek, hogy nemes Kerek Dorottya és fiainak nyitramegyei *Lipnik* helység birtokába leendő beigtatásához küldje ki tanúját. Mire a konvent kiküldé Mihály papot:

Prelati, Barones, Proceres, ac Nobiles Regni Hung. vniuersi Conuentui Ecclesie beate Marie Virginis de Turocz Salutem ac Honorem. Dicitur nobis in personis Nobilium Domine Dorothee filie Thome dicti kerek de lypnik, nec non Petri ac Gregory, ac Benedicti filiorum eiusdem domine Dorothee, quomodo ipsi in Dominium eiusdem possessionis lypnik in Comitatu Nitriensi existentis et habite, ipsos titulo pignoris concernentis legitime vellent introire. Super quo vestram devocionem (?) presentibus requirimus, quatenus vestrum mittatis hominem — —, quo presente Osualdus filius Petre (de) Klechen, ac Johannes, vel Ladislaus filij Jacobi de Laskasfalua, siue petrus pethew de alsolelowcz, neue Franciscus de Dywek alys absentibus homo noster — — — — introducat prefatos — — — — — Datum *Watsie* in Sancto Sabbatho A. d. 1446. — A káptalan kiküldé, vnacum prefato Osualdo filio Petri de Kletzen, fratrem Michaelem ordinis nostri sacerdotem, — — qui — — reuersi nobis — — retulerunt, quod ipsi feria secunda proxima post festum ascensionis domini proxime elapsum — — — presentibus — honorabilibus viris Georgio de Ciuitate Priuidie et Paulo de Chrenowcz ecclesiarum plebanis et prouidis viris Judicibus de Civitate Priuidie, de Czewsse et de Rastoczno, introduxissent prefatos — — in dominium eiusdem — — — nemine ipsis contradicente. — — — Datum quindecimo die execucionis premisse. *)

Ez évnek legfontosabb szakára jövünk; értjük a juniusra kihirdetett országgyülést. Teleki szerint [175]) az ugyan jun. 5-re volt kihirdetve; de valószinű, hogy egykét nappal előbb nyílt meg; miután a kormányzóválasztást hat, jóformán még a múlt fehérvári gyülésen hozott, törvényczikk elfogadása előzé meg; de mint mondám legfölebb egykét nappal előbb kezdődhetett; miután a pozsonyi követek: Ranesz István bíró, Gmatl István és a városi irnok, csak jun. 1-jén indultak utra [176]). Tudva levén az egész országban, még a

*) A pecsét fehér selymen függ. Eredetije a Majthényi-családnak Novákon levő levéltárában őriztetik. Közlé velem tek. Rakovszky István úr.

múlt fehérvári gyülésből, a most történendő kormányzóválasztás, oly nagy számmal jelentek meg a honnagyok, nemesek s városi követek, hogy a gyülést nem Pesten, mint szándékozva volt, hanem a *Rákoson* kellett tartani. A Bécsben volt küldöttség alkudozása sikertelenségét elmondván, oly általános elkeseredettség támadt, hogy csak a haza veszélyes állapota s leginkább Hunyadi, Újlaky és Héderváry befolyása eszközölheté ki, miszerint Lászlót továbbra is elismerjék királynak; de elhatároztatott, hogy ő Fridriktől, ha máskép nem lehet, erőhatalommal visszakövetteltessék [177]). Végre e hat czikk hozatott. 1. Kormányzó fog választatni. 2. A zavarok alatt elfoglalt birtokok visszadassanak. 3. A zavarok alatt felépített várak lerontassanak. 4. Minden zászlós leteszi hivatalát. 5. E gyülés végzeményeinek mindenki fog engedelmeskedni. 6. Az országnagyai közt létező s a közügyet illető bármi magán egyezések s szövetkezések érvénytelenítettnek [178]). E czikkek megtartását minden jelenvolt egyenként (singuli singulariter) e czélra külön fogalmazott esküalak szerint hittel fogadta; csak Pozsony, Buda, Kassa és Székesfehérvár követei, kik egy külön sátorban tanácskoztak, nem tevék le ez esküt, bármennyit iparkodtak is a sátorukba jött Széchy Tamás, Rozgonyi György és Palóczy László erre rábirni őket. Egyébiránt e városi követek önként kizárták magukat a kormányzó választásábani közreműködésből, miután a magyar nyelvet, melyen a tanácskozások folytak, nem birták, mint ezt legalább a pozsonyi követekről határozottan tudjuk [179]).

Végre megjött a kormányzóválasztásra kitűzött pünkösdvasárnap, jun. 5. [180]). Isten megkönyörült ez önmagában meghasonlott s két oldalról ellennel körülvett nemzet szenvedésein, egységre hozá a kedélyeket, megnyitá szemeiket, hogy lássák a férfiút, ki hivatva van ez országot a végszétbomlástól megmenteni! — — Valóban Isten kezének kelle itt működnie, különben honnan fejthetnők meg, hogy a véleményeikben annyira szétágazó rendek egyszerre összeegyezve, Hunyadi Jánost „a szent lélektől mintegy megszállva — mint Teleki igen helyesen mondja [181]) — egyes és közértelemmel kikiálták Kormányzónak kis László nevében.“

„Darnach — írják a pozsonyi követek említett levelökben — kurczlich ward ain geschray vnder der orsag zu erweln ainen verweser vnd Regirer daz Reich — — —, vber kurz ruef man den Huniad Janusch zu einen Verweser vnd Regirer des Lanndts.“ — Nagy örömmel árasztá el széles ez országot e választás: „Quapropter — mondja az őszinte Thuróczy — cuncta Hungarici regni plebs tali fulta protectore, magnam mox dissoluta in exultationem, alta voce deo laudes reddebat, campanarumque et tubarum sonus vicinum per aërem ferebatur“ [182]). Valóban „magna debuit esse virtus Joannis Hunyadii — mondja helyesen Katona — hominis noui, quod tot aliis regni proceribus, antiquitate generis gloriaque maiorum illustribus, communi suffragantium voto praelatus fuerit [183]). S szerencsés volt hazánk, hogy keblében még ily férfiú találtatott; mert e körülménynek köszönhetjük, hogy a mohácsi csata csak 1526. évben történt! . . . . .

Hunyadi esküje által e hivatal elvállalására kényszerítetve, utasítást kért és pontokat, melyek szerint kormányozza az országot. A gyűlés ennek folytán még tíz, e czélra megfelelő, czikket készített s vett fel a végzemények sorozatába [184]); ezek közül csak azon egyet emeljük ki, mely törvénykezések ideje alatt két főpap, két honnagy, a nádor, országbíró és hat nemesből álló tanácsot nevez ki melléje. Ez tehát azon, általunk már fönebb említett, *kormányzói tanács*, melyet, mint már megjegyzők, Teleki hibásan azonosít az országos tanácscsal. E kormányzói tanácsról mondja Kovachich, hogy az soha sem alakúlt meg; mert úgymond „Constat — Hunyadium frequentissimos cum Praelatis et Baronibus Conventus egisse et in Litteris eius semper Praelatorum et Baronum, nunquam autem privati huius Consilii mentionem fieri“ [185]). Kovachich itt ismét túlmegy a határon; mert hogy ezen „Consilii nullum prorsus vestigium apparet,“ még nem következik, hogy az nem létezett. Sőt nem is igen lehet e tanácsról adatunk, miután tagjai nem működtek önállólag, hanem csak a Hunyadi neve alatt kiadott okmányokra lehettek befolyással, melyekben természetesen nem igen említtetnek. Egyébiránt főnebb okmányilag megmutattuk léteztét.

E nevezetes országgyűlés befejezése nincs még tisztába hozva. Véleményem szerint az országgyűlés befejezettnek tekinthető, ha a hozott végzemények királyi szentesítés után, ünnepélyes okmányban közzététetnek. E jelen gyülésnek végzeményei, Hunyadi, mint kormányzó, által megerősítve, jun. 13. (feria secunda infra octauas pentecostes) [188] kihirdettettek; tehát ekkor e gyülés befejeztetett; de Katona [187], Engel [188], Fessler [189], Horváth [190], sőt Teleki [191] is, — bár ez utóbbi a jövő évi országgyülést mart. 25. mondja befejezettnek, pusztán azon okból, mert végzeményei e napon kelvék [192], — az e gyülésen jelenvolt országos tanácsnak ez időtájt kelt néhány okmánya által tévútra vezettetve, állítják, hogy e gyülés a végzemények kihirdetése után is együtt maradt több napig, Teleki szerint jun. 20-ig is [193]. — Ez országgyülésen, mint már mondók, a kormányzóválasztást hat törvényczikk hozatala előzé meg s íme e czikkek is csak most jun. 13. a többi később hozottakkal egybefoglalva hirdettetnek ki. Ha tehát e gyülés jun. 13. túl is tartott volna, nem látom át, miért nem várták volna be a többi később hozandó czikkek elkészültét is, hogy azok a fönebbiekkel szinte egybefoglalva tétessenek közzé. Íróink hibája onnan eredhetett; mert mindazon Prelati — — féle okmányokat, melyek az országgyülés folyama alatt keltek, országgyülésen kiadott okmányoknak tartották; pedig ez nem áll, miután az országos tanács a gyülések folyama alatt is adott ki függetlenül okmányokat. Ha íróink figyelmesebben vizsgálják azon jun. 13. után kelt okmányokat, melyekből az országgyülés folytatására következtettek, észrevehették volna, hogy azok nem a Rákoson hanem „*in Ciuitate Pestiensi*“ keltek. Ha tehát ezek csakugyan az országgyülésen keltek, az következnék belőlük, hogy e gyülés jun. 13. után a Rákosról Pestre tétetett át; pedig erről mit sem tudunk. Tehát a jun. 13. után kelt levelek, azért mert az országgyülés közelébe esnek, még nem mutatnak az országgyülés folytatására; különben ha ezen, úgy minden ily levélből országgyülésre kellene következtetnünk, pedig ezt Kovachich is, Teleki is, tagadja. Mind ezek után mi e gyülést jun. 13. befejezettnek [195] s a későbbi ily leveleket az országos tanács okmányainak tartjuk.

E tanács már a gyülés folyama alatt is adott ki okmányokat; így

Jun. 9. meghagyja a pozsonyi megyehatóságnak, hogy a káptalan részére, valahányszor egy év alatt ez iránt tőle megkerestetik, küldje ki tanúját.

Prelati, Barones, Nobiles ac proceres Regni Hungarie vniuersi Magnifico Comiti vel vice Comiti et Judlium. Comitatus poson. salutem et fauorem cum honore. vestras presentibus requirimus Amicicias. quatenus dum et quando ac quocienscunque a data presencium per Anni circulum pro parte honorabilis Capituli ecclesie poson. per homines, aut officiales, vel procuratores eorum, ipsorum nominibus, ad Inquisiciones, prohibiciones ac aliarum nostrarum vel palatinalium litterarum exhibiciones, necnon ad omnia et singula alia, que Juxta Regni consuetudinem talibus in processibus de Jure fierj consueuerunt, facienda presentibus fueritis requisiti, semper vnum vel duos ex vobis transmittatis, qui omnia premissa et queuis premissorum singula perficiat et exequatur Juris ordine observato. Et posthec tocius facti et peracti inibi negocy seriem tociens, quociens necesse fuerit et opportunum, nobis aut prefati Regni Hung. palatino more solitó rescribatis. presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum *in Congregacione nostra generali prope Pesth Celebrata* quinto die festi Penthecostes Anno Domini Millesimo quadringentesimo xlmo sexto [196]).

Jun. 10. (Feria sexta proxima post festum Pentecostes Berényszállási Márton kérésére a jászokat Zsigmond királytól nyert szabadalmaikban megerősíti s ezek tiszteletben tartására az egész országot felszólítja [197]).

Jun. 14. Ismét meghagyja a pozsonyi polgárok kérésére köpcsényi Kapler Jánosnak, hogy a pozsonyiak vámmentességi szabadalmait jogtalan követeléseivel ne sértse:

Prelati, Barones, Nobiles et Proceres Regni Hungarie vniuersi Egregio Johanni Keppler de zulabicz, residenti in Koczsee Salutem cum honore. Exponitur nobis in personis Circumspectorum virorum vniuersorum Ciuium et Hospitum Poson. plurimum querulose, Quomodo ipsi ex concessione libertatis diuorum Regum Hung. eis largiter ndulte, ab omni solucione tributaria, quibuscunque in hoc Regno fienda, exempti forent et exonerati; vos autem in tributo vestro, cum ipsos cum Rebus eorum mercimonialibus ad ea peruenire contingeret, contra huiusmodi libertatis eorum prerogatiuam, de rebus eorum mercimonialibus tributum exigi fecissetis et faceretis in dampnum et preiudicium eorum manifestum. Quare fraternitatem vestram requirimus presentibus pariter et ammonemus, quatenus receptis presentibus, predictos Ciues Poson. et Hospites, qui semper Corone Sacre fide-

les extiterunt, in eorum antiquis libertatibus conseruando, Contra premisse libertatis eorum prerogatiuam, de rebus eorum mercimonialibus nullum tributum exigere, sew exigi facere quoquomodo permit tatis. In quo nedum ipsis Civibus et hospitibus, ymno eciam nobis, singularem complacenciam facietis. Aliud facere non velitis: presentibus eciam perlectis exhibenti restitutis. Datum *in nostra generali congregacione prope Pesth celebrata* feria tercia proxima ante festum beatorum viti et Modesti martirum. A. D. 1446. [198]).

Ime ez okmányok mind „*Prope Pesth*“, azaz a Rákoson, keltek, már jövő naptól fogva e tanács *Pesten* adja ki okmányait, jeleül, hogy az országgyűlés jun. 13. után szétoszolva, e tanács jun. 15. már Pestre tette át tartózkodását. Ez elősorolt okmányok befejezésében olvasható „*in Congregacione nostra generali prope Pesth celebrata*“ szavakból pedig ne vélje senki, hogy ez okmányok magától az országgyűléstől erednek. Hasonlítsuk csak össze velük a Hunyadi által az országgyűlés nevében, tehát országgyűlésileg, kiadott végzemények befejezését: „Datum in *amplissima* Praelatorum, Baronum et *Regnicolarum* Congregatione Generali in Campo Pestiensi celebrata,“ s azonnal fogjuk látni a különbséget, még pedig a *Regnicolarum* szóban, melyet az országos tanács bármelyik okmányának bevezetése- vagy befejezésében hiában keresünk s mely szó a nemesség — tulajdonkép a megyei és városi küldöttek összeségét jelenti, mely nélkül országgyűlés nem képzelhető.

Jun. 15. Szent-Miklósi Pongrácznak kérésére, ennek I. Ulászlótól trencsénmegyei Sztrecsen és Óvár királyi várakról a miatt nyert zálogát, hogy egykor Szakolcza fentartására 12,000 aranyforintot fordított, helybenhagyja, annál is inkább; miután Szent-Miklósi e várakat 6000 aranyforinton váltá magához Sany Czepkótól [200]).

Jul. 16. Az országgyűlésnek előre megnyert beleegyezése folytán, a háborúk sikeres folytathatására rendkivüli adót vet ki a kamaranyereség alakjára. Minden öt jobbágykaputól, még a szabad királyi vagy királynéi városok és helységek részéről is, egy arany forint és minden négy, jobbágygyal nem biró, nemestől egy forint volt fizetendő [201]). Ez adót a végzés kihirdetése után 15 nap alatt mindenkinek jószágvesztés alatt, melyet csak 10 márka birsággal válthat vissza,

le kelle tenni. Szabolcs megyében ez adó beszedésére Vitéz János váradi püspök volt kinevezve [202]).

Ez okmánynak e szavai: „Cum nos *in presenti Congregacione nostra generali cum omnibus regnicolis* varios labores ac sumpmam deligenciam adhibuerimus, quibus possemus modis viam et ordinem invenire, vt huius regni emuli, tam intranei, quam extranei singulique pacificum statum ipsius regni turbatores, reprimi possint et inde excludi; itaque *post varios tractatus hanc* viam et ordinacionem apciorem pro huius regni defensione et conseruacione pacifici Status sui pari voto inuenimus et sine omni discrepancia in hoc resedimus — —" vitték arra jóformán íróinkat, hogy a rákosi országgyűlést jun. 13. túlra is kiterjesszék. Ez okmány szavaiban mindannyian [203]) oly határozottan látnak országgyűlési végzeményt, hogy példáúl Kovachich ez okmányt ily czím alatt tette közzé: „*Statutum Inclytorum Statuum et Ordinum Regni* in Comitiis Pestiensibus anno 1446. congregatorum." Ha ez adóztatás csakugyan az országgyűlésen határoztatott el; mért nincs a törvényczikkek közé foglalva? Vagy azt állítsuk, hogy e czikkek kiadása után jött csak a karok és rendeknek eszébe, hogy ily adókivetés is szükséges? S ha igen, miért nem szentesítették Hunyadi által, mint a jun. 13. közzétett czikkeket? Továbbá, ha országgyűlésen hozatott, ez pedig a Rákoson tartatott, honnan van, hogy ez okmány mégis Pesten (in oppido Pestiensi) kelt? Azért igen helyesen mondja ez adóról Bartal „Re deliberata conclusum, *non tamen in legem relatum est*" [204]); azaz véleményem szerint a karok és rendek tanácskoztak ugyan erről, de az országgyűlést a töröknek időközben Oláhországba történt beütése s Fridriknek az országgyűlésen Hunyadi ellen emelt panaszában nyilvánuló ellenkedési vágya miatt, szétoszlatni kényszerűlvén [205]), e tárgy végkidolgozását az országos tanácsra bizták, mely aztán e levelével ennek meg is felelt s csak innen érthetjük, hogy ez okmánynak sem címe sem befejézében nem fordul elő a *Regnicole* szó s érthetjük azt is, miért kelt Pesten.

Jun. 17. Váradi Benedek mester pozsonyi kanonok ismét panaszt emelt a káptalan nevében gróf Szentgyörgyi György ellen Vásárúth és Nyárasd helységek elfoglalása

miatt, állítván, hogy a káptalan pöre igazságát a szomszéd nemesek tanútételével igazolhatja. Ennek folytán megparancsolja a tanács, hogy e czélra a megyei nemességet összehívja s ha ezek állításából az fog kiderülni, hogy a gróf csakugyan a zavaros idők alatt foglalta el e két helységet, akkor a káptalant azonnal igtassa be újra birtokába; ellenkező esetben e tanács elé idézze a pereseket.

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hung. vniuersi magnifico et Nobilibus viris Comiti vel vicecomitj et Judicibus nobilium Comitatus poson. Salutem cum fauore. Noueritis, *Quod nobis in presenti Congregacione nostra generali pro reformando bono statu Regni in Ciuitate pestiensi constitutis*, veniens nostri in presenciam honorabilis Magister Benedictus de Waradino Canonicus ecclesie poson. in persona Capituli eiusdem ecclesie nobis querulose significare curauit, Quod magnificus Georgius groff (de Bozyn hys) disturbiorum temporibus quasdam duas possessiones ipsius Capituli wasaarwth et Nyarasd vocatas in Comitatu poson. habitas (simul cum clausura) seu piscatura vsonum in fluuio Danuby circa easdem possessiones erigi solita pro se minus iuste et indebite occupasset occupatisque uteretur eciam de presenti, ipsum Capitulum de dominio earumdem exludendo potencia sua mediante in preiudicium dicti Capituli et dampnum valde magnum. Et quia prefatum Capitulum se in accione sua prenotata veridice attestacione vicinorum et commetaneorum suorum ac Nobilium comprouincialium dicti Comitatus submittere valeat, talismodique occupacio possessionaria, vtrum hys temporibus disturbiorum facta fuerit an ne per attestaciones vicinorum et commetaneorum ipsarum possessionum occupatarum verificarj posse. Et ob hoc partes prenotate ad attestacionem in premissis faciendam ad vnum diem sedis vestre Judiciarie vestram (ami)ciciam transmitti debere videbantur; pro eo vestras Nobilitates presentibus requirimus, quatenus mox receptis presentibus vniuersos nobiles dicti Comitatus (poson. per) vnum uel duos ex vobis Judices nobilium ad vnum certum diem et locum sedis vestre Judiciarie vestram in presenciam simul conuocarj facere, con(uocatosque) ad fidèm eorum deo debitam coram Testimonio Capituli ecclesie Jauriensis, quod per Idem Capitulum serie presencium illac transmitti committimus et volumus (de eo) vtrum prefatus Georgius groff modo premisso tempore in predicto dictas possessiones a manibus iam dicti Capituli occupauerit an ne requirant. Et si Idem Capitulum hys disturbiorum temporibus eiectum ex assercionibus ipsorum Nobilium compereritis, extunc Idem in dominium earundem coram testimonio dicti Capituli Introducere et easdem eidem restatuere, restatutumque in eisdem conseruare debeatis; ubi vero ex assercionibus eorumden Nobilium easdem possessiones non hys temporibus disturbiorum occupatas, sed aliter agnoueritis, extunc

easdem partes cum eorum Juribus super premissis habitis in alterutrum exhibendis ad octauas festi b. Jacobi apostoli proxime venturas finale Judicium recepturos nostram in presenciam transmittatis; seriem siquidem omnium premissorum partes in vestris ac annotati Capituli litteris nobis reportare teneantur. Datum in *Pesth* secundo die festi Sacratissimi corporis xpi. Anno eiusdem M° cccc° xlmo sexto.

Egyik külszélén: Execucio facta est In festo b. Alexij (Jul. 17.) per Comitem Sebastianum de Rozgon et Judicem Nobilium Sebastianum de Ethy; testimonium Capituli Jauriensis Benedictus Chori ecclesie eiusdem Jaur, clericus in persona domini Stephani prepositi S. Adalberti et Canonicj iam fate eccl. Jaur., qui scita veritate Juxta continencias huiusmodj litterarum eodem die Introduxerunt Capitulum poson. et restatuerunt in introscriptas eorum possessiones nullo contradictore apparente [206]).

Jun. 20. (feria secunda proxima ante festum Natiuitatis B. Johannis Bapt.) [207]) kinevezi e tanács Várday Miklóst és kállai Lökös Jánost szabolcsi főispányoknak. Ezen levélből ismét azt következtetik íróink, hogy az országgyűlésen, melytől keltetik ez okmányt, a végzeményeik 4 czikkében letenni parancsolt főhivatalokat újra kiosztották. — Hogy nem országgyűlésen kelt ez okmány, a mondottak után önként következik. Nevezetes e befejezése: „Datum in congregatione nostra generali *prope Pesth* celebrata"; de ez okmány nemlevén egész terjelmében ismeretes előttünk [208]), tartózkodunk minden további észrevételtől.

Jun. 24. az esztergomi káptalanhoz ismeretlen tartalmú levelet intéz [209]).

Jun. 28. A tanács, Hunyadi Jánossal élén, a magvaszakadt Kondorosy Balás és Benedeknek pozsonymegyei Kondoros helységét egyházaspakai Thárnok János és szentpéteri Nagy Györgynek adományozván, e jelen okmánynyal megparancsolja a pozsonyi káptalannak, hogy a beigtatásra küldje ki tanúját, a netán ellenmondókat pedig idézze meg. A káptalan Bulcsuházai Györgygyel kiküldé Tamás oltárfőnököt.

Johannes de Hwnyad wayuoda Transsiluanus pro Illustrissimo infante, — Nato condam Alberti Regis Electo Regni Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Gubernator generalis, ac Prelati, Barones, Nobiles et proceres dicti Regni Hungarie Honorabili Capitulo Ecclesie poson. Salutem cum honore. Cum nos pro fidelitatibus et fidelium seruiciorum meritis Nobilium Johannis Tharnak filij Emerici de Eghazaspaka ac Gregorij Magni filij Nicolai de Zenthpether per eos Sacre huius Regni Corone sub locorum et temporum diuersitate exhibitis ac

fideliter impensis, possessionem Kondros vocatam in Comitatu Pozon. existentem, que quondam Blasy et Benedicti de predicta Kondros profuisse et per defectum seminis eorundem Juxta Regni consuetudinem ad Sacram Coronam deuoluta fore perhibetur, Item totum et omne Jus Regium, si quod in dicta possessione quibuscumque modis, causis et racionibus ac qualitercumque Regia Maiestas et ipsa Sacra Corona haberet, vigore aliarum litterarum nostrarum donacionalium exinde confectarum, Memoratis Johannis Tharnok et Gregorio Magno in perpetuum contulerimus, volumusque eosdem in dominium eiusdem possessionis per nostrum et vestrum homines legittime facere introduci Quamobrem vestram honorabilitatem presentibus requirimus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente petrus Bürke de Naghaban, aut Georgius de Bulchehaza alio absente homo noster ad facies prescripte possessionis Kondros consequenterque Juris Corone in eadem habiti vicinis et commetaneis eiusdem vniuersis inibi legittime conuocatis et presentibus accedendo Introducat prefatos Johannem de Eghazaspaka et (Gregorium Magnum) de Zenthpether in dominium eiusdem, statuatque eandem simulcum cunctis ipsius vtilitatibus, quibuslibet eisdem, premisse nostre donacionis titulo perpetuo possidendam, si non fuerit contradictum; Co(ntradictores vero) si qui fuerint Euocet ipsos contra antefatos Johannem et Gregorium nostram in presenciam (ad terminum com)pepetentem racionem contradiccionis eorum reddituros. Et post hec huiusmodi Introduccionis — — — cum contradictorum et Euocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premisse statucioni intererunt, nominibus terminoque assignato, nobis more solito rescibatis. Datum *in nostra generalj congregacione pesthiensi* secundo die festi Beatissimi Regis Ladislai Anno domini Millessimo, Quadringentesimo Quadragesimo sexto.

Egyik külszélén e szavak: Execucio facta est octauo die festi bb. petri et pauli apostolor. (Jul. 6.) Homo Regius Georgius filius Johannis de Bulczuhaza, homo Capituli Thomas Rector Altaris Corporis xpi. Martinus filius Blasy de Kondros et domina Elena uxor stephani de eadem contradixerunt, qui vocati sunt ad octauas festi b. Jacobi apost. Datum 16. die diei Execucionis (jul. 21.) [210]).

Jul. elején megjelent e tanács előtt Bély Margit s bepanaszlá tompafalvai Nagy Bálintot, hogy hontmegyei Bél helységét a zavaros idők alatt elfoglalta. E panaszát igaznak vallá a jelenvolt hontmegyei nemesség, azért a tanács meghagyja a sághi konventnek, hogy Margitnak azonnali új beigtatására küldje ki tanúját, felszólítva mindazáltal Nagy Bálintot, hogy, ha e beigtatás ellen jogos kifogása van, aug. 1-re a tanács előtt megjelenjen, midőn is a végitélet ki fog mondatni [211]).

Jul. 18. A sághi konvent jelenti e tanácsnak, hogy a főnebbi parancs végrehajtására Chehi Jánossal kiküldé Jakab áldozárt, kik a beigtatást jul. 15. végrehajtva, fölkeresék Nagy Bálintot tompafalvai birtokán, meg hagyva neki, hogy ha e beigtatás ellen kifogása volna, aug. 1. a tanács előtt megjelenjen:

Reuerendissimis prelatis, Magnificisque viris Baronibus et proceribus Regni hungarie vniuersis, dominis et Amicis ipsorum Reuerendis, Paulus prepositus et conuentus ecclesie de Saag Sincere Reuerencie et honoris continuum incrementum. Noueritis, quod cum nos litteras vestras adjudicatorias, modum et formam vestre Judiciarie commissionis pro parte nobilis domine Margarethe vocate; filie Jacobi de Beel contra Valentinum magnum de Thompafalva emanatas, nobisque preceptorie loquentes modo et ordine in eisdem prefixo expressis, reuerenter receperimus et iuxta earumdem continencjam vna cum Joanne de Chehy homine vestro in eisdem litteris adiudicatorijs conscripto, vnum ex nobis; videlicet fratrem Jacobum presbiterum, ad contenta earumdem litterarum vestrarum adiudicatoriarum suo modo peragenda, nostro pro testimonio duxissemus destinandum, tandem ijdem exinde ad nos reuersi, nobis vniformiter retulerunt, Quod ipsi feria sexta proxima post festum b. Margarethe virg. (Jul. 15.) proxime preterita ad faciem possessionis Beel vocate vicinis et commetaneis eiusdem vniuersis inibi legitime conuocatis et presentibus accedendo, eandem cum cunctis suis utilitatibus et pertinencijs quibuslibet, prefate domine Margarethe, Jure sibi incumbente, restatuissent possidendam, tenendam et habendam, contradiccione prefati Valentini magni et aliorum quorumlibet non obstante. Qua restatucione facta ipsi vester et noster homines prefato Valentino magno de Thompafalua, in porcione sua possessionaria in eadem Thompafalva habita, commisissent, vt si ipse aliquid Juris ad dictam possessionem Beel se habere supponeret, extunc ipse Valentinus in Octauis beati Jacobi Apost. nunc venturis coram vobis comparere deberet. — — — Datum quarto die execucionis prenotate A. D. 1446 [212]).

Időközben *Budára* ment át e tanács.

Jul. 30. Zsigmond fehérvári keresztesfőnök abbeli panaszára, hogy konventjének tolnamegyei Fad, Varasd, Gyant és Halászi helységeit, melyek az azokat bitorlóktól a legújabb pesti végzemények értelmében visszaadattak, most újabban jul. 23. erőhatalommal elfoglalta berzsenyi Kiss Kelemen és lakóit jogtalan zsarolásokkal terheli. Mire e tanács megparancsolja a tolnai megyehatóságnak, hogy e Kiss Kelement e helységekből kiűzve, azokat a konventnek visszaadja s birtokukban megvédje.

Prelati, Barones, Nobiles et Proceres Regni Hungarie vniuersi Nobilibus viris Comiti vel Vice Comiti ac Judicibus nobilium Comitatus Tolnensis Salutem et fauorem. Veniens in nostram presenciam Religiosus vir Sigismundus preceptor Cruciferatus ecclesie beati Regis Stephani de Alba in sua ac ceterorum fratrum suorum Conuentu in eodem existencium nominibus et personis, conquestus est nobis graui cum querela, Quomodo alias prioribus disturbiorum temporibus nonnulli forent (igy) Regnicole, qui possessiones ipsorum fad, warasd, Gyand et Halazy vocatas in dicto Cottu Tolnensi existentes et habitas, occupassent et occupatas destinuissent, qui licet *post nostram generalem congregacionem in Civitate pestiensi nuperrime factam, Juxta statuta nostrorum decretorum in eadem vnanimi voluntate Initorum et firmatorum,* easdem possessiones antefato Conuentui remisissent et resignassent; Tamen nunc, videlicet sabbato ante festum beati Jacobi Apostoli proxime preteritum (Jul. 23.) quidam Clemens paruus de Bersen alias Castellanus Castelli *Gyorke* vocati, nescitur qua ductus temeritatis audacia, qui viceuersa pretactas possessiones antefati Conuentus occupans, populos et Jobagiones in eisdem commorantes cum multiplicibus taxarum exaccionibus et aliorum grauaminum generibus dietim impediret, vexaret et dampnificaret, quod nedum in preiudicium et dampnum ipsorum exponencium, verum eciam in nostrorum statutorum transgressionen, ac in nostram displicenciam cedit manifestam. Supplicauit itaque nobis annotatus Sigismundus preceptor, vt circa premissa ipsis remedium adhiberemus opportunum. Etquia nolumus huiusmodi illicitas possessionum occupaciones cuippiam pacienter sufferre et tollerare, ne huiusmodi temeraria presumpta (igy) alijs rursus et iterum eueniat in exemplum: Ideo Nobilitatibus vestris presentibus committimus in mandatis, quatenus habitis presentibus prefatum Clementem Castellanum ac suos complices et familiares de prefatis possessionibus antedicti Conuentus ecclesie de Alba eicere (igy) et excludere velitis dictosque Cruciferos in dominio ipsarum possessionum et pertinenciarum earumdem contra quoslibet illegittimos Impetitores, Et signanter aduersus Clementem paruum, protegere, tueri et defensare debeatis nostra in persona et auctoritate presentibus vobis in hac parte attributa et Justicia mediante. Et secus non facturi, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum *Bude* Sabbato proximo post festum beate Anne matris Marie. Anno domini M. CCCC. xlmo sexto [213]).

Aug. 6. A tanács a sághi konventnek fönebbi (jul. 18.) tudósítása folytán Bél helységet véglegesen Béli Margitnak itéli oda, miután Nagy Bálint aug. 1. előtte meg nem jelent:

Nos Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni hungarie vniuersi Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit vniuersis, quod nobis *in pridierna (?) Congregacione nostra generali in Ciuitate pestiensi pro reformando bono statu Regni celebrata*

constitutis, Nobilis Domina Margaretha vocata, filia Jacobi de Beel personaliter nostram veniendo in persenciam contra Valentinum Magnum de Thompafalva proposuerat et conquesta extiterat in hunc modum, quod idem Valentinus magnus hys disturbiorum temporibus possessionem suam Beel vocatam in Comitatu hontensi habitam e suis manibus indebite et potencialiter pro se ipso occupasset, Ipsam de dominio eiusdem excludendo, in preiudicium sui Juris et dampnum valde magnum; prefato Valentino magno ad respondendum eidem domine super premissis Congregacionem nostram ad eandem, nostram in presenciam non veniente nec mittente. Suplicauit itaque ipsa Domina Margaretha sibi per nos in premissis remedium adhiberi opportunum. Et quia *nobiles dicti Comitatus hontensis*, in quo scilicet Comitatu dicta possessio Beel existere perhibetur, *vniuersaliter in ipsa congregacione nostra generali constituti*, Id vt dicta possessio Beel a manibus dicte domine Margarethe modo premisso tempore in predicto per prefatum Valentinum magnum indebite et potencialiter occupata fuit, unanimiter attestati existerant et affirmarunt, *In Conuençionibus autem generalibus, tam scilicet dicto Pestiensi, quam etiam alias in Ciuitate Albensi celebratis Id statutum et conclusum fuisset, ac omnium nostrum pari voluntate determinatum, vt vniuerse possessiones et quelibet iura possessionaria, his disturbiorum temporibus per quoscumque indebite occupate, hys a quibus occupate fuissent, sub penis et obligacionibus superinde institutis, remitti debeant et resignari.* Et obhoc dicta possessio Beel eidem Domine Margarethe restatui debere visa fuisset; Pro eo honorabilitatem Conuentus ecclesie de Saag litteratorie requisiueramus, commiseramusque et mandaueramus eidem, quatenus ipsorum mitterent hominem, pro testimonio fide dignum, quo presente homo noster infra declarandus, per nos ad id specialiter transmissus, ad faciem dicte possessionis Beel vocate vicinis et commetaneis eiusdem vniuersis inibi legittime conuocatis et presentibus accedendo, eandem possessionem Beel cum cunctis eius vtilitatibus et pertinencijs quibuslibet prefate domine Margarethe (Jure sibi incumbente) restatuat possidendam, tenendam pariter et habendam, Contradiccione prefati Valentini magni et aliorum quorumlibet non obstante. Nichilominus idem noster et ipsius Conuentus homines ad facies aliquarum possessionum, seu porcionum possessionariarum annotati Valentini accedant committentes eidem, vt si ipse aliquid iuris ad dictam possessionem Beel se habere supponeret, in cuius preiudicium dicta possessio Beel annotate domine Margarethe statui non debuisset; extunc ipse Valentinus in octauis festi b. Jacobi Apost. nunc venturis, coram nobis comparere debeat, et si ipsam dominam accionem suam non iusto modo proposuisse, consequenterque nec ipsam statucionem bono animo sibi procurasse manifeste comprobare posset, extunc eandem dominam octauis in eisdem in estimacionem dicte possessionis Beel — — vel si predictus Valentinus — — litate contradiceret extunc, ipsum propter huiusmodi iniusticiam

contradiccionis sue similiter in estimacionem eiusdem possessionis Beel condempnaremus ipso facto; insinuantes eciam et committentes ambabus partibus, vt non obstante vnius partis absencia, ad partis comparentis instanciam finem faciemus decisiuum in premissis, prout dictabit ordo iuris. Et posthec huiusmodi possessionarie restatucionis, commissionisque et Informacionis seriem, vt fuerit expediens ad dictas octauas festi b. Jacobi apost. nobis suo modo rescribat Conuentus prenotatus. Tandem ipsis octauis instantibus Joannes de Chany pro antefata domina Margaretha filia condam Jacobi de Beel cum procuratorijs litteris Conuentus Ecclesie de Saag predicti nostram veniendo in presenciam, litteras eiusdem Conuentus super premissa possessionaria restatucione rescripcionales nobis presentauit habentes hunc tenorem: — — — — (lásd fönebb jul. 18.) — — — — Quibus (perlectis) prefato Valentino magno de Thompafalva per prelibatum procuratorem dicte Domine in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octauarum coram nobis expectato, octauas ad easdem nostram in presenciam non veniente, neque mittente, et se mediantibus alijs litteris, (nostris) iudicialibus exinde confectis in Judicio aggrauari permittente, Idem procurator dicte domine per nos in premissis Juris equitatem iusticieque complementum supplicauit (imperti)ri. *Verum quia in — erna Congregacione nostra generali in Ciuitate pestiensi pro bono statu Regni celebrata inter alias bonas disposiciones inibi factas Id statutum est et conclusum, vt vniuerse possessiones et Jura possessionaria — — (mint fönebb) restatui debeant et resignari, occupatoribusque et detentoribus earumdem mediante legittima Euocacione, Ammonicione et insinuacione exinde (fienda:) — — ad exhibenda iura vtrarumque parcium prefigi debere conclusum est et determinatum*, Idemque valentinus magnus octauas ad predictas eidem Juridice assignatas, ammonicione et insinuacione premissis, vt dicitur, legitime factis, nostram in presenciam non venisse nec misisse, nec aliquod Jus suum super premissa possessione exhibuisse, sed se mole iudiciali agrauari et innodari permisisse ex premissis omnibus manifeste reperiebatur, Et ob hoc *iuxta vim modum et formam premissi nostri generalis decreti* vt predicitur, *super nouis occupacionibus possessionarijs editi*, eadem possessio Beel eidem Nobili domine Margarethe vocate, filie videlicet Jacobi de eadem Beel in perpetuum adiudicari et relinqui debere cernebatur; pro eo eandem possessionem Beel antefate domine Margarethe suisque heredibus et successoribus vniuersis relinquimus et committimus in sempiternum possidere, tenere pariter et habere Auctoritate nostra iudiciaria mediante; Saluo tamen iure alieno. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras priuilegiales *pendenti* sigillo nostro communitas eidem Domine Margarethe duximus concedendas. Datum *Bude* sexto die octauarum b. Jacobi Apost. A. D. 1446 supradicto [214]).

Sept. 2. (Secunda die B. Egidii Abbatis). E tanács ismeretlen tartalmú okmányt meneszt ki [215]).

Sept. 29. Közhírré teszi, hogy a pozsonyi lakosság egyedűl a pozsonyi tanács hatósága alá tartozik; azért, bárhol fordúljanak meg e polgárok az országban, ki se merje őket más bíróság elé idézni, vagy jószágaikat lefoglalni, annál kevesbbé pedig a mások által elkövetett vétségekért [216]):

Prelati, Barones, Nobiles et Proceres Regni Hungarie vniuersi Omnibus et singulis Prelatis, Baronibus, Nobilibus, Castellanis, ipsorumque Officialibus, Item Ciuitatibus, Oppidis et liberis villis ipsarumque Rectoribus, Judicibus et Villicis, quibus presentes ostenduntur, Salutem cum honoris augmento. Cum iusti pro Iniustis et Innoxii pro reorum excessibus non debeant aliquatenus impediri; Ideo vniuersitatem vestram presencium serie attente requirimus, eidem committentes seriose, quatenus dum et quando ac quociescunque Prudentes et Circumspecti viri Ciues et hospites, necnon Incole Ciuitatis Poson. vel alter eorum, presencium scilicet ostensores pro victualium ipsorum necessaria acquisicione diuersa climata Regni perlustrantur cum rebus ipsorum mercimonialibus, ac alys quibuscunque ad vestras terras, Tenutas, possessiones, Honores et Officiolatus ac vestri in medium peruenerint; Extunc eosdem in personis ad quorumuis instanciam iudicare, vel vestro astare Judicatui compellere resque et alia queuis bona ipsorum mercimonialia et alia quecunque arestare, seu prohiberi facere nullatenus presumatis, nec sitis ausi modo aliquali, Signanter tamen pro debitis, delictis et excessibus aliorum. Si qui enim quidquam actionis vel questionis contra prefatos Ciues Hospites et Incolas, aut alterum eorum habent, vel habuerint, hy Id in presencia Judicis et Juratorum Ciuium prefate Ciuitatis Poson. legittime prosequantur, ex parte quorum ydem Judex et Jurati Ciues meri Juris et Justicie ac debite satisfaccionis complementum impendere et exhibere tenebuntur omni contra eos querulanti, prout dictauerit ordo Juris. Vbi autem quipiam ex vobis secus in premissis at temptauerit, quod absit, extunc serie presencium committimus Comitibus, vel vice Comitibus et Judicibus Nobilium illorum Comitatuum, in quibus fortasse huiusmodi nostra mandata non seruarentur, vt ipsi vos et quemlibet vestrorum, vel tales Ad premissa effectualiter obseruanda, eciam cum grauaminibus in talibus obseruari solitis, arccius compellant, et adstringant, Auctoritate nostre vniuersitatis, presentibus ipsis in hac parte attributa, et Justicia mediante. Secus non facturi. Presentes post earum lecturam semper reddi volumus manibus exhibentis. Datum *Bude* In festo B. Michaelis Archang. A. D. 1446. [217]).

A rákosi országgyülésről Fridrikhez küldött követség ez időtájt Budára viaszaérkezett ismét tagadó válaszszal. Az országos tanács tehát, melynek körében ekkor Hunyadi is

jelen volt [218]) érvényesítendő a rákosi gyűlés említett végzeményét, fegyverre bizta az ügyet. Szükségesnek látta azonban előbb okt. 2., a német születésű, de már régtől Magyarhonban lakó Kochheim Jánost a bécsi tanácshoz küldeni s azt általa felszólítani, hogy követeket küldjön Magyarországra, kikkel V. László ügye tanácskozás alá vétessék [219]).

Okt. 5. körül e tanács ismeretlen levelet ad ki [220]).

Okt. 9. visszaír Bécs tanácsa, hogy ez ügyet előbb a közelebbről Bécsben összegyülendő osztrák rendekkel kellvén közölni, most követeket nem küldhet [221]).

Okt. 11. A tanács meghagyja a váczi káptalannak, hogy Gyarmathi László, Zsiga, István és György ellen, kik a sághi konvent templomát és Palahta nevű helységét elfoglalák vizsgalátot és tanúvallatást tartson [222]).

Okt. 18. A tanács, Hunyadi Jánossal élén, jelenti a pápának, hogy ők háborút határoztak Fridrik ellen; mert a kis királyt az elorzott koronával (cum corona sublata) nem akarja kiadni; sőt „Regalia quoque et Ecclesiarum prouentus usurpare, imo, quod molestius referimus, nova imponi onera, novaque fortalitia erigi apud Ecclesiarum et praecipue Cathedralis Jauriensis latera, equis et iumentis stabula, choreasque et detestanda commertia institui et fovere patitur, vtque brevibus concludamus plura, non infidelium, non denique paganorum insultus tantum Patriae nostrae nunc officit, quantum turbatio et insperata arma Principis supradicti“ [223]).

Okt. 21. ismét írt a bécsi tanácsnak, kérve őt, hogy Fridriknél legalább a békét s Magyarország elfoglalt részeinek visszaadatását eszközölje ki [224]).

Okt. 29. Fönebbi levelével öszhangzásban jelenti a bécsi tanács, hogy értekezvén némelyekkel az osztrák rendek közől, a kérdéses tárgy tekintetéből kész követeket küldeni, ha ezek bátorságlevelet kapnak. De e levél már későn érkezett; mert az országos tanács ekkor már szétoszlott s a háború végkép el is volt határozva [225]).

Ezután az év végeig, úgy látszik, nem is jött többé össze a tanács, legalább nem birunk tőle ez időben kelt okmányt felmutatni. Jóformán tagjai közől többen részt vettek Hunyadinak Fridrik elleni táborozásában s ezek tanácsával

folytatta Hunyadi táborából az alkudozásokat a bécsi tanács- és az osztrák rendekkel [226]).

Dec. 18. Alkalmasint a Hunyadi és Fridrik közt történt fegyverszünet után [227]) ismét *Váczott* találjuk a tanácsot, honnan meghagyja a pozsonyi káptalannak, hogy Hidegéthi Miklós és Farkasnak Beke - Péter-földe, Pálfi - János - teleke és Fithkafölde nevü pusztákba történendő új beigtatáshoz küldje ki emberét, mely parancsnak a káptalan, kiküldvén Borsai Imrével Vály János kanonokot, meg is felelt:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hung. vniuersi Honorabili Capitulo ecclesie poson. Salutem cum Honore. Dicitur nobis in personis Nicolai et Wolffgangi filiorum Jacobi de Hydegeth, Quomodo ipsi in dominium prediorum *Bekepetherfewlde, palffyanustheleke* et *fythkafewlde* vocatorum in Comitatu poson. existencium et habitorum (ipsos) — Juris titulo concernencium legittime vellent Introire. Super quo Honorabilitatem vestram (presentibus) requirimus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente Em(ericus filius) Ladislai de Borssa, aut Iacobus filius Petri de Rethe, vel (Johannes filius) Michaelis de Janyk alys absentibus homo noster — — Introducat prefatos — — in dominium eorumdem; — — Contradictores vero si qui fuerint Euocet — — nostram in presenciam ad octauas festi Epiphaniarum Domini. — Datum *Wacie* die dominico proximo ante festum b. Thome Apostoli Anno Domini MCCCCXLmo sexto.

Egyik külszélén „Executio facta in festo Johannis apost. (dec. 27.) homo regius Emericus filius ladislai de borsa, homo Capituli Johannes wal Canonicus poson. Vicini et commetanei: Johannes filius Nicolai de Korozeg, Stephanus filius Ladislai de Hegh, Blasius filius Dauid de eadem; contradixerunt: Petrus de Bikcze et valentinus de themeskäs in personis dominorum suorum videlicet Georgy et Sebastiani de Rozgon, Item Nicolaus filius Nicolai de Hydegh — in sua ac Martini et Simonis filiorum Michaelis de Swl personis“ [228]).

Ez évről felemlíttetik még e tanácsnak egy okmánya, melylyel a bártfaiak vámmentességét megerősíti, de keltének napja ismeretlen [229]).

1447.

Ez év elejével ismét Budán volt az országos tanács, hogy a Fridrikkeli újabb alkudozások megkezdezésére új követséget nevezzen ki, mely is ezekből alakúlt meg: Szécs

Dénes bíbornok, Vitéz János váradi, Ágoston győri püspökök, Péter váczi püspök és korlátnok, Palóczy László országbíró, Országh Mihály kincstárnok és Garay László macsói bán [230]). Jelen volt még Ivanics Pál, Vitéz János leveleinek rendbeszedője, mint a 25. levélhez csatolt egyik jegyzékben maga mondja [231]).

E követek már jan. 8. indulókészen voltak; de Bécsbe küldött levélvivőjök semmi választ nem hozván vissza, felmenni nem mertek. Vitéz János, az új pápai követnek Carvajal Jánosnak Bécsből hozzá intézett levelére s Hunyadi meghagyásából is, újra összehívta Budára e követséget. De az elindulás akkor is halasztást szenvedett; mert a Fridriktől küldött bátorságlevéllel nem voltak megelégedve, mint ezt magok írják Budáról febr. 7. Fridrik és a pápai követnek külön külön levélben [232]). Végre megérkezvén a kivánt bátorságlevél, a követek azonnal felindultak nagy számú kiséretel; de alkudozásaik, mindenik fél előbbi kivánságai mellett maradván, ismét nem vezettek eredményhez [233]).

Az országos tanács ezalatt így folytatta Budán működését.

Jan. 13. Zágráb és Varasd megye nemesei bepanaszolják előtte Székely Jánost, Hunyadi rokonát, hogy Lodomereczi Miklósnak zágrábmegyei Lodomerecz, Lackthecz és Glaunicza nevű helységeit, meg bélaváti részbirtokát erőhatalommal elfoglalá [234]). Katona, Kovachich [235]) és Teleki [236]) azt mondják, hogy e nemesség e panaszlevelöket az országgyűlés elé terjeszté; de ez nem áll; mert az országgyűlés csak mart. 12. nyílt meg s csak febr. 28. körül hirdettetett ki, mint alább látni fogjuk.

E hónap végével, vagy a jövönek elejével e tanács meghivá Budára a pozsonyi városhatóságot ismeretlen czélból; de e hatóság levélben menté magát Hunyadi előtt s egyúttal bepanaszolja Országh Mihályt némi rablásokért. Hunyadi a mentséget elfogadja, panaszukat az országos tanács elé terjeszti, mely e végből írt is Országhnak. Végre jelenti, hogy a tavali rákosi gyülésről ez év pünkösd napjára kihirdetett országgyülés hamarabb azaz mart. 12. fog tartatni s követek küldésére szólítja fel őket. Íme az érdekes levél:

Prudentes et Circumspecti Amici honorandi. Litteras vestras, excusacionem satis commendandam, quare venire non potuistis ad Scripta prelatorum et Baronum, pro hac uice exprimentes, recepimus, earumque contenta ad noticiam eorundem prelatorum et Baronum deduximus, percepimusque displicenter dampna, que illata sunt vobis. Et ecce vt bonorum ablatorum restitucio vobis fiat, ydem prelati et Barones scripserunt Domino Michaeli Orzag per litteras suas, quas eidem velitis destinare et facere presentari; vt autem intencio dictorum dominorum prelatorum et Baronum, quare vos accersiri fecerint, per litteras suas vobis pateat, Noueritis, vt *ipsi de factis et negocys Regni et conseruacionis Jurium eiusdem ac tuicione tractare volentes,* vt decet et necessarium videtur, desiderabant A. v. cum alys Ciuitatensibus interesse, vt omnia, que bonum commune ac Regni concernunt vtilitatem, vestro et aliorum fratrum et Amicorum nostrorum consilio ruminata et deliberata fuissent, sicuti adhue in posterum fieri exoptant; Sed quia *certis et* (igy) *causis, dieta, que in festo penthecostes celebrari debebat, anticipata est ad proximum festum b. Greyory pape, Rogamus A. v., quatenus ad dietam eandem, siue congregacionem, certos ex vobis in medium ipsorum prelatorum et Baronum dirigere et transmittere velitis,* vti eciam ipsi prelati et Barones, per litteras suas superinde vobis missas requirunt et hortantur. Datum *Bude* Sabatho ante Dominicam Esto michi Anno etc. XLVII°.
Johannes de hwnyad
Regni Hungarie Gubernator [237]).

E levélből szabad talán következtetnünk, hogy ez országgyűlés eredetileg még előbb szándékoztatott tartatni. Bizonyos pedig belőle, hogy Hunyadi nem mart. 22., mint Engel [238]) és Teleki [239]) irják, hanem már 18-án Budán volt. Kár, hogy az országos tanácsnak a szövegben említett két levelét a város levéltárában meg nem találhattam.

Febr. 20. Meghagyja e tanács a pozsonyi káptalannak, hogy Hidegéthy Miklóst és czinkosait megidézze, kik egy másik Hidegéthi Miklóst elfogva, Eberhard várba zárták, anyját Borbálát pedig pénze s egyéb értékes dolgaitól megfoszták, sőt mindkettőt, ha véletlen segítség nem érkezik, megégetni akarták. A káptalan ethrekarcsai Mátyus Péterrel kiküldé e czélra Péter bári lelkészt:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hungarie vniuersi Honorabili Capitulo Ecclesie Poson. Salutem cum honore. In personis Nicolai fily Nicolai de Hydegheth ac Nobilium Domine Barbara vocate matris et Elizabet Sororis suarum carnalium nobis exponitur graui cum querela, Quomodo feria quarta proxima post

festum beati Georgy martiris proxime preteritum, Nicolaus filius condam Jacobi de dicta hydegheth vnacum Erhardo suo ac Johanne Fresser Colomanni Castellani de Eberharth familiaribus alysque quam pluribus suis complicibus in domum ipsorum exponencium in dicta Hydegheth habitam manibus armatis et potenciarys Irruendo, de gremio ipsius domine Barbare viginti quatuor florenos puri auri in quadam Bursa habitos auferendo ipsum Nicolaum filium eiusdem captiuassent captumque in quendam ortum (így) dicti Castri Eberharth per prefatum Nicolaum filium Jacobi et alios prefatos ductus extitisset. Cumque prefata Domina Barbara causa visitacionis — — eundem filium suum accessisset, tunc ipsos ambos, scilicet Nicolaum et Dominam matrem ejusdem ad quandam — — — ando circumpositis spinis et virgis siccis (ante) Nicolaum Bor dictum de Kayol et annotatum — — — — (Caste)llanum, necnon Nicolaum Marczel — (cete)rosque familiares dicti Nicolai fily Jacobi virgis eiusdem succensis — — — (mi)serabili nece ignis interimere voluissent — — — homo veynketaller nomine casu superu — — — ignis cruciatu eliberasset. Demum — — huiusmodi tormentorum, ydem Nicolaus et domina (Barbara) mater eiusdem per familiares dictorum Nicolai et C(astella)ni in dictum Castrum Eberharth capti adducti extitissent, vbi a prefata domina Barbara matre ipsius Nicolai vnum Balteum argenteum vigintiquatuor florenos auri valentem, ac certas particulas argenti tres Marcas facientes, necnon duo pepla septem florenos auri valencia vniuersasque litteras et litteralia ipsorum Instrumenta factum possessionis ipsorum Kosolth vocate tangencia et concernencia, que apud ipsam dominam in quodam manutergio quo eadem cincta erat reposita fuissent, recepissent et abstulissent, quibus peractis sepedicta domina nimio dolore cordis sauciata fere per spacium trium horarum caduca morbo vexata in terra iacens relicta extitisset, dictusque Nicolaus filius eiusdem in ipso Castro grauiter vinculatus et in quandam turrim positus tamdiu ibi conseruatus extitisset, quousque ipsorum placuisset voluntati, potencia ipsorum mediante, Super quo — — requirmus — — quatenus vestrum mittatis hominem — —, quo presente Mathias Bytho de Sarusfalw, vel Johannes vermes de vermeshaza aut alter Johannes Kanya de Bary, an petrus Methews de Etrekarcha, sin Nicolaus de Kyralyfija, seu petrus Bodolo de eadem, siue Martinus de Sewg, neue petrus filius Georgy litterati de Zerdahel, vel Michael de Kysudwarnok, ceu Emericus de Chenke, aut alter Emericus kertekes de doborgaz — — euocet prefatos — — — nostram in presenciam ad octauas festi Beati Georgy martiris nunc venturi. — — — Datum *Bude* feria secunda proxima ante festum Kathedre beati petri Apostoli Anno domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo.

Egyik külszélén: Execucio facta est secundo die festi Annun-

ciacionis Marie (mart. 26.). Homo Regius petrus Methews de Etrehkarcza, homo Capituli petrus plebanus de Baar. Inquisicio facta est vt expositum est; sed de voluntate exponencium Euocacio et Insinuacio pretermisse pro hac vice. Datum 3° die diei Inquisicionis Anno Introscripto [240]).

Ugyanaz nap. A pozsonyi városhatóság a város ügyében e tanácshoz egy követet küld [241]).

Ez időtájt értek vissza Budára a Bécsben volt követek. Nagy elkeseredést okozott az országban útjok sikertelensége, mit csak nevelt Fridriknek alattomossága, melylyel a László pártján volt városokat a kormányzó és az országos tanács ellen felbújtatni ohajtá, mint ez az országos tanácsnak Bártfához intézett e szavaiból kitünik: „Caeterum neque dubitamus, quin vobis serenissimus Rex Romanorum — — zizanie direxerat, volens flammam ignis inter nos — — rursus succendere et vinculum unionis nostrae rumpere per latentis studii sui attractionem“ [242]). Azért a tanács a pünkösdi ünnepeken tartandó országgyülést mart. 12. előbbezi s erről tudosítja s egyszersmind meghívja Bártfa városát [243]).

Febr. 27. pedig szép latínsággal írt s jóformán Vitéz János tollából folyt levelet intéz a lengyel rendekhez, panaszt emelvén „de D. Romanorum Rege et theutonicis vicinae circumpositis,“ kik föleg mióta Ulászló a magyar trónra emeltetett, annyira zaklatják az országot, s annyi jogtalanságot követnek el rajta, hogy ez által „nos non immerito emori potius, quam ignominiam pati prouocaret.“ Azért kijelentik, hogy „ad arma manum misimus, ferro iter aperiendum ad pacem commodius arbitrati.“ Végre kijelentik, hogy a közelebb tartandó országgyülésről ismét fogják őket tudósítani [244]).

Ugyanaz nap (feria 2. proxima a festo Cathedre B. Petri Apost. [245]) a pálosoknak Horváthországban egy ismeretlentől tett adományozást helybenhagyja, Palóczy László országbíró előterjesztésére [246]).

Az országgyülés, mint fönebb láttuk, mart 12. volt kihirdetve s íróink összevágó állítása szerint e nap meg is kezdetett. Nekem azonban úgy látszik, hogy kezdetét néhány nappal későbbre tehetjük. A pozsonyi követek Königsfelder

Lajos, Gmatl István és Krausz Péter ugyanis még mart. 16. csak Komáromban voltak s ez onnan írt levelükből kitetszik, hogy még akkoráig több főúr s a városok követei nem jöttek a gyülésre :

Ersamen weisn liebn heren, vnser willig diennst beuor. wisset das wir auff hewt zu mittentag gann Gomaren kumen sein vnd mit dem heren Thoman (Széchy) geredt haben Euch vnd uns seinen gnaden dyemütiklich empholhen In allen vnsern geschäfften etc. Darauff er sich gar gütlich mit vill süssen warten erpoten hat, des wir seine gnade nach vnseren pesten mügen danckten. Darnach er vns ein Erung tett mit wein vnd auch güten vischen, an vnser herberg gesandt etc. — — — — — — *Item wir haben vernomen von den herren Thoman von Zech, das nach ettlich herren tes lannds nicht gann Ofen kumen sein, und auch dy von Stetten nicht dar komen sein, also hoffen wir haben nichts versawmbt vnd werden auch nicht dy lesten zu dem tag.* Doch haben wir vernomen, das wir wilikomen den herren werden sein, wann dye vns gern da sechen, vnd werden das in sunderlicher gnaden gegen uns erkennen; also hat ausgesagt her Thoman von Zech. Ob das alles war sey, das werden wir ze Ofen woll inne etc. Damit gott empholhen. Scriptum zu *Gomaren* am pfintztagnach vor gertrudis virg. Anno etc. xLVII. Ludweig kunigsfelder, steffan gmaytl, P(eter) Kraus [247]).

Budára pedig csak mart. 19. érhettek e pozsonyi követek és csak 21. jelentek meg a karok és rendek előtt. De e követek mégis alighanem későn érkeztek, miután a gyülés mart. 25. már eloszlott, pedig nem hihető, hogy 4 nap alatt 47 új törvényczikk hozathatott volna.

Ez országgyülésen Hunyadi is jelen volt, kinek a pozsonyi követek mart. 20. átadták a köteles újévi ajándékot; továbbá eléje terjeszték városuknak Szentgyörgyi György, Kapler János és Országh Mihálylyal a harminczadot illető egyenetlenségét és szabadkoztak, miszerint ama vád, melylyel ők Hunyadi előtt terhelvék, mintha tudniillik ők a római királylyal tartanának, alaptalan. Hunyadi kegyesen fogadá és másnap a karok és rendek elé vezeté őket, hogy említett sérelmeiket azoknak nyilván adják elő. Országh Mihálylyal mégis kimélettel bántak; ez ugyanis az egész országgyülés előtt kijelenté, hogy ő mind annak, ki rája be tudja bizonyítani, miszerint a múlt pesti gyülés óta kárt okozott, minden egy-egy dénárért tizet térit vissza. E követek tehát nem aka-

rák őt szaván fogni és előbb csak négyszem közt értekeztek vele, az okozott kár egyszerű megtérítését követelvén és ha ez nem sikerülne, készültek csak az országgyűléshez fordúlni. Követelésük volt Széchy Tamás komáromi főispánytól is; de ezt is az esztergomi érsek iránti tekintetből csak, ha békés úton nem sikerülne, voltak az országgyűlés elé viendők. A siker mindkét esetben ismeretlen. Csak Szentgyörgyiről tudjuk egy alább közlendő levélből, hogy az országgyülés előtt szabadalmaik tiszteletben tartására kötelezte magát. Mindezeket a követeknek ezen, mart. 21. kelt leveléből tanúljuk:

Ersamen weisn liebn herrn vnser willig Diennst beuor. Wir lassn euch wissn, Das wir an gestrigen Mantag vnserm Herrn dem Gubernator habn geantwurt dij *wüd* [248]), vnd dabey ewr willig diennst erpotn, das nam er gutlich auff vnd dancket euch mit fleiss. Item wir habn an sein genad pracht ettweuil vnserer anliekundn notdurfft, vnd nämlich von wegn Graff Jorgn (Szentgyörgyi), Hanns Kappler vnd Orsag Michall auch von wegn des dreissigist, das dy von presburg Hije ze Ofn vertragn wurdn desselbn dreissigst, vnd auch andre sache mer habn wir an sein genadt pracht, vnd besundrer wye wir hyetn vernomen, das wir vor seinem gnadn versagt wordn wern, wir soltn vns dem Römischn kunig zugesagt habn etc. des wir vns maynetn *vor der ganczn landschafft* ze beredn etc. Auff das alles was sein seiner gnadn antwurt, *er wolt vns als hewt fürbringn für dye landtherrn alsampt*; Doselbs soltn wir alle artikl, so wir vor Im gemelt habn, lautter nach notdürfftn erczelln vnd dem Michel Orsag vnder augn sagn, wo er vns schadens getan hat, wan er hat sich verfangn vor den herrn, wer auff Inn erweisn mög, das er syder der Sampnung ze pest geschehn, yemands hab schadn getan, so will er X. denar fur aynen wider gebn etc. Das welln wir auff hewt also anpringn an dy herrn. Auch maint der Gubernator vns ratn vnd helffn nach allen seinen mügn wider ally, dy vns wyder recht dringn vnd beswärn vnd ist gar gütig — — gegn vns gewesn, gott woll, das er dem nachköm mit den werchn. Auch habn wir solich vnser notdurfft ann denn Herrn Hoffrichter pracht, vnd auch Herrn Augustin Kanczler, dy uns woll versprochn habn ze helffn vnd ratn in vnsern geschäfftn etc. Item wir habn von wegn des Zechy Thomasch nichtcz anpracht durch des herrn Erczpischoffs willn; wir wollens am erstn mit gutn vnd gelimpffn erfordern, mag vns ein pilleichs ergeen, das wolln wir aufnemen, beschäch aber das nicht, so müsstn wir Inn beklagn vor denn Herrn, als dy andern. Item wir habn euch geschribn pei vnserm Schiffmann von wegn ettlicher prieff, der wir bedurffn, Auff das wisset, das wir ein transsumpt des haupbrieffs auff freyung aller

strassn in Hungern haben müssn wyder Graff Jorgn an uerschichn, wann sein procurator will dy sach nicht verschiebn lassn auff dy negstn octauen. Des Capitl brieff vnd des Erczbischoffs auch der stet, so wir habn auff dy strass durch dy schütt, Helffn vns nichts. Item schickt vns senndtbrieff des grafn Jorgens, In der er vns verpotn hat dy strass, auffs allermaist, so ir der vindn mögt, mit ganczn petschadn. Item ein transsumpt des brieffs von der Tarpfennung (?) wegn, wann wir hye kains habn, das schicket vns alles an uerchichn, wan wir des nicht empern mögn, vnd Tut darInne ewrn allpestn fleyss, des ist nott. Damit gott empfolhn. Gebn ze *Ofn* An Eritag nach Letare In der vastn Anno etc. xLVIImo Ludweig kunigsfelder, stefan Gmaytl, Peter Kraus [249]).

Ez alkalommal adtak e követek a város nevében a nádornak és Garay László macsói bánnak egy-egy, három forint értékű, végposztót s az utóbbinak azonfölül három forint értékű zöld gyömbért [250]).

Befejeztetett e gyülés, mint végzeményeinek kelte bizonyítja, mart. 25-én. Elfogadja ezt Teleki is [251]), bár másutt azt mondja: „a rendek mart. 27-ig tanácskoztak“ [252]). Egyébiránt a rendek tovább is együtt maradtak. Így mart. 28-án felszólítá a nemesség (lanndschafft) a városok követeit, velük egyetérteni, mit ezek meg is igértek; mire a nemesség e városi követekkel némi, de fájdalom, ismeretlen, komoly tartalmú czikkeket terjesztett a honnagyok (den herren des lannds, talán az országos tanács) elé, melyekre ezek kedvező, de szinte ismeretlen választ adtak. Ezután egyes apróbb magán sérelmek hozattak fel, névszerint Pozsony ellen, annyira, hogy követei helyén találták a városhoz küldött levelükben azt tanácsolni, hogy kevesbbé égető követeléseitől álljon el; mert, úgymond, jóformán annyi jóvá teendőnk van, mint panaszunk; de szóljon maga az igen érdekes levél:

Ersamen weysn liebn Herrn, vnser schuldig diennst in aller berayttkaytt ze uor. Wir lassn euch wissn, das wir an gestrigem tag Mantag sein gewesn pey unserm Herrn dem Erczbischoff vnd habn seinen gnadn furgehaltn dy werbung dye ir vns befolhn habt besunderlich. Auch von wegn der schädn, so dy vnserm von seinem pruder empfangn habent etc. Als wir euch vormal geschribn habn, das wir dyselb sach durich glimpfn willn nicht habn welln anpringn *an dy lanndtherrn vnd auch an dy gemain etc.*, darauff vns der Erczbischoff ein antwurt gab, Er wolt sich mit seinen prüder vnderredn vnd darnach vns darüber ein antwurt tun, Auch erpatt er sich ratt-

sam vnd hilfflich sein zu alln vnsern anpringn vnd darob sein, damit vns gute antwurt beschäch von den herrn. — — — — — — Item hewt an den tag hat vns *dy lanndschafft In ir mittel erfordert, vnd auch dy andern stett*, vnd begert von vns mit Inn gancz eynig cze sein, des wir vns verbilligt habn. Also begertn *dy lanndschafft vnd stett von den herrn des Lannds* antwurtt auf etlich ernstlich artikl, DarInn sich dy herrn gançz gebn habn, Als wir euch woll werdn, ob got will, personlich selbs dahaym verkündn etc. Item der weschenew andre klagt als täglich der lanndschafft vber vns von wegn des wasserturm, des wir vns mit arbayt vnd mü müssen errettn, wann er hat grosse hilff. Item hanns Offner tut seinen fleyss wyder vns auff das höchst, so er kan vnd mag. Item des peter Koler sach, dy wird auch vernewet gegen dem Kochann. Item wisset, das wir gar mannigerlay vnd vill ansuchung habn allenthalbn, Darumb liebn Herrn wisset was sachen wärn, dye nicht gar nothdürfftig sein, wolt wir gern sein vertragn, Das wir damit vmbekumbert belibn, wann sich wir habn schir so vill ze verantwurtn, als ze klagn. In des Eylausinrok sach tue wir vnsern fleys am pestn, wir fürchtn dyselb sach sey wordn verkürczt, doch well wir vnsern fleys darInn tun. Item wisset das wir auff all vnsern anpringn noch kayn antwurt habn auf kaynem artikl. Item der Grossgraff ervordert von vns des grünbergs gelt, der ist sein dyenner. Auch dy Juden ze presburg. Auff das sey wir hewtt sein gest gewesn In der purg vnd habn Im getan ein antwurt, daran er nicht ein gut bentign hat etc. Liebn Herrn verdenckt vns nicht In einem solichn, das wir euch alle sach nicht ganczlich vnd genütlich zuschreibn, wann sicher der sachen sein vill vnd dy czeit ist vns c ze kürcz etc. Damit gott empfolhn. Gebn ze *Offn* Am Erichtag nach Annunciacionis matris domini Anno eiusdem etc. 47. Ludweig Künigsfelder, Steffan Gmaytl Peter K(raus) [253]).

E levélből egyébiránt bátran következtethetjük, hogy e sérelmek nem az országgyülés, hanem az országos tanács előtt folytak; mert csak nem tehetjük föl, hogy a rendek addig együtt lettek volna, mig e levélre Pozsonyból a válasz megérkezik. Ellenben bizonyosan tudjuk, hogy ez országos tanács a gyülés befejezése után is jó ideig Budán tartózkodott, mint azt alább látni fogjuk s az octavalis törvényszéket tartá, mint ezt a pozsonyi számkönyv igy bizonyitja: Maj. 17-én. „Item am Mitichn In vigilia Ascensionis domini, dem Albrecht statprocurator, noch des purgermaister gescheft, das er verczert hat, *als er zogen ist zu der Octaf, als dy heren Niden zu Ofen waren*, her Ludweig Küenigsfelder vnd her stephan Gmatl *pey den vngrischn heren*, 14 schil. den.“

Nehezebb meghatározni az országgyülés helyét, Fessler [254]), Kovachich [255]) és Teleki [256]), az országos tanácsnak Bártfához intézett levele után indulva; sőt Pray is [257]), bár ez utóbbi nem tudom míly forrás után, miután e Bártfához írt levelet aligha ismerte, *Pestre* teszik ez országgyülést. Ellenben Katona [258]), Engel [259]), bár ez utóbbi ama Bártfához szóló levelet is ismerte, sőt Kovachich is [260]), mielőtt tudniillik ama Bártfához intézett levél kezébe került, *Budára* helyzik. Lehet, hogy ez országgyülés eredetileg Pesten volt tartandó, mint ez ama Bártfához szóló levélből csakugyan következik; de a fönebb felhozott adatok azt látszanak bizonyítani, hogy mégis Budán tartatott; miután oda indultak s onnan írták leveleiket a pozsonyi követek. Az is nagyon valószinüvé teszi, hogy e gyülés végzeményei szinte Budán keltek; továbbá az országos tanács, a nádor és országbírónak ez időtájban kiadott levelei mind Budán kelvék. Csakhogy más részt épen ez országbírónak mart. 30. [261]), sőt egy mart. 27. [262]) és a nádornak april. 3. [263]) kelt leveleik megint Pest mellett szólnak. Azonban e levelek sem határozzák el egész bizonyossággal, miután azon pesti végzeményre, mely ez iménti levelekben: *decreti noui* és *nouissime editi* szavakkal van jelelve, ugyane nádor egy apr. 8. kelt levelében [264]): *pridem in Ciuitate pestiensi editi* kifejezéssel hivatkozik s így valószinü, hogy a nádor ama kifejezéseivel a *múlt évi* pesti végzeményeket érti, annyival is inkább, miután magok e jelen gyülésnek 3. és 17-ik törvényczikkei [265]), melyek e hatalmaskodásokról szólnak, szinte a múlt évi pesti végzeményre hivatkoznak. Ez állítás, hogy tudniillik a nádor e jelen gyülés kihagyásával a múlt évire hivatkozott, épen nem erőltetett s példa nélküli, miután a későbbi septemberben tartott országgyülés is nem e jelen, hanem a múlt 1446. évi országgyülésre hivatkozik [266]). A nádor leveleiben előforduló, pridem, noui, nouissimiféle szavakban pedig szinte nem lehet nagy súlyt fektetni, sőt épenséggel nem indulhatunk el rajtuk s kénytelen vagyok másutt mondott saját állításomat, hogy tudniillik a nunc vagy proxime és pridem, praeteritum féle szavak megkülönböztetve használtattak [267]), legalább e kort illetőleg, elvetni; mert ime Zágráb megyének Székely János

ellen szóló s jan. 13. kelt levelében e szavakat olvashatjuk: „iuxta vim et formam Decreti — — *nunc* stabiliti et ordinati;" pedig nyilván az 1446. évi pünkösdi országgyűlésre hivatkoznak. Így Rozgonyi Sebestyén pozsonyi főispány így emlékszik az országos tanácshoz 1447. máj. 22. írt levelében az 1446. évi országgyűlésről: „ad Juramentum *nuper* — — — depositum" [268]). Ha itt a *nunc* és *nuper* szavak jelelik a tavali országgyűlést, miért ne jelelhetnék ugyanazt ama fönebbi levelekben előforduló *noui* és *nouissimi* szavak; annyival is inkább, mert ott van mellettük a *pridem* szó [269]). Tehát e levelek daczára is lehet ez országgyűlést Budára helyezni, annyival is inkább, mert Gmatl István egy jul. 22. kelt levelében egyenesen Budára teszi [270]).

A végzeményeket, miután a két Kovachich [271]) teljesen, Teleki [272]) pedig és Engel [273]) kivonatban adják, elmellőzve, áttérek a szinte Budán összegyült országos tanács további működésére.

Márt. 16. A fehérvári lovagok és szentgyörgyi Vincze Bálint közti ügyet a háromkirály-ünnepi nyolczadban szent György nyolczadára elnapolja, miről e nap ez okmányt adja ki:

Nos prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hungarie vniuersi Da(mus pro me)moria, Quod Ladislaus de Moch pro preceptore et Conuentu ecclesie beati Regis Stephani de Alba cum procuratorys (litteris Conuentu)s eiusdem Juxta continenciam litterarum Capituli ecclesie Budensis nostram in presenciam remissionalium In octauis festi Epiphaniarum Domini in figura nostri Judicy comparendo, contra Stephanum filium valentini vincze de Zenthgergh proposuit eo modo, Quod licet ipsi preceptor et Conuentus ab vna, ac prefatus Stephanus filius valentini vincze parte ab altera super facto cuiusdam predy Izka vocatj se Arbitrio et Arbitratiue disposicioni ceterorum proborum et Nobilium virorum secundo die festi Circumcisionis domini coram dicto Capitulo ecclesie Budensis fiendis submiserint: Tamen ipsis Arbitrys (igy) facto in premisso Arbitrari et concordare nequeuntibus, ijdem discussionem huiusmodi Arbitratiue disposicionis ad dictas octauas festi Epiphaniarum domini nostram in presenciam transmisissent. Et ob hoc ex parte Annotatj stephani fily valentini vincze super premissis Judicium habere vellet lege Regni requirente, quo Audito Jacobus dictus Apsa de Thynod pro Annotato stephano filio valentini vincze cum procuratorys litteris Capituli ecclesie Albensis in nostram exurgendo presenciam respondit ex aduerso, quod prefatus Stephanus

filius valentini vincze super premissis litteras haberet expeditorias, quas non ad presens, sed in vlteriorj termino, per nos sibi dando exhibere promptus esset et paratus; pro eo hys perceptis commisimus eo modo, vt prefatus Stephanus prescriptas litteras expeditorias facto in premisso pro sua parte, si quas habet emanatas, in octauis festi beati Georgy martiris proxime nunc venturis, (Maj. 1.) coram nobis producere et exhibere teneatur, vt hys visis Judicium et Justiciam facere valeamus inter partes in premissis, prout dictabit ordo Juris. Datum *Bude* septuagesimo die termini prenotatj. Anno domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo [274]).

Márt. 26. Zsigmond királytól az Egerhez tartozó Almagyari helységnek adott vásárjogot megerősíti s minden oda menő kereskedőt védelme alá vesz [275]).

Márt. 31. Nemes László és Redel János selmeczi küldöttek kérésére megerősíti Selmecz városát mindazon szabadalmaiban, melyekkel Zsigmond király idejében birt s melyekről szóló okmányai a városnak e zavarokbán történt elégése alkalmával elvesztek:

Ad commissionem dominorum Johannis Gubernatoris et Consiliariorum deputatorum.

Nos Prelati, Barones, Nobiles et Proceres Regni Hungarie vniuersi Memorie commendamus, tenore presencium significantes, quibus expedit vniversis, Quod nostram venientes in presenciam prouidi et Circumspecti viri Ladislaus Nemesch et Johannes Redel Jurati Ciues Ciuitatis Schebniciensis (igy) in ipsorum Ceterorumque omnium et singulorum Ciuium, Hospitum et Inhabitatorum eiusdem ciuitatis personis nobis significare curarunt eo modo, Quomodo istis guerrarum temporibus cum Ciuitas eorum per Emulos fuisset combusta, ibidem vniuerse littere et priuilegia eorum, libertates ipsorum in se continentes, Ignis voragine consumpta extitissent, Nuncque plerique forent, qui ipsos Ciues, hospites et inhabitatores dicte Ciuitatis contra formam premisse libertatis eorum impedirent, molestarentque et dampnificarent, Cum tamen ipsa Ciuitas schebniciensis ad instar ceterarum vicinarum Ciuitatum montanarum libertatibus premissis, per diuos Reges Hungarie foret predotata. Supplicarunt itaque nobis ydem Ladislaus Nemesch et Johannes Rebel (igy) ipsorum et ceterorum Ciuium et hospitum Ciuitatis predicte nominibus et in personis, ut eis circa premissa de remedio prouideremus opportuno. unde, quia ad scitum nostrum predicta Ciuitas per Ignis voraginem extitit nouissime incinerata, vbi ex verissimis coniecturis potest presumpmi de combustione litterarum et priuilegiorum Ciuitatis antefate. Proinde nos matura inter nos prehabita deliberacione annuimus, vt prelibati Cives, hospites et Incole dicte Ciuitatis schebniciensis ad instar aliarum vicinarum Ciuitatum

montanarum, illis libertatibus, consuetudinibus et privilegys vtantur, fruantur et pociantur, quibus tempore condam serenissimi principis domini Sigismundi Imperatoris atque Regis, aliorumque Regum ipsius predecessorum, dicti Cives et hospites usi fuerunt et gauisi. Saluis tamen Juribus alienis. Harum nostrarum, quibus sigillum nostrum est appensum, vigore et testimonio litterarum mediante. Datum *Bude* feria sexta proxima ante dominicam Ramispalmarum. Anno domini Millesimo, quadringentesimo quadragesimo septimo [276]).

E hóban még jóformán küldé Hunyadi s az országos tanács üdvözlő iratát az új pápa V. Miklósnak [277]).

April 2. Hunyadi Jánost a neki még Ulászlótól adományozott Déva várnak birtokában megerősítvén, megparancsolja az erdélyi káptalannak, hogy a beigtatásra küldje ki tanúját. Mely parancsnak a káptalan, kiküldvén Mihály oltárfőnököt, eleget is tett [278]).

Apr. 4. megparancsolja Újlaky Miklós és Pelsőczy Imre erdélyi vajdáknak, hogy mindazon jobbágyokat, kik a szokásos tartozás lefizetése nélkül hagyják oda uraikat s királyi birtokokra költöznek, törvényes uraiknak azonnal visszaadassák [279]).

Máj. 17. leküldé hozzá a pozsonyi tanács Albert ügynökét, mint fönebb említők a számkönyvből.

Máj. 20. körül Miklós pápa ez országos tanácshoz írt, de ismeretlen, levelében a Fridrikkeli békét ajánlja [280]).

Máj. 23. a pozsonyi tanács követet küld hozzá, ki két évre szóló és jóformán a mindjárt említendő fegyverszünetet illető, jó hírt hozott vissza [281]). — — —

Ezalatt az országgyűlésileg Bécsbe küldött követek [282]) két évre fegyverszünetet kötöttek Fridrikkel és erről Rackelspurgban jun. 1. ünnepélyes okmányt adtak ki [283]).

Néhány nappal ezután az országos tanács Pestre ment által, így:

Jun. 9. meghagyja onnan a nagyváradi káptalannak, hogy Keszi Mihály, pelei Chontó Ilona, Paczali Ferencz és Szónai Jánost közép Szolnok megyei Kis-Szarvadi részbirtokukba új határjárás után beigtassa. Mire a káptalan Tamás oltárfőnököt kiküldi [284]).

Jun. 10. megparancsolja a turóczi konventnek, hogy Folkusfalvi Imrét, Tamást és Jakabot turóczmegyei Mohila-

patakaharaszt nevű cserjének birtokába beigtassa, mit ez, kiküldvén e czélra Orbán papot, meg is tett [283]).

Jun. 16. felszólítja a pozsonyi káptalant, hogy Egyházaskarchai Jánost, nagy-abonyi Posa Endrét, Gutakarchai Mihályt és Györsokai Albertet a Királyfiakarcsai Eliáson elkövetett bántalmak miatt Sz. Jakab nyolczadára megidézze:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hungarie vniuersi Honorabili Capitulo Ecclesie poson. salutem cum honore. Dicitur nobis in persona Elie fily Jacobi de Kyralfyakarcha, Quomodo circa festum Conuersionis beati pauli Apostoli in anno cuius iam preterisset reuolucio, Johannes filius Michaelis de Eghazaskarcha Andreas posa de Nagyaban, Michael filius Mathie de Gwthakarcha et Albertus filius Dominici de Gyorsoka ad domum, seu Curiam ipsius exponentis in dicta possessione Kyralfiakarcha in Cottu. poson existenti habitam, irruentes, vniuersas res et quelibet bona, pro tunc domibus in eisdem repertas et Inuenta deportassent; preterea circa festum b. Jacobi Apostoli proxime preteritum in agro suo prope ipsum exponentem interficere voluissent nisi se tueri valuisset, potencia eorum mediante — — — super quo — requirimus — —, quatenus vestrum mittatis hominem — —, quo presente Jacobus, vel Cozmas de Erdewhat, aut Mathias filius Sebastiani, siue Benedictus filius Thome de Swlmos — — euocet — — prescriptos — — nostram in presenciam ad octauas festi beati Jacobi Apost. nunc venturas. — — — Datum *in nostra generali pestiensi Congregacione* feria sexta proxima post festum beatorum viti et modesti martirum. A. d. 1447.

Egyik külszélén: „facta est execucio in die visitacion's marie (Jul. 2.) Homo Regius Cozmas de Erdewhat, Capituli Mathias de Themeswar et taliter resciuit, vt introscriptum est“ [286]).

Jun. 22. meghagyja a zágrábi káptalannak, hogy Komori Henrik és Györgyöt varasdmegyei Komor, Pochornich, Brobolch, Beleich, Zlathar, Stenno és Mrateteuch nevű helységekbe beigtassa. A káptalan kiküldé Polositiczai Tamás karpapot, de a beigtatásnak ellenmondott Benedithazelai Péter, gróf Cillei Ulrik és Fridrik nevében, mire e két gróf sz. Jakab nyolczadára az országos tanács elé idéztetett [287]).

Jun. 24. felszólítja a pozsonyi káptalant, hogy kajali Boor Miklóst eléje megidézze Ágszentpéteri György és Péter, újfalui Medenczés László és János felperesek ellen, kiknek Nagy-Lucse birtokát kirablá és jobbágyait bántalmazá. A

káptalan e czélra kiküldé Czepényi Gergelylyel Váli János kanonokot:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hungarie vniuersi Honorabili Capitulo ecclesie Poson. Salutem cum fauore. Dicitur nobis In personis Gregory magni de Ag-Zenthpether ac petri fratris eiusdem, necnon Ladislai et Johannis Medenczes de wyfalw, Quomodo Nicolaus filius Johannis dictj Boor de Kayal circa festum b. Michaelis Archang., cuius quinta instaret reuolucio annualis, missis et destinatis quam pluribus ipsorum familiaribus et Jobagionibus suis Ad possessionem ipsorum exponencium Naglwche vocatam Ibique quendam Jobagionem in eadem possessione commorantem in vigintj florenis auri pactando, Alios vero tres Jobagiones nullis ipsorum demeritis exigentibus diris verberum et wlnerum plagis afficiendo semiuiuos reliquissent Insuper possessionem prefatam spoliassent et deuastassent. In quibus Ipsis exponentibus plus quam ducentorum florenorum auri damna intulissent potencia mediante. — — Super quo honorabilitatem vestram (igy) harum serie committimus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Gregorius de Czepen, vel Johannes de Zegela, sin Martinus filius Johannis de Bodobair (igy) sew Nicolaus Kossas de Rethe, siue Egidius filius stephani de Bayr Alijs absentibus homo noster, scita veritate premissorum, Euocet prefatum Nicolaum — — nostram in presenciam ad octauas festi beati Jacobi Apostoli nunc venturi. — — — Datum *In Pesth* in festo Natiuitatis beatj Johannis Baptiste Anno Domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo.

Egyik külszélén e szavak: Execucio facta in festo diuisionis Apostolorum. (Jul. 15.) Homo Regius Gregorius de Czepen, Capituli Joannes de Wal Canonicus poson. scita de Introscriptis mera veritate per omnia ut continetur. Euocati ad octauas festi b. Jacobi Apost. [288]).

Jun. 26. A pozsonyi biró és néhány esküdt, mint városi küldöttek, panaszára meghagyja köpcsényi Kapler Jánosnak, hogy a már előbb kimondott itéletnek engedve többé a pozsonyiaktól igaztalan vámot ne zsaroljon; különben nagys. guthi Országh Mihály és Szentmiklósy Pongrácznak hatalmat adnak e polgárokat ellene hathatósan megvédeni:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hungarie vniuersi Egregio Johanni Capler de Kewpche Salutem cum fauore. venientes nostri in presenciam Judex ac certi Jurati ciues Ciuitatis poson. Nobis significare curarunt, quomodo ipsi secundum Juridicos processus contra vos procedentes, racione et pretextu extorsionis contra libertates eorum Tributarias soluciones, per vos et homiunes vestros facte, Sentenciam reportassent, de qua vos minime expi-

antes (igy), nunc et de presenti ipsa Tributa super ipsos Ciues dicte Ciuitatis poson., sed et rebus ipsorum, non curantes libertates eorum, huiusmodi exigeretis, exigique facere non cessaretis in ipsorum preiudicium et libertatum derogamen valde magnum. Et quia nos neminem Regnicolarum, et precipuue ipsos posonienses contra suam libertatem quoquo modo opprimi permittere volumus: Igitur amiciciam vestram presentibus requirimus et hortamur, Nichilominusque firmiter committimus et mandamus, quatenus habitis presentibus, de huiusmodi contra vos lata sentencia ipsis Ciuibus poson. satisfaccionem impendere et exhibere modis omnibus velitis et curate, ac decetero super prefatos Ciues, necnon rebus ipsorum in dominys, tenutis, et honoribus vestris nullum tributum, nullam tributi solucionem recipere, siue extorqueri facere velitis, nec presummatis modo aliquali; Nam aliter commisimus et harum serie committimus Magnifico domino Michaeli Orzag de Guth ac egregio pangracio de sancto Nicolao alias de Branch (Berencs), vt ipsi prenotatos Ciues dicte Ciuitatis contra vos et alios quoslibet illegitimos impetitores in hac parte protegere debeant et defensare, Auctoritate ipsis presentibus attributa et iusticia mediante. Secus non facturi. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum *in Ciuitate Pestiensi* in profesto beatj ladislaj Regis A. D. 1447. [289]).

Ez okmány szerint tehát pozsonyi követek is megjelentek ez országos tanács előtt. Hogy e követek Königsfelder Lajos bíró, Gmatl István és Liebhart városi írnok voltak és hogy ők jun. 14. indúltak el Pozsonyból és jun. 30. haza értek, így bizonyítja a számkönyv:

Jun. 14. „Item am Mitichn vor sand veits tag *sind dy heren gefaren hinab auf ainem schief gen ofen zu den vngrischn landheren, vnser Richter her ludweig künigsfelder vnd her stephan Gmatl vnd vnser statschreiber* vnd sein wieder haim komen Am freitag vor visitacionis marie (jun. 30.) vnd haben verczert 74½ flor."

Jun. 12. „Item Mantag vor Sand veits tag hab gebn ainem mann —, den man geschikt hat gen wienn noch Malfasie, *als sich di heren gen Ofen woldn beraitn zum vngrischn heren vnd auf den Rakusch,* ½ libr. den. wien."

„Item vnd hab gebn vmb 300 lattn nagl die man genomen hat zum schif, das dy zymmergeselln den heren berait habn, *als sy sich fugen woldn gen Ofen zum vngrischn heren vnd auf dem Rakusch* per 20 den. facit 60 den. wien."

Jun. 23. „Item am freitag In vigilia Johannis bapt. hab ich gebn der statschreiberin zu ainer zerung, *als der statschreiber (Herr Liebhart) aus was mit dem Richter, vnd mit dem Gmatl aufm Rakusch* 4 flor. auri."

Jun. 25. „Item des Suntags noch Johannis bapt. hat vns der

wolfram In die ratung gelegt von wegen heren stephan Gmatls, das der den heren zu Ofn gelihn, darvmb ich dem wolfram genug hab getan In ainer Quittanczen 35 flor."

„Item hab ich emphangn von dem wolfram gleichperger statdreisskker — — — von wegen heren stephan Gmatl, *das der dem Richter vnd andern herrn serung gelihn hat auf dy nägste Raisz gen Ofenn vnd auf dem Rakusch* 35 flor."

Jul. 26. „Item am Mitichn In die Anne matris Marie, 16 legl dy der ludweig kunigsfelder vnd her stephan Gmatl *mit In gen Ofen gefurt habn vnd auf dem Rakusch* ye ains vmb 10 den. facit 5 schil. 10 den. wien."

„Item vnd 1 Embriges vessl vnd ½ Embriges vessl, das her ludweig Künigsfelder vnd her stephan Gmatl mit In gen Ofen vnd auf den Rakusch gefurt habn vmb 5 grossn facit 35 den. wien."

Aug. 9. „Item am Mitichn In vigilia larenczy (így) hab ich gelost dem Chuncz Trometer sodner noch der heren gescheft von dem peter kursner 1 Armbrust vnd sein Trometn, *als der mit den heren ab fur gen Ofen vnd auf den Rakusch* mit heren ludweig künigsfelder vnd heren stephan Gmatl 2 flor. 4 schil. 20 den."

Az e sorokban többször előforduló: *gen Ofen vnd auf dem Rakusch* szavak némi zavart okoznak. Hogy sem Budán, sem a Rákoson nem tartózkodott ekkor az országos tanács, az a felhozott és egyenesen Pesten kelt okmányaiból eléggé világos. Még nagyobb lesz a zavar, ha meggondoljuk, hogy ezen *Rakusch* szó alatt az idegen nyelvűek, különösen a lengyelek s németek nem annyira a Rákos mezejét, mint magát az országgyülést értették; miután ez országgyülések III. Endre óta leginkább a Rákoson tartattak; így mondják Piasecius „*Rokos* — — sonat *terminus stato tempore convertendi*" és Lubinski lengyel írók: universalis conventus *Rocos*, petito ab hungaris nomine, appellatus;" így mondatik (In Recessu Imperii 1542): „Zu dem haben wir in unserer Kron Hungarn einen *Ragkhus oder Landtag* ausschreiben [290]); így mondja Haugen János XVI. századi író is, bár, mint Bartal helyesen megjegyzi [291]), roszúl alkalmazva Péter király korára: „Hielten die Ungarn *ein Rakusch.*" Ezek szerint tehát a számkönyvnek ama *Rakusch* szava országgyülést is jelenthet; sőt határozottan mondhatjuk, jelent is, miután V. Lászlónak Pozsonyhoz 1455. nov. 16. intézett és pesti országgyülésre hívó levelére [292]) egykorú kéztől írt e szavakból „von k. lasla, das er dj stat gefordert *In dem Rakusch*" láthatjuk, hogy

Pozsony városa e *Rakusch* szó alatt csakugyan országgyülést értett. Ha továbbá Cuspinian Jánosnak e szavait: „que Regnicolarum *in Buda congregatio, patria lingua Rakusd* appellatur [293]), tekintetbe vesszük, akkor ama *gen Ofen vnd auf dem Rakusch* szavak összevéve is nem jelentenek mást, mint országgyülést; pedig ez időtájbeli országgyülésnek sehol semmi nyoma. Kovachich ugyan a fönebb említett fegyverszüneti okmánynak e szavaiból: sub poenis — — que *Conventione generali in Vetere Buda* inantea constituta sunt [294]), Ó-Budán tartott országgyülésre vél következtethetni; de tudjuk, hogy Kovachich e tárgyban az országos tanács okmányai által tévútra vezettetett és különben sem lehetne ez ó-budai országgyülés, ha megengednők is léteztét, egy e jelennel, miután ama fegyverszüneti okmány jun. 1. kelve, nem hivatkozhatik a junius hó folytában tartott országgyülésre. Mindezek után valóban nem tudom, mit tartsunk a számkönyvnek fönebbi szavairól; csak annyi bizonyos, hogy e jun. hóban az országos tanács sem Budán, sem a Rákoson nem volt; sem pedig országgyülés nem tartatott.

Pestről, úgy látszik, *Váczra* ment át, tán rövid szünet után, az országos tanács; annyi bizonyos, hogy aug. 5. innen parancsolá meg a pozsonyi káptalannak, hogy Hegyi Szandrin ellen, ki Lipolth Mihályt megölé és részbirtokait bitorolja, vizsgálatot tartson, mely czélra a káptalan ki is küldé Gombai Jakab szolgabíró és Ilkai Jakab királyi emberrel Lőrincz mester őrkanonokot:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hungarie vniuersi Honorabili Capitulo Ecclesie poson. salutem cum Honore. exponit nobis Blasius filius dauidis de Hegh grauissima cum querela, Quomodo dudum elapsis temporibus; tempore videlicet condam Sigismundi Imperatoris et Regis etc., dum condam Michael lypolth de dicta Hegh, puta frater carnalis patris ipsius exponentis ad quamdam insulam prope predictam possessionem Hegh habitam causa presidy atque se tuendj cum vniuersis rebus et bonis suis affugisset, tunc Sandrinus de eadem Hegh ex consensu et voluntate ladislai frat.is sui Carnalis ad pretactam insulam irruendo, ipsum Michaelem lypolth ibidem nece miserabili interemisset, vniuersas eciam litteras et litteralia instrumenta ipsius Michaelis factum omnium suarum possessionum porcionumque possessionariarum tangencia et concernencia ab eodem auferendo deportasset, Ipsum eciam

exponentem, Stephanus et Nicolaus heredes dictorum sandrini et ladislai de dominio possessionum porcionumque et Jurium possessionariorum prefati Michaelis imterempti (így), que ad ipsum exponentem omni Jure deuolute forent ex(turbare) vellent et ni(terentur) potencia mediante, in preiudicium ipsius exponentis et dampnum valde magnum. Super quo vestram requirimus honorabilitatem quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente Abran (így) de fynthafalw, vel Jacobus, aut valentinus eures de Jelka, sin stephanus an Nicolaus, neue ladislaus de Rethe alijs absentibus homo noster, ab omnibus, quibus incumbit, meram de premissis experiatur certitudinis veritatem, quam tandem nobis suo modo rescribatis. Datum *vacie* in festo beate Marie virginis de Niue Anno dom. Millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo.

Külszélén: „Execucio est facta in festo s. laurency martiris (Aug. 10.) in possessione *ilka* vocata coram testimonio Capituli poson. videlicet magistro laurencio custode, per Judlium. Jacobum de gumba et hominem regium Jacobum de Ilka et executio sortita est effectum secundum contenta litterarum“ [295]).

Azonban Váczott aligha mulatott soká és jóformán a közelgő országgyűlés miatt Budára visszaköltözött; legalább:

Aug. 11. a pozsonyi tanács ide küldé követét a Hunyadi- és az orsz. tanácshoz szóló levelekkel [296]).

Aug. 31. ismét ide küldé Pozsony követét [297]).

A Fridrikkel kötött fegyverszünet kihirdetése után kiírt országgyűlés, september folytában megtartatott. Kovachich [298]), Pray [299]) és Fessler [300]) Budára teszik, még pedig az utóbbi, sept. 14-re teszi kezdetét, indulva jóformán azon okmány után, melylyel a karok és rendek Buda várát Hunyadinak átadják és mely sept. 20. kelt Budán [301]). A pozsonyi számkönyv is Buda mellett szól, melyből egyszersmind láthatjuk, hogy sept. 20. előtt alig egy-két nappal kezdedett meg és csak e hó végeig tartott; miután a pozsonyi városkövetek Königsfelder Lajos, Gmatl István és az írnok csak sept. 13. indultak el [302]) és 29. már haza jöttek [303]). Ez alkalommal e követek Hunyadinak, Pelsőczy Imre erdélyi vajda, a korlátnok és egyebeknek posztó- és vászonból álló ajándékkal kedveskedtek [304]); sőt bírájukat Königsfelder Lajost is ezen és előbbi utazásaiért 16 forinttal jutalmazák meg [305]).

Hunyadi tehát ez országgyűlésen szinte jelen volt, még pedig úgy látszik nagyobb és rangjának megfelelő fénynyel;

mert még aug. 4. meghagyja Pozsonyvárosnak, hogy azon aranyozott kocsit, melyet Rozgonyi Sebestény pozsonyi főispány neki ajándékozott, könnyű hajón azonnal küldje le [306]), mely kívánságának a város már aug. 10. megfelelt [307]).

Ez országgyűlés végzeményei még fel nem fedezvék; okmányilag tudjuk csak, hogy Buda vára Hunyadinak adatott át. Ez okmányból, melyet Kovachich [308]) hibásan végzeménynek nevez, egyszersmind láthatjuk a jelenvolt egyházi, világi nagyok s megyei küldöttek neveit [309]), láthatjuk belőle, hogy 16 megye nem küldött követeket. Jóformán ez országgyűlésen választatott meg a meghalt Héderváry helyébe Garay László, eddig macsói bán, nádornak [310]). A Fridrikkeli alkudozások további folytatására új követség neveztetett ki, Dénes bibornokkal elén [311]). Végre Hunyadinak egy oct. 18. kelt leveléből kitetszik, hogy ez országgyűlésen a pénz értéke is akkép határoztatott meg, hogy „denarii maiores 200, minores vero, scilicet obuli 400, cursum habeant pro floreno, quodque nulla alia pecunia praeter illam, transitum habeat in praefato regno“ [312]). Sept. 21. Pozsony városa az országgyűsen levő követeihez levelet küldött [313]). Ez mind, mit ez országgyűlésről tudunk.

Még ez országgyűlés megnyílta előtt sept. 13. kihirdeté Hunyadi az országos tanács megegyezésével a Fridrikkel jun. 1. kötött fegyverszünetet [314]).

Az országos tanács e gyűlés folyama alatt így folytatá működését:

Sept. 18. Meginti újolag Kaplert, hogy a pozsonyi lakosokat vámszedéssel ne zsarolja, különben kénytelen lesz más védmódokhoz nyúlni:

Prelati, Barones, Nobiles et Proceres Regni Hungarie Vniuersi Egregio Kaplerio de Keche Salutem et fauorem. Exponunt nobis Judex et Jurati ceterique Ciues Ciuitatis poson. plurimum querulose, Quod quamuis nos pluribus vicibus iuxta libertates eorum vobis (kimaradt: scripserimus) in eo, vt ipsos per exactiones Tributi non angariaretis et perturbaretis, cum ad Id quoque (így) minime obligarentur; tamen vos semper scriptis nostris vilipensis, vltra libertates eorum Tributum ab eisdem irremissibiliter et incessanter exigeretis in preiudicium Jurium ipsorum manifestum. Quare adhuc vos requirimus et ammonemus, quatenus amodo inantea prefatos Ciues et Incolas predicte Ciuitatis poson. in aliquo impedire, nec

ab eisdem aliquod Tributum contra formam libertatis eorum premisse, petere, sew exigere; petique sew exigi facere velitis atque debeatis. Alioquin opportebit nos de remedio defensionis libertatis ipsius Ciuitatis vias et modos excogitare opportunos. Aliud ergo non facturi. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum *Bude* feria secunda proxima post festum Exaltacionis S. Crucis. A. D. 1447 [315]).

Sept. 24. Pozsony város Pachalo nevű hírnökét küldé könnyű hajón, oly meghagyással, hogy éjjel nappal folytassa útját, tehát sürgös, de ismeretlen ügyben, az országos tanácshoz [316]).

Sept. 28. ismét Zobl Péter lovas futárját küldé le [317]).

Oct. 25. új követet küld Budára, ki onnan Siklósra küldetett [318]).

October végén *Váczott* találjuk az országos tanácsot, honnan oct. 29. megparancsolja a pozsonyi káptalannak, hogy Nagyabonyi Sebestyén ellen, ki Nagyabonyi Mihálynak Miklós, Jakab, Péter és Pál nevű fiaitól értékes dolgokat és birtokaikról szóló okmányaikat elégeté és Miklóst azonfölül bántalmazá, vizsgálatot tartson. A káptalan erre Szerdahelyi Péterrel kiküldé Temesvári Mátyás kanonokot:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hungarie vniuersi Honorabili Capitulo ecclesie Poson. salutem et honorem. Exponit nobis Nicolaus filius condam Michaelis de Naghabon sua, ac Jacobi, petri et pauli fratrum suorum carnalium in personis, Quomodo in anno, cuius iam tercia instaret reuolucio, sebastianus filius Nicolai de dicta Naghabon certas res et bona necnon duo piccaria argentea, duos Balteos similiter argenteos simul cum certis litteris impignoraticys, necnon litteralibus instrumentis, factum certarum particularum terrarum arabilium intra metas dicte porcionis ipsorum possessionarie in ipsa possessione Naghabon in Cottu. Poson. existenti habite adiacencium tangencia et concernencia, quas ydem exponentes causa tucioris conseruacionis, in quodam prato ipsorum reposuissent, excogitata quadam dolositatis astucia, ignis voragine consumpmi et anichilari Ipsumque Nicolaum similiter tempore in predicto in facie dicte possessionis Naghabon repertum, diris verberum et wlnerum plagis affici fecissent. — — Super qua — — requirimus, quatenus vestrum mittatis hominem — —, quo presente Clemens filius Iwan de kyralfyakarcha, siue petrus filius Georgy de Zerdahel, neue Lucas filius alterius petri de Hodos — — experiantur certitudinis veritatem. — — Datum *Wacie* die dominico proximo ante festum Omnium sanctorum Anno domini 1447.

Egyik külszélén: Facta est execucio feria quarta post festum

Martini Episcopi. (Nov. 15.) Homo regius petrus de Zerdahel, Capituli Mathias de Themeswar et ita resciuit ut intro scriptum est [319]).

Ez időtől az országos tanács, úgy látszik, az év végeig Váczott maradt. Igaz, hogy Pozsony városa nov. 14. és dec. 8. Budára indítá e tanácshoz küldött követeit; de lehet, hogy Váczra költöztét nem tudta. Azonban az is lehet, hogy Váczról a tanács ismét Budára ment vissza; csakhogy akkor az év vége felé ismét föl kellett volna mennie Váczra; miután itt találjuk őt. :

Dec. 18. midőn a pozsonyi káptalannak meghagyja, hogy Bessenyői Endrét és Temesközi Bálintot megidézze a Nagyabonyi Tamás és testvérein elkövetett bántalmakért. E czélra a káptalan Kovácséthi Benedekkel kiküldé Váli János kanonokot:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Huugarie vniuersi (Honorabili Capitulo) ecclesie Poson. Salutem cum honore. Exponunt nobis Johannes filius Thome de — — — — filius Michaelis de Naghabon suis et Nicolai fily eiusdem Michaelis fratris scilicet carnalis dicti petri. (Az okmány felső része el levén szakadozva, első sorai többé teljesen nem közölhetők: az értelem azonban az alább következőkből eléggé kitetszik) — — — Super quo (comittimus, quat.nus vestrum) mittatis hominem — — quo presente Benedictus filius Johannis de Kowachethe, vel Johannes filius laurency de Kysorwanok (Kis-Udvarnok) aut Clemens filius Johannis de Kysmod, sin Lucas filius Andree de Naghabon, aut Vrbanus. de eadem — — ad prefatos valentinum et Andream (de Bessenew) Castellanos (Castri poson. et vicecomites Comitatus poson.) accedendo, ammoneat eosdem verbo nostro dicatque et committat eisdem, vt ipsi dictas porciones possessionarias (in possessionibus Naghabon et Ethe in Cottu. poson.) prefatorum exponencium, per eos modo premisso minus iuste occupatas, *Juxta contenta decretorum nostrorum alias per nos editorum* eisdem remittere et relaxare Demumque Nicolaum captum pristine eius libertati dare debeant et teneantur. Qui si fecerint bene quidem, alioquin prohibeat eosdem ab vlteriori conseruacione earundem porcionum possessionariarum — — — Nichilominus Euocet prefatos Sebastianum Jacobum, Thomam, et Nicolaum Judlium, necnon Mathyws (így) et Anthonium contra ipsos querulantes nostram in presenciam ad octauas festi Epiphaniarum domini nunc venturas. — — — Insinuantes ibidem eisdem, vt siue ipsi coram nobis termino in predicto compareant, siue non, Nos ad partis comparentis instanciam *Juxta vim et formam dictorum decretorum nostrorum* finem facie-

mus. — — — — Datum *Wacie* feria secunda proxima ante festum b. Thome apostoli Anno domini 1447.

Egyik külszélén: Execucio facta in festo SS. Innocencium. (Dec. 28.) homo regius Benedictus filius Johannis de Kowachethe Capituli Johannes de wal Canonicus ecclesie nostre poson.“ [320]).

Dec. 30. sajátságos parancsot meneszt szinte a pozsonyi káptalanhoz, hogy ez tudniillik Rozgonyi Sebesténynt Nagyszombat városa felének, mely öt, úgymond, guthi Országh Mihály főkincstárnokkal kötött egyezmény szerint, némi jognál fogva illeti, birtokába beigtassa; holott Nagyszombat egyéb királyi városokként pusztán a királyé lehetett; azért midőn a káptalan e parancs végrehajtására Borsai Péterrel Lőcsei Tamás karpapot kiküldé, Országh Mihály ellenszegült; mert, úgymond, e város egyedül a királyé s azért az országos tanácsnak semmiféle levelére sem hajt; sőt a kiküldötteket csonkítás és vízbefojtással fenyegette, minél fogva azok nem is merték öt megidézni.

Prelati, Barones, Nobiles et Proceres Regni Hung. Vniuersi Honorabili Capitulo Ecclesie Poson. Salutem cum Honore. Dicitur nobis in persona Egregy Sebastiani de Rozgon Comitis Poson., Quomodo ipse in dominium directe et equalis medietatis Ciuitatis Thyrnawyensis in Cottu Poson. existentis ipsum Juxta disposicionem, sew ordinationem alias cum Magnifico Michaele Orzag de Gwth summo Thesaurario Regali factam et initam certo Juris titulo concernentis legittime vellet Introire. Super quo — mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem — —, quo presente Petrus de Borsa, vel Simon Werthes de Mathed, sew Nicolaus, siue Alter Nicolaus Balog de Neboyza, neue Stephanus de Ilka, ceu Blasius de Chenke alys absentibus homo noster — — — Introducat prefatum Egregium Sebastianum in dominum. — — — Contradictores vero — — Euocet palatinalem in presenciam — — — et eidem Palatino rescribatis. Datum *Wacie* Sabbato proximo post festum Natalis (így) Domini Anno eiusdem Millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo.

Egyik külszélén: „Execucio facta in festo conversionis b. pauli apost (jan. 25.). Homo Regius petrus de Borsa, homo Capituli Thomas de lewchouia prebendatus ecclesie Poson. ibi Michael orzag facta statucione taliter respondisset, quod dictam Ciuitatem thyrnauiensem, quia solummodo ad Regiam pertineret maiestatem, ipse sebastiano dare et assignare non vellet, ymmo nec super isto litteras qualescunque dominorum Prelatorum, Baronum etc. curaret et vti dictj homo Regius et nostrum testimonium nobis retulerunt, extunc eciam dictus dominus Michael Orzag eisdem minas mutilacionis et immersionis aque proteruiter irrogasset; vnde ydem confuse

discesserunt, nec Euocacionem aliquam pre timore facere presumpsissent“ [321]).

Két ez évben kiadott oklevélről van még tudomásunk, de keltük napja és helye nem levén kiírva, csak itt az év végén említjük.

Egyikben a fehérvári keresztesek az orsz. tanács parancsa folytán egy ötvened magával letett esküről tanúskodnak [322]).

A másikban pedig e tanács Bártfa városát némi fizetésre szólítja fel [323]).

1448.

Ez év első hónapjában mit sem tudunk ez orsz. tanácsról. Februárban azonban, úgy látszik, *Budán* volt összegyülve, legalább e hó 4 kén ide küldé hozzá Pozsony városa Albert nevü ügynökét [324]) és 5-én ismét egy követét levelekkel [325]).

A tavali septemberben tartott országgyülésről Bécsbe rendelt követség, a nov. 11-re rendelt összejövetel Fridrik által elhalasztatván [326]), mind ez ideig nem utazott fel. Január 18. Váradról kelt levelében kérdezi Vitéz János püspök az esztergomi érseket az elutazás határnapjáról; mert „ego — úgymond — in suspendo sto et Dominus Gubernator sollicitat, ut proficiscar“ [327]). Hogy mikor ment fel tehát e követség, eddig senki közelebbről meg nem határozta. A nagybecsü pozsonyi számkönyvek azonban itt is felvilágosítnak. Ezek szerint úgyanis febr. 23. Königsfelder Lajos pozsonyi bíró, Eylausinrokk János, Gmatl István, Krausz Péter és Ránesz Istvánnal Bécsbe utazott, midőn a magyar urak ott Fridrikkel alkudoztak, s visszajöttek mart. 4-én [328]).

Ebből következtethetünk a követek elutazására is, megnevezhetjük egyszersmind a küldöttség eddig ismeretlen tagjai közől, Széchy Dénes és Vitéz Jánoson kivül, Országh Mihályt.

Az országos tanács ezalatt, ismét a pozsonyi számkönyv szerint [329]), *Budán* volt, habár nem birunk is tőle ez időtájt kelt okmányt felmutatni.

A Bécsben volt alkudozásoknak ismét mi eredménye

sem volt [330]). Ezen és leginkább a törökök ellen megindítandó hadjárat tekintetéből Hunyadi Budára országgyűlést hirdetett. — Ez országgyülésről Pray, Fessler egészen hallgatnak, Katona [331]) csak mellékesen említi, Engel [332]) pedig s utána Teleki [333]), ki e kort illetőleg általában leginkább Engelt követi, Pestre és máj. elejére teszik. Igaz, hogy e hóban tartatott; de hogy eredetileg april 24-ére és Budára volt kihirdetve, nyilván mutatja Hunyadinak ez érdekes okmánya:

Prudentes et Circumspecti viri tamquam Amici nostri dilecti. Ex relatu (így) quorumdam intelleximus, qualiter vos non immodicas Iniurias et dampna ex parte aliquorum sustulissetis, quas et que non minus, quam si nobis illate et facta fuissent, reputamus, et quo maiori affeccione erga v. A. astringimur, tanto maiores exinde erga vos habemus compassiones; *Sed quia iam domino duce Hys diebus vnacum vniuersis dominis prelatis, Baronibus et proceribus huius Regni in Congregacione generali in Festo beati Georgy martiris et diebus subsequentibus ad Id deputatis celebranda Bude constituemur;* Igitur rogamus v. a. multum diligenter, quatenus habitis presentibus certos et Notabiles viros cum sufficienti et sagaci declaracione et responso ex vobis eligentes ad ipsam Congregacionem generalem loco et diebus prescriptis celebrandam in medium ipsorum dominorum prelatorum et Baronum atque nostri transmittere velitis, relaturos ea, que vndecamque vobis fuissent illata genera nocumentorum, quibus omnibus viam et modum secundum vestram Justiciam tenebimus, vt videre poteritis, nos de vestris aduersis condoluisse. Datum in *Albaregali* feria secunda proxima ante festum beati Georgy mart. A. D. 1448.

Johannes de Hwnyad
Regni Hung. Gubernator [334]).

Úgy látszik azonban, hogy az országgyülés már előbb is ki volt hirdetve e napra; mert a pozsonyi követek Königsfelder Lajos bíró, Gmatl István, Krausz Péter és Liebhart írnok, e levél vétele előtt [335]), sőt épen kelte napján elindultak már Budára [336]).

E kihirdetés daczára is két héten túl elnapoltatott. Ez elhalasztás okát Hunyadinak Budán jun. 3. kelt s a pápai követhez intézett leveléből tudhatjuk meg: „quo accessit — szól a levél — ut et Dietam hanc praeteritam, Conventionemque generalem, in qua rei ipsius (a Fridrikkel kötendő békét érti) conclusio magis idoneum locum habebat, satis ample

protrahi feceramus et ob hoc *adventum prius, quam litteras R. Paternitatis vestrae optabamus excipere,*" mely szavakhoz Ivanics ez értelmező jegyzetet csatolja: „Quia expectabat dictum Legatum *ad Dietam generalem Pestiensem* [337]).

A hasztalanúl Budára indult pozsonyi követek ismét haza jöttek, Gmatl Istvánt kivéve, ki Esztergomba ment, honnan máj. 8. homályos levelet írt, melyből csak annyit vehetünk ki, hogy több, a bibornoknál Esztergomban összejött, főúr, névszerint Újlaky Miklós és Széchy Tamás, valami szövetségen nem tudván összeegyezkedni, Széchy Dénest és Tamást Budára küldék Hunyadihoz, hogy ismeretlen ügyük ott végeztessék el. Íme a levél:

Mein willing vndertanig diennst. wist pevor liebn hrn, Ich las ewer wayshaitt wissn, das dy hern pey ein ander sind gewesn czw grann an dem verganngn Erytag vnd am dem mittwochn vnd habentt mitt ein ander erinding dy dayng dy mitt ain ander Im dem punnd stennd dy Ir dann wol wist, der Selbig punnd der Ist ganncz mitt einander cze Rüd, wenn meins hern gnad der erczpyssolff vnd der *seczy thomas* sew nicht habn wolln gebn Im dy verpindung, damitt das der punnd fur sich wai ganngn, nu das sy das vernemen an meinen hern dem erczpysolff, das er sich nicht darein hatt welln gebn, Nu pittn Sy Im der *myclos weydá* vnd dy andern das sich mein her der pischolff vnd der seczy Thomas ab schol fürn *czw dem gubernador gem offn* vnd schol dy sach czw einem guettn pringn, also wern sy paid pruder auff dem nagst Kumffding Freytag gen offn, also sind sy als an dem howding tag vor einander geschaid — — — — — — — — Auch hoff Ich wel In einer kurcz pey ewer weysshaitt sein vnd wil euch das munndleich ein sagn, das Ich euch nicht geschreyben kann, *wann das schreyben gar elyund ist gewesn.* Damitt pfleg ewer aller gott. Datum czue *grann* des mitichn vordem pfingstag. A. d. (14)48 Jar.

auch las Ich euch wissn, *das sich dy landschafft vast hat gen offn geschambtt.*

Steffann
gmaidl [338]).

Ez utóiratból láthatjuk, hogy a rendek nagyobb része ekkor már Budára összegyült. De Pozsony, félvén újabb elhalasztástól, csak máj. 17. küldé el követeiül Königsfelder Lajos bírót, az időközben Esztergomból visszajött Gmatl Istvánt, Gailsam Mártont, Chochersdorfer Bertalant és Liebhart írnokot [339]). Ezek szerint tehát máj. 8. és 17. közti na-

pok valamelyikén kezdődhetett el ez országgyűlés s e hó végeig folyhatott [340]).

Ez országgyűlés a számkönyv iménti sorai szerint igen látogatott volt; sőt a pozsonyi követek is az eddiginél, úgy látszik, nagyobb fénynyel jelentek meg. E czélra ugyanis a város önkénytes kölcsönzés után a polgároktól 56 forintot vett fel [341]), Reich Tamástól 96 [342]) és Krausz Pétertől azonfölül 118 forint és 12 garast kölcsönzött [343]); sőt a bírónak magánkölcségre 60 forintot adott [344]). E követek fedett hajón utaztak le [345]), mely bor s egyéb szükségesekkel bőven el volt látva [346]).

Ez alkalommal leküldé a város Hunyadinak a köteles újévi ajándékot [347]), azonfölül egy aranyozott bőrszíjakkal körülvett puzdrát 6 nyillal és két pár kesztyűt [348]), továbbá a budai várgrófnak egy végposzót s egy hajót, jóformán azt, melyen leútaztak, adományoztak [349]).

E kérdésre, hol tartatott ez országgyűlés, ismét nehéz megfelelni. Kihirdetve volt, mint láttuk, Budára s oda indultak Pozsony követei is, Budáról keltek az ez országgyűlésen jelen levő Hunyadinak ez időbeli okmányai is [350]); de másrészt meg az országos tanács, mely pedig egyik leglényegesb részét teszi az országgyűlésnek, *Pesten* adta ki okmányait; így

Máj. 19. Garay László nádor részére „in Ciuitate Pestiensi“ egy ismeretlen tartalmú okmányt meneszt ki [351]).

Máj. 27. pedig Zömléni Gábor diák levélhamisítónak áliratait elősorolja s érvényteleneknek nyilvánítja [352]), őt magát pedig máglyára itélte, melynek folytán a szerencsétlen el is égettetett [353]).

E körülmény, hogy az országos tanács Pesten volt, engem is hajlandóvá tesz ez országgyűlést a fönebbi írókkal, különösen pedig Ivanicsnak fönebbi szavaira hajtva, Pestre helyezni.

Végzeményei mind ez ideig ismeretlenek. Más nyomok után indulva azonban kitetszik, hogy ez országgyűlés panaszt emelt a pápai követ előtt az esztergomi, debreczeni és szathmár-némethi ferenczek rendetlen élete ellen, hogy Hunyadi újra elvállalta az erdélyi vajdaságot, Pelsőczy Imrét vajda-

társúl meghagyva, Újlaky Miklósra pedig távollétében a kormányzóságot bízva. Végül elhatároztatott, hogy a Fridrikkeli alkudozások, miután eddig czélhoz nem vezettek, ezentúl nem külföldön, hanem Budán „in praesentia nostra — írja Hunyadi a pápai követnek, — caeterorumque Praelatorum et Baronum, ad hoc cum omni mandato deputatorum“ [354]), folyjanak [355]).

A pápai követ, miután kivánsága, az alkudozásokat Pozsonyban végezni, ez országgyűlés határozata folytán nem teljesülhetett, Budára indult. Jun. 14. ment Pozsonyon keresztül [356]). Budára érkeztét nem tudni, csak bizonyos, hogy 25. ott volt [357]). Az alkudozások folyama ismeretlen, annyit azonban tudunk róla, hogy eredményhez ismét nem vezettek. Ennek folytán ajálkozott e pápai követ az alkudozásoknak Pozsonyban történendő folytatására. Ha ebből lett-e valami, ismét bizonytalan; a pápai követ ugyan jul. 29. csakugyan megfordúlt, még pedig Osztrákhonból jöve, Pozsonyban [358]); de lehet, hogy ekkor a Fridrik és Szent-Miklósy Pongrácz közt létrehozandó béke miatt volt itt, mely béke aug. 5. Pozsonyban csakugyan megköttetett [359]).

Ez iménti országgyűléstől egész a szerencsétlen rigómezei csata kimeneteléig nem sokat tudunk az orsz. tanácsról. Csak gyenge nyom után állíthatjuk, hogy jun. juliusban *Budán* tartózkodott, miután Pozsony városa jun. 6. ide küldé Mihály hírnökét [360]) és jul. 15., is Wattendorf Endre ügynökét [361]), bizonyosan tudjuk pedig, hogy augusztus végét *Váczott* tölté; mert.

Aug. 30. innen kelt levelében megparancsolja a pozsonyi káptalannak, hogy a gr. Szentgyörgyi György részére kiadott levelet, melyben szemére vettetik Kaplernek, hogy e grófnak néhány ökrét elhajtatá, kézbesítse e Kaplernek s feleletét írja meg, mire a káptalan kiküldé Szenczy Ferencz kanonokot:

Prelati Barones, Nobiles ac proceres Regni Hungariae vniuersi Honorabili Capitulo Ecclesie Poson. Salutem et honorem. Honorabilitatj uestre presencium serie committimus, quatenus alias litteras nostras Pro parte Magnifici Georgy Groff de Bwzyn, Egregys Johanni et petro filys kapleri de Kwkche preceptorie loquentes cum presentibus vobis exhibendas, per vestrum Testimonium

Idoneum eisdem Johanni et petro transmittere debeatis. Et quidquid ydem ad contenta earundem aliarum litterarum nostrarum fecerint, seu responderint, Id nobis vestris in litteris suo modo rescribatis. Secus non facturi. Datum *Wacie* secundo die festi decollacionis beatí Johannis Bapt. A. d. 1448.

Ez itt kézbesíteni parancsolt levél tartalma ez okmány külszélére írt ezen szavakból kiviláglik :

Execucio facta in festo b. lamperti martiris. (sept. 17.) homo Capituli Magister Franciscus de Zempcz socius et concanonicus noster, qui exinde reuersus retulit isto modo, quomodo reperto personaliter egregio petro Kappler ante portam Castri, ibidem prenominatas litteras vestras eisdem (így) exhibuisset, ad quarum contenta taliter respondisset, Quomodo licet ipse aliquos boues in certis vys ad therminum Kuecze tendentes a Jobagionibus Magnifici Domini Georgy grof recipi fecisset, nec tamen eos reddere vellet, ex eo quia in sinistra via vie theolony sui kuecze repertos iuste recipi fecisset et quod adiecisset, quatenus via a superiorj parte fluuy Rapcza ad Owar regale tendens ad tricesimam Orozwar et consequenter et suum teolonium kucze recto tramite venire deberet et quod hoc verum foret se super ista priuilegiatum fore dixisset et huiusmodi priuilegia coram vobis in Regia Curia ad octauas b. Michaelis archang. proxime venturas et decisioncm finalem in premissis habere et recipere velle dixisset. Datum (mikor?) [362]).

Oct. 2. visszaír a pozsonyi káptalan ez orsz. tanácsnak, hogy levele folytán : Blasius de Heg, presente nostro testimonio Mathia de Themeswar socio et concanonico nostro, nobilem Andream de Bessenye Castellanum de werekenye, in possessione eiusdem Ogole, contra nobiles viros Valentinum de themeskez Castellanum Castrj poson. et Johannem Zenthpeter Castellanum de Sempthe ad octauas festi Epiphaniarum domini in vestram euocasset presenciam. — — — Datum decimo die diej Euocacionis (az az : ferie secunde proxime post fest. b. Mathei Apost.) 1448. [363]).

Ugyane hó elején panaszt tett Kázmér lengyel király ez orsz. tanács előtt a Lengyelhonban Magyarországból tett pusztítások miatt [364]). Ugyanez időtájt kölcsönös egyességre lépett e tanács a morva rendekkel a közbátorság fentartása végett [365]). —

October 18—19. harczolá bámulandó vitézség-, de fájdalom, szomorú eredménynyel a mintegy 2400 főből álló magyar sereg a 150,000-nyi török haddal a híres *rigó mezei* csa-

tát. A hősiessége miatt legszebb győzelemre méltó magyar sereg, színe java bajnoki halállal elhullván, szétveretett, semmivé lett, s maga Hunyadi bújdosásában György rácz despota fogságába került [366]).

Ezt meghallván az orsz. tanács, azonnal összejött *Szegeden*, hogy Hunyadi kiszabadítását eszközölje. Ez neki végre sikerült is [367]); előbb azonban Hunyadinak nehéz s önérzetét sértő egyezményre kelle lépnie György despotával [368]). Teleki szerint nem az orsz. tanács gyült itt egyedül össze, hanem Thuróczy és Ivanics szavai után indulva, kik szerint számos nemesség is összejött, *országos összejövetelt* helyez ide [369]), e kifejezést vélvén legczélszerűbbnek, miután országgyülésnek még sem meri nevezni. Én tulajdonképen nem is értem, mint jelenthet ez országos összejövetel, miután tudtomra az országos tanács és országgyülés összejöttén kivül másféle összejövetel nem is történhetett. Igaz, hogy Ivanics szerint Hunyadi „difficillime liberatus est per Praelatos et Barones ac *communitatem Regni*“ [370]). E szavait csakugyan országgyülésre lehetne alkalmazni; de ő nyomban megigazítja magát, midőn azt mondja, hogy Hunyadi „venire potuit liber in medium *Praelatorum et Baronum*“ [371]); az pedig, hogy Thuróczy szerint „magnus *nobilium* coetus in Ciuitate Zegediensi congregatus“ [372]), bár más körülmények közt szinte országgyülésre mutatna, most nem jelentheti azt, mert a nemesek csak azért jöttek itt össze önszántukból, mert „illius — folytatja Thuróczy — expectabat adventum, appropinquantique illi hilári in vultu se obviam dedit.“ — Tehát ezek után csak az orsz. tanács gyült össze *müködöleg* Szegeden. Összejöttének napját bajos meghatározni. Úgy látszik december elején már ott volt, miután 6-án már Pozsonyban is tudva volt ottléte s e napon a város ide küldé Wattendorf Endre ügynökét [373]). Ott maradt pedig, mint látni fogjuk, e hó végeig.

Dec. 9. meghagyja a pannonhalmi konventnek, hogy a győri káptalant győrmegyei Sebes helységben levő részbirtokába, melyet most jogtalanúl Barczar Kelemen özvegye bitorol, újra beigtassa. A konvent erre kiküldé Gáli Józseffel Bálint őrszerzetest. Ellenmondtak az említettük özvegy, Mérgesi Pethő és Cseh László; sőt a kiküldötteket, azonkivül a

győri prépostot, István mosonyi- és László komáromi főespereseket illetlen szavakkal szidalmazák [374]).

Dec. 21. Kázmér lengyel királynak főnebb említett levelére válaszol. Engedelmet kér, hogy a körülmények miatt hamarabb nem felelhetett s köszöni a lengyel rendeknek, hogy egyesek háborgatásai miatt nem tartották a magyarországgali békét felbontandónak s igéri, hogy a béke s rend további fentartására mindent el fog követni [375]).

Felvirúlt végre a várva várt nap. Ama nap, mely oly örömmel tölté el az egész országot, mint 1446. évben a kormányzóválasztás napja. Felvirúlt dec. 24. s meghozá az országnak szabadítóját, örömét, vigaszát, egyedüli reményét: *Hunyadi Jánost!* Hogy e napon jött ő Szegedre maga mondja a krakói dékányhoz írt levelében [376]). Mily örömmel fogadta őt az egész ország, Thuróczy főnebb idézett szavai mutatják, sőt mily határtalan örömmel teltek el az V. László pártján kiválólag levő városok is, mutatja a budai tanácsnak dec. 30-án Pozsonyhoz intézett ez igen érdekes levele:

Salutem et Honoris incrementum. viri Prudentes et Circumspecti domini et Amici nobis Honorandj. Juxta vestrarum amiciciarum litteratorias insinuaciones et nostras promissiones, nouitates aliquas vestris amicicijs propalare non valuimus, quoniam vsque huc fama veritatis ignara nobis aliquam veritatis famam non manifestauit in aperto; nisi iam nouissime Nouitates Jocundabiles ex ipsius Magnifici domini Johannis Gubernatoris domíni nostri graciosissimi litteris consolatorys, quibus ad presens sumus auisati graciose, intelleximus, quomodo *Idem Magnificus dominus Gubernator, licet per ipsorum Magnificum* (igy) *Prelatorum et Baronum continuos labores pro ipsius eliberacione sedule impensas, absque alicuius offensionis molestia eliberatus, sanus et incolumis in ipsorum prefatorum Prelatorum et Baronum in Ciuitate Zegediensi constitutorum medio, culdubio* (igy) *sine omni, esset et est reuera personaliter constitutus, omnipotentis dei fauore largiente.* Vnde Nos de eius nostri et tocius Regni defensoris eliberacione, pretacti scilicet domini Johannis Gubernatoris vestrarum Amiciciarum animos *pretentiuis* (igy) *gaudys duximus inficiendos* (igy), *vt et vos simul nobiscum congratulando, Creatori altissimo laudes referendo, graciarum acciones refundere non desistatis,* quem nos Hys diebus proximis futuris in nostri medio constitutum fore dinoscimini graciose nos intuiturum, procrastinacione abs aliquali. Ex *Buda* in crastino beati Thome martiris Anno domini etc. (14) xl. octauo.

Judex et Jurati Ciues
Ciuitatis Budensis.

Külczíme: Prudentibus et Circumspectis viris Magistro Ciuium Judici et Juratis Ciuibus Ciuitatis Poson. dominis et Amicis nostris Honorandis [377]).

Az orsz. tanács e hó végeig még itt mulatott, mint Hunyadinak dec. 30. és 31. itt kelt levelei mutatják [378]).

1449.

Január másik felében *Váczott* találjuk az orsz. tanácsot, honnan

Jan. 24. meghagyja a pozsonyi káptalannak, hogy Kajali Dénes, kit rokonai, hogy idővel jószágát lefoglalhassák, vérfertőztetéssel rágalmaznak, ártatlanságának bebizonyíthatására vizsgálatot tartson. Mely parancs folytán a káptalan kiküldé Borsai Péterrel Farkast a pozsonyszentlőrinczi plebánia segédlelkészét:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hungarie vniuersi Honorabili Capitulo ecclesie poson. Salutem cum Honore. Dicitur nobis in persona Laurencij fily condam Dyonisy de kayal, Quomodo Nobiles in prefata kayal commorantes; fratres scilicet sui condiuisionales, dolosa quadam Machinacione precogitata, ea intencione, vt successu temporis Juribus possessionarys ipsius eum fraudare possint et per hoc sibi ipsis huiusmodi possessionaria Jura acquirere, Horrendo incestuoso scelere ipsum diffamassent, omni sua sine culpa, timeretque Idem Laurencius, ne per huiusmodi difamiam (így) ydem Nobiles sibi, vt pretenderent, taliter calumpniose nocere possint; Cum tamen ipse paratus esset purgacionem suam remittere ad vicinos et comprouinciales Nobiles aliosque homines possessionatos, Supplicauitque nobis Idem, vt pro huiusmodi sua expurgacione mandaremus Inquisicionem fieri communem ab vniuersitate Nobilium eiusdem Comitatus. Et quia prefati Laurency supplicacio nobis in eo facta Justa fore agnoscitur, Igitvr uobis harum serie firmiter committimus quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Stephanus de hegh, vel Blasius de eadem, aut petrus, sin Johannes de Borsa, seu Nicolaus dictus kwlchar de Neboyza Alys absentibus homo noster, ab omnibus, quibus incumbit, meram de premissis experiatur certitudinis veritatem, quam tandem nobis suo modo rescribatis. Datum *Wacie* feria sexta proxima ante festum Conuersionis B. pauli Apostoli Anno Domini Millesimo Quadringentesimo quadragesimo Nono.

Homo Regius petrus de Borsa, noster Wolfgangus Capellanus ecclesie S. laurency. Inquisicio facta est die Dominica In quo Can-

tatur Diuinum officium: Circumdederunt (febr. 9.) in *Maiorj Comitatu Poson.* taliter resciuit [379]).

Február hóban mit sem tudunk róla.

Március és April hónapokban Budán tartózkodott, így

Márt. 12. elnapolja sz. Jakab nyolczadára a Kézi Tamás komáromi bíró és Kapithán Pál odavaló polgár, mint fel- és Jungetl Péter pozsonyi polgár, mint alperes közti ügyet:

Nos Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hungarie vniuersi damus pro memoria, Quod discussionem et deliberacionem cuiusdam cause, quam inter *Thomam kezy Judicem ac paulum Capithan* Ciuem Ciuitatis *komaromiensis* vt actores ab vna, ex quibus idem paulus pro se personaliter, pro thoma vero Judice cum procuratorijs literis Capituli Ecclesie Strigoniensis astitit, ac *petrum Jungatel* similiter Ciuem Ciuitatis *poson.* vt in causam atractum partibus ab altera, pro quo *Albertus de Zuna* cum procuratorys literis Capituli Ecclesie poson. conparuit, Juxta continenciam literarum nostrarum prorogatoriarum super factis in literis Castellani et vicecomitis, Judicis et Juratorum ciuium dictj Opidi komarom. transmissionalibus contentis, In octauis festi Epiphaniarum domini facere tenebamur, de parcium procuratorum voluntate ad octauas festi b. Jacobi Apostoli duximus prorogandam. datum *Bude* quinquagesimo nono die termini prenotati. A. d. Millesimo quadringentesimo quadragesimo nono.

Külczíme: Pro petro Jungatel Ciue Ciuitatis poson. contra Thomam kessy (így) Judicem Ciuitatis komarom. et alium intrascriptum ad octauas festi b. Jacobi Apost. — Prorogatorie [380]).

Márt. elején megjelentek előtte a pozsonyi városkövetek ismeretlen ügyben és ez alkalommal 7 vég posztót hoztak e tanács tagjainak ajándékúl [381]).

Apr. 1. felhatalmazza Kassa városát, hogy Szenczei Franknak Sacza nevű birtokábani kastélyát, nehogy rablók kezére jusson, szétronthassa [382]).

Apr. 7. meghagyja a pozsonyi káptalannak, hogy guthi Országh Mihály főkincstárnokot és Rozgonyi Sebestény pozsonyi főispányt Nagy-Szombat királyi városnak, mely őket zálogjoggal illeti, birtokába beigtassa. Mire a káptalan Körtvélyesi Miklóssal kiküldé Vályi János kanonokot és a beigtatás minden ellenmondás nélkül megtörtént:

Prelati, Barones, Nobiles et Proceres Regni Hungarie vniuersi Honorabili Capitulo ecclesie Poson. Salutem cum fauore. Dicitur nobis in personis Magnificorum dominorum Michaelis Orzag de Gwth summi Thesaurari Regie Maiestatis, ac Sebastiani de

Rozgon Comitis Poson. Quomodo ipsi in dominium Ciuitatis Regalis Tirnauiensis, necnon possessionum Rosontal, Gerencher, Magyarad et Zyly vocatarum ad ipsam Ciuitatem pertinencium et spectancium in Cottu. poson. existentis habitarum, ipsos titulo pignoris concernencium, Legittime vellent Introire. Super que vestram Honorabilitatem Harum serie requirimus, quatenus vestrum mittatis hominem — —, quo presente Nicolaus Kathona de Ilmer, vel alter Nicolaus de kwrthweles, sin Michael de Beel alys absentibus homo noster introducat prefatos Magnificos — —, Contradictores vero — — Euocet — — nostram in presenciam — — Datum *Bude* feria secunda proxima post Dominicam Ramispalmarum. Anno domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo nono.

Egyik külszélén: „Execucio huius facta in festo b. Adalberti mart. (apr. 24.) Homo Regius Nicolaus de kwrthweles, noster: Johannes de wal socius et concanonicus noster. Vicini, Commetanej Andreas de Elefanth. Sebastianus et Benedictus de Apay, Anthonius Farkas de Spaczya et Georgius filius Johannis de Zyli nobiles, Item circumspecti stephanus krayczer Judex, alter stephanus kwbelwyrth Notarius, Johannes Jungher, Rendl, petrus pellifex, Nicolaus kramer, Clausweist, Andreas Morig, Nicolaus Dremur et Georgius Carnifex Ciues et Inhabitatores Ciuitatis tirnauiensis. Nullus contradixit“ [383]).

Apr. 8. megparancsolja ismét a pozsonyi káptalannak, hogy Kajali Ferencz, Miklós és Lőrincz, Borsai Miklós és Balázs, Korosszegi Péter özvegyét Anna és Aradi Bertalan nejét Ilkát pozsonymegyei Kajal helységbe igtassa be. A káptalan Borsai Péterrel kiküldé Szenczy Ferencz mester kanonokot és a beigtatás minden ellenmondás nélkül végbement:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hung. vniuersi Honorabili Capitulo ecclesie Poson. Salutem cum fauore. Dicitur nobis in personis francisci et Nicolai, ac Laurency filiorum condam Dyonisy de kayal, ac Nicolai Borsa et Blasy de eadem. Item Nobilium dominarum Anne Relicte petrj de korozeg et Elene consortis Bartholomei de Arad, Quomodo ipsi in dominium dicte possessionis kajal vocate in Cottu. poson. existentis et habite ipsos omnis Juris titulo concernentis legittime vellent Introire. Igitur vos harum serie requirimus, quatenus vestrum mittatis hominem — — quo presente petrus de Borsa, vel stephanus de heegy, sin Nicolaus de Baraknya, ceu Johannes filius pauli de eadem alys absentibus homo noster — — Introducat prefatos — — — Contradictores vero, si qui fuerint, Euocet — — nostram in presenciam. — — — Datum *Bude* feria tercia proxima post Dominicam Ramispalmarum. Anno domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo nono.

Egyik külszélén: Execucio huius facta feria quarta inter octauas festi pasche domini. (apr. 16.) Homo Regius petrus de Borsa, noster Magister franciscus de zempcz concanonicus noster. vicini commetanei: Johannes de korozeg, stephanus filius ladislai de heg Item Blasius de eadem kayal et vincencius filius petri Borsa, Gregorius Orozy et Michael Ermen, necnon Bartholomeus Mady similiter de eadem kayal. nullus contradixit [384]).

Apr. 15. meghagyja a váradi káptalannak, hogy nagys. Csáky Ferencz ellen, ki Máté erdélyi püspöknek Nagyfalu helységéből jobbágyainak marháit elhajtatván, neki 1000 forintnál nagyobb kárt okozott, vizsgálatot tartson. A káptalan kiküldé Gughi Lászlóval, László oltárfőnöket, kik a dolgot akkép találván, az alperest megidézték sz. Jakab nyolczadára a nádor elé [385]).

Május hóban ismét mit sem tudunk ez orsz. tanácsról.

Juniusban újra Budán tartózkodott, honnan

Jun. 8. újra felszólítja Kassa, Lőcse, Bártfa és Eperjes városokat, hogy a nagyböjt alatt már hozzájok intézett levele folytán küldjenek követeket, kik a Giskrával megkezdendő alkudozásokban közreműködjenek [386]).

Leginkább e levél után indulva, állítja Kovachich [387]) határozottan, hogy junius hóban Pesten országgyűlés tartatott, megerősítve vélvén magát méginkább az orsz. tanácsnak két, jun. 24. Pesten kelt és alább említendő okmánya által. Fessler még tovább megy és egyenesen jun. 1-jére teszi [388]) ezen szerinte „ungemein zahlreich besuchten und beschikten Pesther“ országgyűlést [389]); sőt Teleki is leginkább Kovachich után indulva, állítja, hogy „Hunyadi — — az előbb juniusra rendelt orsz. tanács helyett, jóval előbb országgyűlést hívott össze“ [390]). Engel azonban, bár Kovachich után ismerte eme meghívó levelet, nem hagyva magát általa elámíttatni, azt mondja, hogy csak az orsz. tanács gyűlt össze Pesten [391]). A helyre nézve nem, de a többiben teljesen megegyezünk Engellel, ha mindjárt megtámadja is Teleki ez állításáért [392]). Igaz, hogy íly meghívó levelek leginkább országgyűlésre vonatkoznak, de nem kizárólag; így szinte e jelen év vége felé Hunyadi a szinte csehekkeli alkudozások végett Kövesden tartandó összejövetelre meghívja Zemplén megyét is, anélkül, hogy e meghívó levélből országgyűlésre követ-

keztethetnénk [393]); így a jelen esetben sem; miután maga a meghívó levél egyenesen mondja, hogy e városok követeit csak azért szeretné a Giskrávali alkudozásoknál jelen látni: „quoniam ex quo et priorum dispositionum nostrarum cum eo habitarum conscii estis, per vestri medium commodius huiusmodi tractatum pacis inire poterimus" és mert e követek jelenlétét a dolgok állása is kívánta, miután leginkább ezen városok voltak a Giskra-féle ügyben érdekelve. Ezek után ama meghívó levélből országgyülésre nem következtethetünk; a többi már felhozott és mindjárt említendő levelek pedig már szerkezetök után is világosan az orsz. tanácstól kelvén, kénytelenek vagyunk a Kovachich- Teleki-féle állítást elvetni, annyival is inkább, miután ezeken kivül semmi egyéb nyom nincs, melyben országgyülést láthatnánk.

Jun. 23. Meghagyja az orsz. tanács a pozsonyi káptalannak, hogy Bélavathai Jánosnak birtokairól szóló és már megromladozott okmányait átírja és új pecsétjével megerősítse:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hungarie vniuersi. Honorabili Capitulo Pozoniensi Salutem cum honore, dicitur nobis in persona Johannis fily Ladislai de Belwatha, Quomodo quedam littere sue priuilegiales factum possessionum Belawatha predicte ac — whath et karcha tangentes *sub priori et antiquo Sigillo* vestro emanate, propter nimiam vetustatis caliginem ac malam conseruationem earundem, in quadam parte sui Sigilli confracte haberentur, que nunc sub *moderno vestro Sigillo* renouacione indigerent, Super quo vobis committimus, quatenus reuisis prius prescriptis litteris et diligenter examinatis, si easdem Cera, Carta, Scriptura, Sculptura et Stilo sub eodem priori Sigillo vestro rite et Justo modo emanatas fore agnoueritis, Extunc ipsos sub moderno Sigillo vestro renouare ac tenores earumdem de verbo ad verbum eidem Johanni in transscripto litterarum vestrarum concedere debeatis, vberiorem ipsius ad cautelam; Caventes tamen, ne fraus, aut dolus in hac parte eueniat aliqualis. Datum *Bude* In vigilia Natiuitatis b. Johannis Baptiste Anno Domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo Nono [394]).

Jun. 24. A pápának hozzája intézett levelére, melyben ez egyetértésre serkenti, a háborútól visszatartani s csak határaik védelmére kívánja rábirni, felel, csudálkozását fejezvén ki a pápa e tanácsán; mert — úgymond „manus armorum

citra fines continere, quid aliud erit, quam vicinos hostes intra eosdem fines viciniores excipere“ [395]). Egyúttal ajánlja követét, Miklós krakói dékányt, kinek e nap szinte írt, kérvén közreműködését, különösen kiemelvén, hogy a hussiták némely megyékben már annyira befészkelték magukat „vt in Cottibus. Scepusiensi et de Sarus plurimae reperiantur parochiae, in quibus iam de facto sub vtraque specie communicatur, contra quos, ut nunc fieri potuit, providebitur bello“ [396]).

E két levél indítá leginkább ama meghívó levélen kivül említett íróinkat állításukra, hogy tudniillik e hóban Pesten országgyülés tartatott. Még Pray is azt állítja, nem tudom mily forrás után, miután ama meghívó levelet nem ismerhette, hogy Hunyady „*per litteras* omnium ordinum principes commonefacit, ut Pestinum calendis junii coirent“ [397]). Hogy azonban eme a pápa- s a dékányhoz írt levelek nem az országgyüléstől adattak ki, befejezésük: „Deuoti Gubernator, Praelati, Barones et Proceres Regni Hung.“ világosan mutatja; mert mint mindenki tudja, e szavakkal kezdé rendesen az orsz. tanács okmányait [398]). Katona sem talált e levelekben országgyülési nyomot; mert ez időbeli országgyülésről mélyen hallgat, sőt az orsz. tanácsnak e levelét egyedül Hunyadinak „proceribus in consilium adhibitis“ tulajdonítja [399]), s így a többi íróval ellenkező hibába esett. — Nevezetesebb e két levélnek ezen kelte: Datum *in congregatione nostra Pestiensi*,“ mely szavak vitték bizonyosan íróinkat arra, hogy a véleményezett országgyülést *Pestre* tegyék át. Azonban miután az orsz. tanács még jun. 23., mint imént láttuk, *Budán* volt és jun. 25., mint mindjárt látni fogjuk, ismét *Budáról* adja ki okmányait [400]), kénytelenek vagyunk ezen „in civitate Pestiensi“ kifejezésben sajtó- vagy tollhibát keresni; mert csak nem valószínű, hogy egyedül e napra ment át e két, vagy akár több még ismeretlen, okmányainak kiadhatása végett Pestre az orsz. tanács. — Így mind az országgyülésröli, mind pedig annak Pesten-tartásáróli vélemények megdőlnek.

Jun. 25. A pozsonyi község és Kapler közti többször említett ügyet akép dönti el, hogy Kapler a pozsonyiakat Köpcsényben minden vám nélkül engedje átmenni, ellenben

joga legyen a pozsonyiakkal menő más község- vagy városbeliektől e vámot követelni :

Prelati, Barones, Nobiles et Proceres Regni Hung. vniuersi Memorie commendamus significantes, quibus expedit, per presentes, Quod Nobis in presenti Generali congregacione nostra constitutis, Circumspecti viri Ludouicus Kuniguelder Judex et Stephanus Gmattl Juratus Ciuis Ciuitatis Poson. coram nobis constituti, Presente et audiente Egregio Johanne Keppler Capitaneo de Keczew, Suis et vniuersorum conciuium et cohospitum suorum nominibus et in personis, Proposuerunt eo modo, Quod quamvis ab antiquo semper omnibus et singulis mercatoribus, Ciuibus et hospitibus Poson. simul cum ipsorum rebus et mercibus per vias directas de dicta possessione ad Haymburg et Kerhenburg alias Orozwar ducentes liberum fuit procedere, Nunc autem Idem Johannes Keppler Ipsos ex eo, quod ad Tributum in dicta Keszew exigi consuetum non intrarent, Omnes, quos in predictis directis et liberis vys procedentes, reperiret Per ablaciones rerum et bonorum apud tales repertarum plurima dampna et Iniurias inferret eisdem in preiudicium libertatis eorum et dampnum valde magnum, Petentes ex parte eiusdem Johannis Keppler per nos racione premissorum eis Justiciam exhiberi. Quibus sic propositis et auditis, sepetactus Keppler respondit ex aduerso, Quod licet in prefatis vys dictis posoniensibus liberum existat procedere, Tamen, quia ydem non contenti huiusmodi libertatibus eorum, in derogamen Juris theolony (így) sui in ipsa Ketzew exigi consueti, soliti essent multociesque attemptarent alios extraneos et Forenses homines cum ipsis et in societate eorum simulcum mercibus in eisdem vys perducere et associare, Sibi in eo dampna et inJuriam inferendo. Quibus sic per nos auditis; licet dictus Keppler huiusmodi assercionem suam probare nequierit, Tamen nichilominus commisimus Judicantes, vt memoratis hospitibus, Mercatoribus et Incolis Poson. Juxta libertatem et antiquam consuetudinem eorum in pretactis vys ad Haymburg et Oroswar de dicto Posonio ducentibus sic licitum existat procedere et proficisci, ut in preiudicium memorati Theolony in Ketzew habiti secum et in societate ipsorum (forenses homines) ducere et habere non debeant; alias ipsi Keppler et successoribus suis, dumodo id legittimis documentis edocere et comprobare poterint, liberum sit huiusmodi forenses homines, tributa dare debentes, tamquam in obliquis et reprobatis vys proficiscentes, per rerum suarum ablacionem dampnificare et aggrauare, potestati sibi de Jure incumbenti. Datum *Bude* secundo die Festi b. Johannis bapt. A. D. 1449. [101]).

Szóba jött még ez orsz. tanácsban a törökkel kötendő fegyverszünet, melynek kidolgozásával meg voltak bízva György rácz fejdelem, Garay László nádor s Újlaky Miklós

erdélyi vajda [402]); de eredmény nélkül [403]). Előkerült még egy a Rácz és Bosnyák országok közt fenforgó panasz is [404]).

Jul. 2. Megjelent ez országos tanács előtt Hunyadi János, mint felperes abbeli panaszával, hogy nagys. Thamási Henrik vajda halála után birtokain megosztozkodtak néhai nagys. Héderváry Lőrincz nádor és szikcsői herczeg Ráfael bozniai vál. püspök, még herczeg Pál és Fülöp, miután e herczegnek Zsigmond király azon okmányát mutaták elé, mely Thamásy jószágait, halála esetében, nekik adományozza. Ez osztozás alkalmával Hunyadinak két, Hód és Vásárhely, nevü birtokát is lefoglalák e herczegek. Ez osztozást Hunyadi mint kormányzó megerősíté. Később azonban kisült, hogy a Zsigmondtól kelt okmány hamis és Zömléni Gábor deák koholmánya, s hogy Hunyadi csak, mert a *deák nyelvben járatlan volt*, adta beleegyezését („ipse D. Gubernator *illiteratus existens* huiusmodi consensum ex Ignorancia et inaduertencia fecisset). Azért e két helységet visszakövetelí. Az orsz. tanács erre meghagyta a kalocsai káptalannak, hogy az egyezkedőket a jövő három királyok nyolczadára megidézze [405]).

Ez mind az, mint ez évben az orsz. tanácsról tudunk.

1450.

Ez év elején ismét *Budán* találjuk az orsz. tanácsot. Itteni működését, miután Engel [406]), Katona [407]) és leginkább Teleki [408]), Vitéz Jánosnak ide vonatkozó levelei után [409]), kimerítőleg adják, elhallgatjuk, miután újabb adatokkal nem bővíthetjük, megemlítve csak röviden, hogy leginkább a jubilaeum s a megürült püspökségek betöltéséről volt szó s juniusra országgyülés hirdettetett ki. [410]).

Mart. 3. Az orsz. tanács a Hunyadi és Herczeghek közti s taval jul. 2. említett pörét a múlt három király nyolczadán akép intézi el, hogy a Herczeghek e tárgyróli okmányait érvényteleníti s Hód meg Vásárhely helységeket Hunyadinak itéli oda, meghagyva a csanádi káptalannak, hogy őt beigtassa, mire ez Csatári Tamással kiküldé Székely Benedek (kanonokot?) [411]).

Mart. 28. Mezőkövesden találjuk az orsz. tanácsot, hol

Giskrával végleges békét kötött, ily feltétek alatt, hogy Giskra Kassa, Lőcse, Eperjes, Bártfa, Körmöcz, Selmecz és Beszterczebánya városokat továbbra is megtartja, több birtokairól kármentesítés után lemond s Hunyadi özvegy hugát nőül veszi [412]) Az orsz. tanács tehát e kármentesítés lefizethetésére e napon felszólítja Nógrád megyét, hogy „(de) singula vna sessione medium florenum auri, de quolibet Inquilino, pecora vel Jumenta ad valorem vnius fioreni habente, necnon de quolibet artifice, puta Mehanico, Sartore, Sutore, Pellifice, Fabro, vel Aurifabro, de sua arte se nutriente, vel eciam Segetes, sew vineas habente, similiter medium florenum auri, dicari permittere et extradari facere velitis.“ Jászay, ki e nevezetes okmányt közli [413]), az országos tanácstól kelteti ugyan, de alatta az 1446. országgyülésen a kormányzó mellé rendelt, azaz a *kormányzói* tanácsot érti s így Telekivel együtt hibázik, ki Jászay e véleményét szinte „örömest“ elfogadta [414]); mindkettő összezavarja, mint könnyen látjuk, az *országos* tanácsot a *kormányzói* tanácscsal, mint azt Telekiről már fönebb megjegyzém.

A junius hóra rendelt országgyülés kezdetét ismét nem határozzák meg íróink. A pozsonyi követek: Flinsz Miklós polgármester, Gailsam Albert, Haug és Borsó János városi ügynök, csak jun. 9. indultak útra hajón [415]), s ez alkalommal e követek egy puzdrát vittek egy névtelennek ajéndékba [416]); sőt az országos tanács e nap szinte Budán volt még s hiteles alakban kiadá Hunyadi részére a csanádi káptalannak Hód és Vásárhelybe történt beigtatásról szóló levelét [417]). De jun. 11- már megnyílva volt ez országgyülés, még pedig *Pesten*, miután e napról van kelve első levele.

Ez országgyülés igen kedvetlen előzmények után nyílt meg. Bálint pálos pápai gyóntató a dömösi prépostságot megszerzé magának a pápától. Az erről szóló Brevét már taval a szegedi tanácson előmutatta; de az orsz. tanács a királyi s most általa gyakorolt kegyúri jogokat ez által megsértve tudván, őt prépostnak el nem fogadta s helyébe István esztergomi kanonokot nevezé ki. Bálint a múlt pesti tanácson újra megkisérté szerencséjét; de ismét eredménytelenül. Erre a pápa által István kinevezett prépostot egyházi átok alá vet-

teté. S ez annyira felindítá a kedélyeket, hogy e dömösi prépostság ügye ez országgyűlésen mindenek előtt tárgyalás alá vétetett. Jun. 11. Hunyadi [418]), jun. 12. a rendek írtak a pápának s ez utóbbiak a bibornok-testületnek is. Az első szerényen, a rendek keményebben, kijelentvén a pápához írt levelük végén határozottan: „ita omnium generalem voluntatem esse, ut in dicta Ecclesia (dömösi) *hosti prius, quam tali hospiti licebit portas patefacere*, quique libertati in regno finis, idem regno fiet“ [419]). Sőt Ivanics szerint Bálintot még az országból is ki akarák üzni. Azért Hunyadi Budáról jun. 16. hozzá írt levelében egyenesen kijelenti neki, hogy ez ügyben minden reményről mondjon le [420]).

Szóba jött a jubilaeum is s e tárgyban is mind Hunyadi jun. 13. Budáról [421]), hol e naptól tartózkodott, mind az orsz. tanács ugyan-e nap Pestről [422]) írtak a pápának, kérve, hogy ez örömünnepet ne csak a főbbrendüekre, hanem általában az egész országra terjessze ki.

Jun. 14. új kellemetlen ügy került tárgyalás alá, a Fridrikkel lefolyt fegyverszünet. Az e miatt még az országgyülés előtt Bécsben megfordúlt követség, melyről közelebbi adataink hiányzanak, mint mindig, sikeretlenül járt el. — Hosszasb tanácskozás után az orsz. tanács, Hunyadival élén, szinte a pápa elé terjeszté az ügyet, megkérve őt, hogy Fridriket V. László s a szent korona kiadására, a haza határainak épségben tartására és Garay nádornak, azon igéretétől, hogy fogságába visszatér, felszabadítására szólítsa fel; mert úgymond „verendum est, ne forte in casu, quo haec differentia diutius perduraverit, provocata, tanto contemtu, laesorum corda, ipsius differentiae cruentum humano sanguine finem, vel pati, vel statuere, properabunt“ [423]).

Mind ez igen érdekes levelekkel, melyeket magyar kivonatban Teleki is közöl [424]), Albert mester küldetett Rómába [425]).

Megerősíttetett a Giskrával fönebb kötött béke [426]).

Továbbá György rácz despota, kinek ügyét ez országgyülésen kállai Lökös János szabolcsi főispány szorgalmazá [427]), megfenyítése elhatároztatott; annyival is inkább, mert

Hunyadit a fogságában vele kötött kemény feltétek megtartásától a pápa már eleve feloldozta [428]).

Végre még az országgyűlés folyama alatt Hunyadi, Garay- és Újlakyval közös és minden viszonyaikra kiterjedő egyességre lépett [429]).

Ennyi mind az, mit ez országgyűlésről, melynek végzeményei mindeddig fel nem fedezvék, tudunk. Eloszlott e hó vége felé, miután a pozsonyi küldöttek, mint láttuk, jun. 22. már haza érkeztek [430]).

A pápa csakugyan meginté, a hozzá intézett levelek folytán, Fridriket, hogy a magyarokkal egyezkedjék. Minek következtében mindkét félről összejöttek a küldöttek october hóban *Pozsonyban*. Ebendorfer ugyan azt mondja: „Habita est *diaeta* cum Hungaris Posonii;“ de ezt nem érthetjük szó szerint, legfölebb annyit következtethetünk belőle, hogy mindkét részről számosan jelentek meg az alkudozásokon. Jelen volt maga Hunyadi is; idejöttének azonban más czélja is volt; tudniillik Cilley gróffal alkudozásokba ereszkedni; s ezt egyik sem említi, pedig okmányilag és a városi számkönyvekből, melyek elig különösen a Fridrikkeli alkudozásokat egy szóval sem említik, fogjuk azonnal bebizonyítani.

A Fridrikkeli alkudozásokat egy nevezetes s eddig szinte ismeretlen, esemény előzé meg; tudniillik a pozsonyi várnak Hunyadi részére lett elfoglalása, mi vasárnap aug. 9. történt. Pozsony városa gyors követei által értesíté erről az esztergomi érseket [431]), a római királyt és Cilleit, ez utóbbiakhoz maga a polgármester rándúlván fel Bécs- [432]) és Bécsújhelyre [433]).

Úgy látszik azonban, hogy a vár mindjárt át nem adatott Hunyadinak; így ez e végett aug. 15. ide küldé Kiss László lovagot [434]), aug. 30. úgy látszik hasonló czélból idejött korlátnoka [435]), sept. 8. pedig Országh Mihályt küldé ide 100 lovassal, ki e vár végett Farkas György, jóformán várnagygyal alkudozott [436]). Sept. 11. ide küldé hasónló czélból Nagy Lászlót [437]), ki később e vár parancsnoka lett [438]). Sept. 12. még folytak az alkudozások [439]), és sept. 13. ismét új követet küldött [440]). Mikor vette át tulajdonkép e várat

megmondani nem tudjuk, csak annyi bizonyos, hogy oct. 13. már hatalmában volt, mint azt alább látni fogjuk.

Ez esemény is egyik főoka lehetett Hunyadi személyes jelenlétének.

Lassan haladt fel Budáról. Az aug. 22. hozzája küldött pozsonyi követek *Váczott* találták [441]). Sept. 4. Galgóczon volt [442]). Sept. 8. híre terjedt Pozsonyban, hogy ő már Szenczen van s Pozsony ellen készül [443]). Ekkor e város úgy látszik nem volt nála kegyben; mert csak innen érthetjük meg, hogy e város a vár elfoglalása napján külön őrt állított fel a madártoronyban [444]), hallván pedig Hunyadi közeledtét, sept. 12. ágyuköveket faragtatott [445]), hogy minden eshetőségre készen legyen. — Sept. 15. már Csallóközben volt Hunyadi, és pedig, ha nem csalódom, Püspökin. E nap még kimentek hozzá, egyenes meghívására, Pozsony város részéről 3 lovon Sarrach Bertalan, és Gailsam Albert, megajándékozván őt 3 schilling áru zsemlével [446]).

Czilley, ki aug. 19. Pozsonyban már megfordúlt [447]), meghallván Hunyadi közeledtét, Pozsony közelében, Köpcsény és Haimburgban időzött. Úgy látszik eleinte mindkét fél tartózkodott Pozsonyba vonúlni s előlegesen csak követeik által értekeztek egymással; így sept. 16. a pozsonyi tanács, jóformán Hunyadi meghagyásából, Köpcsénybe követet küldött, ki megtudja, ha eljő-e Czillei a kormányzóval alkudozni [448]). Czillei ennek folytán Lamberger nevű szolgáját küldé Hunyadihoz [449]), ki sept. 17. visszajőve, még az nap újra Hunyadihoz küldetett [450]). Sept. 17. lementek Hunyadihoz 4 kocsin Eilausinrok János, Königsfelder Lajos, Scharrah Bertalan és Gailsam Albert [451]), kik, hozzájok szegődvén még Gmatl István és Meindl György, sept. 19. újra lementek hozzá hajón Püspökire [452]). Még ekkor sem voltak az ügyek Hunyadi és a város közt tisztába hozva, miután a város szükségesnek tartá követeit még az nap utánok indított futár által, óvakodásra inteni [453]). De az alkudozások ekkor már kedvezően folytak s nem sokára be is végződtek. Eredményök lőn, hogy Hunyadi vasárnap sept. 20. Püspökin nyilvános okmányt menesztett ki, melyben elismeri, hogy némely roszakarók rágalmai által közte és a város közt egye-

netlenségek támadtak ugyan, melyek miatt e város tőle idegenkedett; de ezek elintéztetvén, hogy e város iránti barátságát bebizonyítsa, 250 lovassal e városba fog vonúlni, biztosítván azt, hogy mi kárt sem okozand neki, hanem elvégezvén az országos és Czilleiveli alkudozásait, ismét békével kivonúland. De szóljon maga az érdekes okmány:

Nos Johannes de Hunyad Regni Hung. Gubernator, Recognoscimus per presentes, quibus expedit vniuersis, Quod quamuis per quorumdam hominum iniquam suggestionem inter nos, ac Ciuitatem Poson. quedam differencie fuissent diuulgate et extiterint, Vnde et dubia Ciues prenotate Ciuitatis in nobis hactenus habuerint. Tamen, quia nos cum dictis Ciuibus posoniensibus volentes caritatiuam habere vnionem, disposuimus cum eisdem, ut ad dictam Ciuitatem ipsorum Poson. cum Ducentis et quinquaginta Equis et totidem personis hominum intrare valeamus. Ideo promisimus eisdem Ciuibus, vt sine omni fraude, dolo, dampno, aut nocumento in dicta Ciuitate permanere volumus, et nulli ipsorum aut forensium hominum in eadem existencium aliqua dampna nocumenta, aut guerras, donec in ipsa Ciuitate fuerimus, faciemus, sed quali Honore in eandem intrabimus, cum simili honore, *peractis huius Regni et nostris tractatibus cum Illustri Domino Vlrico Comite Cilie* etc. ibidem determinandis, exire volumus. Que omnia premissa sub fide honoris et humanitate nostris promittimus firmiter obseruare. Hoc eciam declarato, quod si quipiam ex familia nostra contra nostram voluntatem in ipsa Ciuitate cum ipsius Ciuitatis, aut forensibus hominibus aliquam gwerram facerent, aut rapinam committerent, per hoc fides nostra et promissa prescripta non violata, sed in vigore permaneant, et habeantur. Attamen commissa talia vnacum dictis Ciuibus in ipsa Civitate volumus et teneamur reformare. Harum nostrarum, quibus Sigillum nostrum est appensum, vigore et testimonio litterarum mediante. Datum in villa *pispiky* in profesto b. Mathei apost. A. D. 1450. [454]).

Hunyadi mint ez okmányban igéri, csakugyan be is vonúlt Pozsonyba, sept. 22. kedden, délután 3 óra tájban, s a város vacsora s másnap ebéddel tisztelte meg [455]). Ugyanaz nap már Pozsonyban volt Czillei is, kit a város 3 üveg bor, 60 madár, 6 fáczány és 3 fogolylyal tisztelt meg [456]). A két fél személyes jelenléte megnyitá az alkudozásokat; de ezekről hiányzanak adataink. Hunyadi sept. 24. még Pozsonyban volt s e nap kimenesztett okmányában különös pártfogása alá veszi a pozsonyi káptalant, mely különféle hatalmaskodók zsarolásai folytán oly szegénység s végínségre jutott, hogy

egy kanonok a kórházban végzé nyomor közt életét, többen pedig elszéledtek kenyerüket keresendők. Íme közöljük e korát jellemző okmányt:

Johannes de Hwnyad Regni Hung. Gubernator etc. Vniuersis dominis Baronibus scilicet ac Nobilibus, Comitibus, Capitaneis, Castellanis eorumque vicesgerentibus et generaliter cuiusuis alterius status, dignitatis, preeminencie et condicionis hominibus intra ambitum et signanter parcium Istarum superiorum huius Regni Hung. vbililet constitutis, Salutem cum fauore. Intelleximus satis displicenter, Quomodo nonnulli forent de medio vestrj, precipue In Istis partibus superioribus, pauperum predatores et rapinarum continuatores, disturbiorumque amatores, qui timore dei et salute animārum suarum postpositis ab annis plurimis Jam preteritis vsque huc in vilipendium *decretorum et statutorum tocius Regni*, bona possessionaria tam in terris quam in aquis habita, neĉnon census et prouentus, decimas et quartas ac alias vtilitates et Jobagiones Honorabilis *Capituli Ecclesie posoniensis* Contra deum et eius Justiciam, potencia eorum mediante, multipliciter inuasissent, occupássent, molestassent, perturbassent, taxassent, agrauassent, dampnificassent varysque laboribus et supplicys eiusdem Capituli Jobagiones affecissent et repulissent, decimas et quartas ac alios prouentus tulissent, et recepissent, Siluas succidi, aquas piscarj et pisces fecissent deportarj, nec a talibus nephandissimis et inJustis eorum actibus aliqui ex Ipsis cessarent eciam de presenti; propter que et hys similia *Idem Capitulum poson. ad tantam deuenisset inopiam, paupertatem et miseriam, quod vnus confratrum suorum de Ipsorum medio in hospitali vitam suam miserrime finiuisset temporalem, ceteri autem aly eorum fratres, simili compulsi egestate, pro acquirendo eorum victu ad partes se transtulissent alienas;* quibus prenotatj rapinarum amatores, ac honoris ecclesie raptu Sacrilego Inuasores non contenti, *certis Canonicis de eodem Capitulo poson. ac alys presbiteris, nullis exigentibus eorum demeritis, minas imposuissent durissimas, adeo, vt eciam de Ciuitate exeundi non haberent audaciam et libertatem.* Nos Igitur de hys et similibus cum omnipotentis dei adiutorio de remedio cupientes opportuno, prout nostrum hoc requirit officium, compassionis animo permotj, dictos dominos Canonicos et totum Capitulum Ipsius ecclesie poson. ac eorum possessiones vniuersas, necnon Jobagiones et familiares eorumdem, ex debita dicti nostrj officy benignitate, in nostram recepimus, ymmo presencium per vigorem recipimus, tutelam pariter et proteccionem specialem. Quocirca vos dominos ac fratres et amicos prenominatos animo requirimus serioso, Nichilominusque auctoritate nostre Gubernacionis vobis firmiter precipiendo committimus et mandamus presencium rigorosum per tenorem, quatenus amodo et deinceps prefatum Ca-

pitulum posón. ac Canonicos possessionesque et bona ac Jobagiones et familiares eorumdem qualitercunque nóminatos et nominata in nullo perturbare, Inuadere, coartare, molestare, dampnificare et Impedire debeatis, nec sitis ausi modo aliquali. Quin pocius eciam de dampnis prius per vos, vt dicitur, eisdem Illatis, quantum fierj poterit, satisfaciatis. Nos enim quitquid Ipsis feceritis, Juxta preceptum dominicum, tanquam nostre persone reputabimus fore factum, siue Illud sit bonum, siue malum; de bono premium, de malo vero, quod absit, Juste ac debite vlcionis vindictam seriose et certitudinaliter (igy) expectetis. secus in premissa nostra voluntate facere non ausuri, presentes autem post earum lecturam semper reddi volumus et Jubemus presentantj. Datum *posony* in festo b. Gerardi martiris *huius Regni hung. patroni Incliti.* Anno d. M°CCCC°quinquagesimo

commissio propria domini Gubernatoris [457])

Sept. 28. már ismét Csallóközben találjuk Hunyadit, hol meglátogatták a pozsonyi bíró Scharrach Bertalan és Gailsam Albert [458]). Czillei is eltávozott Pozsonyból és már sept. 29. Haimburgban látogatá meg őt a pozsonyi polgármester többek kiséretében [459]).

Sept. 30. Hunyadinak Csallóközbe egy puttony szőlőt küldött a pozsonyi tanács [460]).

Oct. 1. megfordúlt Pozsonyban Ungnad, Fridrich tanácsosa és a magyarok meg Hunyadinak irígy ellensége [461]), kivel a pozsonyi tanács V. Lászlónak egy veres forintot küldött ajándékba [462]).

Oct. 3. ismét lement Hunyadihoz, többed magával, a pozsonyi bíró némely, jóformán a harminczadot illető ügyben, melyről, mint látni fogjuk, oct. 6. Hunyadi okmányt adott ki, de mit sem végezhetvén [463]), jövő nap újra lement hozzá [464]) és oct. 5. itt mulatott még, miután e nap a pozsonyi tanács hírnökét küldé hozzája [465]). Ugyane nap megfordúlt Pozsonyban Hunyadi László, kit a tanács $17^1/_2$ pint borral megtisztelt és az ő, meg kiséretének szállásköltségeit fedezé [466]).

Oct. 7. körűl a tanács kocsiját ágyúival Hunyadihoz küldé Csallóközbe [467]).

Hogy e napokban Püspökin tartózkodott Hunyadi, egy, oct. 6. e helyen kelt okmánya [468]) bizonyítja, melyben Csire Barnabás és Szilvai Miklós pozsonyi várnagyoknak meghagyja, hogy miután ő a pozsonyi harminczadot a hozzá tartozó

oroszvári és más fiókharminczadokkal a pozsonyi városkösségnek adományozta, védjék még e várost e harminczadok birtokában, valahányszor erre felszólíttatnak.

Oct. 12. úgy látszik ismét Pozsonyba jött Hunyadi, mely nap a város öt 23 forintnyi borral ajándékozta meg [469]); bizonyosan állíthatjuk pedig, hogy oct. 13. Pozsonyban volt [470]). Ugyane nap jött a városba Hunyadi neje is, Szilágyi Erzsébet, kinek a tanács egy ebéddel [471]), oct. 18. pedig 4 végvászon és negyedfél aranyszállal kedveskedett [472]). Ugyanekkor tisztelegtek nála a pozsonyi polgárnők, kik mielőtt hozzá a várba, hol szállva volt [473]), felmentek, a maig is létező „Grünstübl" utczában két pint bort megittak [474]).

Hunyadi ezentúl a Fridrikkeli egyezmény végmegkötéseig a városból el sem is távozott. Ez egyezmény, melynek létre jöttén Rozgonyi György pozsonyi főispán is működött [475]), oct. 22. köttetett meg, mint ezt Hunyadinak erről e nap Pozsonyban kiadott okmánya bizonyítja [476]). Ez okmányban Hunyadi megegyezett, hogy V. László a magyar koronával, 18 éves koráig Fridrik kezei közt maradjon; Fridrik ez idő elteltéig csendesen megmarad magyarországi birtokaiban, minden háborgatás nélkül a kormányzó, vagy bár ki részéről: ellenben Fridrik sem fogja gátolni hivatalában Hunyadit, sőt neki elleneinek megzabolázására segédkezet nyújtani. Végül minden harczok a magyarok és osztrákok közt megszünjenek [477]). Ebendorfer szerint Garay nádor is visszanyerte teljes szabadságát [478]), sőt Pozsony melletti dévényi várát is, melyet eddig Fridrik letartott; de Pozsonyban nov. 4. kelt okmányában ünnepélyesen kelle megigérnie, hogy Fridriken boszút nem álland, sem a dévényi várból nem fogja Ausztriát károsítani [479]). A vár ez egyezmény után neki azonnal átadatott. Már nov. 8. birtokában volt; mert e nap e vár felszerelésére Pozsonytól 12 forinton egy mázsa lőport és 10 forinton egy taraczkot vett [480]).

Ez alkudozások alatt Fridrik, úgy látszik Sopron és Bécsújhelyt tartózkodott; legalább nov. 8. Sopronyon keresztül hozzá indúlt a pozsonyi polgármester Hunyadi korlátnokával Bécsújhelyre a harminczad ügyében [481]).

Hunyadi még oct. 28. Pozsonyban volt, miután ajtón-

állóját e nap a várostanács 200 dénárral megajándékozta [482]). — — —

Talán kelleténél tovább mulattunk ez egyezmény leírásánál; de tevők, részint mert több eddig ismeretlen eseményt világosíthattunk fel; részint, mert az orsz. tanácsról úgy is nincs mit mondanunk többé ez évben; részint pedig, hogy láthassuk, miszerint Teleki azon állítása, hogy Hunyadi még a pozsonyi alkudozások előtt Ráczországot elpusztítá [483]), nem áll; mert Hunyadi jul. 3. még Budán [484]), aug. 22. pedig Budáról indúlva, mint fönebb láttuk, Váczott levén, a közbe eső rövid idő alatt e hadjáratot el nem végezhette volna. Azért ha megengednők is e két írónak, hogy Hunyadi Ráczországot csakugyan *e jelen* évben pusztítá el, úgy azt legfölebb az év végével teheté; csakhogy ekkor is bajosan, miután dec. 2. ismét Budán [485]), dec. 20. pedig Csanádon [486]) találjuk őt. Annyival is bajosabb ezt Telekinek megengedni, mert Pray, Katona, Pethő és Curaeus ez eseményt 1449., Bonfin pedig 1448. évre teszik [487]). De mindezt csak mellékesen említjük, további vizsgálata nem esvén tárgyunk körébe.

1451.

Ez év elején az Esztergom melletti *Dömösön*, melynek prépostsága felett taval oly nagy vita folyt, találjuk az orsz. tanácsot. De itteni működéséről mindeddig csak ez egy okmány ismerős; tudniillik

Jan. 20. megparancsolja a pozsonyi káptalannak, hogy Szentgyörgyi Imre és László grófokat az őket zálogjoggal illető Cseklész vár és a hozzá tartozó uradalom felébe igtassa. A káptalan erre kiküldé Réthei Lászlóval Szenczi Ferencz kanonokot és a beigtatás ellenmondás nélkül megtörtént:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hung. vniuersi, Honorabili Capitulo ecclesie poson, Salutem et fauorem. Dicitur nobis in personis Egregiorum Emerici et Ladislai filiorum petri Groff de Bozyn, Quomodo ipsi in dominium directe et equalis medietatis Castri Cheklez necnon omnium pertinenciarum eiusdem; videlicet possessionum Cheklez, et Sempcz vocatarum et Tributorum in eisdem Chekles et Sempcz possessionibus exigi solitorum, ac medietatis possessionis Beke appellate, necnon cuiusdam Domus lapidee in Ciuitate poson,

constructe inter domos Nicolaj flyws (így) Magistri ciuium dicte Ciuitatis poson. et vlrici pellificis conciuium situate, in posoniensi, Item alterius medietatis possessionis wereswar nominate in Nitriensi Comitatibus existentis habitarum ipsos titulo pignoris concernencium legittime vellent introire. Super quo vobis committimus, quatenus vestrum mittatis hominem — —, quo presente Ladislaus, vel petrus de Rethe, aut Clemens de Magyar, sin Michael Bel de Karcha — — homo noster — — — statuat easdem — — eisdem — — —; Contradictores vero — — Euocet — — nostram in presenciam. — — —. Datum *Demesy* in festo beatorum Fabiani et Sebastiani martirum Anno Domin Millesimo Quadringentesimo quinquagesimo primo.

Egyik külszélén: Execucio facta est die dominica ante festum Conuersionis s. pauli, (Jan. 24.) nullo contradicente. Homo Regius Ladislaus de Rethe, Capituli dominus Franciscus de Sempcz canonicus. vicini et commetanei presentes: Thomas de Saap, Clemens Laurencius et petrus de Magyarbel, Michael villicus et Johannes Kwrcz Juratus de Eysgrub; Thomas Judex Nobilium, Johannes, Gregorius et Nicolaus fily Mathie et Osualdus de Rethe, Petrus Öker villicus de Iwani, Item Thomas de Gomba ac Judex et Jurati de lakpakal, Nicolaus flyns et vlricus pellifex conciuis poson. etc. Anno introscripto [488])

Márt. elején már Budán találjuk, hová márt. 10 hajón leúsztak Pozsony részéről Flinsz Miklós polgármester és Krausz Péter szolgáikkal [489]), mely alkalommal az országos tanácsnak egy koczkajátékot [490]) és tőkehalat [491]) ajándékoztak.

Apr. 30. ismét az orsz. tanács- tulajdonkép Hunyadihoz küldé e város követekül Kürsner Ulrich, Scharrach Bertalant és Liebhart írnokot, mégpedig úgy, hogy bárhol legyen az országban, keressék fel [492]). Velük volt Benedek sóharminczados is [493]). Ők eleinte úgy látszik az országos tanáccsal értekeztek, miután Pozsonyból egyenesen Budára indúltak [494]). Ez alkalommal Hunyadinak egy szablyával kedveskedtek [495]).

Hunyadi ezalatt országos dolgain kivül ismét György rácz fejdelem ellen készült; de visszatartá őt az orsz. tanács, kiküldvén Szendrőre Vitéz János püspököt, Garai László nádort, Újlaky Miklós erdélyi vajdát és Palóczi László országbírót, kik a békét meg is kötötték, mint ezt György despotának aug. 7. Szendrőn kelt okmánya bizonyítja [496]). A béke azonban néhány nappal előbb jöhetett létre; mert Palóczi Lászlót máj. 10. már a Losoncz meletti Szentkirály kastélynál találjuk Hunyadi táborában.

Ez ugyanis be sem várván a György despotávali alkudozások eredményét, seregét Giskra ellen fordítá. Részt vett e táborozásban az orsz. tanács is, mely e táborból Lőcse, Kassa, Bártfa és Eperjes városokat felszólítja, hogy miután Giskra a Kövesden megkötött egyezményt megszegé, keljenek fel ellene, az ország- és Hunyadival tartva és különösen a Szepességből Giskrához jövő segédhadakat, az egyesüléstől minden módon akadályozzák. E nevezetes okmányban az orsz. tanácsnak jelenvolt tagjai névszerint felhozvák [497]).

Hunyadi, néhány ellene irígykedő főúr árulása által, csatát vesztvén, az alföldre vonta meg magát és ott új sereget gyűjtvén, újra megtámadja Giskrát és több várait elfoglalja [498]). Az ellenségeskedést az orsz. tanács szűnteté meg, mely ismét közbevetvén magát, békét eszközölt a felek közt és erről ünnepélyes okmányt meneszt ki, de keltének napja és helye nem levén kitéve, az orsz. tanácsnak ekkori tartózkodási helyét és a békekötés idejét nem birjuk közelebb meghatározni; Pozsony városa ugyan aug. 9. egyenesen Budára küldé Hunyadihoz indúlt Krausz Péter, Gailsam Albert, Scharrach Bertalan és Grundwald Mihály nevű követeit [499]), kik ez alkalommal egy pánczél-, gallér-, két vasföveg- és koczkajátékkal kedveskedtek neki [500]), de e követek csak *Therenyén* találkoztak Hunyadival aug. 26., mint ezt e város részére e hely- és napon kiadott három okmánya bizonyítja [501]). Sőt az országos tanácsot is aligha találták Budán; mert ez Losonczról úgy látszik egyenesen Dömösre ment; legalább e hó végén ott tartózkodott, így

Aug. 31. innen parancsolja meg a sopronyi megyehatóságnak, hogy az Osliak és czimboráik ellen, kik a csornai prépostságnak a Rába egyik ágán levő, Szikramalom nevű, malmától a vizet másfelé fordítván, száz forintnál nagyobb kárt okoztak, vizsgálalot tartson [502]); Hunyadi pedig csak sept. elején jött Budára, mert sept. 11. innen parancsolja meg sóvári Sóos György és gutori Nagy László pozsonyi főispányoknak, hogy a vereknyei vámtizedet a pozsonyi káptalannak megadassák [503]). Hunyadinak Budán létét megtudván Pozsony városa, azonnal leküldé sept. 14. Weinwachter György és Bernhartl Venczelt a városi zsoldosokkal [504]),

sept. 30. pedig János ügynökét ágyú, nyil és egyéb hadi szerekkel [505]). — — —

Nem sokára ezután Fridrik római király egy meggondolatlan tettével egész Osztrák-, Cseh- és Magyarhont nagy izgalomba hozta. Ő ugyanis Rómába indulván koronáztatása végett, magával vivé V. Lászlót is. Ezt megtudván az osztrák rendek, azonnal zúgolódni kezdének, féltvén a kis királynak amúgy is gyenge egészségét. Azért, leginkább Eizinger Ulrik által feltüzelve, sok mindenféle tanácskozás után, dec. 12. Bécsben országgyűlést tartottak, melyben 12 kormányzót választanak, Eizinger, mint tartományi kapitány, vezérlete alatt; Fridrikhez levelet küldnek V. László kibocsátásaért, egyenesen kijelentve neki, hogy ők ezentúl egyedül V. Lászlót ismerik el urokúl, semmiképen sem pedig Fridriket. Végül Kappel Hartung törvénytudort Magyarországra küldik a nemzet felbuzdítására.

Alig ért ez Magyarországba, azonnal mozgalmak támadtak a nemesség közt; sőt az országos tanács is sürgeté az osztrák rendekkeli egyesülést. Hunyadi e mozgalmakat el nem fojthatván, az orsz. tanács többszöri sürgetésére megegyezett egy új küldöttség kinevezésében, mely Fridriktől V. László szabadon bocsátását a pozsonyi 1450. oct. 22. [506]) egyezés értelmében sürgesse. Pál ardzsisi püspök, Tulbert pratai gróf és Turóczi Benedek, ez utóbbi Czillei nevében, mint küldöttek Fridrik után indúlnak, elérik a Mura melletti Gratweinban. De Fridrik kitérőleg visszatértére halasztá az ügyet. Ezzel az orsz. tanács meg nem elégedvén, Hunyadi által *Pozsonyba* 1452. febr. 13-ára országgyűlést hirdettet ki [507]).

E mozgalmak alatt, úgy látszik, mind Hunyadi, mind az országos tanács, *Budán* tartózkodott; sőt Teleki szerint [508]) Hunyadi az egész telet Budán tölté. Annyit okmányilag tudunk róla, hogy 1452. jan. 1. Budán volt [509]). Egyébiránt az orsz. tanács nov. hóban *Esztergomban* is megfordúlt és nov. 23. innen parancsolja meg a győri káptalannak, hogy Felpéczi Dömét, Ispán Péternek Asszonyfalván levő részbirtoka felébe, mely őt zálogjoggal illeti, igtassa be. Mire a káptalan Nemes Jánossal kiküldé János oltárfőnökét, kik a beigtatást minden ellenmondás nélkül véghezvivék:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Vngarie vniuersi Honorabili Capitulo ecclesie Jauriensis Salutem et honorem. Dicitur nobis in persona Dominici fily Marci de felpecz, Quomodo ipse in dominium directe et equalis medietatis totalis porcionis possessionarie petrj Ispan dicti de Azzenfalwa in eadem possessione Azzonfalwa in Comitatu Jauriensi existente habite, ipsum Dominicum titulo pignoris concernentis, legittime vellet introire. Super quo vobis mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem — —, quo presente demetrius Theremez de peez, vel Johannes Nemes de eadem, siue Jacobus de hal, neue Andreas Pouka de Nema alys absentibus homo noster — — Introducat — — —, Contradictores vero — — Euocet — — nostram in presenciam. — — — — Datum *Strigony* in festo beati Clementis pape. A. d. 1451.

E parancsra a káptalan „vnacum prefato Johanne Nemes kiküldé dominum Johannem Rectorem Altaris beate Anne in dicta ecclesia nostra fundate — —, Qui — — Reuersi — — retulerunt, Quod prefatus homo vester — — in festo b. Nicolai Episcopi et confessoris — —, vicinis — vniuersis, signanter francisco, alios frank, de dicta Azzonfalwa, Johanne porkolab, Nicolao et Stephano de eadem inibi legittime conuocatis et presentibus —, Introduxisset prefatum Dominicum — — —, Nemine ibidem contradictore apparente. Datum Sedecimo die diei Statucionis premisse. Anno domini supradicto“ [510]).

1452.

Az első hónapot Hunyadival *Budán* tölté az orsz. tanács, honnan Hunyadi jan. 30. Szabolcs megyét, tudósítván őt, hogy a jelen levő orsz. tanácscsal Pozsonyba országgyűlést hirdetett, követek küldésére szólítja fel [511]).

Ez országgyülés csakugyan meg is nyílt a mondott napon. Jelen volt Hunyadi is, Czillei és a városok követei; sőt jelen voltak, mit egyik irónk sem említ, Eizinger és a bécsi polgármester néhány városi tanácsos- és 30 lovassal, mint ez a bécsi tanácsnak Pozsonyhoz még jan. 23. intézett e leveléből kitetszik, melyben e várost szállásadásra szólítja fel:

Vnsern frewntlichen dinst zeuor. erbn weisn, sunderliebn frewnt. Wir Verkundn ew, daz Ich der Burgermaister ettlich des Rats vnd der Genantn hie von vnsers genedigisten Erbherren kunig Lasslabs (így) wegn von dem edeln Herren hern vlreichen Eyczinger

von Eyczingn Obristen Haubtmann vnd den Verwesern des lanndes Österreich zu dem tag hinab gen Presburg mitsambt In Zukomen eruodert sein, des wir vns also verwilligt haben, vnd biten ew mit fleizz ir wellet vns mit ainer Herberg auf zway vnd dreissig pherdt fursehen, damit wir in nahent bei dem egenantn obrister Haubtmann sein, als ew daz vermaln von In auch verkundet ist, daz wellen wir vmb ew frewntlich verdienn. Geben zu Wienn an Suntag vor sand Pauls tag Conuersionis Anno dominj etc. (14) 52mo.

Burgermeister Richter vnd
Rate der Stat zu Wienn.

Külczíme: Den erbern Weisn, dem Richtter vnd Rat zu Prespurg vnsern gutn Frewndtn [512]).

Ez országgyülésről, miután végzeményei mindez ideig fel nem fedezvék, sőt a pozsonyvárosi számkönyveknek épen ez évi kötete hiányzik, nincs mit mondanunk. A jelen levők nagy része innen felment Bécsbe az összegyült osztrák rendekhez. Már mart. 25. elkészült a szövetség a magyar és osztrák rendek közt, melynek legnevezetesebb része, hogy az osztrákok beleegyeztek, miszerint a kiszabadítandó V. László nagykorúságaig *Pozsonyban* neveltessék [513]). Felszólítják továbbá külön levelekben mart. 7. a pápát Fridriknéli közbenjárásért [514]; e Fridriket pedig, hogy Lászlót és a magyar koronát adja ki [515]) és minderről tudósítják még e nap Horváthországot, felszólítva, hogy levelüket megyénként köröztessék [516]).

Az orsz. tanács pedig önállólag arról ad ki okmányt, hogy ő Czillei Ulrich gróffal és az osztrák és néhány morva és cseh rendekkel V. László kiszabadítása körül összeegyeztek, minek folytán Kassa, Lőcse és Bártfa városok Giskrától elpártoltak; e városok ezennel feloldoztatnak a Giskra iránti kötelezettségtől és Czillei ótalmába helyeztetnek [517]).

Az orsz. tanács aligha mulatott soká Bécsben, legalább Hunyadi mart. 11. már Pozsonyban volt [518]).

April és Májusban mit sem tudunk az orsz. tanácsról. Csak annyit jegyezhetünk meg, mit szinte egyik írónk sem említ, hogy máj. elején, vagy jóformán még april végén ismeretlen ügyben osztrák követség volt Hunyadinál, mint ez kitetszik a pozsonyi tanácsnak máj. 1. kelt e levéléből, melyben Doborgázi János ügynökének ír Pozsony tanácsa, hogy, miután a bécsiek Hunyadi János két levele daczára sem en-

gedik a Marchueldi kerületen boraikat átvitetni, most német követség levén Hunyadinál, kérje őt, hogy személyesen végezze el ez ügyet.

Nobilis sincere dilecte Salutem cum fauore. Scire vos non ignoramus Impedimenta nos habere ab ipsis Australibus et signanter a cinibus de wienna, qui defendunt nobis hys temporibus vina nostra deducere et deportare ad et per *districtum Marchueld ducatus austrie*, pro parte quorum Magnificus dominus noster Gubernator bina vice scripsit Generoso domino *vlrico Eyczinger Capitaneo sup remo* ipsius ducatus austrie ac dictis Ciuibus de Wienna, Sed quod ad talia scripta ipsius domini Gubernatoris a prefatis australibus nullum valuimus habere responsum neque decisiuam expedicionem. Agnoscimus autem *ad presens Ipsos wiennenses notabilem eorum ambasiatam habere in presencia eiusdem domini Gubernatoris*, pro eo requirimus vos et pariter vobis seriose presentibus committimus, quatenus habita noticia presencium, operam diligentem adhibere velitis ad dictum dominum Gubernatorem. Ex quo ipsi Ciues de wienna personaliter in eorum ambasiata constituuntur coram M-co domino Gubernatore, Quod extunc sua Magnificencia ordinet et disponet oretenus, quod loquatur et committat ipsis de wienna pro presenti, vt sine impedimento Juxta pristinam consuetudinem permittant et admittant vina nostra per antefatum districtum Marchueld perduci. Scribimus eciam idipsum negocium venerabili domino Magistro *petro de Zary Cancellario domini Gubernatoris*. Quem ad nostra scripta ammonitum habere volueritis ipsumque nostra in persona petere et inuocare, vt suo auxilio et fauore nobis coram sepefato domino Gubernatore in hac re benigna prosequatur expedicio. Agite in premissis et vniuersis alys nostris commissis, vti de vobis confidimus. Si que eciam nouitates pre manibus habentes nobis scribere velitis cum gerulo presente, Si et in quantum personaliter venire non poteritis. Datum *posony* die festo bb. philippi, Jacobi apostolorum. A. d. Millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo.

Judex et Jurati ciues
Ciuitatis posoniensis.

Külczíme: Nobili ac prouido viro Johanni de Doborgaz procuratori nostro nobis sincere dilecto [519]).

Jun. 24. *Dömösön* találjuk az orsz. tanácsot, honnan e nap megparancsolja a győri káptalannak, hogy Döbrenthey Tamást a pannonhalmi apátság kormányzóját, Ispán Péternek győrmegyei Asszonyfalván levő részbirtokába, mely őt és konventjét zálogjoggal illeti, beigtassa. A káptalan kiküldé Bessenyői Miklós deákkal János oltárfőnököt, de ellenmondtak Miklós; Felpéczi Márk- és Komáromi Miklós, Ispán

Péter fiainak nevében, kiket azért a káptalan a nádor elé idéz [520]).

Dömösön több ideig mulatott a tanács; így még jul. 6. is itt találjuk, mely napon meghagyja a pozsonyi káptalannak, hogy néhai lakacsi Bez Ádámnak leányait pozsonymegyei Dombó helységnek, mely lindvai Bánffi Pálé ugyan, de őket zálogjoggal illeti, birtokába igtassa be. A káptalan Zavari Boldizsárral kiküldé Szenczi Ferencz kanonokot és a beigtatás ellenmondás nélkül megtörtént:

Prelati, Barones, Nobiles et proceres Regni Hung. vniuersi Honorabili Capitulo Ecclesie poson. Salutem cum honore. Dicitu. nobis in personis Nobilium dominarum katherine et dorothee, necnon puellarum Affre, Heduigis et katherine filiarum condam Ade dicti Bez de Lakach, Quomodo ipse in dominium cuiusdam possessionis Dombo vocate in Cottu. poson. existentis, que Egregy pauli fily Bani de lyndwa profuisset, ipsas dominas et puellas titulo pignoris concernentis, legittime vellent introire. Super quo vobis mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem — —, quo presente Johannes de kyrth, siue Balthasar de Zawar, neue Georgius de Brezthowez alys absentibus homo noster — — statuat eandem eisdem — — —, Contradictores vero — — Euocet — — nostram in presenciam. — — — Datum *Demesy* feria quinta proxima post festum visitacionis b. Marie virginis Anno domini Millesimo Quadringentesimo quinquagesimo secundo.

Egyik külszélén: Execucio huius facta die dominica proxima post festum diuisionis apostolorum (jul. 16.) Homo Regius Balthasar de Zawar, Capituli Magister Franciscus de zempcz Canonicus, vicini, commetanei: Nicolaus villicus de Sethethkwth, Simon villicus de Korompa, Mathias et Emericus villicus de superiori Dombo et Mathko villicus de Radwan. nullus contradixit [521]).

Dömösről úgy látszik *Esztergomba* ment át az orsz. tanács; legalább aug. 6. innen inti meg a Fridrik hűségében megmaradt osztrákokat, hogy tekintvén az ügy szentségét, melyben László hívei egyesültek, a császárt ellenök ne segítsék [522]).

Míg az osztrákok V. László kiszabadítása végett fegyveresen felléptek Fridrik ellen; addig Hunyadi *Budán* sept. elején országgyűlést tartott. Ez országgyűlésről egyik krónk sem emlékszik; kár, hogy mi sem tudunk róla sokat mondani. Emlékét a jelen volt Königsfelder Lajos és Gailsam Albert pozsonyi követeknek Budán aug. 28. kelt levele tartá fen. E nevezetes levélből látjuk, hogy Hunyadi, kinek a pozsonyi tanács egy koczkajátékot küldött, aug. 27. késő este

ért Budára, más nap oda jöttek Garai László nádor és Széchy Dénes bibornok, továbbá hogy Giskra, kivel e levél szerint Hunyadi egyezségre lépett [523]), szinte váratott. Végre, hogy hír szerint a magyarok szinte fegyveres erővel fognak Fridrik ellen megindúlni. S ez utóbbi ügy volt jóformán főtárgya ez országgyűlésnek és ide látszik vonatkozni az osztrákoknak Hunyadihoz indúlt és felebb említett követsége is. Egyébiránt e fegyveres beavatkozásból, mint a később történtek mutatják, mi sem lett és az osztrákok a magyarok segélye nélkül szabadíták ki V. Lászlót [524]). Ez az egész, mit ez országgyűlésről tudunk. De szóljon maga a levél:

Ersamen weisen herrn Vnser willig dinst alczeit Beuor. Wir uerchundn eur weishait, das an gestern abent gar spat der herr Gubernator ist chommen, vnd als hewt frue sei wir gewesen vor sein genaden, Im von eurn wegen gesagt willichait der dinst vnd gehorsam von Rat vnd gmain, vnd wie wir von euch sein gesanndt worden *zu solichem tag*, das er Zumal hochdannkt. wir haben auch sein genad furgehaltn ettbas vnsers anbringen, darin er sich erpot vns genedichlich Ze horn. Darnach als Hewt sein chomen der Gross Graf, der Bischof von Gran, *vnd man ist der andern Herrn stetige wartund, was da zu betrachten des lanndes nucz vnd er.* Wir sein auch liebn Herrn ettbas gar plos chommen gen Hof, das man an vns mit gewont hat vnd anders nit haben gedacht, wir fundn das Spilpret mit sambt dem Schachczobl, mit dem wir als zu den zeitn wol mochtn gen hof chomen sein, Aber es ist nit allhie, yedoch so man wir dannoch den Herrn ze Eern, das euch vnd vns Eret. Wir verchundn auch Eur weishait, das *zwischen den Herrn dem Gubernator vnd dem Giskra gancze ayinigung ist wordn vnd frid*, aber in welicherlay saczung, hab wirt noch nit lautter wissen. Aber her giskra sol negsts auch her chommen vnd sich zu richtn ze raysen auf den chaiser, vnd als wir vernemmen, *so werdn dy Herrn mit solicher Macht ziehn in das veld wieder den chaiser vnd mochtichlicher, dann all osterreicher.* — Wir pittn euch auch ir wellet vns zeitung verchundn, wann wir werdn gar uil vnd hoch darumb gefragt, was wir auch furbas vernemmen, sol euch an verdriesn verchundt werdn. Damit vil gueter zeit. Eylund *auf Ofn* an sannd Augustin tag Anno etc. (14.) lijdo. Ludweig kunigsuelder, Albrech Gailsam [525]).

Úgy látszik, ez országgyűlésen neveztetett ki ama küldöttség, mely V. Lászlónak Bécsben Magyarország nevében tisztelgett [526]).

Hunyadi ezalatt, vagy jóformán a követség visszatértével, az orsz. tanácscsal egyenlő pénzt határozott el az egész

országban behozni és azért oct. 24. *Ősiről* tudósítja erről Brassót, meghagyva neki egyúttal, hogy ez új pénzt, úgy mint Budán kézen forog, fogadja el, rajta kivül pedig más pénzt forgalomba hozni, vagy megtartani ne merészeljen [527]).

Végre — és ezzel befejezem soraimat — Hunyadi, Fridrikkel V. László ügyében a vég alkudozásokat elintézendő, nov. 11. személyesen felment *Bécsbe* az orsz. tanácscsal, melylyel az előleges tanácskozásokat nov. 1. *Budán* tartá [528]). A Bécsbe jött orsz. tanács tagjai közől ezeket birjuk megnevezni: Széchi Dénes bibornok, székcsői Herczegh Ráfael kalocsai érsek, Vitéz János váradi-, Ágoston győri-, Hédervári László egri-, Bachino Máté erdélyi püspökök, Garai László nádor és Újlaki Miklós erdélyi vajda. Hozzájok csatlakoztak a nemesség és városok küldöttei oly feles számmal, hogy Bécsnek negyed részét kellett számunkra lefoglalni [529]).

Ez alkudozásokat illetőleg Telekihez [530]) útasítjuk olvasóinkat, csak annyit említünk, hogy ā magyarok az osztrák, cseh és morva rendekkel V. Lászlót újra törvényes királyuknak ismerék el, mely eseményről Hunyadi külön levélben tudósítá dec. 29. *Pozsony* városát [531]). S ez utólsó ismeretes levele, melyet, *mint kormányzó*, adott ki. Hunyadi ugyanis még az alkudozások folyama alatt letette hivatalát a jövő évi január első felében [532]). Ez által a kormány V. László kezébe ment át - ha mindjárt eleinte csak névleg is — és az országos tanács, mint ilyen, megszünt, királyivá változván át — — — és így értekezésem is önkényt végét érte.

Jegyzetek.

[1]) Igy például Pozsony városa ezenkori nagybecsü számkönyveinek, melyekre értekezésünk folyamában igen gyakran fogunk hivatkozni, egyik, 1440. évről, kötetében erre vonatkozólag ezt olvashatni:

Febr. 25. Item Am pfincztag noch s. Mathias tag hab wir gebn zwein potn, got sei gelobt, *dy briefleich das podnprot gebracht habn, das vnser genedige Fraw dy kunigin ein Jungen kunigk gepert hat,* In zu podnprot 20 flor. auri.

De nem csak e hírnöküket jutalmazák meg, hanem Erzsébetnek is kedveskedtek borral; igy olvassuk ugyanott:

Febr. 28. Item Am Suntag, als man singet Oculi In der vastn, hab wir gebn dem vasczihern von 2 dreyling wein, (egy dreiling 18, Adelung szerint pedig 30 akó. l. Michnay Buda Törvénykönyve 276 l.), *dy man der künigin In ir kindlpet geschankt hat* von der Stat wegn, das sy dy aus dem keller von dem puxnmaister aus her gezogen habn, vnd auf den wagn gelegt habn, dy man ken *Gummarn* (Komárom) hin gefuert hat zu vnser genedign frawen der künigin, 60 denar. wien.

Item auch an dem tag vmb 4 Schilt, dy man auf dy zwain dreyling wein geleympt hat, an das vas, dy man der *kunigin In ir kindlpett* geschikt hat, dy man dem Maler an seinem lan ausgericht hat, 20 denar. wien."

[2]) Teleki Hunyadiak kora I. 194—6. l.

[3]) 1440. Máj. 14. „Item Am heiligen pfingstag Obund — szól a számkönyv — ist vnser Richter vnd der linhart horndl vnd der lanng pauel ausgefaren mit etzlichen reitundn

geselln ken weissnpurgkch zu vnser genedigen frawen der künigin, *als man vnssern genedigen herren den Jungen kunigh Lasla kronen schold,* vnd belibn aus In dy vierde wochn, dem hab wir mitgebn zu zerung 51 flor. auri vnd 6 schilling denariorum wienn.“

Jun. 5. „Item Am Suntag noch petronelle virg. vmb 2 ellen taffata dem ludweig kunigsfelder zu ainem fan, wen ym dy herren seinem fan aus habn gelossn, *als dy herren ken weissenburg zogn zu der kronung,* mit dem herren Stephan, per 3 schill. 10 den. = 6 sch. 10 d.“

[4]) Lásd a pozsonyi követeknek 1444. mart. 31. és april. 16. kelt leveleit a 15.) jegyzetben.

[5]) 1442. Jul. 6. „Item Am Mantag noch s. Vlreichs tag 1. potn kenn Grann zum pischolff vnd kenn Ofenn *zum pollnischen künigh* vnd zu herren larentz hedrewar (Hédervári Lőrincz) mit prieffn den Janko, dem hab wir gebn vnd verrer 6 meylln ginhalb Ofen 11 schil. d. w.

[6]) Katona Hist. Crit. R. Hung. XIII. 104. l.

[7]) 1442. Jun. 15. „Item Am freitag am S. Veits tag hab wir gebn 4 Schifgeselln, dy ein Schif auf her gefurt habn In Newproch (?) vnd gewart habn *auf dy polaken, als man dy fing,* ydem 7 den. = 28 d. wien.“ és

Jun. 28. „Item am pfincztag In vigilia petri et pauli hab wir gebn *auf dy polakn, dy der Stat gefangen sind,* zu zerung dem hanrich nachrichter 1 libr. d. w.“

[8]) Katona f. h. 156. l. Ez ostromról így emlékszik a számkönyv is: 1442. Jul. 4. „Item Am Mitichn an S. vlreichs tag hab ich gebn der Hoinhauffenyn an Ir geltschuld von Ires wein wegn, den man genomen hat von Ir auf dy Soldner, *als der kunig von polan vor der Stat lag,* 2 libr. d. w.“

Jul. 16. „Item Am Mantag noch S. Margarethen tag hat der haupman herr Niklas Flinns aufgenomen soldner In dem fischer thurm, domit er den mit In besatzt hat, *als dy polakn vnd etzleich lanndherrn mit In zu der Stat komen,* yder mit seinem Solt mit 500 den. In weissm gelt.“ — és „Item als man den lanng paul vnd den vlreich schikket ken wienn vmb Soldner vnd vmb Saliter, *als der kunigk von polen fur dy Stat schold komen,* habn sy verczert 20 flor. auri.“ és „Item

auf 8 Soldner, *als der kunigk von polann vor der Stat lag,* hat der lanng paul Malczhofer ausgericht 32 sold per 5 schil. facit 23 flor.“

[9]) 1442. Sept. 5. „Item am mitichn vor vnser frawen tag, *als vnser genedige fraw kunigin* fur ken koczsee (Köpcsény) zu den Jungen herczog Albrechtn, habn gebn dem Jacob Beddendarffer furman, der sy gefurt hat mit 3 Rossn $3^1/_2$ schill. den. wien.“ és Sept. 27. „Item Am pfincztag vor Michaelis haben dy herrn geschikt *vnser genedign frawen der kunigin* mit dem pablik ken Choczsee zway grosse wasserlegl (egy lagl 16 pintes hordócskát jelent. Michnay f. h. 285. l.) mit wein, darin gegangn ist In sy paide 16 pint per 10 den. = 5 schill. 10 d. w.

[10]) Aneas Sylv. Epistolae. 1481. évi nürnbergi kiadás 54. epist. — és Teleki f. h. I. 367. l.

[11]) U. o. 368. l.

[12]) F. h. 13. epist.

[13]) Teleki f. h. 373. l.

[14]) Teleki szerint (I. 374. l.) maga Ulászló szökteté el Giskrát s kisérteté el lengyel lovagok által egész Győrig.

[15]) Mindez érdekes s eddig ismeretlen adatokat a pozsonyi követeknek e három leveléből vettük :

1444. Mart. 31. Ersamen weysen liebn Herrn vnd prüder, vnser willig diennst mit allem fleyss zeuor. — — — Item von wegn eines prieffs pettleich lauttund An denn Römischen könig, vmb das sein genad denn von prespurgh rechtens gegn Herrn Hilprantn füchsn nicht lenger verczichund sey, Sunder furderleich zwischen Inn ein entscheydn nach erfindung gerichtes vnd gerechtigkeit wölle lassn ergeen, Darauff her Augustin Cantzler vns geratn hat, Das ein solicher brieff vns gut vnd gar nücz wär, so der an den Römischn könig von wegn *aller Herrn vnd auch der Stäte yecz pey einander an dem tayl vnsers herrens könig Lasla Hye ze Grann seynn,* ausgieng etc. — — — — — Item wisset, das als auf *hewt dy herren, dye am vnserm tayl erwellet sein, als, mit 200 pfaertn sich werdn schigkn gan Ofn,* (Buda) *da gar ein grosse menng Der herrn vnd, der lanntschafft ist,* vnd sich versuchn, der tayding vnd sachn einen anfang ze machn, wye vnd was aber

daselbs betracht wirdt, welln wir euch darnach verschreibn lassn wissn. Item liebn herrn, was Ir gutter newen czeittung vernempt von vnserm Herrn dem könig lasla, ader anders icht, das lasset vns an uerczichn wissn, *wann soliche czeittung, so Ir vns vor Zugeschribn habt, In grossn Frewdn vnd ern, In gegenwürtigkeyt der potn unserer feynt, Dye Hern all In hohn frewdn von vns vernomen vnd empfangen habn, Vnd ist Inn alln ein grösser wollgefallen gewesn, Dann ob man Inn und mit namen vnsern Herrn dem Erczpischoff ettwas gar köstliches geschenkt hyete* etc. — — — Item liebn herrn als wir auch vor zugeschribn habn von wegn der Speyss, wisset, das grosse tewrung hye ist, darumb pitt wir euch, Ir wellet vns versorgn. — — — Valete in xpo. etc. Datum ze *Grann* Am Eritag nach Judica Anno etc XL.IIII-to Ludweig künigsfelder, Peter Jung(ettl) P(eter) K(rausz). (E levélben az akkor Esztergomban összegyűlt László pártiak közől ezek említtetnek: Herr Bartlme von Trabatn, Thomas von Zeecz, Herr Canczler Augustin, Pewker Franck, az érsek és herr Gyskra. E levél eredetije a pozsonyvárosi levéltárban találtatik Lad. 46. Fasc. A. Nro 37.).

April 4. ezt írták: Vnser dienst zeuor. Ersamen weysn Herrn vnd prüder, wir lassn ew wissn, Das dy Herrn vnsers tayls verwilligt habn ze cziehn gan Offn mit dem könig von polan vnd Herrn prelattn etc. vnd Orsag pey Im haltund zu taidingn *Auff Ir Geläytt auff hewt besigilt zu gesanndt Inn her Gan Grann, vnd mit namen werdn czichn: Item her Giskra von brandis, Item Graf pertlme, Item her Tomas von czecz, Item von wegn Ritter vnd Knecht ffranck de peuker vnd auch Ander mer, Item von yegleicher Stat der eltysten ayner ader zwen, von wegn vnser von prespurg Ich ludweig kunigsfelder vnd mit mir her Steffan gemaytl, vnd ander herrn mer, dy Gelaytt habn auff VIc (600) pfaertt* etc. Vnd was dy benantn Herrn ze Ofen betrachtn werdn von wegn eines frides, das welln wir euch Kunftikleich woll verkundn. (Ezután panaszkodnak, hogy az érsekkel a tized végett, bár mint iparkodtak is, nem tudnak összeegyezkedni) Auch liebn Herrn so sey wir eins tayls in grossn sorgn vmb dy herrn, dye alle gan Ofn zu der tayding czichn, *wan denn Hungrischn Herrn nicht*

vill guts zu vertrawn ist, auch hat man vns manigfeltiklaich gewarnet, wan sy ye einem pösn willn gegn vns tragn; doch so habn dy Herrn sich gebn, als auff dy wäg vnd reytn in dem namen gots ein vngewisse rays genug. Doch der Almechtige gott hoffn wir wirt behüttn vnd beschirmen auch behaltn in lengern dienstn vnsers herrens des königs Lasla, vnd sie lassn geniessn, das sy allemall der gerechtigkeyt beigestandn sein vnbrüchleich etc. Damit got empfohln etc. Datum ze *Grann* Am sambstag vor Ramispalmarum. Anno etc. xl. iiiito." (Eredetije a pozsonyvárosi levéltárban Lad. 38. Fasc. 2; Nro. 8 $\frac{www}{2}$.)

Végre apr. 16. így tudósítják a várost a Budán történtekről: Ersamen weisn liebn Herrn vnd prüter. — — — Item als Ir schreybt von der sorigsamen Rayss der Herrn vnsers tayls gann Ofn etc., wisset Das wir des gutn trost vnd hoffnung habn, Das der Almöchtig got solche Haylige werch, *so Ir vnd auch ettlich andrer mit procession vnd gepett, auch anruffung der heylign getan habt,* genedikleich angesehen hab, vnd vns vor Smähem tod behütt vnd vor *vnser todfeyndt* hennd bewart hab, Des wir gott hoch schuldig sein ze danckn. *Wye aber her gyskra vnd dy stet, auch wir mitsampt Inn, an vrlaub, vngesegent, an drummetter* (trombitás) *vnd cze aynczign von Ofn an gestrign tag geschaidn vnd vnrichtem tod entrunnen seyn, nach rechtern, sichern vnd woll wissundn warnung, Auch wye her pangracz mit seinen prüdern vnd swägern gefangn, vnd neboyssa Peter mit allen den pestn dyennern desselbn pangraczn ertrenkt vnd erhangn wardn seyn,* das werdet Ir von vns, ob got will, kurczleich in vnserm Haymkomen aygentleich vernemen. *Doch ist Thomas de Zeecz vnd Graff Bartlme, Cantzler vnd ander vill mit dem meystn geraysign czeug ze Ofn belibn vnd wartn da einer beslyessung eines frides, Dy Inn von dem künig vnd den lanntherrn gütleich versprochn wardn ist;* nachdem vnd sy gesehn haben, das her Gyskra vnd dy stet Inn entgangn sein vnd maynen den vordign iern vngelimpn mit solichn suzzen taydingn widerbringn vnd bedeckn. Doch wayss gott, wye sich dy sachn nach endn werdn. Man sagt vns, aber, *wy sy newe gälign zu altn Ofn* (Ó-Budán) *lassn machn etc., wann sie noch vill der pangreczn geselln in*

fenncknuss habn etc. was dar furbass beslossn wirdt, wert Ir von vns künftickleich woll vernemen. — — — — — — — — Datum ze *Grann* Am pfincztag infra octauas pasce. A. d. etc. xliiijto. — Item dy brieff des Römischn künigs vns von ew zugeschigkt, habn wir hewt gesendt gan Ofn dem herrn Thomas von Zeecz vnd andern herrn vnsers tayls etc. Derselbn brieff Inhaltung Ir werdt von vns hernach woll vernemen etc. Ludweig k(unigsfelder). Peter Jung(ettl) Steffan Gmaytl. Külczime e leveleknek: Denn Ersamen waysn Herrn Dem Richter vnd dem Rate der Stat ze presburg vnsern liebn Herrn vnd Eltern. Ez utólsónak eredetije szinte a pozsonyvárosi levéltárban Lad. 46. Fasc. A. Nro. 38.)

[16]) Teleki f. h. I. 193 l. és 370 [1]) jegy alatt.
[17]) 78 epist. Közli e levelet Pray is Annal. III. 36. l.
[18]) Schwandtner Scriptores II. 10. l
[19]) F. h. I. 459. l.
[20]) U. o. 472. l.
[21]) U. o. 474. l.
[22]) U. o. 513. l.
[23]) U. o. 466. l.
[24]) Suplem. ad Vest. Com. II. 20. l.
[25]) Schwandtner f. h. II. 27. l. [2]) jegy alatt
[26]) Kovachich f. h. II. 2. l.
[27]) U. o.
[28]) Geschichte des Ungrischen Reichs. III. 86. l.
[29]) Die Geschichten der Ungern IV. 86. l.
[30]) F. h. I. 461. l.
[31]) 81. epist.
[32]) Supl. II. 22. l.
[33]) Fön. helyen.
[34]) F. h. I. 471. l.
[35]) Schwandtner II. 34. l.
[36]) Teleki f. h. I. 490. l.
[37]) Kovachich Supl. II. 75. l.
[38]) F. h. I. 472. l. [1]) jegyben.
[39]) Supl. II. 29. l.
[40]) U. o. 22. l.

[41]) Joan. A. Diac. de Guerche. Fejérnél Cod. dipl. X. II. VII. l., hol több hasonló eset említtetik.

[42]) Fejér Cod. dipl. IX. III. 665. l.

[43]) Több példa Bartalnál Comment. I. 308. l. [2]) jegy alatt. Mutatja ezt e jelen okmány is:

ex Deliberacione Baronum in Judicio facta.

Albertus dei gracia Romanorum Rex semper Augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Rex et dux Austrie, Fidelibus suis Capitulo ecclesie posoniensis salutem et graciam. Noueritis, Quod nobis sexto die festi beati Georgy martiris *vnacum prelatis et Baronibus nostris posony existentibus querelasque cunctarum Regnicolarum nostrorum exaudientibus* et Justo Juris tramite discucientibus, Andreas filius Michaelis de Salospadan personaliter sua, ac Gregory fily Stephani, Michaelis fily Nicolai, Nicolay fily Jacobi et Colomanni fily Johannis aliorumque vniuersorum Nobilium de eadem Salospadan nominibus et in personis, de medio aliorum querulancium *Maiestatis nostre predictorumque prelatorum et Baronum nostrorum veniens in presenciam*, presente Magnifico Johanne de Zeech Magistro dapiferorum Reginalis Majestatis, contra eundem ac Magnificum Thomam de eadem Zeech fratrem suum proposuit, et conquestus extitit eo modo, Quomodo pridem; videlicet Circa festum Natiuitatis b. Marie virginis proxime preteritum, Vicecastellanj Castri nostri Komaromiensis, per eosdem Johannem et Thomam de Zeech constituti, vnacum populis et Jobagionibus nostris in possessione Megher vocata ad idem Castrum nostrum Komaromiense spectanti, commorantibus, de commissione, et voluntate ipsorum Johannis et Thome de Zeech quasdam particulas pratorum siluarum et virgultorum suorum et dictorum aliorum Nobilium ad pratum possessionis eorum Salospadan in Cottu. poson. habitam, de Jure et ab antiquo spectancium, a parte pretacte possessionis nostre Meger intra veras metas dicte possessionis ipsorum Nobilium adiacencium, a suis et eorumdem aliorum Nobilium Manibus indebite et minus iuste occupassent et ad ipsam possessionem nostram Meger annexissent prescriptosque Gregorium filium Stephani et Michaelem filium Nicolai tempore huiusmodi occupacionis diris verberum et letalium wlnerum

plagis affecissent, Et quod tempore in eodem ydem vicecastellani — — simul cum quibusdam familiaribus ipsorum ac Jobagionibus nostris — — manibus armatis et potenciarys Irruendo prelibatos Nicolaum filium Jacobj et Colommannum filium Johannis possessione in eadem captiuassent ac Nonaginta pecora et pecudes eorum exponencium — — abduci fecissent potencia mediante — — — Quo audito prenotatus Johannes de Zeech — — *nostram ac eorumdem prelatorum et Baronum nostrorum exurgendo in presenciam*, respondit ex aduerso, quomodo, ipse et annotatus Thomas frater suus in totali premissa accione — — Innocentes essent penitus et immunes. — — Erre Albert király vizsgálatot tartat ez ügyben a káptalannal. — — — — — Datum Posony sexto die termini prenotati (vagyis ante Octauas festi b. Jacobi apost. nunc venturi, mély határidőre rendeli a káptalan válaszát). A. d. Millesimo Quadringentesimo Tricesimo Nono.

Papír. Sorok alatt a pecsét. Pozsonykáptalani levéltár. Capsa 28. fast. 4. Nro. 13. Előttevaló nap hasonló panasza volt e Széchyek ellen Hidvégi Tamásnak pozsonymegyei *Hydweg* helységét illetőleg; azért Albert király *ex deliberacione Baronum in Judicio facta* hasonló parancsot meneszt a káptalanhoz. (U. o. Nro. 15.) Ugyanez évben Budáról (secundo die festi Penthecostes) ad relacionem domini Laurency de Hedrehwaar palatini újra megírja a pozsonyi káptalannak, miután a felperesek, „*nobis ac prelatis et Baronibus nostris*“ újra panaszkodtak és nekik az elfoglalt jószágokat Stephanus Barocz de Jar Curie nostre Notarius mint királyi kiküldött által visszaadatja. (U. o. Nro. 62.)

[44]) Fejér Cod. dipl. X. II. xxii l.

[45]) „Veteri statuto regni — mondja maga Hunyadi a pápához 1451. jan. 4. írt levelében — tenerentur Prelati ipsius Ecclesie (zágrábi) in rebus ac defensionibus publicis consilio mihi, atque ope assistere“ (Schwandtner f. h. II. 97. l.)

[46]) F. h. I. 513. l.

[47]) Kovachich Sylloge Decr I. 112. l.

[48]) U. o. 111. l.

[49]) Schwandtner f. h. II. 56. l.

[50]) Ez okmány papíron van írva. Végsora alatt négy

vörös és három zöld viaszos gyűrűpecsét, többé ki nem vehető körírattal. Eredetije a pozsonykáptalani országos levéltárban Capsa 28. fascic. 4. Nro. 9.

[51]) Supl. II. 22. l.

[52]) F. h. IV. 625. l.

[53]) F. h. I. 473. l. [4]) jegy alatt.

[54]) Supl. II. 112. l.

[55]) F. h. I. 473. [3]) jegy alatt.

[56]) L. Történelmi Tár III. 227. l. [3]) jegy.

[57]) A külczím felett hét gyűrűpecsét, de melyek már ki nem vehetők. Papír. A pozsonyvárosi levéltárban Lad. 37. Sect. 2. Nro. 27.

[58]) Pray de Sigillis Tab. 12. fig. 4., hol azonban a rajz hibás és sokkal nagyobb, mint az eredeti; azért új rajzban adjuk.

[59]) Jó rajza látható tudománytár 1837. 15. köt. 166. l.

[60]) Tudom. tár f. h. 169. l. és Teleki f. h. I. 513. l. [2]) jegy.

[61]) Tudom. tár f. h. 168. l.

[62]) II. rész. tit. 14.

[63]) Vestigia Com. 250. l.

[64]) Tudom. tár f. h. 170. l.

[65]) F. h. I. 474. l. csakhogy nem tudom mily forrás után állítja ezt.

[66]) Pray de Sig. 28. l.

[67]) Pray Hist. Regum II. 340 l. b) jegy alatt és Teleki f. h. I. 513. [2]) jegyben; ki azonban Prayra (Annales III. 45. l.) hivatkozva hibásan mondja, hogy „a közigazgatási dolgokban Hunyadi a kormányzói, neki különösen tulajdonított, a törvényesekben más erre rendelt pecséttel élt.“ Mert Pray említett helyen pusztán azon felebb említett törvényczikkre hivatkozik, mely az országos tanács pecsétét elrendeli és különben sincs rá példa, hogy Hunyadi, *mint kormányzó*, többféle pecsétet használt volna.

[68]) E pecsét czímerében a szokásos négy folyó látható balra, jobbra pedig a kettős kereszt, mely körül Kovachich szerint (Vest. Com. 251. l.) az anjoui liliomok láthatók; bár a pecsétnek Praytól közlött rajzában (De Sig. Tab. 10. fig. 9.) ily liliomokat nem találni. Körírata ez: *Sigillum Regnicolarum Hungarie.*

[69]) Supl. II. 109. l.

[70]) F. h. I. 516. l. jegyzetben.

[71]) U. o. 474. l.

[72]) U. o. [2]) jegy alatt.

[73]) Tud. tár f. h. 169. l.

[74]) U. o. 170. l.

[75]) II. rész. tit. 14.

[76]) F. h. I. 516. l. jegyzetben.

[77]) Engel f. h. III. 86. l. Teleki f. h. I. 459. l. Fessler f. h. IV. 623. l., ki azt állítja „es kostete Mühe und Drohungen," míg a nádort erre rávették. — Kovachich szerint (Supl. II. 22. l.) nem a nádor híta össze, hanem „per mutuam tantum potiorum Prelatorum et Baronum cointelligentiam coaluisse arbitror."

[78]) Schwandtner f. h. II. 27. l. [2]) jegy.

[79]) Kovachich Syll. I. 102. l.

[80]) Hist. Crit. XIII. 415. l.

[81]) Hist. Regum II. 332. l.

[82]) Supl. II. 14. l.

[83]) U. o. 12. l. a) jegy és 68. l.

[84]) F. h. IV. 624. l.

[85]) F. h. I. 459. l. [1]) jegy.

[86]) Kovachich Syll. I. 117.

[87]) Papír. A pozsonyvárosi levéltár rendezetlen irataiból. Megjegyezzük, hogy e *tag* szó leginkább országgyülést jelent.

[88]) F. h. IV. 624. l.

[89]) F. h. I. 459—462 l.

[90]) Pozsonyvárosi ezévi számkönyv.

[91]) Katona Hist. Crit. XIII. 416. l.

[92]) U. o. 417. l.

[93]) Bongarsiusnál IV. 44. fej.

[94]) F. h. IV. 628. l.

[95]) Teleki (I. 465. l. [4]) jegy) roszúl érté Fessler e szavait, ezt írván: „Ha megengedjük is Fesslernek, hogy *Hunyadi apr. 24 még N.-Váradon volt és ekkor készült fel Pestre.*" Nem Hunyadi — hanem Vitézről mondja ezt Fessler.

[96]) Schwandtner f. h. II. 12. l.

[97]) Hist. Reg. II. 334. l.

[98]) F. h. III. 87. l.

[99]) Supl. II. 13. l. c) jegy.

[100]) F. h. I. 465. l.

[101]) Helyesben: *Adalberti*, mely ünnep a középkorban april. 23. vagy 24. tartatott.

[102]) Magukkal vittek a hajón mindenféle eleségen kivül: „2 pucher pappir per 20 den. = 40 den. wien. Item vmb Tinttn vnd vmb 1 krügl darczu. — Item vmb ein Spilbret mit sampt den Stain.“ Ez utazásra vonatkoznak e számkönyvnek ezen sorai is: Máj. 8. „Item A m Sambstag noch ascensionis Domini, hab wir ausgericht dem hanns Nawferigen selb dritter noch des Richter vnd purgermaister gescheft, *das sy di herren abher gefurt habn ken Grann, vnd von dan ken Ofenn Am freitag vor Sand Jorigen tag* (apr. 23.), do habn In di heren ausgesprochen allen dreyen ze geben 4 guldein, daran hab wir Inn ausgericht vnssers tails 2 libr. 3 Schil., vn d das vbrig hat Inn herr N. flins ausgericht, vnd das hat er Ingelegt In di czerung mitsampt dem Horndl vnd dem Michl wolf, *als sy zu den lanndheren zogen.*“

[103]) Kovachich Syll. I. 95. l. 3. §.

[104]) Innen láthatjuk, hogy Kovachich hibásan mondja: „Male compilator Praefationis huius septem menses calculavit“ (Supl. 2. 13. l. c) jegy); és Teleki is hibázik I. 467. l. [4]) jegy.

[105]) Epist. 81.

[106]) F. h. IV. 44. fej.

[107]) Dec. 3. libr. 7. 337. l. (kölni 1690. kiadás.)

[108]) F. h. IV. 629. l.

[109]) Supl. II. 9—36. l. és Syll. Decr. I. 94—107. l.

[110]) Epist. 78. Teleki jóformán sajtóhibából 88-iknak nevezi. F. h. I. 467. l. [3]) jegy.

[111]) F. h. IV. 629. l.

[112]) F. h. III. 87. l.

[113]) F. h. I. 467. l. és 485—6. l.

[114]) Fön. helyen.

[115]) Teleki f. h. I. 457. l. 1) jegy.

[116]) U. o. 458. l. 1) jegy.

[117]) Lásd erről a pozsonyi követek levelét, melynek

keltében azonban (máj. 16.) hibának kell lappangni, Bartalnál Comment. III. 168. l. 3) jegy.

[118]) Teleki f. h. I. 497. l.

[119]) F. h. IV. 631. l.

[120]) Telekinél f. h. I. 507. l. 3) jegy.

[121]) Fessler f. h.

[122]) Annal. III. 38. l. 1) jegy.

[123]) Ez utóbbi a Syll. Decr. I. 19. l. nem fordúl elő a kapitányok közt, Teleki szerint (I. 469. l. 4) jegy), erre csak Fridriktől volt kinevezve; de a 484. lapon erről megfeledkezve „az országgyűlés által választott Országos kapitánynak nevezi!"

[124]) Itt is Aeneast követi: „Conventumque regni apud Albam regalem indixerunt" (tudniillik e két vajda) Epist 93. — Kovachich e véleményét elfogadta Fessler is (IV. 640. l). bár nem idézi is őtet.

[125]) Supl. II. 22. l.

[126]) Aeneas Epist. 81.

[127]) Teleki is helyesen megczáfolja Kovachich ez állítását. I. 499. l. 1) jegy.

[128]) Fön. h.

[129]) F. h. I. 471. l.

[130]) U. o. 466. l. 3) jegy.

[131]) U. o. 473. l.

[132]) L. Fejér Virtus Hunyadi. 86. l. és Verbőczy II. tit. 14. — Ebből látni, hogy Verbőczy azon állítása, miszerint a várnai csata után Újlaky volt az ország vicariusa, nem áll, miután e czímmel Hunyadi is élt, anélkül, hogy azért ő kormányozta volna az országot (l. erről Telekit I. 461 l. jegyzetben és 471. l. 1) jegy. alatt.

[133]) F. h. I. 479. l.

[134]) Ez országgyűlésről így emlékszik Héderváry nádor ez okmányában: „— — Capitulo ecclesie Colocensis Laurencius de Hedrehwara R. H. palatinus. — — Dicitur nobis in persona Conuentus Cruciferorum de Alba, Quomodo Stephanus, filius valentini vincze de Zenthgewrgh *post scilicet generale decretum Dominorum prelatorum, Baronum et regnicolarum, pridem in Ciuitate pestiensi pro pacifico Statu*

regni editum et stabilitum, medietatem Bladorum — — — aliorumque prouentuum possessionis, seu predy *Izka* — — pro se percipi fecisset — — potencia sua mediante. — — — Datum *Bude* feria tercia proxima post festum b. Regis Stephani (aug. 23.) A. D. 1446. — A káptalan e levél folytán kiküldé „vnacum Demetrio Farkas de Geren, magistrum Thomam concanonicum," kik a fönebbi panaszt igaznak találták. — — „Datum septimo die diej Inquisicionis (azaz: ferie quarte proxime post festum b. Bartholomei Apost. (aug. 31.) 1446. — (Eredetije a pozsonykáptalani levéltárban őrzött keresztes lovagok levéltárában. Capsa 3. fasc. 6. Nro 61.). — A budai káptalan pedig így emlékszik ez országgyűlésről: „— — Laurencio de Hedrehwara R. H. palatino — — Capitulum ecclesie Budensis. — — Nos vnacum valentino litterato de Aba homine vestro — — Magistrum Andream concanonicum nostrum — — transmissisemus, — qui — — talem sciuissent veritatem, quomodo Stephanus filius valentini vincze de zenthgyewrgh possessionem, sew predium — Conuentus Cruciferorum de Alba *Izka* vocatum in Cottu. Albensi existentem, *post scilicet generale decretum Pestiense In anno nouiter transacto editum,* pro se occupasset. — — Datum nono die diei Inquisicionis. A. d. 1446. (U. o. Nro 62.) Hasonlót ír erről a nádornak a veszprémi káptalan „Datum octauo die festi Annunciacionis beate marie virg. (april. 1.) 1446. (U. o. Nro 58.)

[135]) F. h. III. 92. l.

[136]) Teleki f. h. I. 475. l. Erre vonatkozólag így írnak Pozsony követei: „Itz man wird schicken zu dem römischen könig zů fordern den hern (V. Lászlót) vnd die kron." Bartalnál Comment. III. 168. l. 3) jegy.

[137]) Mint ez ennek Dénes bibornok — Héderváry nádor — Újlaky vajda — Rozgony György országbíró- és Garay László bánhoz czímzett válaszából kitetszik (Katona Hist. Crit. XIII. 446. l.)

[138]) Teleki f. h. I. 475. l.

[139]) E sorok nyilván az országgyűlés első törvényczikkére (Terminus pro restituendis occupatis bonis prefigitur.) Kovachich Syll. Decr. I. 96. l. vonatkoznak.

[140]) Papír. Külbehajtásain a pecsétnyom. A pozsonyvárosi levéltárnak rendezetlen irataiból.

[141]) Papír. Sorok alatt a pecsétnyom. Pozsonyvárosi levéltár Lad. 13. Nro 11.

[142]) Papír. Sorok alatt a pecsét. Pozsonykáptalani levéltár Capsa *E.* fasc. 1. Nro 4. — Ez okmányt Várady Bencze győri őr- és pozsonyi kanonok kérésére így írja át a győri káptalan máj. 28. Nos Capitulum ecclesie Jaurinensis Memorie commendamus, Quod nostri in medio personaliter constitutus honorabilis vir domínus *Benedictus de Waradino Custos* eiusdem ecclesie nostre Jaurin. et Canonicus posoniensis, Exhibuit nobis quasdam litteras dominorum prelatorum, Baronum, Nobilium, ac procerum huius Regni Hungarie vniuersorum patenter confectas et *Nouo sigillo eorundem ab infra consignatas*, petens nos nomine honorabilis capituli ecclesie Poson. predicte debita cum instancia, quatenus tenorem earunoem litteris nostris Inseri atque transumi (így) facere dignaremur, Quarum tenor talis est. — — — — — — — — Datum feria sexta proxima pest festum Sacratissimi Corperis xpi, A. D. 1445. (U. o. Capsa *C.* fasc. 3. Nro 29.) Ez azon okmány, melyre fölebb, a pecsétekről szóltunkban hivatkoztunk.

[143]) Papír. Külbehajtásain a gyűrűpecsét. A pozsonyvárosi levéltárnak rendezetlen irataiból.

[144]) Kovachich Supl. II. 40. l. és utána Teleki f. h. I. 474, l. 2) jegy. Kár hogy Kovachich az egész okmányt nem közlé.

[145]) Teleki f. h. I. 481. l.

[146]) F. h. III. 98. l.

[147]) F. h. IV. 634. l.

[148]) F. h. I. 481. l.

[149]) F. h. I. 484. l.

[150]) E levél keltében világosan hiba van. E követek sept. 28. kedden (Erichtag) mint fönebb a számkönyvből láttuk, elindúltak, s e levél szerint szerdán (am myttichn) felértek; második levelük pedig okt. 1- pénteken kelt s így aligha csalódunk, ha e jelen levél keltét sept. 30. csütörtökre tesz-

szük. — Papír. Küljén a gyürüpecsét. Pozsonyvárosi levéltár Lad. 38. fasc. 2. Nro 8www3.

[151]) Papír. A pozsonyvárosi levéltár rendezetlen irataiból.

[152]) Ugyanonnan.

[153]) Telekinél f. h. X. 173. l.

[154]) U. o. 177. l.

[155]) „Item — mondja erre vonatkozólag a számkönyv — Am freitag Emerici Regis (különös, hogy e számkönyv sz. Imrét említvén mindig *király*nak (rex) nevezi) als herr Jann von Brandis her Gisgra cham von dem Romischen künigh, dem hab wir geert mit 60 Sem In facit 60 den w.“ stb

[156]) Papír. Külbehajtásain három veres s négy zöld viaszos gyürüpecsét nyomai. Egykorú kéz e hibás évszámot írta rá: 1446. A pozsonyvárosi levéltár rendezetlen irataiból. — Ugyane szavakkal írt e tanács Körmöcz városának is mely levelét közli Teleki f. h. X. 180. l. — Újra adjuk e levelet, részint mert Teleki kihagyásokkal közli (keltét is hibásan teszi dec. 19-ére) részint mert az országos tanács hatalmát illetőleg nagyon fontos s meghazudtolja egyúttal Kovachichnak azon már fönebb kétségbe vont állítását, hogy az országgyüléseket Hunyadi és Újlaky híta össze.

[157]) F. h. XIII. 415. l.

[158]) F. h. III. 45. l.

[159]) F. h. IV. 641. l.

[160]) F. h. III. 102. l.

[161]) Fön. hely.

[162]) Teleki f. h. I. 500. l.

[163]) „Item Am freitag nach vnser liebn frawen tag der liechtmess 1 poten dem Mertl pehaim gen *Grann* mit meiner heren Brief zu dem pischolff vnd Jacobn seinem Canczler *von des tags wegn gen weissnburg zu der Samung der vngrischen heren*, 7 sch. 11den wien.“

[164]) „Item am phincztag noch valentini mart. — szól ismét a számkönyv — hab ich geben dem Andre czobl, das der In potschaft gerietn ist gen *Gran*, vnd von dann gen *weissnburgh, vnd hat versucht ob di vngrischn herren si sich*

sammeln ader pey einander weren, auf gewisse potschaft 2 flor. auri.“

[165]) „Item am pfincztag In die Mathie apost. sind ausgefaren her Stephan Ranes die zeit Stat Richter, vnd herr peter Jungettl, vnd her Benedic charher, vnd her Niklas wolf vnd etzlich Soldner mit Inn *zum vngrischn lanndherrn ken weissnburg, das man do ein aynung schold machn und ein frid mit dem gantzn lannd,* den hab wir mitgebn zu zerung, vnd habn do verczert von den obgeschribn phincztag vnsz an dem freitag vor Oculi (mart. 18.) pringt 3 wochn vnd ain tag, daran hab wir Inn gebn 33½ libras den.“ (Számkönyv.)

[166]) Fön. h.

[167]) F. h. I. 502. l.

[168]) Ezek számára Fridrik mart. 28. bátorságlevelet meneszt ki (Teleki f. h. X. 102. l.); azonban april 7. ismét Bécsbe ment új bátorságlevélért a pozsonyi bíró („Item am phincztag vor dem plumoster tag ist ausgefaren der Richter herr Stephan Ranes vnd 6 Reitund mit Im, mit des wolfgang Ranes wagen mit 4 rossn *gen wienn zum Romischen kunigk von gelaites wegen, das man den vngrischn heren schold prengen,* dem hab wir mitgebn zu zerung 5½ libr. den. wien“). Máj. 4. e küldöttség Pozsonyban volt („Item am Mitichn noch philippi et Jacobi, hab wir geert *den pischolf von Boczen vnd herren poloczi lasla di Ret der vngrischn heren, als di zum Romischen künig zogen synd von frid vnd aynung wegn,* den haben die herren geschankt ½ fuder wein von dem wolfram“). Még ez nap küldék a város írnokát a római királyhoz új bátorságlevélért („Item am Mitichn noch philippi et Jacobi habn dye heren *den Statschreiber ausgeschikt ken der Newenstat zum Romischen künigh vmb gelait dem pischof von Boczen vnd herren polloczi lasla von der vngrischen herrn zu taedingen,* dem hab wir mit gebn zu zerung (?)“ — Mind a számkönyvből). Tehát ezek szerint e követség is elég későn ért rendeltetése helyére.

[169]) Teleki f. h. I. 504. l.

[170]) Papír. Külbehajtásain a szokott pecsét, körírata azonban ki nem vehető, sőt az egész okmány, elhalványúlván

az írás, csak nagynehezen olvasható. A pozsonykáptalani országos levéltárban. Capsa 8. fasc. 2. nro 18.

[171]) Papír. Külbehajtásain a pecsétnyom. Pozsonykáptalani magánlevéltárban Capsa *E.* fasc. 6. nro 190.- Ez okmányban felhozott végzeményre így hivatkozik Héderváry nádor is mart. 16. kelt ez okmányában : — — Capitulo ecclesie Colocensis laurencius de Hedrehwara Regni hungarie palatinus. — — — Dicitur nobis in persona Conuentus Crucíferorum de Alba, Quomodo Egregy Petrus et Georgius Zerechen de Meztegnew, ac Barnabas Chire de Almosd, necnon Gregorius Bodo hys disturbiorum temporibus possessionem ipsius Conuentus ffad vocatam in Comitatu Tholnensi habitam pro se indebite et potencialiter occupassent, — — *Et quia in presenti congregacione prelatorum et Barronum et Regnicolarum, hic In Ciuitate Albensi celebrata, Id statutum et conclusum ac parili voluntate determinatum est, vt vniuerse Castra, possessiones et Jura possessionaria hys disturbiorum temporibus per quoscunque indebite, qualitercunque occupata, vsque festum beati Georgy martiris proxime venturum, ad ammonicionem mediantibus nostro, uel vniuersitatis Regnicolarum ac Capituli, vel Conuentus hominibus superinde fiendam, sub pena perpetue Infidelitatis, hys a quibus occupata sunt, remitti debeant et resignari,* Igitur vestram Amiciciam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem, — — quo presente Magr. Ladislaus de Alba, aut Nicolaus de Raycha, sive Andreas, an Matheus de kelked, vel valentinus de Aba, Alys absentibus homo noster de Curia Regia per nos ad Id specialiter transmissus — — — ammoneat eosdem. — — — Datum *in Alba Regali* predicta, feria quarta proxima post Dominicam Reminiscere. A. D. 1446.

A káptalan e parancs folytán kiküldé vnacum Andrea de kelked, Discretum Nicolaum presbiterum Rectorem altaris Virginis gloriose in dicta ecclesia nostra Colocensi fundati, Qui — — feria quinta (mart. 31.) proxima post Dominicam Letare proxime preteritam — — Ammonuissent eosdem, — — ut ipsi prescriptam possessionem fad, *Juxta statuta et conclusiones pretactas,* dicto Conuentui remittere deberent, — Qui quidem remittere recusassent. Datum secundo die diej Ammo-

nicionis predicte (apr. 1.) Anno domini supradicto. Keresztteslovagok levéltára. (Capsa 3. fasc. 6. Nro 57.)

[172]) Papír. Sorok alatt a pecsét. Pozsonyvárosi levéltár. Lad. 13. nro 11 b. és c.

[173]) „Item Am Suntag Oculi 1 potn *gen Choczse mit der lantschaft brief vnd auch meiner herren brief, zu dem peter Keppler*, 14 den. wien." (Számkönyv).

[174]) „Item am phincztag noch Reminiscere 1. potn *gen weissenburgch zu den heren,* mit meiner heren brief, dem poten 1 for. auri". (Számkönyv).

[175]) F. h. I. 503. l.

[176]) „Item Am mitichn vor pfingsten, als vnsser Richter herr stephan Ranes, hinab furen gen Aldn Ofenn (Ó-Buda) hab ich In mitgebn, als her Stephan Gematl vnd der Statschreiber auch mitfuren *zum vngrischen herren,* als der martine lintacher statkamerer ist gebesn, hab ich gebn — —" (Számkönyv).

[177]) F. h. 508. l.

[178]) Syll. Decr. I. 109. l.

[179]) „Der Ander ist vngrisch, *den chan Ich euer weishait nit zuschreiben*" mondják e követek a pozsonyi tanácshoz írt igen érdekes levelükből. (Kiadta Bartal Com. III. Mantissa I. l. és Teleki X. 183. l.). — Hogy e városok, legalább Pozsony, nem igen tudott magyarúl, mutatják a számkönyv e sorai is: 1448. Nov. 13. „Item am Mitichn noch Martini habn mein genedign heren aufgenomen den Borso Janusch noch seiner aigen Inbechantnus zu ainem statprocurator, *vnd Johannes holczer ist Tolmatsch gewesen,* In anno 48".

[180]) E napra teszik íróink nagyobb része, mint Teleki (I. 510. l. 1) jegy.) elsorolja őket, hol Thuróczy és Bonfin azon állítása is, hogy Hunyadi 1445. választatott kormányzónak, megczáfoltatik. A gyülésen jelen volt pozsonyi követek azonban említett levelükben pünkösdhetfőre teszik ez eseményt.

[181]) F. h. 511. l.

[182]) Bongarsnál IV. 44. fej. 153. l.

[183]) Hist. Crit. XIII. 477. l.

[184]) Kovachich Syll. Decr. I. 111. l. és Vest. Com. 256. l., meg Katona f. h. 471. l.

[185]) Supl. II. 61. l.

[186]) A két Kovachich (Vest. 261. l. és Sylk. I. 116. l.), hibásan julius 13. teszik.

[187]) F. h. 476. l.

[188]) F. h. 108. l.

[189]) F. h. IV. 649. l.

[190]) Magyarok Tört. II. 158. l.

[191]) F. h. 518. l.

[192]) F. h. II. 39. l. jegy. Hasonlón Kovachich Supl. II. 102. l.

[193]) F. h. I. 521. l. 3) jegy.

[194]) Fridriknek az országgyűlés előtt emelt abbeli panaszát, hogy Hunyadi a Czilleiek ellen viselt háborúban több helyeken stájerhoni birtokát feldúlta, hibásan teszi Teleki (I. 518. l.) a végzemények kihirdetése utáni időre. Ennek legalább is néhány nappal a kihirdetés előtt kellett történnie; miután Hunyadi már jun. 11. (in profesto S. Trinitatis) felelt neki külön levélben (l. Schwandtner II. 36. l. 21. epist.).

[195]) Nem akarjuk ezzel azt mondani, hogy a karok és rendek épenséggel nem lehettek még egykét napig együtt. Lehettek; sőt a jövő évi gyűlésen fogjuk látni, hogy csakugyan voltak is. De azért a gyűlés, melynek czélja a végzemények kihirdetése által eléretett, e kihirdetés után mindig szétoszoltnak tekinthető s a rendek további együttmaradása legfölebb a czikkek életbeléptetésére, vagy magán ügyeikre vonatkozhatik.

[196]) Papír. Sorok alatt a pecséttöredék. Pozsonykáptalani magánlevéltár Capsa *E.* fasc. 1. Nro 23.

[197]) Kovachich. Supl. II. 47. l.

[198]) Ez okmányt még ez évben jun. 27. (in festo beati Regis ladislai) átírja a pozsonyi káptalan „Stephanus list et Nicolaus Flins Jurati Ciues poson." kérésére. Papír. Küljén a pecsét. Pozsonyvárosi levéltár Lad: 13. Nro 11-i.

[199]) Syll. Decr. I. 115. l.

[200]) Érdy Tud. tár. 1837. 15. köt. 165. l. — E levélből láthatjuk, hogy a rákosi gyülésen e hatalmas kényúr is jelen

volt s hogy Érdy is velünk egyezőleg ez okmányt nem az országgyülés, hanem az országos tanácsénak tartja.

[201]) Engel szerint ez első példája „Der Besteuerung der Armalisten und Einhäusler“ f. h. III. 108. l. x) jegy.

[202]) Közlik e nevezetes okmányt Katona Hist. Crit. XIII. 480. l. Fejér Virtus Hunyadi 95. l. és Kovachich Vest. Com. 261. l.

[203]) Teleki is f. h. I. 521. l.

[204]) Com. III. 174. l.

[205]) Teleki f. h. 518. l.

[206]) Szakadozott papír. Pecsétnek semmi nyoma. Pozsonykáptalani magánlevéltár Capsa *E* fasc. 6. Nro. 191. és 192. — E beigtatásról így tudósítja e tanácsot a pozsonyi megyehatóság ezen 1447. máj. 22. kelt okmányával: Nos Sebastianus de Rozgon Comes et Judices Nobilium Cottus. poson. Damus pro memoria, Quod nos litteras dominorum prelatorum, Baronum Nobilium et procerum Regni Hungarie vniuersorum, Sigillo vniuersitatis eorum consignatas, nobis modo infrascripto loquentes recepimus in hec verba: — — — — —

Nos igitur huiusmodi dictorum Dominorum Prelatorum Baronum Nobilium et Procerum Regni hungarie vniuersorum Requisicionibus, quantum in nobis fuit, per omnia satisfacere cupientes, ut tenemur, per vnum ex nobis, videlicet Sebastianum de Ethy Judicem Nobilium in festo beati Alexii Confessoris proxime preterito vniuersos vicinos ac cometaneos et nobiles comprouinciales prenominatarum possessionum dicti Capituli poson., wasarwth scilicet et Nyarasd, ut premittitur in hoc Comitatu poson. habitarum, temporis, Gwerarum malicia nondum adhuc adplenum sedata hac requirente, in possessionem Regalem Zerdahel vocatam similiter in iamfato Comitatu poson. habitam, nostram in presenciam simul fecimus conuocari In medium quorum nos duos ex nobis videlicet Abraham de Zenthabraham tunc vice Comitem et dictum Sebastianum de Ethy Judicem Nobilium ad premissa suo modo peragenda nostris in personis duximus destinandos, Qui tandem ad nos exinde reuersi, nobis voce consona retulerunt, Quod ipsi in prenotato festo beati Alexii in dicta Zeredahel coram testimonio honorabilis Capituli Ecclesie Jauriensis, videlicet honorande

discrecionis viro Emerico presbytero Altaris trium Mariarum in eadem ecclesia Jaurinen. Magistro et Rectore, prenominatos vniuersos vicinos, cometaneos ac comprouinciales Nobiles dictarum possessionum dicti Capituli poson., ad huiusmodi conuocacionem ibidem in vnum Congregatos, ad fidem eorum de(o) debitam, de et super eo, vtrum Magnificus Georgius Groff de Bozyn prenotatas possessiones ipsius Capituli poson., videlicet Wasarwth et Nyarasd simul cum Clausura seu piscatura vsonum in fluvio Danuby circa easdem possessiones erigi solita, in hys disturbiorum temporibus a manibus dicti Capituli Poson. minus iuste et indebite occupauerit ipsumque Capitulum potencia sua mediante de dominio earumdem eiecerit, an ne, requisiuissent et interrogassent, qui quidem Nobiles vicini scilicet et cometanei ac comprouinciales sepefatarum possessionum Wasarwth et Nyarasd ad fidem eorum deo Debitam et Insuper ad Juramentum, *per eos nuper in Congregacione generali tocius Regni in Ciuitate pestiensi et Campo Rakws proxime celebrata prestitum*, omnes vnanimiter voce concordi respondissent et dixissent, Quod prenominate possessiones Wasarwth et Nyarasd simul cum piscatura vsonum prenotata ad scitum ipsorum et prout eciam ab eorum progenitoribus ac predecessoribus audiuissent, semper dicti Capituli Poson. extitissent et essent eciam de presenti, Sed prelibatus Georgius Groff de dicta Bozyn easdem possessiones Capituli solum hys disturbiorum temporibus de manibus eiusdem Capituli poson minus iuste et indebite occupasset occupatisque per aliquot iam annos vsus fuisset, dictum Capitulum poson. potencia sua mediante de eisdem eiecisset. Quibus sic agnitis et perscitis, ipsi scilicet Abraham vice Comes et Sebastianus Judex Nobilium prenotati, mox die in premisso, festo scilicet beati Alexii Conf., coassumptis vicinis et cometaneis ac certis Nobilibus comprouincialibus earumdem possessionum Wasarwth et Nyarasd, ad facies earumdem accessissent ibique presentibus eisdem vicinis ac cometaneis, sepefatum Capitulum Ecclesie Poson. ac Canonicos eiusdem coram dicto testimonio dicti Capituli Eccl. Jaurin. in dominium earumdem et dicte Clausure vsonum introduxissent et easdem eidem Capitulo ac Canonicis eiusdem Jure ipsis incumbenti perpetuo possidendas restatuissent

et reliquissent, nullo penitus contradictore ipsis obuiante. In cuius rei memoriam presentes nostras literas Sigillis nostris pendentibus consignatas duximus concedendas. Datum Posony feria secunda infra octavas Ascensionis Domini die uidelicet Sedis nostre Judiciarie Anno eiusdem Domini MCCCCXLVII. Hártya. Fehérkék zsinegen 5 pecsét függ róla, íly minden egyes fölé írt nevekkel: Nicolaus de Neboyza, Sebastianus de Ethe, Rozgon, Jacobi de Gomba, Thoma de Rethe, de a pecsétek czímere és köriratai már kiestek. Pozsonykáptalani magánlevéltár Capsa *C* fasc. 3. Nro. 31. — A győri káptalan pedig 1447. aug. 5. kelt e levelével íly jelentést tesz e beigtatásról:

Capitulum ecclesie Jauriensis Omnibus xpi. fidelibus, tam presentibus, quam futuris, presens scriptum inspecturis, Salutem in Salutis largitore, Ad vniuersorum noticiam harum serie volumus peruenire, Quod cum nos Juxta continenciam litterarum *Dominorum Prelatorum*, *Baronum*, *Nobilium et procerum Regni Hungarie vniuersorum Sigillo vniuersitatis eorumdem* consignatarum Magnifico et Nobilibus viris Comiti vel viceComiti et Judlium. Comitatus poson. et tandem nobis loquencium, pro honorabili capitulo ecclesie poson. super quadam possessionaria eiusdem Capituli infrascripta *Restatucione*, modo in eisdem litteris denotato, per eosdem Comitem, vel viciComitem et Judlium. coram nostro testimonio fienda emanatarum, honorande discrecionis (így) virum Emericum presbiterum *Altaris Trium Mariarum* in dicta ecclesia nostra fundati Magistrum et Rectorem ad contenta earumdem litterarum suomodo peragenda nostro pro testimonio transmisissemus fidedignum, Tandem Idem nostrum Testimonium ad nos exinde reuersum, nobis retulit tali modo, Quomodo Magnificus *Sebastianus de Rozgon Comes poson.* ac Judices Nobilium prenotati, per vnum ex eis, videlicet *Sebastianum de Ethy* Judlium. in festo b. Alexii confessoris proxime preterito, vniuersos vicinos ac Commetaneos et Nobiles conprouinciales possessionum annotati Capituli poson. *Vasarwth* et *Nyarasd* vocatarum in eodem Comitatu poson. habitarum, in possessionem Regalem *Zeredahel* (így) uocatam similiter in iam fato Cottu. poson. habitam, in eorum presenciam simul conuocari

fecissent Conuocatosque ibidem ad fidem eorum deo debitam, *Abraham de Zentabraham* viceComes in persona annotati domini sui Comitis Sebastiani de Rozgon ac ex eiusdem speciali commissione et dictus Judlium. Sebastianus de Ethy coram ipso scilicet nostro testimonio de et super eo; vtrum Magnificus *Georgius Groff de Bozyn* prenotatas possessiones ipsius Capituli poson. Wasarwth videlicet et Nyarasd simul cum Clausura seu piscatura vsenum in fluuio Danuby circa easdem possessiones erigi solita *in hys disturbiorum temporibus* a manibus dicti Capituli poson. minus iuste et indebite occupauerit, ipsumque Capitulum potencia sua mediante de dominio eorumdem eiecerit, an ne, requisiuissent, ydem Nobiles, videlicet *Dominicus et paulus* fily *Nicolai*, ac *demetrius et Jacobus* fily iamfati dominici *de Modorbaar*, Item *laurencius Thormas*, *Egidius* filius Stephani, ac *paulus et ladislaus* filius eiusdem pauli de *Enyed*, vicini scilicet et commetanei prenominatarum possessionum dicti Capituli poson., Item *petrus Thewrekk*, *Johannes panczeel*, *et Nicolaus Chomor de Balasethy*, *Jacobus* filius Stephani, *Andreas et Gregorius Nemes* dicti de *Theberithy*, *ladislaus et Mathius* (igy) fily Andree, ac *petrus Andicz de Beneethy*, *Emericus literatus*, *Thomas nemes*, *et Farkas* filius eiusdem Thome *de heghethy*, *Andreas* filius Mathie *de Czenkezethy*, *petrus* filius Jacobi, et *Nicolaus* filius Nicolai *poldaethy*, *ladislaus fekethe*, *Nicolaus et franciscus zomor* dicti *de pokatheleke*, *Johannes* filius petri, *Jacobus Kereztes et Blasius de Elewthed*, *Stephanus Ag*, *Nicolaus magnus et Johannes Gyohto de Czatthed*, *Cosmas* filius Johannis, *Nicolaus et Michael* fily alterius Johannis *de Sykabon*, *Blasius et Johannes* fily Michaelis, *Egidius magnus*, *petrus Bewke*, *Nicolaus et Benedictus zelle* dicti *de Naghabon*, *ladislaus* filius Georgy literati *de Zeredahel*, *Johannes* filius Andree, *Georgius Karaczon et Nicolaus* filius eiusdem Georgy, ac *Mathias* filius Blasy *de hodos* ceterique quam plures Nobiles conprouinciales, ad prenotatam fidem eorum deo debitam, et Insuper *ad Juramentum per eos nuper in Congregacione generali tocius Regni in Ciuitate pesthiensi et Campo Rakws celebrata prestitum*, omnes vnanimiter voce concordi respondissent et dixissent, Quod prenominate possessiones Wasarwth et Nyarasd simul

cum piscatura vsonum prenotata, ad scitum ipsorum, prout eciam ab eorum progenitoribus ac predecessoribus audiuissent, semper dicti Capituli poson. extitissent et essent eciam de presenti, sed prelibatus Magnificus Georgius Groff de dicta Bozyn easdem solum *hys disturbiorum temporibus* de manibus eiusdem Capituli poson. occupasset, óccupatisque per Aliquot iam Annos vsus fuisset dictumque Capitulum poson. eiecisset de eisdem potencia sua mediante. Omnibus sic perscitis annotati Abraham vice Comes et Sebastianus Judlium. mox die in premisso, festo scilicet b. Alexii Confessoris proxime preterito, coram ipso videlicet nostro testimonio prenominato, ad facies dictarum possessionum Wasarwth et Nyarasd ac Clausure vsonum accessissent et sepefatum Capitulum ecclesie Poson. ac Canonicos eiusdem in dominium earumdem Introduxissent et easdem eisdem Capitulo ac Canonicis Jure ipsis incumbenti perpetuo possidendas restatuissent, nullo penitus contradictore ipsis obuiante. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes nostras literas priuilegiales pendentis Autentici Sigilli nostrj maioris munimine roboratas duximus concedendas. Datum vigesimo die diei Introduccionis et Restatucionis premissarum. Anno domini M°cccc°xlmo sexto. honorabilibus viris dominis simone preposito, Matheo lectore, Anthonio Cantore, Benedicto Custode, ceterisque dominis Canonicis in dicta ecclesia nostra deo Jugiter famulantibus et devote. Hártya. A fehérkék zsinegről függő és még eliggé ép pecsétnek rajza látható M. Történ. Tár II. 33. szám. — Pozsonykáptalani magánlevéltár (Capsa *C* fasc. 3. Nro. 30.).

[207]) Tehát Teleki hibásan teszi jun. 23-ára. (F. h. I. 521. l. 3) jegy.)

[208]) Miután Katona (XIII. 476. l. és utána Kovachich (Supl. II. 45. l.) csak töredékét közlik.

[209]) Kovachich f. h. 46. l.

[210]) Rongyos papír. Külbehajtásain a vörös pecsét Pozsonykáptalani országos levéltár. Capsa 2 fasc. 4. Nro. 5.

[211]) Lásd a jul. 18-róli mindjárt következő okmányt.

[212]) Kiírva az országos tanácsnak aug. 6. kelt és alább közlendő okmányából.

[213]) Papír. Sorok alatt a pecsét. Kereszteslovagok levéltára. Capsa 3. fasc. 6. Nro. 55.

[214]) Hártya. A hiányzó pecsét vöröskék zsinóron függött; sőt mi feltünő, egyik végén egy *másik függő pecsétnek* nyoma is látható. A lonthói közbirtokos levéltárból Capsa *B* fasc. 4. Nro. 9. — Ez érdekes okmányt Rakovszky István birtokos úr volt szives velem közölni.

[215]) Kovachich Supl. II. 46. l.

[216]) Szokásban volt tudniillik e korban, hogy ha valami főúr vagy nemesnek pöre volt bármily város polgárjával és őt kézre nem kerítheté, letartott egy másik ugyanazon városbeli polgárt, ki épen keze ügyébe került és megüzené a városnak, hogy a letartottat mindaddig szabadon nem ereszti, míg neki az illető részéről elégtétel nem történik.

[217]) Hártya. Sorok alatt a papírszelettel fedett vörös viaszos pecsét. Körírata el nem olvasható. Pozsonyvárosi levéltár Lad. 1. Nro. 4.

[218]) Teleki f. h. II. 6. l.

[219]) Pray Annal. III. 47. l. 1) jegy. és Teleki f. h. 10. l.

[220]) Kovachich Supl. II. 46. l.

[221]) Teleki f. h. 11. l.

[222]) Kovachich Supl. I. 503. l.

[223]) Schwandtner II. 38. l.

[224]) Teleki f. h.

[225]) U. o.

[226]) Katona f. h. 506. l. Pray Annal. III. 50. l. Teleki f. h. 18. l.

[227]) Teleki f. h. 22. l.

[228]) Szakadozott papír. Külbehajtásain a pecsét. Pozsonykáptalani országos levéltár Capsa 3. fasc. 5. Nro. 53.

[229]) Kovachich Supl. II. 47. l.

[230]) Kit Ivanics hibásan tesz már ekkor nádorrá.

[231]) Schwandtner II. 41. l. 2) jegy.

[232]) U. o. 42, 43. l.

[233]) Teleki f. h. 28. l.

[234]) Katona Hist. Crit. XIII. 533. l. E levélnek e kétes szavaiból: „quod magnificus *Ivannes de Zekel, de Hunyad,*

gubernator regni Hungarie", némelyek következtetik, hogy Hunyadit kell alatta érteni; de ez állítást helyesen megczáfolják Katona (u. o.) és Teleki (f. h. I. 53. l. és II. 37. l. 3) jegy.)

235) Vest. 263. l.

236) F. h.

237) Külczíme: Prudentibus et circumspectis viris Judici et Juratis Ciuibus Ciuitatis poson. Amicis Honorandis. — Papír. Külbehajtásain a *vörös* viaszos pecsét. Pozsonyvárosi levéltár. Lad. 37. Sect. 2. Nro. 24. b.

238) F. h. 114 l.

239) F. h. 29. l.

240) Papír. Külbehajtásain a pecsét. Pozsonykáptalani országos levéltár Capsa 28. fasc. 4. Nro. 23.

241) „Ítem am Erichtag noch Reminiscere der purgermaister hat auch fur mich beczalt ainem, *den man gen Ofenn geschikt hat In potschaft* zu der Stat notdurft, darvmb hab ich genug getan 6 Schil. den. wien" (Számkönyv).

242) Kovachich Supl. II. 51. l.

243) U. o.

244) Fejér Virtus Hunyadi 100. l. Katona f. h. XIII. 527 l.

245) Teleki f. h. I. 514. l. jegyzetben hibásan teszi ez okmány keltét jan. 23-ára; mert bár jan. 18. is van egy fest. Cathedrae Petri; de nálunk valamint most, úgy a középkorban is, ez ünnep febr. 22. tartatott. (l. Fejérnél (Cod. dipl. VII. II. 351. l.) a 13-dik századi- és Praynál (De sigillis 138. l.) az 1484. évi naptárokat.)

246) Kovachich f. h. 106. l.

247) Külczíme: Denn ersamen weisen Herrn denn Richter vnd Ratt Der Statt ze Prespurg, vnsern lieben Herrn vnd prudern. — A pozsonyvárosi levéltár rendezetlen irataiból.

248) Azaz újévi ajándék „waz wir dy stat (Pozsony) ierlechn schuldig ist an dem newen iare, *daz man heyst dy wud*" mondja a pozsonyi városnak legrégibb, 1350—1390 évi, protokolluma (l. Michnay Lichner Buda törvénykönyve 32. l.

249) Külczíme mint fönebb. Pozsonyvárosi levéltár Lad. 38. fasc. 2. Nro. 8. $\frac{\text{WWW}}{5.}$ E levél egy töredékét közli Bartal is Comment. III. 173. l. 1) jegy.

[250]) „Item vnd zu des Martine lintbacher zeitn, als der Kamerer ist gebesn zu Mitterfastn (Marc. 19.), als her ludweig kunigsfelder vnd her peter Krausz *zum vngrischn herren zogen gen Ofen vnd auf den Rakusch* vmb 1 stuk leymbath, das man geschankt hat dem grossen groffen (nádor), chost 3 flor. vnd das ander Stuk dem lasla Ban vmb 3 flor. vnd Grun, Ingwer, das dý Herren geschankt habn dem lasla Baan chost 3 flor." (Számkönyv).

[251]) F. h. II. 39. l. jegyzetben.

[252]) U. o. 37. l. Engel (f. h. 115. l.) nem tudom miért, mart 22-ére teszi befejezését.

[253]) Külczíme mint fönebb. Papír. Pozsonyvárosi levéltár Lad. 9. Nro. 79.

[254]) F. h. 659. l.

[255]) Supl. II. 50. és 103. l.

[256]) F. h. II. 37. l. és 39. l. jegyzetben.

[257]) Annal. III. 58. l.

[258]) F. h. 532. l.

[259]) F. h. 115. l.

[260]) Vest. Com. 263. l.

[261]) „— — Capitulo Ecclesie Poson. Comes Ladislaus de Palocz Judex Curie Regie. — — Dicitur nobis in personis viti fily Ladislai de Nyek et pauli fily Michaelis de eadem, Quomodo Michael Orzagh de Gwth Hys proximis temporibus retroactis; videlicet *post generale decretum Alba Regalj editum*, missis et destinatis familiaribus suis, armatis manibus — — ad domum propriam eorundem exponencium in dicta possessione, Nyek vocata, habitam irruendo, abindeque quatuor equos equales, centum florenos auri valentes, de dicta domo — — deduci — fecisset. Azért meginteti, vt ipse *Juxta statuta et conclusiones generalis noui decreti prelatorum et procerum Regni Hung. vniuersorum per eosdem in Ciuitate pesthiensi editi et stabiliti*, super prescriptis actibus potenciarys et dampnorum illacionibus — — omnimodam satisfaccionem Impendere debeat — — —, alioquin Euocet eundem — — Regiam (így) in presenciam ad octauas festi b. Jacobi Apost. DatumBude feria 5. proxima ante Dominicam Ramispalmarum. A. D.

1447. — Kivülről: Execucio facta feria 3. proxima ante fest. Ascensionis Dom. (máj. 16.) Homo regius Benedictus filius petri de legyrthed, homo Capituli Joannes wal Canonicus. — — facta sunt hic in Opido Modra, equi fuerunt pabulati, pro quorum duobus Orzag Michael promisisset coram nobis dare 78 fl. aurj, sed tamen eosdem florenos non persoluisset. Pozsonykáptalani országos levéltár Capsa 28. fasc. 4. Nro 22.

[362]) Amicis suis Reuerendis Capitulo ecclesie Poson. Comes ladislaus de palocz Judex curie Regis Amiciciam paratam cum Honore. Dicitur nobis in personis Egregy Georgy Groff de Bazyn, ac Johannis et Sigismundi filiorum eiusdem, Quomodo Magnifici Michael Orzagh dictus de Gwth, ac Sebasitanus de Rozgon et pangracius de zenthmiklos ex consensu et voluntate Johannis similiter Orzagh de dicta Gwth, circa festum beati Georgy mart. proxime preteritum, vnacum ladislao de Zena, alio ladislao de Zentmihal, Sebastiano de Zende, Johanne et Matheo de Somos, Stephano litterato, ladislao Cheh, Michaele Zobor Castellano de Seeran (Surány?), Georgio Fekethe, altero Georgio de velum (?), ladislao de Redwan, Nicolao de kerthweles, altero Nicolao fodor et Briccio de eadem, Georgio de Hathna, Nicolao Polyak, Marco filio Marci, paulo de Besenew, ladislao de farkasd, laurencio et Michaele dictis Bor de Gayal, Johanne Tharnok de paka, Thoma de Nadas, paulo de Zegerye, vincencio de Magyar, Michaele de Beel et Nicolao Feyer de dicta paka prefati Michaelis Orzagh, Item Andrea de Besenew, valentino de Themeskez, Petro de Bykche Castellanis Castri Poson., valentino et Gregorio fekethe de hody, altero Gregorio magno de Zenthpeter, Johanne de eadem, altero Johanne Gyarfas de Bekedfalwa, frankone litterato de Semcz, ladislao de Karmach, paulo litterato, ladislao dicto Zarka de Reche, Blasio de Hegy, altero Blasio ladakas, Jacobo filio Galli de Ilka, Simone de Sewl, Johanne litterato de Beneythe, Blasio de Chenke, Johanne de Borsa, Michaele de Thamashaza, Johanne Byro de Karcha, Andrea posa de Abony, Demetrio de Gerosthan, paulo de Kruche, Stephano de Elekche, valentino de Kamonya, Martino de kondoras, valentino litterato de Bask, petro de eadem Abony, Thoma Bethlehem, laurencio Zakal, far-

kasio, Johanne filio Michaelis, Michaele filio Johannis de kyr, Alberto de Gersika, Nicolao Martino Zylwas, luca soldos de Baar, ladislao de Kyshegh, Thoma de dicta Besenew, Johanne wermes de Budafalwa, Jacobo de Nyek et Blasio de Padan, ipsius Sebastiani de Rozgon, Item Johanne de Zamard et altero Johanne dicto Chwtha de Barachka, ipsius pangracy familiaribus ceterisque complicibus ipsorum ad possessiones ipsorum exponencium *Zemeth, Myser, Tharch, pruk, Eberharth, Nemethsek, ffeel, wamosfalw, pamsa, wyfalw, Iwany, Cheter, thek, Rewfalw, kwrth, Nyarasd* et *felysthal* in posoniensi, *Rayka* vocatas in mosoniensi Comitatibus existentes, ac alias possessiones et tenutas ipsorum expenoncium venientes, abinde vniuersa pecora et pecudes, necnon vina, Blada, et cuncta Clenodia domorum, tam ipsorum exponentium propria, quam Jobagionum in eisdem commorancium, depelli, deduci et asportari, easdemque possessiones funditus et per omnia ignis voragine consumpmi fecissent; preterea ydem Michael Orszagh, Sebastianus et pangracius *post decretum generale Alberegali editum,* vnacum prescriptisfamiliaribus ipsorum, vniuersa et quelibet vina ipsorum exponencium in tenutis possessionum Bazyn predicta ac weruskw et Zenth-gywrgh vocatarum, Ipsis exponentibus prouenire debencia, leuari, et quo ipsorum placuisset voluntati, deduci fecissent. Hys minime contenti, similiter hys diebus nouiter transactis quedam tria vasa vini ipsorum exponencium eisdem modo simili in promontorio vineorum, de tenutis predicte possessionis wereskw prouenire debentis, sibi ipsis recipi et extorqueri fecissent, eisdem exponentibus et exigi ex extorqueri facere minime permittendo. In quibus premissis eisdem exponentibus decem milium florenorum auri dampna intulissent. Ceterum populi et Jobagiones prefatorum Mathei et Johannis de Somos in possessione eorundem *Ikran* vocata commorantes, ex consensu et permissione eiusdem Johannis, domini Scilicet ipsorum, circa festum beate Margarethe virg. et mart. proxime preteritum, quendam Jobagionem ipsorum exponencium in dicta Bazyn commorantem, prope Opidum Semcz vocatum reperientes, ab eodem tres et mediam pecias panni auferentes, quo voluissent, fecissent (kimaradt deportari). Insuper Religiosus

vir dominus Abbas ecclesie de Thwrocz per populos et Jobagiones suos, in possessionibus Selye et pered vocatis commorantes, feria quinta proxima post festum Natiuitatis domini proxime preteritum, quandam piscinam eorundem exponencium *Dombocz* vocatam infra metas possessionis Zely vocate adiacentem, piscari piscesque ibidem repertos abinde asportari fecisset. In quo idem dominus Abbas eisdem exponentibus quadringentorum florenorum auri dampua Intulisset, potencia mediante, in preiudicium dictorum exponencium et dampnum valde magnum. Super quo vestram amiciciam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente Emericus de Borsa, — — — de Rethe, aut Nicolaus de Thamkhaza, sin ladislaus de Bulchwhaza, siue Stephanus, an Johannes, — — — — Mathias de Ogya, sew laurencius de Magyarbeel, alys absentibus homo Regius, scita prius (premissorum mera veri)tate, ad prefatos Michaelem Orzagh de Gwth et alios predictos accedendo, amoneat eosdem, dicatque et commitat (verbo) Regio, vt ipsi *Juxta vim et formam generalis decreti pesthiensis* de prescriptis actibus potenciarys ac dampnorum — — — modo premisso patratis et commissis, eisdem exponentibus plenam et omnimodam satisfaccionem impendere debeant et teneantur, — — — si fecerint, bene quidem, alioquin Euocet eosdem contra annotatos exponentes ad octauas festi beati Jacobi Apostoli — — Regiam in presenciam, racionem de premissis reddituros efficacem, litis pendencia, si qua foret inter ipsos, non obstante. — — — — eisdem, vt siue ipsi termino in predicto compareant, siue non, nos ad partis exponentis Instanciam Id finaliter (faciemus) causa in premissa, quod Juri videbitur expediri. Et post hec huiusmodi Inquisicionis, Ammonicionis, Euocacionis — — — seriem cum nominibus Euocatorum ad easdem octauas domino Regi (igy) fideliter rescribatis. Datum *Bude* feria 2 proxima ante Dominicam Ranispalmarum. Anno Dom. Millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo. Küljén : Execucio facta inter octauas Ascensionis Domini, Homo regius Nicolaus de Thankhaza, Capituli Josephus wal (kanonok).

Elrongyollott papír. Rosz, nehezen olvasható írás. —

Külbehajtásain a pecsétnyom. — Pozsonykáptalani országos levéltár Capsa 8. fasc. 2. Nro 22.

[263]) Capitulo ecclesie Poson. *laurencius de Hedrehwara* R. H. palatinus et Judex Comanorum. — — Dicitur nobis in persona Nicolaj fily petri de Zamol, quomodo Stephanus de Kapolna in hys proxime preteritis disturbiorum temporibus totalem porcionem suam possessionarium in possessione Zamol in Cottu poson. — habitam — — occupasset et occupatam conseruaret eciam de presenti. Azért megidézteti őt ad octauam festi b. Georgy mart. — Insinuando — eidem — vt — — nos — — *Juxta vim et formam generalis decreti per dominos prelatos, Barones et Regnicolas nouissime in Ciuitate pestiensi super huiusmodi nouis occupacionibus et actibus potenciarys editi* finem indilatum faciemus — — Datum *Bude* feria 2. proxima post Dominicam Ramispalmarum. A. D. 1447. Külszélén: Execucio facta feria — proxima post festum Resurreccionis Domini. Homo Regius Stephanus de Saag, Capituli dominus Stephanus de Beren concanonicus. — Pozsonykáptalani országos levéltár Capsa 28. fasc. 4. Nro 31.

[264]) Capitulo ecclesie poson. *Laurencius de hedrehwara* R. H. palatinus. — — Dicitur nobis in persona Stephani Synka de Bar, quomodo Magnificus Georgius de Rozgon In anno, cuius iam tercia instaret reuolucio, in Ciuitate Budensi ex consilio — — Mathius (igy) Bytho fily Andree de Sarosfalwa, ladislai et petri filiorum Georgy litterati de Zeredahel, Emerici fily Mathye, Johannis fily petri, Michaelis fily eiusdem Johannis, Egidy fily Stephani de Bar, quasdam litteras expeditorias, ipsum vnacum prefatis Nobilibus communiter concernentes, ab eodem Stephano potencialiter recipiendo, manibus eorumdem assignasset. Azért megidézteti ad Octauas festi b. Jacobi Apost. — — Insinuando ibidem eisdem, vt siue — — compareant, siue non, nos — — *Juxta viam et formam generalis decreti pridem per dominos prelatos, Barones et proceres Regni in Ciuitate pestiensi super huius* (igy) *actibus potenciarys editi* finem decisiuum faciemus. — — Datum Bude in vigilia festi Resurreccionis Domini A. e. 1447. — Külszélén: Execucio facta secundo die festi bb. philippi et Jacob (máj. 2.) Homo Regius: paulus Kerekes, Capituli Mathias de

Themesvar kanonok. Pozsonykáptalani országos levéltár Capsa 28. fasc. 4. Nro 27.

[265]) Syll. Decr. I. 117. és 122. l.

[266]) Kovachich Suppl. II. 103. l.

[267]) Történelmi Tár. III. 196. l.

[268]) Hasonlag a győri káptalan is. Lásd fönebb a 206 jegyzékben.

[269]) Hogy a nádor nem érthette a fönebbi levelekben e jelen országgyűlés végzeményeit, mutatja ím e levele is, melyben csak általánosan hivatkozik országgyűlési végzeményekre: így mart. 30. „— — Capitulo ecclesie Poson. laurencius de Hedrehwara Palatinus. — Dicitur nobis in persona Johannis dicti Kappan Ciuis noue Ciuitatis strigoniensis, Quomodo Andreas dictus Bessene de Machhaza et Johannes Tharnok de Eghazaspaka In vigilia festi Concepcionis b. Marie virg., cuius tercia preterisset reuolucio annualis, cum ipse Johannes Kappan naue sua varys et diuersis rebus et bonis suis mercimonialibus in fluuio Danuby versus partes superiores ire habuisset, ipsum inuadendo, hysdem (így) rebus et bonis suis — — spoliassent, ex quibus quidem rebus — suis receptis — aliquas et pauca ipsi exponenti restituentes, maiorem et meliorem partem — eorundem, ad quatuor milia florenorum auri se extendentem, erga se ipsos retinuissent. — — Azért megidézteti, ha csak a kárt meg nem téritik, ad octauas festi b. Georgy mart. — — Insinuando eisdem, vt — — *Juxta vim et formam generalium decretorum dominorum prelatorum, Baronum et Regnicolarum super talismodi actibus potenciarys editorum et stabilitorum* finem faciemus. — — Datum Bude feria quinta proxima post Dominicam Judica. A. D. 1447. Kivül: Execucio facta est feria 3. post festum Resurreccionis Domini (apr. 11.) Homo regius Stephanus de Saag, noster Stephanus de — concanonicus. Pozsonykáptalani országos levéltár Capsa 28. fasc. 4. Nro. 24. — Így a szekszárdi kouventnek íme jul. 18. kelt levele is: — — laurencio de Hedrehwara R. H. palatino — — Conuentus Monastery Sexardiensis — — vestra nouerit Magnificencia, nos — vnacum Blasio de Beer homine vestro, Religiosum virum fratrem Andream sacerdotem vnum ex nobis — — duximus destinandum, qui — —

die dominico proximo post festum b. Margarethe virg. Conuentum Cruciferorum de Alba in porcione sua possessionaria in possessione ffad habita contra Capitulum Albense ac Magistros Georgium et Blasium, vestram Euocassent in presenciam ad octauas festi b. Jacobi Apost. — — Item Briccium, Cosmam, Petrum, Ambrosium, Mathiam fratrem eiusdem, paulum Sartorem, valentinum fodor, Egidium paruum, Emericum Dobos, Eliam Dosa, Johannem Nyarady, Laurencium Simonis, valentinum Cosme, Stephanum Deyka, Demetrium Molnár, Mathiam Cosme, Thomam fabrum, Benedictum villicum, petrum ffolnagh, laurencium Genchy, Gregorium Olaz, Michaelem ffayzy, Anthonium Sartorem, Benedictum Zonka, paulum litteratum, petrum Zygedy, Gregorium filium eiusdem, Johannem Chontragh, Ladislaum Zarka, Georgium Kezy, ffabianum Kamaras, Mathiam Zarka, Nicolaum pathko, Matheum Eskuth, Anthonium Soos, Johannem Sypos, Eliam sclauum, Stephanum Fodor, philipum Sypus, Markum Bak, Michaelem Blasi, Johannem magnum, Bartholomeum Remek, Andream Chyndar, valentinum Vegh, paulum Moncho et Demetrium Bak Jobagiones in ffad commorantes eidem in dictis octauis statuere committentes — — Insinuando Ibidem eidem, vt siue ipse compareat, siue non, vos ad partis comparentis Instanciam, *Juxta vim et formam generalis decreti prelatorum et Baronum ac Regnicolarum super huiusmodi actibus potenciarys editi*, finem facietis in premissis. — — Datum tercio die diei Euocacionis et Insinuacionis predictarum. A. D. 1447. Kereszteslovagok levéltára Capsa 3. fasc. 6. Nro 68.

[270]) Ersamen fursichtign vnd weisn. Ich lass euch wissn, das mir zuegesagt ist fur war, vnd Hie nydn die gmayn Red ist, das der *Gross Graf czu Ofen vergangn vnd tod sei* an dem nagstuerganngn phincztag. Auch hab ich mit dem Mautter zu *Raikendorf* geret vnd hab Im fur gehaldn, wie das vns meins Herrn gnad *Graf Jorg* versprochn hab *vor den Hern vnd der ganczn lantschafft zu, Ofn* Er well vns pei vnser altn gerechtikchait vnd gewonhàit haltn vnd hab in darumb gepetn den Mautter, das er vns also dapei hald, darauf gab er mir zu antwurt, Im wer von seinen Herrn nichtz befolhn wordn anders, vnd er wolt auch die Maut nemen, das hat er auch ge-

tan, vnd sprach alsuil mer wer vns von Im danydn icht vil versprochn, wir sullen In darumb begruessn vnd zu Im ziehen, vileicht er halt vns alles das, das vns denn versprochn wer wardn, vnd maynt die schuld wer mer vnsser wenn Irer, das man nicht zu Im kem. Gebn zu *Gumarn* an sand Maria Magdalen tag Im (14) XLVII Jar. Steffan Gmaitl.

Külczíme : Den Ersam fursichtignvnd weissn dem Richter vnd Rat der Stat zu prespurgk mein liebn hern. Papír. A pozsonyvárosi levéltár rendezetlen irataiból. — Ez országgyülésről így emlékszik a budavári tanács ezen jul. 4. kelt levelében :

Salutacione caritatiua pre ordita cum optamine omnis boni et augmento. Sagaces et Circumspecti viri fautores et Amici nobis sincere grateque dilecti. Ex quadam litera obligatoriali nobis per famosum et Circumspectum virum *Stephanum literatum de Mykola* nostrum Conciuem ostensa, intelleximus, duos vestros conciues, videlicet wolffgangum Renes et Andream de Fronaw in quibusdam debitis sibi fore obligatos, provt memorata litera obligatorialis id clarius exprimit et declarat, Et quia *in Congregacione dominorum Prelatorum et Baronum ac procerum Regni tempore Quadragesimali facta* vestre Sagacitates assenserunt pretactos debitores inducere et informare, vt prefato nostro conciui Ipsorum creditori pro huiusmodj debitis satisfaccionis complementum facerent et assignarent, Ex quo autem vestris Sagacitatibus ipse Stephanus literatus in sua ac sociorum suorum personis se presencialem (így) ostendere preconcepit; Idcirco vestris Sagacitatibus supplicamus precibus attentis, quatenus memoratum Stephanum literatum nostri ob intuitum velitis habere recommendatum ac in eis, que sua iura concernent, iuxta mere Juris et Justicie ordinem, facere debitam et decisiuam equitatem pleno cum effectu, Ne ipsum vlterius plures labores et fatigas (így) contingat habere. In eo nobis gratam et acceptam beniuolenciam ostensuri. Cupientes suis temporibus grato affectu promereri. Datum in Crastino b. vdalrici conf. A. d. Millesimo quadringentesimo XLVII°.

Judex et Jurati ciues Castrj
Nouimontis Pesthiensis.

Külczíme : Sagacibus et Circumspectis viris Magistrociuium Judici totoque Consulatui Ciuitatis Poson. fautoribus et amicis nobis sincere grateque dilectis. — A pecsét veres viaszban külbehajtásain van. Papír. A pozsonyvárosi levéltár rendezetlen irataiból.

[271]) Suppl. II. 52—102. l. és Syll. Decr. I. 116—135 l.

[272]) F. h. 39—43. l.

[273]) F. h. 115—119. l.

[274]) Papír. Külbehajtásain a pecsét. Kereszteslovagok levéltára. Capsa 3. fasc. 6. Nro 69.

[275]) Vest. Com. 263. l.

[276]) Hártya. Veresfehér selyemzsinóron függ a még ép pecsét ily körírattal: *Sigillum vniuersitatis regni Hungarie.* Czímere a szokott kettős kereszt veres viaszban. A Selmecz városi levéltárból Boltizsár Ágoston barátom szivességéből.

[277]) Schwandtner II. 50. l. 2) jegy.

[278]) Teleki f. h. X. 197. l.

[279]) Katona f. h. 537. l.

[280]) Teleki f. h. X. 199. l.

[281]) „Item am Erichtag vor sand vrbanus tag 1 potn gen Ofen zum vngrischen landherren, vnd der ist gebesn, vnd *der hat gute maer pracht auf zway Jar* vnd dem schueffen dy herren ze gebn 1 libr. den. wien.“ (Számkönyv).

[282]) Teleki II. 49. l.

[283]) Fejér Authent. Diplom. 138—144. l. Pontjait Teleki is közli f. h. 47. l.

[284]) Teleki X. 214. l.

[285]) Teleki u. o. 211. l., hol azonban ez okmány keltét hibásan teszi jun. 20-ra, és Kovachich Suppl. II. 107. l.

[286]) Papír. Külbehajtásain a pecsétnyom. Pozsonykáptalani országos levéltár Capsa 28. fasc. 4. Nro 28.

[287]) Teleki X. 209. l.

[288]) Papír. Külbehajtásain a veresviaszos pecsétnyom. Pozsonykáptalani országos levéltár Capsa 28. fasc. 4. Nro 21. és 26.

[289]) Papír. Sorok alatt a veres pecsétnyom. Pozsonyvárosi levéltár Lad. 13. Nro 27.

[290]) Cornides Vindiciae 279. l. — E *Rokos* szónak Lengyelhonban divott értelmét egészen világosan meghatározza egy 17. századi német krónika, melyet azonban, példányom czímlapja hiányozván, közelebb meg nem határozhatok, e szavakkal: „Es ward auch um selbige Zeit Anno 1380. eine gewisse Art von Aufruhr in Polen eingeführet, welche *Rokosz* genennet wird. *Es ist nemlich in Ungarn, nicht weit von der stadt Pest, ein Ort Rokosz genannt und weil die Ungarn in selbiger Gegend weiland ihre Zuzammenkünffte hielten, so ward ein solcher Convent der Rokosz genannt. Als nun zur Zeit dieses Königes* (Nagy Lajos) *einsten der gantze Polnische Adel unter dem Vorwande die Freyheit zu beschützen aufgeboten ward, so war das Wort Rokosz gleichsam das Losungs Wort, und wenn sich nachgehends dergleichen Tumult erreget hat, so ist der gantze Aufruhr des Adels Rokosz, und die Rebellen insgemein die Rokoszianer genennet worden.*“ (480. l.).

[291]) Comment. II. 201. l.

[292]) Commissio propria domini Regis. Ladislaus dei gracia Hung. Boh. Dalm. Croacie etc. Rex ac Austrie et Stirie dux, necnon Marchio Morauie etc. Fidelibus nostris Circumspectis Judici Juratisque et ceteris Ciuibus Ciuitatis nostre poson. Salutem et graciam. Quia nos in proximo, dante domino, ingressuri Hungariam, generalem omnium congregacionem octaua die festi Epiphaniarum domini nunc proxime venturi ad Ciuitatem nostram pestiensem indiximus: Ideo fidelitati vestre mandamus, quatenus, visis presentibus, certos ex vobis pociores cum pleno mandato omnium vestrum ad predictum octauum diem festi Epiph. dom. ad dictam Ciuitatem nostram pestiensem in medium vniuersorum prelatorum, Baronum, Nobilium, procerum et terrigerarum dicti Regni nostri Hung. illic congregari debencium, mittere debeatis, Acturos nobiscum omnia ea, que sunt pro defensione Regni, ac bono et vtilitate omnium vestrum. Secus non facturi. Datum Vienne die dominico proximo post festum b. Martini Episc. et Conf. A. D. 1455. Regnorum nostrorum Anno Hung. etc. Sexto decimo, Bohemie vero tercio. — Sorok alatt a titkos pecsét. Külczíme nincs. Küljén a fönebb említett német szavak. — Papír. Pozsonyvárosi levéltár Lad. 37. sect. 2. Nro 25. *y*

[293]) Bartal. f. h.

[294]) Suppl. II. 103. l.

[295]) Papír. Külbehajtásain a pecsétnyom. Pozsonykáptalani országos levéltár. Capsa 8. fasc. 2. Nro 19.

[296]) Aug. 11. „Item des freitags noch sannd larenczen tag Ist der Statpotbareyer gerietn *gen Ofen* In der Statnotdurift mit briefn aws dem Capitl vnd ander brief, di er mit Im gefurt hat *zum Gubernator vnd zum ungrischen landheren*, vnd dem hab ich gebn zu zerung 11 flor. auri.“

Aug. 9. „Item vnd vmb wax vnd vmb Seydn zu briefn zum Insigln, dem man in dem (talán: Capitl) versiglt hat, di der potbareyer mit In gefurt hat *gen Ofenn zum Gubernator*, 50 den wien.. Item vnd hab gebn von den briefn ze Schreibn dem Capitl schreiber 52-den.“ (Számkönyv.)

[297]) Item am pfincztag vor Sand Gilgn tag hab ich gebn dem Andre czobl, *als der mit den priefn rait gen Ofen*, di man In dem Capitl versiglt hat, zu zerung 2 flor. auri.“ (Számkönyv.)

[298]) Vest. Com. 263. l.

[299]) Annal. III. 60. l.

[300]) F. h. IV. 667. l.

[301]) Bél Not. III. 207. l. és Katona XIII. 545. l.

[302]) „Item am Mitichn vor Exaltacionis s. Crucis sind awsgefaren vnser Richter herr ludweig künigsfelder vnd herr Gmatl, vnd der Statschreiber mit etzleichn Soldnarn *gen Ofenn zum ungrischn landherrn vnd zum Gubernator* In manicherlay notdurft, den hab wir mit gebn zu zerung, vnd sein haim chomen am Samstag noch Michael (sept. 30) vnd habn verczert In 18 tagn 102 flor. 89-den.“

Nov. 30. „Item am phincztag In die Andree apost. vmb pestynne Sail In das Schief, als der Richter vnd her Gmatl etc. gefaren sind *gen Ofenn zum vngrischn heren*, 24 den. wien.“

Dec. 12. „Item Am Erichtag vor lucie virg. hat uns her peter Krawss In die Ratung gelegt von wegen des Gotz kromer, das der dem potbareyer zu Ofenn auf zerung gelihn hat, als di heren do sein gebesn, dorvmb wir den heren peter Krawssn quitirt habn In ainer quittanczn, vnd hat verczert

hinab, als der *zum Gubernator vnd zu andern hern geczogen ist, als der Richter her ludweig künigsfelder vnd her Stephan Gmatl vnd der Statschreiber zu Ofen sind gebesn* zu vnser frawentag Natiuitatis Marie (Sept. 8., de, mint fönebb láttuk, csak 13. indúltak el) vnd der hat verczert In der Stat notdurft 20 flor. auri.“ (Számkönyv.)

[303]) „Item Am freitag In die Michaelis, *als der ludweig künigsfelder vnd her Stephan gmatll chomen mit vnserm Statschreiber vnd Iren diennern von Ofenn,* do hab emphangn von dem vlreich kromer 6 pint wein per 10 den. Domit man sy geert vnd enphangen hat, facit 60-den. wien.“ (U. o.)

[304]) Sept. 13. „Item am Mitichen vor Exaltacionis s. Crucis, als vnsser Richter her ludweig künigsfelder vnd her Stephan Gmatl vnd der Statschreiber aus waren gefaren *gen ofenn zum vngrischn herren vnd auffm Rakusch,* ho habn sy verert dem Gubernator vnd geschankt vnd dem Gubernator hofmaister vnd dem Emreich Ban, vnd der lantschaft Canczler vnd dem andern Gubernator zepeschi lassla (ki ez?) vnd dem peter dyaken, vnd den kunigesman, genant Baroth, 1 tuch von ach vmb 10 flor. vnd mer des künigs man zerung zu der selbign Rais 5 flor. vnd dem Torbertl 1 par hosn kost $^1/_2$ flor. 32 den. vnd man hat verert vnd geschankt den vorgen 14 Stuk leimbat per $2^1/_2$ flor. auri. Actum zu vnser frawentag Natiuitatis marie gloriose virginis (sept. 8.) facit 50 flor. 4 schill. 17 den.“ (U. o.)

[305]) Sept. 13. „Item so hat mir herr peter Krawzz In die ratung gelegt, darvmb ich Im In ainer Quittung genug hab getan von wegen vnssers Richter herren ludweig kunigsfelder, das Im dye herren geschaf habn ze gebn vmb sein müe, di er getan hat zu der Stat notdurft, als er geczogn ist oft auf vnd nyder gen Ofen vnd auff den Rakusch zu vngrischen herrn, Am Mitichn vor Exaltacionis S. Crucis zum erstn Mal 16 flor.“ (U. o.)

[306]) Teleki X. 220. l. és II. 52. l. 2) jegy., hol azonban ez okmány kelte (in vigilia b. Marie virg. de nive) hibásan tétetik aug. 5-ére.

[307]) „Item am phincztag an sand larenczen tag habn kauft von heren Stephan Gmatl 1 Schif, das man darauf des

Gubernator diener vnd Ire Ros gefurt hat gen Ofenn, *vnd den Guldein wagen,* vmb $2^1/_2$ libr. den. wien.“ (Számkönyv.)

[308]) Vest Com. 265. l.

[309]) Teleki (II. 54. l.) és Fessler (IV. 668. l.) is elésorolják őket.

[310]) Pray Ann. III. 60. l. Teleki f. h. 53. l.

[311]) Teleki f. h. 56. l. Engel III. 124. l. hibásan teszi e küldöttség fejévé Vitéz Jánost.

[312]) Katona XIII. 551. l. — Ez okmány egyszersmind világosan mutatja, hogy az országgyülés csakugyan Budán tartatott (in Ciuitate Budensi conclusum extitit.)

[313]) „Item am phincztag In die Mathei apost. 1 potn *gen ofenn* mit briefen zu vnsern heren vnd etzliche zeit ausbelibn, 1 libr. denar.“ (Számkönyv.)

[314]) Katona XIII. 543. l.

[315]) Papír. Sorok alatt a pecsét. Pozsonyvárosi levéltár. Lad. 13. Nro 11*d*.

[316]) „Item Am Suntag vor Michael hat man gefurt den pachalo In genotiger potschaft auf ainem Schif herab *gen Ofen das der tag vnd nacht varen schol zum herren gen Ofen,* zerung 9 schill. den.“ (Számkönyv.)

[317]) „Item am phincztag vor Michaelis hat aws gebn her peter krawzz fur mich, darvmb ich Im gegug tan hab, das er fur mich gebn hat dem Andre zobl zerung gen Ofen, *als der zu den heren geritn ist gen Ofen mit ain vos In postschaft.* 5 Sch.“ (U. o.)

[318]) „Item Am Mitichen vor Symonis et Jude hab ich gebn noch des purgermaister gescheft dem schabeller 1 potn zum *herren gen Ofen,* vnd den selbign potn habn di herren von Ofen ferrer geschikt hinab gen Schagklo zum lasla (Garay) Baan, dem hab ich geben 2 flor.“ (U. o.)

[319]) Papír. Külbehajtásain a pecsétnyom. Pozsonykáptalani országos levéltár. Capsa 28. fasc. 4. Nro 34.

[320]) Papír. Külbehajtásain a pecsétnyom. Pozsonykáptalani országos levéltár Capsa 28. fasc. 4. Nro 33.

[321]) Papír. A pecsétnyom mint fönebb. U. o. Capsa 6. fasc. 10. Nro 11.

[322]) Kovachich. Suppl. II. 108. l.

[323]) U. o.

[324]) „Item des Montags von dem faschank (tag) hab ich gebn dem Alberto Statprocurator, als er hinab geczogen ist *gen Ofenn* mit prieffn zum rechten an seinem solt, vnd zu zerung 24 flor. auri, — — vnd besunder 1 flor. auri, darvmb er von dem wilhalm scherer ein prawnn tuch genomen hat — — facit alles 25 flor. auri.“ (Számkönyv.)

[325]) „Item als vnser potbareyer aws gerietn is *gen Ofenn* mit des Capitls briefn vnd mit den Statpriefn *zum vngrischn herren zum Rechtn*, des Mantags vor dem faschank, dem hab wir mit gebn zu zerung vnd an seinem solt 25 flor. auri.“ (U. o.)

[326]) Teleki f. h. II. 60. l.

[327]) Schwandtner II. 48. l.

[328]) „Item am ffreitag yor Oculi sind vnser herren ausgefaren gen wienn zum vngrischn herren, der Richter der Ludweig kunigsfelder vnd her Gmatl, vnd peter chrawzz vnd her hanns Eylausinrok vnd her Stephan Ranes zum romischen kunigk, *als di vngrischn herren mit Im Taedigetn*, den hab wir gebn vnd sind aws belibn vncz dominica letare (mart. 4.) 49 flor. 3 Sch. 29-d.“

Mart. 6. „Item am Mitichn noch letare In der fastn, hab ich emphangen vom herren peter Krawzzn von zerung wegen, was di heren zu wienn verczert habn, als vnsser Richter her ludweig kunigsfelder stb. do waren *mit den vngrischn herren, mit dem Orsag Mihal von frides wegen* — —“.

April. 12. „Item am ffreitag vor Tiburcy et valeriani hat vns her peter Krawss In di ratung gelegt, das er gebn hat einem diener, der den heren gedint hat (in) wienn, *als (die) do weren mit den vngrischn herren pey dem Romischen künigk*, 100-den. facit 3 Sch. 10-den.“

„Item vnd hat mit auch gelegt In di raitung von wegn herren Stephan gmatls, das der zu der selbign Raisz gebn hat den furleutn 4 grossn, facit 21-den.“ (Számkönyv).

[329]) Mart. 6. „— — Item von Anlehens wegen das her peter Krawz getan hat, dem Statpotbareyer, als der *gen Ofen* geriten was mit priefen *zum ungrischn herren* von der Stattgerechtikait wegen 24 flor.“ (U. o.)

330) Teleki f. h. II. 60. l.

331) F. h. 574. l.

332) F. h. 126. l.

333) F. h. II. 61. l.

334) Külczíme: Prudentibus et Circumspectis viris Judici Juratisque Ciuibus Ciuitatis Poson. tanquam Amicis nostris dilectis. Papír. Külbehajtásain a veres viaszos pecsétnyom. Pozsonyvárosi levéltár Lad. 37. Sect. 2. Nro 24-i.

335) E levél ugyanis csak máj. 4. érkezett Pozsonyba, ha ugyan erre vonatkoznak a Számkönyv e szavai: „Item am Sambstag an sand florian tag hab (ich) gebn — des Albrecht Statprocurator diener, *der den heren von dem Gubernator honad Janusch brief hat pracht*, ½ libr. den.“

336) April. 22. „Item am Mantag vor Sannd Jorigen tag hab ich abgerait mit dem peter Ebringer von fur wegn, das der den Richter herren ludweig kunigsfelder gefurt hat *gen Ofen vnd auf den Rakusch* vnd herren Stephan Gematl vnd vnsern Statschreiber etc. mit 4 Rossn vnd ist aws gebesn 18 tag, das man Im Schol gebn vonydem tag ½ libr. den., daran hab ich Im ausgericht 2. libr. den. vnd das vbrig ist man Im noch schuldig.“ (Számkönyv). Podgyászuk hajón vitetett le: April 13. „Item am Sambstag *In die* (tollhiba: *vor* helyett; mert ez ünnep ez évben *vasárnapra* esett; hacsak, mint a passaui egyházmegyében dívott, april 13. nem ülték, akkor megállnának e szavak) Tiburczy et valeriani, hab ich — abgerait mit dem Stephan tischer, was er der Stat gearibat hat, von erst ein Spilpret vnd ein zwiefachik pank, das das dye Herren mit In In ain schif gen Ofenn gefurt habn, alles vmb ½ libr. den., facit 3 schillden.“ (U. o.)

337) Schwandter II. 44. l.

338) Külczíme: Denn Ersamen vnd weysnn den hern czu prespurck detur litera. — Papír. A pozsonyvárosi levéltár rendezetlen irataiból.

339) „Item des freitags noch pfingstn sind vnsser herren abgefaren *gen Ofenn zum ungrischn lanndheren, als sich aller lanndheren vnd alle Edlleut vnd Stet dohin Gesamlt habn*, vnser Richter herr ludweig kunigsfelder, vnd her Stephan

gmatl vnd her Martine Gailsam, vnd Bartlme Chocherdarffer, vnd her liebhart statschreiber etc. mit vnsern stat soldnern, den hab wir mit gebn, das sy verczert vnd verert habn, vnd sein wieder haim chomen Am Erichtag vor sand veitstag (jun. 11.) 150 flor. auri minus 1 flor.“

„Item vnd hab gebn vmb 10 pint wein, dy di heren vnd knecht In des Richter haws gedrunckn habn, als dy chomen Am Erichtag vor viti herwieder haim per 3 den. = 30 den.“

„Item so hab ich gebn den furleutn, die dye heren von Ofen aufher gefurt habn gen prespurg, So hab ich gebn dem ain furman besunder dem vnger, 6 flor.“ (Számkönyv.)

340) Kovachich hibásan juniusra teszi. Suppl. II. 109. l.

341) Máj. 17: „Item des freitags noch phingsten hab ich enpfangen zu der Rais gen Ofenn, *darvmb dy heren In dem Rothaws fur mich zedeln aws gebn den erbern lewtn, dy zu der selbigen Rais dargelihn habn,* — — vnd der awsczug der zedl — — dy hat gepracht 56 fl.“ (Számkönyv).

342) Máj. 4: „Item am Sambstag Floriani mart. hab ich enphangen von dem Reich thoman, das er der Stat gelihen hat den heren gen Ofen zu der Rais, als vnser Richter hinab czog mit andern heren — — 96 fl.“ (U. o.)

343) Jul. 2: „Item am Erichtag In die visitacionis Marie virg. hat vns her peter kraws In die Ratung gelegt gelihennsgut, das man den heren getan hat zu der Rais zu Ofen vnserm Richter stb. — — összesen 118 fl. 12 gros.“ (U. o.)

344) Máj. 11. „Item am Sambstag am heilign pfingst Obund hab ich geben dem heren ludweig künigsfelder, — als er sich füget zu der Rais hinab gen Ofen zum vngrischn landhern vnd zum Hvnad Janusch — — 60 flor.“ (U. o.)

345) Máj. 18: „Item des Sambstags vor sand vrbanstag, hab wir gehabt fridreich prichnaster vnd wolfinger wolfgang zymmergeselln, dye *das Schif berait vnd Gedackt habn, darauf dy heren gefaren sind gen Ofen,* 10 Sch. den.“ (U. o.)

346) Máj. 16: „Item am phincztag noch pfingstn habn gehabt Im Schiff 1 nachwachter auf der Tvna, der Im Schiff des weins vnd des Statguts gehut hat, als dy herren gen Ofen woldn faren, der gehuet hat, 10 den.“ (U. o.)

347) Jul. 2: „Item ein Anlehen, das vns auch her peter

Kraws In dy Ratung gelegt hat von wegn des heren hanns Eylausinrok, vmb di tuch von lofen, vnd dy selbigen tucher von lofen habn dy heren zu Ofenn gebn dem Gubernator hvnad Janusch von wegn der wued, vnd dy tucher kostn 37 flor.“ (U. o.)

[348]) Máj. 17. „Item hab wir geert den Gubernator den hvnad Janusch mit ainem kocher, den di heren mit In gefurt habn, des kost 3 libr. den.“ „Item vnd habn gebn, das man den Chocher vergolt hat, 2 flor.“ „Item vnd mit 2 par hantschuchn, di kostn $^1/_2$ libr. 6 den.“ „Item vnd habn gebn dem maler von aim ledrein vmb raif vnd dem Chocher, das er den vbergolt hat, 60 den.“ „Item vmb 6 pheil vnd 2 polcz In den Chocher vnd 2 strol, das vns der Albrecht Gailsam In dy raitung hat gelegt, chost 10 sch. 10 den.“ (U. o.)

[349]) Jul. 2. „Item am Erichtag In die visitacionis marie virg. hat vns herr peter Kraws In die Ratung gelegt, das herr Albrecht Galsan Geert hat den purgraff zu Ofenn, als vnsser heren do sind gebesn, mit aim Schif vnd mit aim tuch — — vmb 19 flor. auri.“ (U. o.).

[350]) Schwandtner H. 46—33. l.

[351]) Kovachich Suppl. II. 108. l.

[352]) Verbőczy part. II. Tit. XIV. Ez okmányt is hibásan vélik Kovachich (Vest. 271. l.) Engel (f. h.) és Teleki (f. h.) egyenesen a karoktól keltnek.

[353]) Teleki X. 250. l.

[354]) Schwandter II. 45. l.

[355]) Teleki II. 61. l.

[356]) „Item am freitag vor viti modesti hab wir geert den Cardinal mit 3 grossn flaschn mit wein, darIn sy alle drey ist chomen 18 pint per 3. d. = 54 d.“ stb. — Mit jelentsenek ugyane számkönyvnek e szavai: — Jun. 27. „Item am phincztag In die ladislai regis vngarie hab wir geert den legat, ader denCardinal, der do cham noch dem ersten Cardinal, mit 12 pint wein per 4 d. = 48 d.“ stb. — nem értem.

[357]) Teleki X. 233. l.

[358]) „Item am Mantag noch Jacobi apost hab (ich) kauft noch der herren gescheft, 1 schief, *daraf der Cardinal*

von hamburg (Hainburg Pozsony felett) *gefaren ist gen prespurgh,* vmb 4 fl. 30 d." (Számkönyv.)

[359]) Teleki II. 111. l.

[360]) „Item am phincztag noch petronelle virg. 1 poten *gen Ofenn* dem Michl pot *zum heren,* dem hab ich gebn 70 den." (Számkönyv).

[361]) „Item am *Mitichn* (tollhiba *Montag* helyett) In diuisione apostolorum, hab ich gebn zerung dem Andre von watndorf vnserm procurator *gen ofen zum hvnad Janusch Gubernator, und zu der landtschaft* von wegen der Kaufleut 4 flor." (U. o.)

[362]) Papír. Külbehajtásain a pecsét. Pozsonykáptalani országos levéltár Capsa 28 fasc. 4. Nro 38.

[363]) Papír. Pozsonykáptalani országos levéltár f. h. Nro 35.

[364]) Teleki II. 212. l.

[365]) U. o.

[366]) Lásd e csata bő leirását Telekinél II. 78—103. l.

[367]) Ivanics Schwandtnernél II. 58. l. 2) jegy.

[368]) Teleki II. 105. l.

[369]) U. o. 108 és 105. l. jegyzetben.

[370]) Schwandtner II. 58. l. 2) jegy.

[371]) U. o. 3) jegy.

[372]) IV. rész. 47. fejezet.

[373]) „Item am freitag In die Nicolay episc. ist vnsser Statprocurator Andre von watndarff hinab geritn *gen Czygedein* mit priefen *zu etzlleichn landherren vnd zu der hvnad Januschn* (Szilágyi Erzsébet), dem hab ich mitgebn zu zerung 5 flor. auri per 7 schill. 10 den. und fur 5 flor. klain gelt per 7 schill. den., facit 8 libr. 7 schill. 20 den." (Számkönyv.)

[374]) Teleki X. 239. l., ki azonban ez okmány keltét (feria secunda proxima post fest. Concepcionis b. Marie virg.) hibásan teszi dec. 15-ére. Hibásan van továbbá ez okmány Szekszárdról (Saxardini) keltve; de ez csak tollhiba lehet s azért Teleki helyesen Szegedet tesz helyébe.

[375]) Schwandtner II. 59. l. Egyébiránt e levél csak töredék.

[376]) U. o. 58. l.

377) Papír. Külbehajtásain a pecsétnyom. A pozsonyvárosi levéltár rendezetlen irataiból.

378) Schwandtner II. 57—60. l.

379) Papír. Külbehajtásain a pecsét. Pozsonykáptalani országos levéltár Capsa 26 A. fasc. 1. Nro 8.

380) Papír. Külbehajtásain a pecsétnyom. A pozsonyvárosi levéltár rendezetlen irataiból.

381) Mart. 9. „Item am Suntag In der vastn als man singet: Reminiscere — — — von wegen des Jorig Gundlshawsser, das der gebn hat *den heren zu Ofenn* 7 walisch stuk leymbat dy *di heren zu Ofenn den vngrischn landheren verert habn*, chostn 26 flor." (Számkönyv.)

382) Teleki X. 242. l.

383) Papír. Külbehajtásain a pecsét. Pozsonykáptalani országos levéltár Capsa 2 fasc. 6. Nro 12.

384) Papír. Külbehajtásain a pecsét. U. o. Capsa 3. fasc. 1. Nro 1.

385) Szeredai Series Episc. Trans. 157. l. — Kivonatban Kovachich Suppl. II. 111. l.

386) Kovachich f. h. 110. l.

387) U. o.

388) Bizonyosan Pray hasonló állítása (Annal. III. 73. l.) után indúlva, bár nem idézi is őtet.

389) F. h. IV. 683. l.

390) F. h. 115. l.

391) F. h. 144. l.

392) F. h. 116. l. jegy.

393) Szirmay Not. Hist. Cottus. Zemplén. 31. l. Teleki is idézi s nem lát benne országgyűlési nyomot sőt, később (f. h. 151. l.) maga felhozza a felvidéki városokat, melyek követeik által e kövesdi alkudozásnál magokat képviselteték még sem mondja, hogy Kövesden országgyűlés lett volna.

394) Papír. Külbehajtásain a pecsétnyom. Pozsonykáptalani országos levéltár Capsa 28. fasc. 4. Nro 39. — E nevezetes okmány egy igen fontos s eddig egészen ismeretlen körülményről tudósít, hogy tudniillik *a pozsonyi káptalan is változtatta pecsétjét.* Erről más alkalommal bővebben.

395) Schwandtner II. 62. l.

[396]) U. o. 63. l.

[397]) Annal. III. 73. l.

[398]) Teleki is (II. 134. l. 1) jegy.) épen ezzel czáfolja meg Kovachich állítását a szerinte jövő évi januárban tartott országgyülésről, „Ivanics — úgymond Teleki — a Kovachich által idézett levélnek ily czímet adott: Ex parte Prelatorum et Baronum Regni Hung.“ Azt akarta ezzel Teleki mondani, hogy e szavak után ama levél nem országgyülés- hanem csak országos tanácsra mutat. S íme e jelen két levélben, melyek pedig épen e szavakkal végződnek, mégis országgyülést lát!

[399]) F. h. 651. l.

[400]) Úgy szinte Hunyadinak a kalocsai érsekség és váczi püspökség ügyében a pápához e napon írt levelei is *Budán* keltek. Schwandtner II. 64. 65. l.

[401]) Hártya. Sorok alatt a veres pecsétnyom. Pozsonyvárosi levéltár Lad. 13. Nro 11. e

[402]) Teleki II. 120. l.

[403]) U. o. 122. l.

[404]) A pápához írt leveléből az országos tanácsnak. Schwandtner II. 61. l. és Teleki f. h. 122. l. 2) jegy.

[405]) Teleki X. 249. l.

[406]) F. h. 148. l.

[407]) F. h. 675. l.

[408]) F. h. 134—138. l. l.

[409]) Schwandtner II. 69—75. l. l.

[410]) Hogy Kovachich ismét hibázott (Suppl. II. 112.), midőn ama Vitézféle levelekben országgyülést lát, mondani is feles, miután e levelek czime- és befejezései eliggé megczáfolják.

[411]) Teleki X. 248. l.

[412]) Teleki II. 152. l. E békekötésnél jelenvoltak Kassa, Lőcse, Bártfa és Eperjes követei, s a feltételeket szinte helybenhagyák, mint Giskránnak mart. 31. kelt levele mutatja (Teleki X. 256. l.)

[413]) Tudománytár 1841. aug. füzet 127. l.

[414]) II. 152. l. 1) jegy.

[415]) „Item am Erichtag noch Gotzleichnamstag sind hi-

nabgefaren *auf ainem Schiff* der purgermaister her Niclas flins, vnd her Albrecht Gailsam vnd der hawg vnd der Borso Janusch mit Iren diennern selb 16 person *gen Ofen zu der lanndschaft vnd zum Gubernator hvnad Janusch* vnd sind haim chomen am Mantag vor Johannis bapt. (jun. 22.) vnd di habn verzert zu der andern Raisz gen Ofenn 35 fl. per 7 schill. 10 den.“

„Item hat mir der purgermaister In di raitung gelegt, das di hern zu der Andern Rais verert haben Confekt vnd ander ding zu Ofenn, das chost 5 flor.“

Nov. 5. „Item am phincztag *noch* (tollhiba *an* helyett) sant Emreichs tag Item tenemur dem Johannes Chochham Gemain ladn vnd Taufl ladn durich ainander, di man genomen hat zum Schif, das man gedakt hat, darauf di herren gen Ofen gefaren sind gen Ofenn zu der andern Raisz zu der landschaft vnd zum Gubernator, 20 Gemain ladn.“ (Számkönyv.)

[416]) Sept. 11. „Item vmb 1. Chocher, den der purgermaister mit Im hinab gen Ofenn gefurt hat vnd verert hat den (kimaradt az értelmet adó szó) der chost 1 libr. den“ (U. o.)

[417]) Teleki X. 259. l.

[418]) Schwandtner II. 75. l.

[419]) U. o. 77. l.

[420]) U. o. 88. l.

[421]) U. o. 17. l. A bibornokoknak írt külön 84. l.

[422]) U. o. 83. l.

[423]) U. o. 89. l.

[424]) F. h. 142—150. l.

[425]) Schwandtner f. h. 91. l.

[426]) Teleki f. h. II. 151. l.

[427]) Mint ez György despotának Szendrőről jun. 24. hozzá intézett és Katona szerint (XIII. 734. l.) „barbarum in modum“ fogalmazott leveléből kitetszik.

[428]) Teleki f. h. 154. l.

[429]) Említi röviden Kovachich Suppl. II. 44. l. Egész kiterjedésben közli Teleki X. 262. l.

[430]) Ez országgyülésre hivatkozik, úgy látszik, Garay László nádor ezen, jun. 28. kelt, okmányával „— — Capitulo ecclesie poson. Ladislaus de Gara R. H. palatinus. — — dicitur nobis in personis ladislai magni de Gwthor, alias vicepalatini, ac Emerici fily eiusdem, Quomodo circa festum b. Georgy martiris Egregius Georgius Groff de Bozyn, ac Johannes et Sigismundus fily eiusdem, metas dicte possessionis Gwthor, a parte possessionis eorum Zemeth, annichilari — — ac plus quam Tricenta Jugera terrarum arabilium — — occupari et ad — — possessionem Zemeth annecti fecissent. — — Azért megidézteti ad octauas festi b. Jacobi Apost. Insinuando eisdem, vt — — nos — *Juxta vim et formam generalis decreti dominorum Prelatorum, Baronum et procerum regni super huiusmodi actibus potenciarys editi et stabiliti finem faciemus* — — Datum Bude in vigilia festi bb. petri et pauli apost. A. D. 1450. Kivül: Execucio facta Sabbatho proximo ante fest. b. Margarethe virg. (jul. 11.) Homo regius Johannes de markhaza, Capituli laurencius Canonicus et Custos. Pozsonykáptalani országos levéltár Capsa 28. fasc. 4. Nro 45. — Mint különösséget felemlítjük a pozsonyi káptalannak kevéssel ezután (jul. 28.) kelt okmányát, melyet, egészen elütőleg az ezen kori irálytól, *a királyhoz* czímez: *Domino nostro Regi* Capitulum ecclesie posoniensis, Oraciones in domino deuotas perpetua cum fidelitate, Vestra nouerit Serenitas nos literas Magnifici Comitis ladislai de palócz Judicis Curie vestre Regie Introductorias et Statutorias, Sigillo suo consignatas, nobis amicabiliter loquentes, debito recepisse cum honore. Et cum nos iuxta earundem continenciam unacum petro filio Jacobi de polda Ethy, homine scilicet vestro in dictis literis Judicis curie vestre Regie nominatim consignatis specificato, nostrum hominem, videlicet honorabilem dominum Thomam prebendarium dicte ecclesie nostre ad contenta dictarum literarum fideliter exequenda nostro pro testimonio fidedignum duxissemus destinandum, tandem ydem ad nos exinde reuersi nobis vniformiter retulerunt, Quod ipsi modo in festo beate Margarette virginis et martiris nouissime preterito ad faciem porcionis possessionarie in possessione kyspathas vocata in Comitatu posoniensi habite, que alias pauli fily Ja-

cobi de BeneEthy profuisset, vicinis et commetaneis suis vniuersis inibi legittime (igy) conuocatis et presentibus accessisset, Et dum idem homo vester, presente dicto nostro testimonio, ladislaum et Matheum filios Andree de BeneEthy et alterum Andream et Gregorium filios Stephani de theberethy in dominium eiusdem Introducere eandemque cum suis vtilitatibus et pertinencys quibuslibet titulo perpetue empcionis possidendam, eisdem statuere voluisset, extunc Emericus de Wyfalw familiaris Egregii Ladislai fekethe de pokatheleke, nomine et in persona eiusdem domini sui, ipsis contradiccionis velamine obuiasset. Ob quam contradiccionis Inhibicionem dictus homo vester, presente dicto nostro testimonio, predictum ladislaum fekethe, contra annotatos ladislaum, Matheum, Andream et Gregorium, ad octauas festi beati Jacobi Apostoli nunc venturi in vestram Regiam euocasset presenciam. Datum sedecimo die diej Euocacionis Jam dicto Anno domini M-mo CCCC-mo Quinquagesimo.

Papír. Külbehajtásain a kisebb pecsét nyoma. A pókateleki Kondé-család levéltárából.

[431]) Aug. 10. „Item am Mantag In die laurency 1 potn gen Graan zum pischoff von wegen, *das man das haws* (vár) *gewonnen hat*, vnd ist aws beliben 15 tag, dem hab ich gebn 13 schill. den.“ (Számkönyv).

[432]) „Item am Mantag In die laurency ist vnser purger Maister awsgefaren mit dem Stat wagen gen wienn zum Grafen von Cili von wegen vnsers haws, das man das gewonnen hat Am Suntag vor laurency (aug. 9.) vnd sind mit Im gefaren seine dyener, den hab ich mit gebn auf vnd nider zu zerung 4 libr. 30 den.“

Aug. 14. „Item Am Freitag In vigilia Assumpcionis Marie virg. hab ich gebn dem Michl pewckl vmb sein Muee, als das haws verlarn ward, das er den Graffn von Cili gesucht hat, 60 den.“ (U. o.).

[433]) Aug. 13. „Item am phincztag noch sant larenczn tag, als vnser purgermaister zum Andern Mall mit seinen diennern fur gegen der Newenstat von wegen vnssers haws zum Romischn kunig, zu zerung 4 libr. 70 den.“ (U. o.)

434) „Item In die Assumpcionis Marie virg. hab wir geert den klain Lassla ein Ritter, den der Gubernator hergeschikt hat von wegen des haws, das man gewonnen hat, mit in guttn essen fischs, dye chostn 60 d.“ (U. o.)

435) Item am Suntag noch Decollacionis Johannis bapt. hab wir geert des Gubernator Canczler vnd seyne dyenner mit 1 flaschn mit wein darIn ist chomen 6 pint = 30 d. stb. (U. o.)

436) „Item am Erichtag an vnsser liben frawentag Natiuitatis Marie virg., hab wir geert den *Orsag, als der mit 100 pherdn her cham, vnd taedigt hat mit dem Jorig Farkasch vmb das haws von wegen des Gubernator,* mit Semln, chostn 20 den.“ stb. (U. o.)

437) „Item am Freitag noch Natiuitatis Marie virg. hab wir geert gar spet, als der Nad Lasla zu der Stat In taedigen ist gerietn von wegen des Gubernator mit 2 flaschn mit wein 72 den.“ (U. o.)

438) 1451. Máj. 11, „Item hab wir gebn noch des hern purgrafen gescheft des Nad Lasla auf dem haws, dem Maister linhart Reinpekchn zymmerman, den man mit den pugsn hinab hat geschikt zu vnserm Gnedign herrn Gubernator, 4 fl. auri vnd 8 fl.“ (U. o.)

439) „Item am Sambstag noch Natiuitatis Marie hab wir geert den *Tomisch kvezzi Balennt* (e szavak kitörölvék) vnd Farkas Jorig, als di Taedigt habn In des Richter haws mit 1 flaschn wein zu 6 pintn = 36 den.“ (U. o.)

440) „Item am Suntag vor des heiligen Crewcz tag Exaltacionis hab wir geert den hern pilligram des hAnad Janusch dienner mit 1 flaschen wein zu 6 pintn 36 den.“ (U. o.)

441) „Item am Samstag In vigilia Bartholomei apost. sind awsgeschikt warden zu Ros in potschaft peter Kursner vnd der prokschi mit briefn zum Gubernator gen der freyenstadt, ader wo man den findt, den hab wir gebn zu zerung, vnd *habn Inn funden zu Boczn* 2 libr. den.“ (U. o.)

442) „Item am freitag vor Natiuitatis Marie virg. sind ausgeritn der peter Kursner, vnd der parnhartl mit Iren dien-

nern *gen der freyenstat zum Gubernator hvnad Janusch* den hab wir mit gebn 3 flor.“ (U. o.)

[443]) „Item am phincztag noch Natiuitatis Marie virg. hat der purgermaister geschikt 1 potn *gen Martperig, als man saiget, der Gubernator wer do vnd wold auf vns czihen,* 21 den. (U. o.) Teleki egy általa közlött (X. 274. l.) okmányból hibásan mondja, hogy Hunyadi sept. 9. még Budán volt (II. 156. l. 2) jegy.) mert ez okmány (datum feria 4. prox. ante fest. b. Nicolai) nem sept. 9. hanem dec. 2. kelt.

[444]) Aug. 18. „Item am Erichtag noch Assumpcionis marie virg. hat vns her partlme Scharrach Inbechant, das er selber *ein huter geschikt hat In vogl Thurn des tags, als das haws gewonnen was,* dem hab ich gebn 10 den.“ (U. o.)

[445]) „Item am Sambstag noch Natiuitatis Marie virg. hab wir gehabt den Chuncz hoschn Stain Mecz, der *gros puxen stain klain hat gehawen* 1. tag, *als der Gubernator zu chommen wold,* den hab ich gebn 25 den.“ (U. o.).

[446]) „Item am Erichtag noch Exaltacionis s. Crucis hab Geert her partlme Scharrah vnd her Albrecht Gailsam *den Gubernator In der Schut* mit 3 sch. Semln per 1 obolum facit 45 den.“ „Item sind awsgefaren In di Schut, a fönebbiek, mi 3 Rossn mit des Gailsam wagen *In di Schut zum Gubernator,* den hab ich gebn zu zerung auf 8 person (?)“ — Oct. 4. „Item hat mir her Mathes meindl Inbechant, das er den hern partlme scharrah vnd seine diener gefurt hat *In di Schut,* darvmb wir nichts gewust habn zum aller erstn mal zum *Gubernator, als er In selber gefodert hat zu Im,* mit 3 Rossn, den hab ich gebn zu furlan 1 tag 80 den.“ (U. o.)

[447]) „Item am Mitichn noch Assumpcionis Marie virg., *als der Graff von Cili cham,* hab wir geert noch der herren gescheft mit ainem veslein wein, das wir kauft habn von dem vlreich fluder vmb (?)“ stb. (U. o.).

[448]) „Item am Mitichn noch Exaltacionis s. Crucis 1 potn *gen Choczsee,* das der erfrogen schol, *ab der Graff von Cyly chomen wurd ader nicht zu der taeding mit dem hvnad Janusch,* dem hab ich gebn 1 grossn facit 7 den.“ (U. o.)

[449]) „Item hab wir geert dem Lamberger des Graffen

von Cyly dienner, als her wider cham von dem Gubernator mit 1 flaschn mit wein zu 6 pintn, 36 den.“ (U. o.).

[450]) „Item hab wir besunder Geert dem Jacob Lamberger des Gräffen von Czyly dienner, als der In potschaft ist geritten zum Gubernator, mit 1 Chandl wein zu 3 pintn per 6 den.“ (U. o.)

[451]) „Item am phincztag In die lampperti episc. habn geert her hans Eylausinroch vnd her ludweig Chvnigsfelder vnd her partlme Scharrach vnd herr Albrecht Gailsam, als dy gefaren sind In dy Schut mit 4 wagn zum Gubernator mit 200 Semeln.“ (U. o.)

[452]) „Item am Sambstag In vigilia Mathei apost. sind abher gefaren auf 1 zulln In di Schut zum Hvnad Janusch a fönebbiek, vnd herr Stephan Gmatl vnd her Jorig Meindl vnd habn mit In gefurt semell vnd prot vmb 18 den.“ stb. (U. o.).

[453]) „Item am Sambstag In vigilia Mathei apost. 1 potn vber wasser zum herren gen pischolstarif, *der dy gewarent hat*, als dy pey dem Gubernator waren, 10 den.“ (U. o.)

[454]) Hártya. Vereszöld selyem zsinóron függ ismerös pecsétje. Pozsonyvárosi levéltár. Lad. 27. Nro 14.

[455]) „Item am Erichtag noch Mathei apost., *als der Gubernator Janusch waida cham vmb vesperczeit*, dem hab wir gebn zum Obuntmal noch der Statgerechtichait einmal, von erst 350 Semel per 1 obolum = 5 Sch. 25 d.

Item vnd habn gebn auf das gesind besunder vmb polleinsprot 50 d.

Item vnd hab gebn vmb Taller auch besunder 32 den.

Item zum Mal (ebéd) 13 ember wein aws dem Wein Jorig Meindl Kamrer.

Item vmb 3 libr. pfeffer von vlreich kromer.

Item vnd vmb ½ libr. Saffran.

Item vnd vmb ½ libr. nagl.

Item vmb 4 virdung Ingwer.

Item vmb ein gut gancz Rind von Lenfeint vmb 2 libr. 5 Schil. den.

Item von Sigl Fleischker ½ gut Swein vnd drei grosse Stuk vmb 8½ schil. den.

Item vmb vogl 3 Schil. 20 den.

Item vmb 15 Genns per 13 den. = 6 sch. 15 den.

Item vmb 12 hvnner per 7 den. = 84 den.

Item vmb 100 ayer von der herbin, 15 ayer vmb 38 den.

Item vmb 3 chais 42 d.

Item vmb 1 hafen Smalcz 33 den.

Item potigen Chrawnt 1 grossn kessl voller vmb 32 d.

Item vmb 10 hafen grosse vnd Mittere vom peter hafner 80 d.

Item vmb eppl vnd vmb piren 32 d.

Item vmb Chrenn 4 d.

Item vmb 6 halb honigk vom hanns Mittempekk 36 d.

Item vmb 6 pint essich 1 pint per 6 den.

Item vmb czwiefael 8 den.

Item vmb petersill 4 den.“ (Számkönyv.)

[456]) „Ugyanaz nap. „Item hab wir geert den Graffen von Cili mit 3 flaschn mit wein aws den wein, den man von dem Jorig Meindell chauft hat.

Item vnd mit 60 vogln, dy allerpeste, Sten 60 den.

Item vnd mit 4 vashuner tode, sten per 18 d.

Item vnd mit 3 Repphuner gute, sten 24 den.

Item vnd besunder mit 2 lebenden vashuner, sten 49 den.“ (U. o.)

[457]) Papír. Sorok alatt a pecséttöredék. Pozsonykáptalani magánlevéltár Capsa *B.* fasc. 5. Nro 37.

[458]) „Item am Mantag vor Michaelis, als vnser Richter vnd her partlme Scharrach, vnd her Albrecht Gailsam sind gefaren mit dem Statwagen In di Schut zum Gubernator den habn sy Geert mit 200 Semln, chostn 3 schil. 10 den. Item vnd mit 14 pint vnd 1 halb wein. — Item hab wir geert des Gubernator veldhaubman mit 2 flaschn wein, 12 pint 72 den.“ (Számkönyv.)

[459]) „Item am Erichtag In die Michaelis hat mir der purgermaister In di ratung gelegt, das er vnd ander heren mit Iren diennern geczogen sind gen hamburg zum Grafen von Cyly, vnd di habn verczert 10 schil. 12 den.“ (U. o.)

[460]) „Item am Mitichn noch Michaelis hab ich gebn

dem peter von dresnitz, das er 1 puttn weinper dem Gubernator In di Schut getragen hat, zu lann 21 den.“ (U. o.)

[461]) Teleki II. 148. l.

[462]) „Item am phincztag noch Michaelis hat der purgermaister ein *Rotn guldein geschikt dem kunig lasla zu einer Erung, mit dem vngenad, der des Gubernator slag ist,* facit 7 sch.“ (Számkönyv.)

[463]) „Item am Sambstag noch Michaelis sind ausgefaren vnser Richter her peter Jungettl, vnd her Albrecht Gailsam, vnd her Wolfgang Ranes vnd der parnhart In dy Schut zum Gubernator mit vnserm statwagen, den hab wir mitgebn zu zerung, *vnd richttettn nichtz aws.*“ (U. o.)

[464]) Item am Suntag In die Francisci sind di herrn zum andermal ausgefaren in di Schutt“ (a fönebbiek). (U. o.).

[465]) „Item am Mantag noch Francisci conf. 1 potn In di Schut zu vnsern heren, als di pey dem Gubernator waren, 14 den.“ (U. o.)

[466]) „Item ugyanaznap hab wir geert des *Gubernator Sun* mit 3 flaschn mit wein 17½ pint stb. — Item vnd habn In gelost aws der padstubn In vnd alle sein gesind, chost 3 schil. den.“ (U. o.)

[467]) Item am Mitichn noch Francisci conf. — — — — als der statwagen *mit den puxn* fuder war gefurt In di Schut zum Gubernator.“ (U. o.).

[468]) „Datum in Opido Pispeky tercio die festi b. Francisci Conf.“ Tehát Teleki, ki ez okmányt (X. 275. l.) közli, hibásan teszi keltét nov. 3-ára s hibásan következteti belőle, hogy Hunyadi csak nov. 3. táján indúlt Püspöki felé (II. 156. l.)

[469]) „Item am Mantag vor Colomanni mart., hab wir geert den Gubernator mit 1 dreiling virdigen wein, den wir kauft habn von heren Caspar Charheren, der chost 23 flor. per 7 sch. 10 den. In hoc percepit 5 flor. per 7 sch. 10 den.“ (Számkönyv).

[470]) „Item am Erichtag In die Colomanni mart. *als der Gubernator und di Gubernatorin hie waren,* vmb ein dristn hew den Statrosen 9 schil. den.“ (U. o.).

[471]) „Item, ugyanaz nap, als vnser Genedige frawe *dy*

Gubernatorin cham, do hab wir ir gebn ein Mal noch der Statgerechtikait, ein gut Mal, Ir· und Irem gesind, von erst vnb prot zu Tallern vnd vmb Semln 3 schill. 10 den.

Item vmb 2½ Ember wein von hodusch Janusch ein pint vmb 6 den. = 2½ libr. den.

Item vnd in ein Angster 14 pint wein 84 d.

Item vmb ein halb gut Rind von Erhart Glukkn 10 schill.

Item vnd vmb ein gut halb Swein von Jorigen 6 schill.

Item vnd vmb 24 Hüner per 7 den. = 5 sch. 18 d.

Item vmb 40 vogelln 40 den.

Item vmb 4 Genns ye eins vmb 13 d. = 52 den.

Item vmb epphl, pirrn, Nüs, petersill vnd Chrenn 21 den.

Item vmb Czwiefael 8 den.

Item von vlreich kromer 1 lat Saffrann.

Item ½ libr. pipper.

Item vmb 2 lot nagl.

Item vmb 2 lot Ingewer." (U. o.)

[472]) „Item am Suntag In die luce ewang. hab wir geert dy Gubernatorin mit 2 stuk walichs leinbat von dem Niclas von Oppeln vnd von vlrich kromer Socio suo vmb 4½ flor.

Item vnd von vlreich wimbperger kromer besunder 2 Stuk walisch leymbat vmb 4½ fl.

Item vnd mer von vlrich wimperger 2½ *Spull golt* per 1 flor. vnd 1 art. facit 2 flor. 2½ arter.

Item vnd auch von der Gotzn ein Spull gold vmb 1 flor." (U. o.).

[473]) Tehát e vár oct. 13., mint fönebb mondók, már Hunyadi birtokában volt. — E várat, úgy látszik, Farkass György adta át neki: 1451. apr. 16. „Item am freitag noch Judica hab ich beczalt fur den Jorig Meindell dem Cristan smid pey Bedriczer thar (wödriczi kapu) 2 eisnyn klobn, domit man di grossn pugssn Im haws grabn gehebt hat, di der Ffarkasch Jorig mit Im fuder gefurt hat, *als der Gubernator Im das haws hat abgelost*, dofur hab ich Im gebn 3 flor." (U. o.)

[474]) „Item vnd als di erber purgerin geert habn dy Gu-

bernatorin, do habn dye erber purgerin getrunkchn ee, das sy auf das haws gingen, 2 pint wein *aws dem Grünstublein* per 8 d. = 16 den. (U. o.).

[475]) Legalább sept. 23. ő is Pozsonyban volt: „Item am Mitichn noch Mathei apost. hab wir geert den Spann Rosgon Jorigen mit 4 Candl wein, der auch der Stat ist gebesn.“ (U. o.).

[476]) Fejér Virtus Hunyad. 145. l. Katona XIII. 726. l.

[477]) Teleki II. 161. l.

[478]) Katona f. h. 726. l.

[479]) Fejér Authent. Dipl. 149. l.

[480]) „Item am Suntag vor Martini hab ich enphangen von dem Jorig Schol von wegen 1 centn puluer, den er verchauft hat, noch der heren gescheft, dem lasla Bann vmb 12 flor. auri vnd 1 Tarras puxen vmb 10 fl. auri *auf das haws gen Teben* — —“. (Számkönyv).

[481]) „Item, ugyanaz nap, ist vnser purgermaister awsgefaren mit des Gubernator Canczler, mit dem statwagen *gen Odenburgh* mit Iren dynern vnd von dan *gen der newenstat* zum Romischn kunigk von wegen des dreiskist zu Odenburgk, den hab wir mitgebn 22 flor. per 7 sch. 10 d.“ (U. o.)

[482]) Item In die Symonis et Jude hab wir gebn des Gubernator Thürhuter zu ainer Erung 200 den = 6 schil. 20 den.“ (U. o.)

[483]) F. h. II. 156. l. Hasonlag Engel is III. 155. l.

[484]) Teleki X. 264. l.

[485]) Datum Bude feria quarta prox. ante fest. B. Nicolai Conf. (Teleki X. 274. l. és II. 156. l. 2) jegy.). Tehát Teleki ez okmány keltét hibásan teszi sept. 9-re.

[486]) Schwandtner II. 93. l.

[487]) Mint maga Teleki megemlíti II. 157. l. 4) jegy.

[488]) Papír. Külbehajtásain a pecsét. Pozsonykáptalani országos levéltár. Capsa 1. fasc. 9. Nro 24.

[489]) „Item Am Mitichn am Aschtag In die Cinerum sind abher gefaren auf dem wasser *gen Ofen auf ainem Schiff* her Niclas flins vnser purgermaister vnd her peter Kraws mit Iren diennern *zum lanthern*, Item — — hab ich gebn zwain zymmergesellen, di das schiff gedakcht habn, darauff di he-

ren gen Ofenn gefaren sindt, vnd di penk vnd tischs In das selbig Schif gemacht habn 60 den.“ (Számkönyv).

[490]) „Item vnd habn mit In gefurt 1 *Spillpret,* dofur hab ich gebn dem vlreich kromer, *das sy zu ainer Erung mit In gefurt habn* 3 libr den.“ (U. o.)

[491]) Máj. 14. „Item am freitag noch sand pangraczn tag vmb 4 elln grobn zwillich zu zwain sekkn, den ain zu ain fuder Sakk den Stat Rossn, den andern *darIn man Stokkvisch gen Ofenn hat gefurt,* als her Niclas flins vnd her peter Krawsz zu Ofen waren In der Stat notdurft, yede elln vmb 12 den.“ — Ez utazás került összesen 10 fl. auri, 23 libr. 5 schill. 67 den.-ba. (U. o.).

[492]) „Item am freitag In vigilia philippi et Jacobi sind awsgefaren hinab zum vnserm genedigistn herrn Gubernator Janusch wayda *gen Sybenbürgen, ader wo sy den finden* mügn Im lannd zu vngern, her vlreich kursner vnd her partlme Scharrach vnd der Statschreiber mit Iren diennern mit dem Statwagn, den hab wir mitgebn zu zerung 58 fl. auri vnd 14 sch. den. vnd 2 flor. auri stb.“ (U. o.).

[493]) Máj. 25. „Item am Erichtag In die vrbani hab ich emphangen von dem wolfgang Gattermayer vom salcz in der Schut, das der hat verchauft, di weil *der Benedic von Ausser ist cws gebesn mit den heren pey dem Gubernator,* 5 libr. 7 sch. 27 d.“ (U. o.).

[494]) Máj. 15. „Item am Sambstag noch s. pangraczn tag — — — vmb 2 halsen, dem Fridreich wagn chnecht, als der mit dem heren — — *hinab gen Ofenn* zum Gubernator gefaren ist, per 50 den. = 3 sch. 10 den.“ (U. o.)

[495]) April. 30. „Item am freitag In vigilia philippi et Jacobi hat gebn (der purgermaister) *vmb das swert dem herren Gubernator,* darvmb ich Im genug hab getan, 2 flor. auri.“ (U. o.).

E követek úgy látszik Temesvártt találkoztak Hunyadival. Legalább máj. 18. innen hatalmazza ő fel Pozsonyvárosát ennek kérelmére, hogy a tetten kapott, akár nemes, akár nemtelen, gonosztevőket, elitélhesse s büntethesse. S máj. 19. hogy némely pozsonyi lakosok felett, kiket ő előbb

e város hatósága alól felmentett, ismét e város biráskodhassék. (Teleki X. 294, 295. l.).

[496]) Katona XIII. 773. l. Átírta a Hunyadiak részére ugyanott s azon nap Garay s ez okmányt kiadta Teleki X. 305. l. A béke feltéteit ez okmányokból elősorolja Teleki II. 174. l.

[497]) Fejér. Virtus Hunyad. 158. l. Teleki II. 183. l.

[498]) Teleki II. 187. l.

[499]) „Item des Suntags vor sant larenczen tag woldn di heren hinabgefaren auf ainem Schif *gen Ofen zum Gubernator* her peter Kraws, vnd her Albrecht Gailsam, vnd herr Bartlme Scharrach, vnd herr Michl gruntbalt mit Iren diennern, do cham In potschaft, das sy hie belibn vber nacht, vnd do Kauffet wir In sweins fleisch vnd Rindreins flleisch zu syden vnd zu proten vmb 70 den. Item vnd di obgeschriben herren di wurdn vertig Am Mantag vor S. larenczn Obund, den hab ich mit gebn ze zerung vntz auf sand Gillign tag (sept. 1.) 9 flor. schlecht és 11 flor. per 7 sch. 14 d. és ismét 14 flor." (Számkönyv.)

[500]) „Item vmb 1 Spilpret (melyet magukkal vittek) von Stephan Tischer 40 d.

Item am Suntag noch Natiuitatis Marie hat mir der purgermaister Inbechánt, das er verert hat 1 panczer vnd 1 kragl, das man genomen hat von dem vinczentz panczer macher, als er vnd Gailsam (aug. 9) hinabfuren zum Gubernator. Concéssit Aserl Iud 24 flor. auri. Item vnd habn verert 1 Eysn hut der des Richter heren peter Jungettl ist gebesn. Item vnd 2 Newe platn vnd 2 par Mewsl vnd 1 Eysn hut, das der Stat ist gebesn. Item am Mantag In vigilia Mathei apost. (Sept. 20.) hab gebn vmb 1 vessl, darIn man gefurt hat Harnusch dem Gubernator, platen, eisn huet vnd panczer vnd kragl als di heren, herr peter Kraws vnsser purgermaister vnd her Albrecht Gailsam vnd her Bartlme scharrach zum Im hinab furen, vnd das vessil ist gebesn zu 7 $^1/_2$ Ember gros, chost 56 den." (U. o.).

[501]) Teleki X, 314—318. l.

[502]) Érdy Tudománytár 1837. XV. 166. l.

[503]) Joannes de hunyad Regni hungarie Gubernator

Egregys Georgio Sos de sowar et Ladislao magno de Gwtor Comitibus nostris Poson. Salutem et dileccionem. Exponitur nobis pro parte honorabilis Capituli Ecclesie S. Saluatoris de Posonio, Quomodo uos decimam partem Tributi et uadi werekenye uocati ipsum Capitulum omni Jure concernens, a festo Purificationis b. Marie uirginis proxime elapso ab eodem Capitulo indebite occupando et occupari faciendo, pro uobis usurpassetis et exigi fecissetis, dictum Capitulum de dimidio eorundem Tributi et Teolony (igy) penitus excludendo, in preiudicium eiusdem Capituli et damnum manifestum. Vnde cum nos ipsius Capituli Poson. sed et cunctorum Jurium Possessionariorum ac prouentuum eiusdem, prout ex alys litteris nostris eidem Capitulo per nos datis uidere poteritis, specialis tutor et protector existimus; Ideo eisdem vestris dileccionibus firmiter mandamus, quatenus mox uisis presentibus, totam decimam partem ipsius Tributi et vadi Werekenye cum omni eo Jure, quo ad ipsum Capitulum pertinet, pacifice et absque omni difficulate remittatis seu remitti faciatis. De perceptis per uos et ad uos pertinentes, eidem plenam et omnimodam satisfacionem impendendo. Ita uidelicet, ut amplius nobis ipsi Capitulo racione preuie non sit opus quoquomodo querulari. In alys etiam iuxta tenorem predictarum aliarum literarum nostrarum tutores et protectores semper temporibus opportunis assistatis nostri in persona, presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum *Bude* sabbato proximo post festum natiuitatis beate Marie virginis Anno domini Millesimo etc. Quinquagesimo primo.

Ulászlónak 1515. évi és „Jeronimus Balbus Doctor Praepositus Ecclesie Poson. Secretarius noster etc.“ kérésére kelt átiratából. — Hártya. Pozsonykáptalani magánleváltár Capsa G. fasc. 7. Nro 175.

[504]) „Item am Erichtag In die Exaltacionis s. Crucis sindt ausgefaren her Jorig weinbachter vnd her wenczlab pernhartl mit den Stat Soldnarn ein gut tail, mit dem Stat wagn mit 4 Rossen hinab *gen Ofen zum Gubernator*, den hab ich mitgebn zu zerung 11 flor. auri vnd 6 flor. schlecht 5 schil. 12 d.“ (U. o.).

[505]) „Item am pfincztag noch Michaelis hab ich gebn

dem Johannes procurator zu zerung *gen Ofen, als man dem Gubernator die pugsn hinab geschikt hat auf ainem Schiff*, vnd er besunder gerittn ist vber lannd, 1 flor. auri 2 flor. schlecht. Item hab ich gebn den larencz Nawferigen vnd seiner geselschaft, di dem Gubernator Janusch waida auf ainem Schif hinab gefurt habn 5 pugsn vnd pfeil vnd Armbrust, dem hab ich mitgebn zerung gen Ofen vnd zu lann, wo man den Gubernator find., 6 libr. 40 den. Item vnd das Schieff, darauff man dye pugsn, pfeill vnd Armbrust gefurt hat, das chost 3 libr. den. — Item vmb 7500 hawspfeill hab ich gebn ye fur ein tawsent 4 libr. 60 den. = 31 libr. 7 schill. — Item vnd habn chaufft von dem Jacob pagner 5 Armbrust vmb 6½ flor. ye 7 schill. 14 den., fur ein Guldein facit 6 libr. 16 den. Még 15 Armbrustot ezeken kivül. — Item vnd habn chauft 5 Stain pugsn, darvmb wais der purgermaister wol, wie viell die zentn habn. — Item vnd hab gebn vmb 2 lare vessl, dar In man dy pfeill verslagn gefurt hat 50 den. — Item vnd hab gebn dem Jorig Scholl vmb ein grosse Stainpugsn, di dye herren von Im gekauft habn, di man dem Gubernator hinab geschikt hat auf 1 Schiff, chost 24 fl. auri. — Item am Erichtag noch Francisci conf. (oct. 5.) vmb Röt vnd vmb Öl, do mit man dy ladn zu den grossn pugsn gefaribt hat, di man dem Gubernator hinab geschikt hat, 8 gross. facit 25 den." (U. o.)

[506]) Teleki megfeledkezve, hogy II. 161. l. 2) jegyben Engelt megigazítá, ki ez egyezményt oct. 25. teszi, most a 201. lapon, bizonyosan Engel levén előtte felütve, szinte oct. 25. teszi.

[507]) Mindezt hosszasan előadja Teleki II. 190—203. l.

[508]) U. o. 203. l.

[509]) Katona XIII. 813. l.

[510]) Papír, Ráth Károly szivességéből.

[511]) Teleki X. 320. l. Hibásan teszi ez okmány keltét (Datum Bude die dominico prox. ante fest. Purificacionis B. M. v.) jan. 29.; mert szökő év levén e jelen, az említett vasárnap jan. 30. esett.

[512]) Papír. Külbehajtásain a veres viaszos pecsétnyom. A pozsonyvárosi levéltár rendezetlen irataiból.

513) Közlik e nevezetes okmányt, melyben a jelenvolt magyarok nevei is feljegyezvék, Fejér Virtus Hunyad 167. l. Katona XIII. 819. l. Pray Annal. III. 89. l. Magyar kivonatban Teleki II. 207. l.

514) Teleki X. 323. l.

515) U. o. 325. l.

516) U. o. 326. l.

517) U. o. 328. l.

518) E nap adott itt útlevelet azon követeknek, kik a fönebb említett levelet a pápának megvivék. Fejér Auth. Dipl. 151. l.

519) Papír. A pozsonyvárosi levéltár rendezetlen iratiból.

520) Ráth Károly Muzeum 1857. 109. l.

521) Papír. Külbehajtásain egyszerű veres viaszos gyűrüpecsét nyoma. Pozsonykáptalani országos levéltár. Capsa 1. fasc. 14. Nro 31.

522) Teleki II. 237. l.

523) E szövetség úgy látszik csak később, october körül, jött végkép létre. Teleki II. 260. l.

524) Teleki u. o. 241. l.

525) Külczíme: Den ersamen, weisen dem Richter und Rat der Stat prespurg vnsern lieben Herren. — Papír. Küljén a pecsét. Pozsonyvárosi levéltár Lad. 20. Nro 37.

526) Teleki F. h. 255. l.

527) U. o. X. 341. l.

528) Aeneas Sylv. után Teleki II. 260. l.

529) U. o.

530) U. o. 260—267. l.

531) U. o. X. 345. l.

532) U. o. II. 267. l.

Az országos tanács pecsétje
1446. Jul. 30.

Datum Bude Sabbato proximo post festum beate Anne matris Marie.

Keresztes lovagok levéltára Capsa 3. fasc. 6. Nro. 55.

Hunyadi János kormányzó pecsétje
1450. Jun. 22.

Datum Bude tercio die termini prenotati (azaz: Sabbati pro ximi ante fest. Nativitatis b. Johannis baptiste).

Keresztes lovagok levéltára Capsa 3. fasc. 7. Nro 7.